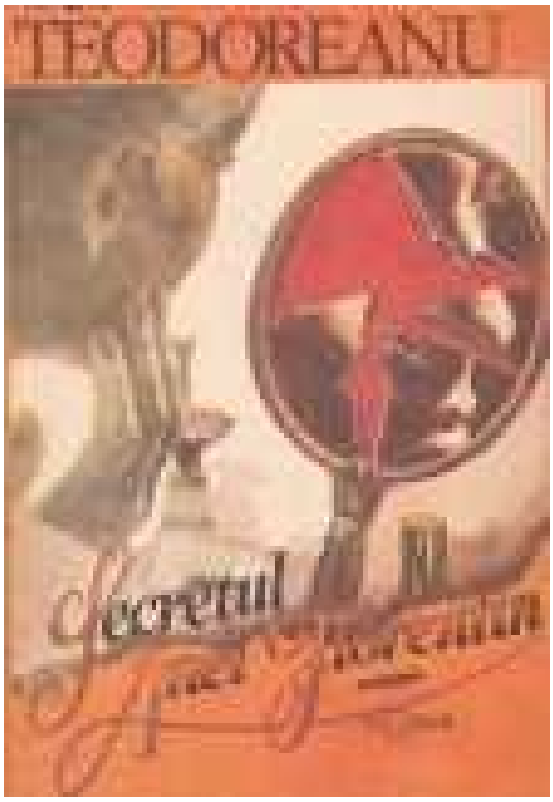

IONEL TEODOREANU

SECRETUL ANEI FLORENTIN

Toate drepturile rezervate Editurii PORUS

IONEL TEODOREANU

SECRETUL ANEI FLORENTIN

ROMAN

EDIŢIE ŞI PREFAŢĂ
DE ION NISTOR

EDITURA PORUS

1992

Consilier literar : *Corneliu Popescu*
Coperta de : *Gh. Baltoc*

ISBN 973-9127-41-X

Lector : MIHAELA NECULA
Corector : ELENA RUSU
Tehnoredactor : M. R. POPESCU
Executat sub comanda nr. 10 473. la
Regia Autonomă a Imprimeriilor

Imprimeria „CORESI“ Bucureşti ROMÂNIA

PREFAŢĂ

În seria romanelor consacrate .„avatarurilor erotice“, *Secretul Anei Florentin* (1937) este cea de a treia carte a lui Ionel Teodoreanu, apărută după *Crăciunul de la Silivestri* (1934) şi *Lorelei* (1936).

Conceput ca o „variantă autohtonă a romanului *Doamna Bovary* de Flaubert, *Secretul Anei Florentin* a fost întâmpinat la apariţie contradictoriu. Unii critici marcanţi ai epocii l-au apreciat la modul superlativ (Ovidiu Papadima, Şerban Cioculescu), iar alţii l-au contestat (G. Călinescu). Cartea însă s-a bucurat de un deosebit succes de librărie, cunoscând într-un interval de zece ani şase ediţii.

Dincolo de acestea, în *Secretul Anei Florentin* există o idee artistică valabilă şi o motivaţie psihologică autentică.

În monografia dedicată autorului *Medelenilor,* criticul Nicolae Ciobanu făcea următoarea remarcă referitoare la romanele care tratează tema nepotrivirii sentimentale în dragoste: „Avocaţii sau jurnaliştii cu faimă (Nelu Antoni, în *Crăciunul de la Silivestri,* Horia Orghidan, în *Secretul Anei Florentin,* Gabriel Dorani din *Hai-Diri-dam),* condiţionând sensul existenţei lor de “succesul” în cariera aleasă, la un moment dat, aceşti inşi ar mai vrea şi altceva, prin urmare, sunt clintiţi din lâncedul lor confort de anumite nostalgii, de nelinişti, dacă nu-i prea mult spus. Fără excepţie, asemenea stări de spirit vizează insatisfacţii conjugale şi, ca urmare, angrenarea în complicaţii amoroase. Aşa stând lucrurile, este evident că tema s-ar preta, artistic, la o tratare comică, satirică, în realitate, prozatorul e convins că aici zac subiecte de autentică *dramă* (sublin.) şi îşi concepe romanele ca atare“ *(Ionel Teodoreanu,* Editura Minerva, 1970).

Textul volumului de faţă se reproduce după ediţia a Vl-a a romanului *Secretul Anei Florentin,* apărut la Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1947.

La transcrierea textului s-au aplicat normele ortografice în vigoare, menţinându-se acele forme de limbă specifice epocii şi scriitorului.

S-au reţinut astfel unele cuvinte frecvente în creaţia lui Ionel Teodoreanu, de felul: blândeţă, complect, delicateţă, fineţă, geamandan, gentileţă, mătasă, mâne, molatec, musteaţă, părete, politeţă, sălbatec, stomah, sunt, sprinceană, ştofă, tuşă, ţigară, vocaţiune, vrâstă ş.a. Precum şi alternanţele: *care/cari, citi/ceti, desena/desemna, sub/subt etc.*

Am conservat ca atare neologismele : *biurou, poker, short, soire-écrire, ştrand, şofeur,* precum şi altele.

Greşelile de tipar au fost corectate tacit prin colaţionarea textului cu ediţiile anterioare ale romanului lui Ionel Teodoreanu, „unul dintre mandarinii prozei româneşti interbelice“.

ION NISTOR

Îţi dăruiesc, Lili,
Sheherezada unei insomnii.

PARTEA ÎNTÂI

Abia isprăviseră masa. O muscă, încleiată într-o picătură de sirop, bâzâia cu frenezii intermitente de sonerie exasperată. În casa prea mare pentru doi oameni era singurul glas, aparţinând şi el tăcerii ascultate, în care auzul proiectează zvonul de mare captivă în ghioc al sângelui, cu murmure, foşnete, ţiuituri şi tam-tam-ul de orizont african al inimii.

Dar Horia Orghidan nu asculta această tăcere. Cu toate că era sâmbăta unei săptămâni de muncă efectivă, cu toate că împlinise patruzeci şi trei de ani, şi cu toate că-şi citea ziarul după masa de seară, atitudinea şi expresia lui Horia Orghidan nu denunţau nici o moleşire, nici o destindere somnolentă. Nu era tolănit pe scaun. Şedea, spinarea dreaptă neatingând speteaza, iar picioarele căzând perpendicular pe podea. Dacă ar fi avut alături faimosul creion roşu şi albastru, familiarii Palatului de Justiţie ar fi putut crede că-şi studiază dosarele; le cerceta direct, nu prin intermediul secretarilor, şi o singură dată. Avea două ticuri: după masă rămânea cu scobitoarea în gură; şi îşi dregea glasul la răstimpuri, chiar când era singur, printr-o sacadare scurtă, reiterată, din fundul gâtlejului, verificându-şi parcă laul corzilor vocale. Îşi purta vârsta matură ca pe-o altă tinereţă, mai palidă, mai gravă, mai concentrată, surită pe tâmple. Ochelarii rotunzi cu rame de corn îi punea numai în timpul lecturii. Frunte dreaptă, nas acvilin, mai mult autoritar decât viclean, mai mult impetuos decât sinuos, ca al războinicilor care şi-au lăsat profilul pe medalii. Nu numai capul, dar nici trupul, mijlociu ca înălţime, nu adormise în curba grăsimilor. Îşi păstrase linia şi kilogramele tinereţii. Dacă l-ar fi întâlnit pe stradă un coleg de liceu, i-ar fi spus de-a dreptul, fără efort, nici ezitare : „Salve, Horia. Tot crai?“ Era singura lui reputaţie în liceu. De atunci însă evoluase altfel. Nu era fumător : în tinereţe din economie, acum din deprindere şi instinct de conservare.

În schimb, Ana fuma aşezată de profil pe pervazul ferestrei deschise, cu genunchii aduşi spre bărbie. Trupul ei mic şi încă sprinten îi îngăduia să stea firesc pe locul pisicilor şi al copiilor. Afară

era lună şi primăvară. Vorbele apărură în mintea ei acolo. Instinctiv, aruncă o ţigară începută, liberându-şi astfel mâna de o ancoră care o lega de anii din urmă ai căsătoriei. Întoarse capul spre Horia, privindu-l cu ochii micşoraţi, ca pe ceva ivit pe o zare. Într-adevăr, ca să-l găsească, trebuia dintâi să-l caute în amintire, şi de acolo să şi-l aducă. Apropiindu-se de el, pe la spate, îi cuprinse fruntea cu mâna, afectuos, apăsat, ca în anii tineri, când gestul acesta era un descântec de sară al zilelor lui de luptă, — şi aplecându-i-se peste umăr, cu obrazul alipit de al lui, îi şopti, ca şi cum, deşi erau singuri în sufragerie, n-ar fi vrut să audă şi alţii un secret numai al lor:

- Tu, băiatul meu, hai să ne plimbăm amândoi, noi doi, tu şi eu...

„Amândoi“, „noi doi“, „tu şi eu“: vârsta Julietei apărea în lirismul acestei insistenţe.

Horia Orghidan îşi ridică faţa de pe ziar, cu o involuntară expresie, de iritare, de îndată stăpânită. Avea, mai cu seamă de la Palatul de Justiţie, oroarea pleonasmului şi a abuzului de vorbe...

- Ana...

Tonul acestui calm vocativ aparţinea exclusiv prezentului, ca şi casa obieceiurilor, ca şi ţigările Anei, ca şi distanţa atlantică dintre ziarul lui şi fereastra ei - izgonind-o de îndată din veselia de Rusalii a lui „tu şi eu“, „noi doi“, „amândoi“.

- ...nu te-ai plimbat azi ?

Astfel articulat, cu seriozitate şi logică, verbul „plimbare“ căpăta un sens medicinal. Într-adevăr, Ajia se plimbase : singură.

- Şi ai uitat că-i sâmbăta ? Avem musafiri.

Răspunsul lui excludea replica în aşa măsură, încât îşi continuă pur şi simplu lectura întreruptă. Ana se îndreptă spre fereastră, unde aprinse altă ţigară. Afară era primăvară: veste pentru alţii. În casă, Horia: surd şi orb pentru sufletul ei. Nu mai aparţinea nici casei, nici primăverii. Era singură. Cuvântul o strângea atât de aspru, încât îi venea să scâncească zgribulit şi sur, cu glasul greierului de lingă iarnă.

Afară, în moarta noapte ieşană, izbucni strident ţipătul de femeie al unei locomotive, atât de patetic, de parcă nu într-o carte a altui timp, ci atunci şi acolo, roţile ei ar fi ucis viaţa de vioară a Annei Karenina.

Ana îşi luă ţigările şi chibriturile ieşind fără zgomot din odaie.

Poate că dacă ar mai fi rămas câteva clipe încă la fereastră. Horia ar fi venit lângă ea cuprinzând-o cu braţul: nu duios, ci posesiv. Sufletul Anei, aplecat asupra lui, nu-l tulburase; mai degrabă îl iritase prin pleonasmul verbal. Dar braţul ei gol, obrazul ei, parfumul de nuc şi miere cu mirodenii al părului ei, îi dăduse un surd îndemn spre femeie, care-şi făcuse drum prin preistoria sângelui, de el e Ana. Dar dacă, ceva mai târziu, ar fi întâlnit-o în cale tot pe Ana, ar fi înşelat-o cu încetinitorul, poate tocmai fiindcă ştia că alături cu ea însăşi, dorind în ea şi dându-i, nu ce era al ei şi numai pentru ea, ci al femeii în genere. Iar dacă ar fi întâlnit altă

femeie, suficient de ispititoare, sau chiar nu prea respingătoare, ar fi dorit-o pe aceea anume, rezumativ şi provizor. Din acest punct de vedere, Ana era soţia lui: automatizarea resemnării de a trăi fără harem oficial.

Curând după plecarea Anei, Horia îşi strânse ziarul, păturindu-l în buzunarul surtucului, — nu arunca, nici nu irosea nimic —, îşi scutură fărâmiturile de pe haină, îşi scoase ochelarii, punându-i în tocul lor, îşi aranjă părul cu pieptenul mic din buzunarul jiletcei, îşi luă scobitoarea din gură, răsucind-o între degete, şi se îndreptă potolit spre fereastră.

Era atât de obişnuit să muncească de dimineaţă până noapte, încât pauzele, deşi dorite, îl dezorientau în fond. Pierduse pe nesimţite aptitudinea de a-şi organiza lenea recreativă. Nu citea literatură, nu făcea chefuri, nici politică, nu frecventa cluburi, iar natura, dacă n-o considera litigios, ca obiect al unui proces, încorporând-o într-o tehnică juridică, pretext pentru coperţile unui dosar, îi dădea panica unei monstruoase plictiseli, ca şi concertele: magnet al vidului.

De fapt, corvada muncii era singura lui distracţie, îl stăpânea cu o intensitate vicioasă, intoxicîndu-l oarecum; de unde, treptata ei exagerare. Colegii din barou îl porecliseră Robotul. Dintre proeminenţii avocaţi ieşeni, el avea cea mai vastă şi mai variată clientelă. Câştiga enorm şi nu numai în răstimpuri, de pe urma proceselor importante pe care i le aducea reputaţia lui, dar şi zilnic, de pe urma bagatelelor plătite cu termenul, căci nu refuza nici procesele de Judecătorie. Astfel, activitatea lui era permanentă ca şi a medicului. Numai sărbătorile Paştelui şi Crăciunului îi impuneau câteva zile de inactivitate silită. Apropierea lor, incandescentă în calendarele şcolarilor, îl deprima anxios. De altfel, cu excepţia meselor tradiţionale, îşi petrecea aşa-zisul timp liber, în biurou, făcându-şi ordine în dosare, revizuindu-şi socotelile.

Noaptea de primăvară — întâia adevărată — nu-l bucura decât accesoriu. O privi constatativ şi în treacăt, ca pe-o reclamă turistică primită în corespondenţa de afaceri. Altceva însă, mai imediat şi mai tangibil, îi solicită atenţia. Aplecându-se asupra pervazului ferestrei, suflă cu un fel de năduf scrumul lăsat de ţigările Anei; şi, deşi era singur, făcu inconştient un gest care displăcea Anei: îşi repuse scobitoarea în gură, parodiind parcă fumatul. Năravul acesta era vechi. Îl luase pe vremea când era student şi mânca zilnic la restaurantul Palatului de Justiţie unde căpătase un loc de copist. Acolo, în ambianţa aceea modestă de funcţionari şi mici avocaţi, scobitoarea nu era numai un atribut epilogant al meselor, dar şi un fel de distracţie al nefumătorilor care se ridicau de la masă cu scobitoarea în gură, mozolind-o, aşa cum pruncii îşi sug biberonul şi orientalii trestia de zahăr. În primii ani ai căsătoriei, când Ana îi refăcea educaţia lacunară, cu graţie, răbdare şi veselie, după-masă, dacă-l surprindea cu scobitoarea, i-o lua, râzând, şi i-o arunca. Şi, dacă Hor ia schiţa o mişcare de protest sau de nedumerire interogativă, îl săruta până când îl dezarma. Astfel, cu încetul, îl

dezbărase de scobitoare. Dar de vreo cinci ani, scobitoarea reapăruse, ca o replică la ţigara aprinsă de Ana.

Era ciudată şi oarecum contradictorie reacţia lui faţă de convertirea Anei la fumat. Începuse să fumeze curând după instalarea lor în casa de la Copou — cu cinci ani în urmă — la început fără de autorizaţia şi ştirea lui, pe ascuns: adică în timpul zilei, când Horia lipsea, într-o zi, îl întrebase : „Horia, n-ai observat nimic ?... nimic schimbat la mine ?“ — adăugase ea, văzând că privirea lui nu se îndrepta spre ea, ci spre odaie, căutând pe masă, pe pat, pe păreţi, ca şi cum numai decorul ai fi avut facultatea de-a se schimba, ea, Ana, fiind condamnată la invariabil. Şi văzând că răspunsul nu vine de la el, îl dăduse ea: „Fumez... fumez de-o săptămână“... „Tuuu !“ „Eu“. „Cum, tu ?“ „Da: eu“. Prima ei impulsiune fusese râsul, râsul şcolăresc, nebunesc, acela care îl alarma pe Horia în primele luni de convieţuire, atribuindu-i sensul unui criticism jubilant al enigmaticei feminităţi. Dar Ana, de data aceasta, nici nu zâmbise măcar, fiindcă uluirea lui Horia — comică în sine — nu era decât o nouă măsură a distanţei dintre ei. Odinioară, la începutul căsătoriei lor, în fiecare seară, când Horia se întorcea de la Tribunal, o săruta lung şi imediat îi spunea : „Ai băut cafea“ sau „Ai mâncat o portocală“, sau „Ai făcut compot de vişine“, interpretându-i sărutările, cum spunea el. Acum fuma de o săptămână şi Horia nu ştia nimic. Măcar din acest punct de vedere, tutunul era perfect justificat. Formal, Horia căutase s-o disuadeze, dar fără prea multă insistenţă. Evident în profesie, nu era în pas cu timpul în alte privinţi. Judecând după vechile canoane, ţigara pentru el era un atribut al babelor şi al cocotelor, tabiet senil la unele, emancipare ostentativă la altele. În gura soţiei lui, ţigara îl „şoca“. Apoi, ca mulţi nefumători, era incomodat de fumul tabagic. Dar pe de altă parte, tutunul era o distracţie a Anei: numai a ei, tolerată de el. Un fel de concesie făcută Anei. Un mic sacrificiu al concepţiilor şi comodităţii lui, cu sens de răsfăţ. Deşi nu-şi reproşa nimic faţă de Ana, socotindu-se un soţ meritos, îşi dădea foarte vag sama că în viaţa lui, primatul îl deţinea munca profesională, şi că această muncă îl absorbea — justificat — în aşa măsură, încât Ana — fatal, explicabil, firesc — era cam singură. Avea deci şi ea dreptul compensativ la distracţiile ei: grădina, cititul, cinematograful, concertele, plimbările. Fumatul, cu nuanţa de cvasi-viciu, de mic păcat, echilibra parcă şi mai bine jocul reciprocităţilor lor. Dar mai era încă ceva. De când evoluase până aproape de acea sonorizare lirică pe care i-o dădea odinioară apropierea Anei şi jubilarea că această Ană adorabilă este a lui, numai a lui, perfecţiunea ei morală îl incomoda. Prea nu-i putea reproşa nimic. Prea era stimabilă. De altfel, Ana era singura fiinţă în care credea complect, fără nici o rezervă, orbeşte, compensând scepticismul lui pentru restul umanităţii în care, între patru gânduri, se integra cu echitabilă luciditate şi pe el. Deşi era fericitul beneficiar al acestei icoane, orgoliul lui era iritat când o raporta numai la el, lăsând la o parte restul lumii care dădea prin contrast unicitate Anei: proprietatea lui.

Şi această iritare care rezulta din comparaţia singulară dintre el şi Ana, dorea de multă vreme ca Ana să devie vulnerabilă. S-o poată critica. Să justifice prin cusururi obiective, nevoia lui subiectivă de a fi nemulţumit din pricina Anei, de a se libera îndreptăţit de superioritatea ei morală, de a-şi absolvi prezentele şi viitoarele eventuale scăpătări.

Aşa că scobitoarea din gură era steagul unei meschine victorii.

Auzind scârţiitul portiţei de din faţă, se plecă pe fereastră să vadă cine-i. Pentru musafiri era prea devreme. Pentru clienţi, prea târziu. Actuala casă Orghidan însă, era un adevărat domeniu. De la poartă până în fundul curţii unde era aripa cu sufrageria, drumul acoperit cu nisip roşietic avea dimensiunea unei străzi ieşene printre două rânduri de tei care înfloriseră pentru câteva generaţii de boieri moldoveni. Trecu deci timp până când ochii lui Horia izbutiră să desluşească un contur mişcător în fundul brumărit de lună. Parcă venea ceva dintr-acolo, nu cineva. Se apropia foarte încet şi stângaci, amintind întâiul mers pe covor al copilăriei, un copac înflorit, înfăptuind miracolul pasului peregrin dincolo de destinul rădăcinilor. Parcă venea împleticindu-se într-o poveste, un cerb rănit cu coame de aur, sau poate un Isus, ducându-şi crucea, spinii şi aureolele peste învierile pământului de primăvară.

De fapt, venea un om, un om blând, beat, poate poet, desigur ratat, foarte ieşan, seducător pentru unii, dispreţuit de mulţi alţii în frunte cu Horia: fratele lui mult mai mic. Petruţă Orghidan, Pierrot, cum îi spuneau prietenii. Dispăruse din Iaşi de vreo săptămână. Sucit era întotdeauna, ca copil adică în toate vârstele trupului, dar primăvara îl zmintea şi mai tare. Lăsându-şi clienţii, procesele şi câştigurile, plecase într-o zi, grăbit, de-a dreptul de la Tribunal, ca cineva chemat urgent acasă.

- ’Ncotro, Pierrot ? îl întrebase un coleg, încrucişându-se cu el la uşă.

- O afacere importantă.

„Afacerea importantă“ era primăvara pe care o simţise deodată, ca o frunză strânsă în dinţi, de la fereastra Palatului de Justiţie, în timp ce asculta captiv, litania unui client, aşteptându-şi „rândul“. Se ducea să întâmpine primăvara, dincolo de bariera oraşului, ca pe o fată care vine de la ţară spre inima ta. Înainte de a o găsi, o căuta în el prin toate cârciumile, pahar după pahar, până când se pierdea pe drumuri, printre nopţi şi zile, printre copaci şi oameni, printre stele şi cocoare, risipit ca un cântec al ierburilor.

Acum se întorcea tot beat, de undeva de acolo, ca din cer, aducând pe umăr ca un prieten de vin, şi mai beat decât el, două mari crengi de corn înflorit. Îşi pierduse pălăria, gulerul, cravata, ceasul, cheile, agenda şi punga. În jurul gâtului avea o basma roşie de lipovancă vânzătoare de seminţe. Ghetele lui veneau din pământul cârtiţelor. Părul castaniu îi cădea naiv ca un breton de fată cârnă, peste frunte, palpitând uşor la fiecare mişcare. Nasul pornea deodată, lung şi subţire, ca şi cum natura ar fi imitat numai pe faţa lui Pierrot acele corneţele de hârtie în care au fost alune, şi din care

îşi fac copiii teacă pentru micul lor năsuc. Ochii albaştri aveau somn în ei şi căderi de stele. Surâdea la capătul unui lung monolog. Venise acrobatic şi astral pe un fir, din cer, jos pe pământ, având un scop. Dar îl uitase. Căci cornul înflorit, deşi îi îngreuia mersul, făcea parte integrantă din gândurile lui: culori şi mişcări de primăvară, dărnicie, elan, soare, vânt, albine, fluturi, rândunele.

Horia îl privia încruntat, zăvorit într-un mutism reprobativ. Cu drept cuvânt de altfel, fiindcă în timpul dispariţiilor lui Pierrot, secretarii lui Horia trebuiau să aibă grijă de clientela rămasă orfană, Horia primind indirect blamul dezordinelor mezinului, căci, oricum, tot fraţi erau, deşi n-aveau nimic comun decât numele şi mormintele părinţilor.

Pierrot nu-1 văzu. Îl descoperi ca pe-o obsesie a realităţii uitate. Clipi trist ca cei care se deşteaptă în captivitate după ce s-au visat acasă. Îşi trecu degetele slabe peste frunte, îndepărtând părul care o acoperea, şi întinse mâna după un pahar cu vin, bâjbâind prin întuneric. Câteva flori galbene se scuturară pe mâna întinsă, dându-i stele, ca şi cum ar fi ajuns din nou în cer. Pierrot îşi privi mâna cu mirare, apoi se uită în sus, văzu crengile cornului, aprobă cu energie prezenţa lor, şi în sfârşit zâmbi fericit. Găsise.

- Unde-i Ana ?

Horia îl privea distant, fără să-i răspundă.

- Unde-i Ana ? — repetă Pierrot cu îndârjire, încruntându-se, plecând ochii în pământ şi încordându-şi capul ca berbecii.

- Te rog vorbeşte încet. Uite în ce hal eşti!

- Unde-i Ana ? — reluă Pierrot cu îndărătnicia caracteristică beţivului care nu se desparte uşor de o intenţie.

- Pentru tine, când eşti în halul acesta, Ana nu-i.

- Ana... nu-i... pentru... mine... ? sacadă el spaţiat cuvintele, cu fruntea încreţită, căutând să le pătrundă înţelesul. Ana nu-i pentru mine, aprobă el cu blândeţă. Ana nu-i pentru tine, repetă el cu gravitate, şi parcă şi cu un pic de maliţiozitate, uitându-se apăsat la Horia, ca şi cum ar fi vrut să-l solidifice din aburi. Ana nu-i pentru voi, hotărî el cu un zâmbet blajin, adresându-se crengilor de corn înflorit. Unde-i Ana ?

- Nu-i, se răsti Horia. Şi te rog pleacă.

- Unde-i Ana ?

- Ce vrei de la Ana ? Bani, bani şi iar bani, ca să te îmbeţi ca un porc. Poftim. Du-te.

Îi aruncă de sus o monedă de o sută de lei. Între timp, veniseră de la bucătărie şofeurul şi servitoarea, atraşi de vociferări.

- Conaşu Petruţă, hai şi te culcă. Îţi fac eu o cafea bună, îi şopti Maria care-l ştia de mult şi-l considera cu acea ocrotitoare simpatie a femeilor din popor pentru boerii cheflii.

- Fac ce vreau, vorbi Pierrot, ridicând un ton demn, poruncitor şi bufon, îndreptându-şi statura, ia pădurea şi du-o coniţei.

Pe măsură ce vorbea, îşi ridică mâna cu degetul vertical, mai în sus, ca un sceptru de operetă.

- Şi spune-i coniţei, şi spune-i...

Nu găsea. Capul nebulos de pe umerii lui, deodată parcă sărea prin Calea Laptelui ca printr-un tambur de hârtie spart de tumba lui August, şi ochii palpitau nedumeriţi, printre constelaţii hilare şi interogative. Dar şi acolo îi ajunse refrenul ca o minge.

- Unde-i Ana ?

- Ce să-i spui coniţei ?

- Să-i spui, să-i spui...

Maria îi luă din spate crengile de corn, fulguindu-l cu flori galbene. Şi deodată, Pierrot, care fără de crengi se subţiase, ca un fum gata să pornească în lună, îşi pierdu solemnitatea astronomică. Fără tranziţie, deveni înduioşător de pueril, ca acei copii de cerşetor care recită în ger o poezie ca să înduplece pe trecători.

- Să-i spui: Cucurigu... Cucurigu, boieri mari, daţi punguţa cu doi bani.

- Nu-ţi ajunge o sută de lei, beţivule ? Mihai, dă-l afară.

Şofeurul ezită. Dar Pierrot pricepu. Frângându-se ca o paiaţă, ridică moneda de jos, punând-o în mina Măriei.

- Să nu mai spui nimic coniţei. Du-te.

Şi porni spre poartă, atât de drept şi jigărit în efortul de-a fi demn încât, în umbra pe care luna i-o aruncă înainte, ochii Rosianantei şi-ar fi regăsit stăpânul, luându-se după el.

Ana îşi răcorise ochii cu apă rece în odaia de baie. Faţa proiectată spre oglindă avea expresia automat atentă, ostenită şi resemnată a actriţelor deprimate când îşi pregătesc obrazul pentru rampă. Acolo o găsi Maria care venea cu „pădurea“ Deşi, desperechindu-se de Pierrot, îşi pierduseră picioarele magice, crengile care abia puteau intra pe uşă, aduceau primăvara în casă cu altă vigoare decât un buchet de toporaşi. Uşa se veseli, devenind o mare fereastă deschisă asupra unui crâng nouţ. Uitând tăcerea încăperilor fără viaţă, aştepta vântul frunzelor şi glasurile aerului sprinten.

- De unde ? — întrebă Ana cu ochii deodată înviorați.

- Conaşu Petruţă, anunţă Maria abreviativ, dându-şi parcă sama că asta spunea tot.

Prin oglindă, ochii Anei stăruiră interogativ.

- Iar a băut... Oleacă... Cam multişor.

- Unde-i ?

Cu sprâncenele stufoase, şi cu fruntea, Maria arătă în sus: a ducă.

- N-a spus nimic ?... Hai, vorbeşte, Maria.

Maria îşi acoperi cu palma o creaţă izbucnire de râs din jurul buzelor.

- Ista...: „Cucurigu“, Doamne iartă-mă, da o spus să nu mai spun.

Mai iute decât buzele moldoveneşti ale Măriei, Ana şi pornise. Deschise în goană un sertar, scotoci printre hârtii, luă un plic de pânză, verificându-i conţinutul cu o aruncătură de ochi, şi ieşi pe uşa din faţă, într-un suflet, evitând astfel întâlnirea cu Horia, scurtând

totodată şi drumul spre poartă. Trebuia neapărat să-l ajungă pe Pierrot În esenţă ştia ce se întâmplase ca şi cum ar fi fost faţă la întâlnirea dintre fraţi. Aproape în fiecare zi, Horia se plângea de neplăcerile pe care i le cauzează absenţele nemotivate ale lui Pierrot. Vorbea despre el, ca şi cum ar fi fost fratele Anei, nu al lui, numindu-l trântor, beţiv, ratat şi dement, indignat că „lumea“ îl tolerează şi îl încurajează. „Lumea“ era Ana. Nu-l „încuraja“. Avea însă pentru el mărinimia unei mame pentru copilul netrebnic şi totuşi drag. Acel „cucurigu“ îngăimat cu râset şi cu „Doamne iartă-mă“ de Maria, depăşea tristeţa propriei ei vieţi, lăsându-i una mult mai activă, rănită de milă.

Prietenul primăverii se oprise la poartă. Mânia îl sleise mai tare decât beţia vagabondă şi nesomnul, deşteptându-i cenuşele într-un trup fără aripi. Se oprise chiar lângă poartă, pe „piatra orbului“: fostul bucătar al casei pe vremea ospeţelor rărite ale ultimilor ei boieri, acum orbul pietrei. Stătea ca amintirea, în oraşul întors spre trecut.

Piatră era blândă ca cele din cimitir. Păstra căldura trupului infirmului care, sara, pleca de acolo la Azilul de bătrâni, înapoindu-se dimineaţa.

Cu coatele pe genunchii lipiţi şi capul cufundat în mini, fără vin şi fără somn, parcă postum, Pierrot plutea în luntrea lui Caron pe apele negre. Ana îl găsi acolo cu o strângere de inimă, fiindcă aşa cum era, de acolo părea, al pietrei orbului, urmaşul celuilalt. Era atât de dezarmat, încât şi răcoarea blajină a nopţii de primăvară, părea frig în jurul lui. Îi văzu ghetele — mai puţin comice prin dimensiuni; erau tot atât de lepădate ca şi ale lui Charlot; — îi văzu hainele de Azil de noapte, basmaua din jurul gâtului lung şi slab ca al păsărilor golaşe, părul nepieptănat şi ostenit ca al nebunilor, şi citi, ca într-o carte ferfeniţită printre gunoaie, păcatele, rătăcirile, slăbiciunea şi lamentaţia verlaineiană a sufletului lui Pierrot. Nu-l chemă pe nume, nici nu-i spuse nimic. Vorbele, chiar dulci şi feminine, tot aspre ar fi fost pentru fragilitatea lui.

Îi puse mâna pe frunte şi se gândi iară şi iară la cealaltă frunte care nu mai avea nevoie de mâna ei. Dacă ea ar fi stat acolo pe piatra orbului, în locul lui Pierrot, şi o altă Ană, lucidă pentru ea cum ea era pentru Pierrot, i-ar fi pus mâna pe frunte, ar fi trebuit să-i spuie: „Du-te, ce mai aştepţi în casa asta ?“ Într-adevăr, ce mai aştepta ? Să treacă anii lungi din ce în ce mai repede, cu zile atât de identice în monotonia lor, încât toate se topeau într-o singură zi enormă şi senilă ca fruntea gnomilor. Şi să vie bătrâneţea în care să caute ceea ce Pierrot găsea poate în beţie: uitarea că nu eşti ceea ce ai crezut că vei fi, renunţarea la speranţa în tine.

Paşi tineri se apropiau prin noapte. Ana întoarse capul într-acolo recunoscând cu urechea un ritm familiar. Într-adevăr, era Ivona. Ana îi trimise dintâi o sărutare cu plicul din mână, interogând-o apoi mult cu sprâncenele ridicate şi cu o clătinare a capului. De sub pelerina de şcoală, purtată pe braţ, Ivona scoase două cărţi

învelite cu hârtie albastră, întinzîndu-le demonstrativ. Le citise. Venea acum după altele.

Zâmbindu-i prietenos, Ana îi făcu semn să intre şi s-o aştepte. Ivona se supuse cu graba spontană pe care oamenii foarte tineri n-o acordă decât celor pe care îi admiră până la devotament. Nisipul aleei dintre tei înăbuşi sunetul paşilor Ivonei.

Şi iarăşi noaptea redeveni ieşană, ca oglinda unei ape moarte, abia încreţite de aripa unei păsări. Desigur, erau lumini, mişcări şi sunete în noapte. Treceau în răstimpuri, la deal şi la vale, tramvaie de tinichea decolorată, luminate electric, automobile cu goarne şi faruri, oameni, câni, câte o căruţă, câte o vacă, — dar totul nu părea decât popasul pe covor al unui copil, cu aceleaşi jucării vechi, purtate dintr-o parte într-alta, într-o casă cu lumânarea aprinsă la căpătâiul mortului. Şi lumina lunii avea albăstruiul meditativ al fumului de tămâie. În nimic nu vibra viaţa.

O trăsură goală venea la pas. Cal trist şi clăpăug, cu picioare grele şi cap copleşit. Părea fiul celui de pe capră. Ana făcu semn birjarului să oprească.

- Hai, Pierrot.

Îl ajută să se ridice, îi îndreptă părul căzut pe ochi, îl aduse de umăr până la trăsură, îl sui, ea rămânând încă pe scară, ca după un accident în stradă. Un accident atât de ieşan că nu miră nici pe birjar, nici pe trecători. Ana spuse birjarului unde să-l ducă, deşi nu mai era nevoie, căci birjarul îl şi recunoscuse, salutând în el mărinimia chefliului mână-spartă. Apoi Ana se aplecă asupra lui, vorbindu-i intim, în timp ce-i dezmierda fruntea cu mâna, ca şi cum numai astfel, vîslite, vorbele s-ar fi putut întipări în mintea lui.

- Uite, Pierrot, îţi dau cinci sute de lei din plicul tău...

Un plic simbolic. Cu ani în urmă, Ana scrisese pe el : „Călătoria lui Pierrot“. Mai cu seamă la începutul carierii, după câteva succese răsunătoare la bară — se şi spunea : „Ho-ho, îl bate pe frate-său !“, Pierrot umpluse plicul numai cu hârtii albastre. Strângea bani pentru „călătorie“. O dorea de când era mic, ca păsările care pleacă toamna şi vin primăvara, cu şatrele norilor de fum şi de aramă, cu vântul... în mânile copilăriei lui vizionare, globul pământesc de tinichea, redus la proporţii de mărţişor, găsit într-o zi pe stradă, era condurul pierdut de Cenuşăreasă. Şi acuma îl purta legat cu lănţujel. Apoi, de la Jules Verne până la acel nostalgic : *„Fuir là-bas, fuir ! Je sens que des oiseaux sont ivrés”,* al lui Mallarmé, călătoria dorită prin lecturi căpătase sensul evadării din cunoscutul cotidian în necunoscutul magic. Şi totuşi, niciodată nu călătorise. Plicul era un sicriu, inscripţia un epitaf. Poate că de aceea, cele mai multe beţii ale lui Pierrot îl mânau spre gară. Nu conducea pe nimeni. Nu aştepta pe nimeni. Bea, privea pe călători, se uita la trenurile care pleacă şi vin, cu ochi de cocor captiv, şi plângea. Toate trenurile plecau în lumea lor, lăsîndu-l pe Pierrot în Iaşul lui.

Beţiile se înmulţiseră. Câştigurile se împuţinaseră. Dar plicul niciodată nu foşnea gol pentru refrenul „Cucurigu, boieri mari, daţi

punguţa cu doi bani“. Era singurul miracol al plicului călătoriei lui Pierrot.

- ...Acum te duci acasă şi te culci...

Aplecate asupra lui, vorbele începeau să-i uite vârsta, şi treptat, deveneau muzică simplă şi eternă pe care o aud numai în leagăn, copiii somnului fericit.

Trăsura porni la vale, clătinându-se pe arcuri şubrede, dispărând în umbre, apărând în lumini, străpunsă de ţipetele locomotivelor. Pe urma trăsurii lui Pierrot, amintirea Anei străbătu de-a lungul tot laşul celor şaptesprezece ani de căsătorie.

În lumina lunii, piatra orbului ardea alb ca insomnia ochilor stinşi.

Primăvara era tristă în ţărna ei.

*
* *

Ivona intră în ogradă cu intenţia s-o aştepte pe Ana, plimbându-se pe aleea teilor. Dar nu după mulţi paşi, se răzgândi cu o mişcare subită, refugiindu-se în casă pe uşa rămasă deschisă. Zărise la capătul aleei, în dreptul grajdului transformat în garaj, pe Horia Orghidan supraveghind, de la oarecare distanţă, pe şofeurul care spăla automobilul. Ivona avea o aversiune categorică şi pentru Horia şi pentru automobilul lui. Adeseori, la amiază, când ea pleca de la şcoală, Horia se ducea la Tribunal. Şofeurul avea odioasa deprindere să sune în penultimul moment, dând parcă înadins o bătaie de inimă pietonului distrat. Niciodată Ivona nu se simţea mai solidară cu pietonii, decât la apariţia automobilului „măreţului om“: aşa îl poreclise mai de mult. Măreţul om din limuzina albastră răspundea corect şi rece, fără de nici o cordialitate, şi parcă şi condescendent, numeroşilor trecători care îl salutau deferent. Era acolo ca pe un piedestal motorizat, cu roţi, şi ferestre. Când ochii lui, din întâmplare, o întâlneau pe Ivona, o saluta cu un mic gest protector. Ivona îi răspundea demn ca o stareţă.

Antipatia Ivonei pentru Horia Orghidan fusese la început cu totul independentă de sentimentele ei faţă de Ana, apărând spontan, mult înainte de a o fi întâlnit pe Ana. Pe atunci, tatăl ei era prim-preşedinte al Tribunalului Lăpuşna, tânjind însă mereu după laşul lui natal; Heidelbergul moldovenesc al tinereţei lui romantice şi laborioase. Pentru Miluţă Romanescu, ieşenii erau altfel decât ceilalţi români, după cum laşul nu însemna numai un amănunt istoric, geografic şi cultural al ţării, ci mai cu seamă o armonie psihologică particulară. Ieşenii, ca şi cotnarul, aveau un „buchet“ special, spunea el, amestec de luciditate critică şi de melancolie romantică.

În aceeaşi zi, Ivona gustase şi din faimosul Cotnar, cunoscându-l şi pe Horia Orghidan, venit de la Iaşi cu câteva sticle, fiind oaspetele lor. Se făcuseră pregătiri teribile pentru „marele jurist ieşan“. Grijitură radicală, cu schimbări de mobile, flori,

amenajare amănunţită a odăii destinate ieşanului, iar Aniuta, tânără mamă vitregă a Ivonei, părăsindu-şi indolenţa de odaliscă, pasienţele, refrenurile languroase, papucii şi halatul, devenise ca în serile când se ducea la teatru. Cu toate că atunci Ivona nu avea decât treisprezece ani — „ghimnazistă“: coadă cu fundă, rochiţă scurtă, năsuc, frunte bombată, îşi ţinea singură, fără amestecul nimănui, contabilitatea critică a vieţii, fiind generoasă cu păpuşile şi intransigent de severă cu oamenii. „Farmecul slav“ încarnat în casa lor de Aniuta, era redus deocamdată de mintea Ivonei la vorbele lui Creangă din *Povestea unui om leneş :* „Da’ muieţi-s posmagii ?“ — adică trândăvie, somn, căscat. Acasă, numai între ei, Aniuta era ca un vierme; mereu aproape goală, - era şi albă ca un vierme -, în halate cu miros de femeie, tolănită în pat, canapea, sau de-a dreptul pe covor. Pentru musafiri însă, şi nu pentru toţi, Aniuta devenea fluture.

Farmecul ieşan avusese în mintea Ivonei exact soarta celui slav. Cotnarul adus de marele jurist era un vin acru, cu un gust de-ajuns de înrudit cu al medicamentelor iodate. Bându-l, în timpul extazului cu trei glasuri al celorlalţi, Ivona se gândea la farmacie, cu fruntea încreţită: cu gura desgustată. Iar aducătorul Cotnarului devenise imediat, chiar fără de automobil, „măreţul om“. Când vorbea, dădea sentinţe. Când tăcea, părea un profesor care de pe catedră, îşi ascultă elevii. Deşi mânca puţin, mânc „antipatic“. După-masă rămânea cu scobitoarea în dinţi - de ce nu cu un morcov? se întrebase gândul Ivonei - şi deşi era ras, avea aerul domnilor care iesă de la frizer cu mustaţa răsucită. „Cum poate un om aşa de drăguţ ca tata, să admire pe un om aşa de nesuferit?“ Miluţă Romanescu avea barbişon de blond care albeşte, musteaţă plecată şi ochi albaştri spălăciţi, zâmbitori şi blajini. Vorbele lui erau intime ca scrisul mărunt de mână. Răspunsurile lui Horia Orghidan erau cu litere mari de tipar, de afiş al unui turneu bucureştean: aşa se uitau la el ochii Aniutei.

Se vede că venirea lui Horia Orghidan era un eveniment la Chişinău, căci sala Curţii de Apel se umpluse ca un amfiteatru la împărţirea premiilor. Ivona fusese cu Aniuta ,,S-auzi şi tu, fetiţo, un mare avocat ieşan“, îi spusese tatăl ei, participând şi el, de altfel, ca simplu spectator, la dezbaterea procesului. Orghidan şedea singur pe banca din stânga, având în faţă o geantă de piele şi mai antipatică decât a inspectorilor şcolari. Toţi se uitau la el, dar cam de la distanţă, ca la circ, când vizitezi cuşca leului.

Pe banca din dreapta erau adversarii lui, deci prietenii Ivonei. Din când în când, se uitau pe furiş la banca din stânga. Orghidan vorbise o oră. Ivona nu înţelegea mai deloc ce spunea. Chiar cuvintele familiare nu le mai recunoştea. Parcă toate erau îmbrăcate în uniformă, ascultând de o comandă, ca soldaţii în marş. Cuvintele celorlalţi dădeau impresia unei mulţimi; ale lui, impresia unei armate. Ivona simţise că măreţul om învinge. Se întâmpla ceva precis, ca o demonstraţie pe tablă, la matematică. N-ar fi putut pierde decât dacă Ivona ar fi îmbrăcat „rochia“ preşedintelui. Ivona

se făcuse invizibil de mică, furişându-şi botişorul spre urechea tatălui ei: „Papa, câştigă!“ „Cred că da“. „Are dreptate, papa?“ „Are talent“. Probabil că nici Aniuta nu pricepuse mai multe decât Ivona, dar după suspendarea şedinţei, se precipitase spre învingător, ducându-i la înălţimea capului aplauzul fardat al mânilor ei.

Trecuseră cinci ani de atunci. În acest răstimp, Horia Orghidan mai pledase de câteva ori la Chişinău, primit în casa lor cu acelaşi ceremonial. Măreţul om pomenisie, în treacăt, de soţia lui. Venise vorba despre fumat. Aniuta aprecia mirosul de tutun al bărbaţilor. „Eu nu fumez ; în schimb, soţia mea fumează de-ajuns”. O altă gură antropofagă se deschisese în mintea Ivonei.

Şi, în sfârşit, cu mai puţin de un an în urmă, surghiunul basarabean al lui Miluţă Romanescu, se isprăvise. Fusese avansat consilier la Curtea de Apel din Iaşi, în locul rămas vacant prin moartea predecesorului.

Mult cântatul Iaşi fusese o deziluzie pentru Ivona, de la gară la hotel, de la hotel la restaurant. Ploua. Mitropolia era tot aşa de urâtă ca şi gara: surori întru disgraţie ursuză. Muşte insistente ca în toate târgurile murdare. Pieţele cu statui meschine, căscau amărâte ca cineva care a înghiţit un os rămas în gât. Pe acoperişe, ploaia suna deprimant a tinichea ruginită. Nazalizarea interogativă a oraşelor cu multe sinagoge, dădea un sens turistic bisericilor. Cu deosebirea că, evreii de la Chişinău vorbeau mai mult ruseşte, iar cei de la Iaşi cu accent moldovenesc. Ca şi cele de la Chişinău, ploaia de la Iaşi venea cenuşie şi lungă din Rusia. Trăsurile aveau sunetul hodorogit al căruţelor. Caii, toţi, dădeau impresia unui reumatism patruped cu migrenă la cap, junghiuri în copite şi lehamite în coadă. Apa avea gust de clor : „Aniuta, nu-ţi aminteşti Cotnarul?“, o întrebase Ivona, rea, descărcându-şi năduful. Oraşul Orghidanilor; aşa îl botezase Ivona, pusă numai pe critică şi nod în papură. În fiecare zi, câte o înmormlntare, ca o procesiune a sensului unic spre cimitirele ieşene. Între timp Aniuta descoperise un apartament modern, convenţional, rece şi abstract, botezat de Ivona, „Aspirina Bayer” fiindcă într-adevăr sufletul se simţea în el ca un comprimat farmaceutic în ambalajul respectiv. Se instalaseră cu nervii de rigoare. Ca şi stăpânii, mobilele de la Chişinău, îşi găseau cu greu rostul în trusa modernismului respectiv. Ploile, însă, încetaseră. Natural, venise şi ziua „supremului sacrificiu“: vizita la Orghidani. Cu trăsura, evident.

,,Caleaşca scrisorilor de acreditare pe lângă măreaţa păreche“ era o ponosită birjă ieşană, neîncăpătoare pentru trei oameni nervoşi. Ivona ţinută pe genunchi de tatăl ei, cu mânile prinse de capră, călătorise în *tête-à tête,* cu mirosul de câne plouat al birjarului, având în dreapta farmecul slav în ţinută şi parfum de mare galâ.

Surpriza începuse încă înainte de casa Orghidanilor. Prin fundul norilor rămaşi după ploi, zarea amurgului răsturnase un sertar cu sulfină, prăfuind delicat frunzele teilor dinspre Copou. Şi parcă deodată, în aeriana odaie cu oglinzi ceţoase a văzduhului ieşan, se deschisese un dulap feminin, cu poze vechi, cu şuviţe de

păr blond, cu flori presate în albumuri, cu parfumuri evaporate în flacoane de cristal demodat, cu mătăsuri decolorate, cu beteală... Şi soarele nu părea decât fotografia îngălbenită a unui soare mort tânăr, al amintirii mai mult decât al cerului.

Ivona devenise atentă, ca şi cum s-ar fi apropiat inexplicabil de sufletul adânc pe care îl cheamă versurile şi muzica.

Trăsura se oprise la o poartă a unui crâng, nu a unei case. Lunar de luminoasă, casa albea în fund, departe, printre crengi şi frunze, aşa cum se ridică zorii.

Oraşul rămăsese la poartă, în urmă. Cu fiecare pas, sufletul Ivonei îl uita. Un zbor de cocostârc, desprins de pe acoperişul casei, n-ar fi mirat: acesta era accentul cerului de singurătate bucolică, adunat deasupra teilor.

Un cerdac de lemn castaniu, acoperit cu viţă sălbatecă. Dansa, roşie, ca rochia Esmeraldei din „Notre-Dame“. Trepte de piatră. Uşă dublă, cu boltă deasupra şi geamlâc colorat.

Pe pragul acestei case, Ana apăruse ca o exclamaţie a buzelor Ivonei.

În locul Orghidancei, Ana, ca o poiană în locul unei grote.

Avea ochi albaştri şi păr auriu, ca poienele de munte în care-s numai cerul, soarele şi albinele, după umbra lungă a drumului de brazi, care te-a dus spre el. Şi era atât de armonios mică, încât toţi din jurul ei apăreau ca o exasperare prin luptă, parcă obositoare pentru ochi, prin persistenţa ei de a nu reveni la normal. Spre deosebire însă de oamenii mici în genere şi de femeile mici în particular, caracterizaţi printr-o vivacitate de insectă, Ana era calmă, aşa cum o apă ar fi limpede.

Farmecul începuse de atunci. Casa nu mai aparţinea unui oraş, ci a unei moşii de altădată: cu nuanţa pe care Villon o dă lui „*antan*“. Putea să înceapă în ea un roman de Turgheniev. Clopotele unei biserici de sat alb n-ar fi mirat, nici clopoţeii moi ai unei ape curgătoare pe prundiş mărunt, nici mirosul de fum al înserărilor la ţară, adus de un vânt venit cu turmele şi cu tălăngile. Simţeai că undeva trebuie să fie puşti de vânătoare, pe care afară le întâmpină cozile câinilor. Ştiai că-n altă parte e un pian cu clapele uşor îngălbenite de *Sonata Lunii;* că undeva, afară, e un hamac în care a rămas o carte întoarsă şi o batistă cu parfum mic de violetă albă; că-n fund, subt nuc, în iarba amăruie, un volum de versuri pâlpâie deschis. Ştiai că lămpile cu gaz aşteaptă, bine şterse, pe o masă învelită cu muşama, să le cheme luceafărul aprins la fereastră pe un cer portocaliu. Vedeai bihunca, patru roţi de pulbere, aducând corespondenţa de la gară. Ştiai că fructele rostogolite singure prin iarbă, sau pe acoperişul de din dos, vestesc văratice bătăi de inimă în piepturi tinere. Simţeai Vacanţa cea Mare: mesele ei cu râsete din sufrageria albă cu miros de pâne de casă şi piersici atunci culese, vânătorile, pescuitul, cositul, - plimbările pe lună la cimitir, când broaştele bulbucă zările c-un gâl-gâl-gâl neîncetat şi greierii culeg din ierburi, răsucindu-l creţ, tot ciripitul crengilor amiezii... Şi ,,fata“ acestei vacanţe, Ana, era acolo, alb-alburie ca o lampă care va

întâmpina din pragul de întuneric al casei, pe băieţii întorşi de la vânătoare, zâmbindu-le tuturora, luminându-le inimile. Ea era fata hamacului, a clapelor *Sonatei Lunii*, a ierburilor amărui, a plimbărilor pe lună în spre cimitir. Pe ea o iubeau toţi băieţii, verii ei şi prietenii lor. O iubeau în secret, ascunzându-se unii de alţii, duşmănindu-se poate din cauza ei, captivi cu toţii în aceeaşi mătasă cu parfum de violetă albă.

...Mai era Ana. Dar unde erau băieţii veseliei? Unde erau vânătorii, mesele, râsetele, plimbările?... Trăia în jurul Anei o absenţă care-i dădea un farmec melancolic.

Parcă ajunsese singură, tot tânără, în epilogul unui roman de Turgheniev, ceilalţi fiind toţi în cimitirul fostelor plimbări, rămaşi pe veci în filele de la început.

După cum se vede, vizita se desfăşurase pe două planuri. Unul concret, exterior, situat în Iaşi, care s-ar fi putut intitula : „Romaneştii în vizită la Orghidani“, făcut din vorbe, amabilităţi, istorisiri, amintiri, complimente, şi o Aniuta în rolul de *“femme du monde“.* Şi un al doilea plan, extrem de subiectiv, al Ivonei. În primul plan, luminat de inelele Aniutei ca de o rampă barocă, Ivona era o simplă figurantă, stângaci taciturnă: fata lui Romanescu. Şedea pe scaun, cum stau fetele tinere — care deşi nu mai sunt fetiţe, nu s-au deprins încă să fie domnişoare — într-o casă fără băieţi şi fără alte fete tinere cu care să fie obligată să vorbească.

Îl al doilea plan, albastru ca malul unei mări descoperite întâia oară — Thalassa ! Thalassa ! — erau ochii Anei şi emoţia copleşită a Ivonei, care necontenit descifra o muzică în jurul Anei. Era ciudată concomitenţa uneori suprapusă a acestor două planuri. Un fel de „V-aţi ascunselea“ cu nevăzutul şi cu presimţitul. Ana trăia în ceea ce apărea emoţionant în sufletul Ivonei, fiind totuşi Ana şi faţă de musafiri, după cum Hamlet vorbeşte în acelaşi timp cu fantoma tatălui lui, nevăzută celorlalţi, aparţinând totuşi scenic, celor care-l însoţesc.

Casa reală tot a Anei, mobilată desigur de ea; ceaiul, fierbinte şi aromat, deşi fără pretenţia ostentativă de a se fi născut cu blazon în samovar; tartinele şi prăjiturile de fină calitate.

Ana fuma, surpriză, dar atât de altfel decât Aniuta care fuma picior peste picior, numai mătăsuri, pulpe şi parfum, cu unghiile de purpură şi buze de carmin, încât fumatul parcă devenea un rit religios, aducând o fumegare de templu şi o licărire de candelă în jurul unei meditaţii.

Fără să vrea, Ivona se uita mereu la Ana. De la o vreme, Ana observase. Caracterul juvenil omagial al acestei priviri, era atât de evident, încât faţa Anei se veselise, Abia atunci, Ivona îşi dăduse sama ce minunat lucru e pe faţa altuia veselia care nu se naşte artificial din jocul muşchilor feţii, ci de-a dreptul din suflet. Astfel proiectat, sufletul devine sensibil ca lumina soarelui în bisericile străvechi, prin ferestruicile înguste.

La rândul ei, Ivona fusese observată. Avusese anxietatea tracului, acel pas în vid al inimii, acea secundă crispată. Simţise cu o

intuiţie categorică, subit precizată, că dacă nu-i acceptată de Ana decât ca musafir în casă, pierde ceva esenţial. Se roşise vertiginos până la acea incandescenţă care denunţă, ca un cireş copt, primăvara sângelui adolescent. Ar fi dorit să-i spuie Anei : „Te rog, primeşte-mă. N-are să-ţi pară rău. Poate că sunt ignorantă, mă roşesc stupid ca toate fetele, nu-mi găsesc nici vorbele, nici tăcerea, când sunt intimidată de bătaia inimii; mă împiedic dacă mă mişc, iar dacă stau, regret că nu-s legată, ca să am o scuză pentru neputinţa de a-mi plasa picioarele şi mînile. Dar *exist.* Deşi trăim în aceeaşi casă, aparţinând aceleiaşi firme, nu mă confundă cu Aniuta. N-avem nimic comun decât antipatia reciprocă...“ Era în ea volubilitatea unei sticle care gâlgâie răsturnată. Nu-şi frânsese degetele — uitase că are mâni: era numai elan ca plopii — dar tinereţea ei aştepta cu transparenţa unui verdict.

Ana îi zâmbise aproape amical, în tot cazul cald, cu bunăvoinţă, cu înţelegere şi cu un fel de curiozitate.

N-o repudia. O accepta.

Cine a văzut şcolăriţele care şi-au citit şi recitit numele pe afişul celor reuşite la bacalaureat, va înţelege într-o măsură reacţia Ivonei. Saltul bucuriei, organic, îi proiectase imperios braţele în lături. Bineînţeles, destinul boroboaţelor juvenile era prezent: tablaua cu ceşti şi linguriţe, purtată de mânile moldoveneşti ale Măriei.

Orghidan avusese o încruntare care, mai târziu, recapitulată, făcuse deliciile Ivonei, provocându-i independent de loc şi ambianţă, un râs irezistibil; Aniuta o privise ca o Ţarină ultragiată, iar tatăl ei, cu umeri dezolaţi de magistrat care dă o sentinţă severă, regretând-o omeneşte, şovăia între reprobarea gestului, consolarea fetiţei şi pornirea de a-şi cere scuze. Numai Ana avusese o stăpânită izbucnire de râs, solidară cu vârsta acestei năzbâtii.

A doua zi, Ivona plecase de acasă înainte de şapte, fără să-şi ia ceaiul, dispărând până la două. Se înapoiase arsă de soare şi sură de colb ca un soldat de la manevre. Străbătând un Iaşi necunoscut, fusese mult mai departe decât îndrăgostiţii, făcând un enorm buchet sălbatec, în care adunase toate culorile şi aromele lui septembrie. I-l trimisese Anei printr-un birjar, însoţit de un bilet :

“Cu aceleaşi mâni cu care am făcut pozna - comică, detestabilă, regretabilă – am făcut o mie şi una de mătănii în jurul Iaşului.
Florile sunt pentru zâmbetul de ieri.
Ivona Romanescu“.

Un birjar ieşan dusese florile şi biletul unei doamne care locuia într-o casă din Iaşi, aducându-i răspunsul. Răspunsul acesta îi deschidea poarta de aur a plimbărilor cu Ana... Bucurie. Bucurie. Bucurie. De trei ori şi de o sută de ori, bucurie, cu un “ura“ băieţesc la capăt...

Dacă ar fi fost numai atât, Ivona n-ar fi încuiat uşa, ci dimpotrivă ar fi plecat imediat de acasă, grăbind timpul aşteptării până a doua zi, printr-o plimbare prealabilă, aşa cum ţi-ai încerca în oglindă, cu mişcări de dans, rochia, pantofii şi gătelile de bal, în ajunul balului, ca să-l simţi mai aproape.

Dar ca şi fiinţa Anei, scrisul ei deştepta în Ivona emoţii care se situau pe un alt plan, foarte lăuntric, aşezat pe hotarul acela lunar din preajma somnului. Dacă Nataşa lui Tolstoi din *Război şi pace,* ar fi chemat-o să se plimbe cu ea pe moşia din roman, întâlnind în această plimbare pe eroii romanului, sentimentul Ivonei n-ar fi fost altul.

În ziua următoare, Iaşul se deşteptase în zâmbetele lui septembrie. O dimineaţă de miere şi vin de Rin, aurie pe cer, pe frunze, pe acoperişuri şi pe străzi. Straiul de tei înflorit în piatră al Trei Ierarhilor flutura uşor, aurind Iaşul. Casele nu aveau obloane verzi ca la Chişinău; fiecare fereastră era un surâs. Spaţiul era de primăvară, dar de primăvară somnoroasă, cu gene de fată care n-a dormit toată noaptea din cauza insomniei lunei pline, tot la fereastră rămânând cu deşteptarea de aur a soarelui.

Ivona era dezolat fericită. Nu ştia dacă va fi în stare să deschidă gura. Construia fraze, convinsă că ori le va uita, ori nu va avea curajul să le recite. Apoi nu ştia cum să se îmbrace. Şi dimineaţa şi sufletul erau atât de fără pondere în bucuria lor delicată că surâsul unei melancolii, încât şi trupul şi mâna, şi fiecare haină în mânile acestui trup, apăreau grosolane ca un zgomot lângă o muzică. Sunt clipe când sufletul doreşte haine care să-l exprime, şi când ochii privesc nostalgic cerul, lumina şi anotimpul.

Aniuta însă o salvase din acest impas. Se ducea la Ştrand. Nu-şi găsea sandalele roşii. Venise să şi le caute şi în odaia Ivonei, fără să bată la uşă. Nufăr să fi fost prin voia unei metamorfoze, şi la simplul contact cu Aniuta, Ivona şi-ar fi găsit identitatea părăsită, redevenind, concret şi agresiv, Ivona. O ceartă scurtă şi tăioasă, o uşă trântită, şi Ivona se îmbrăcase în câteva minute, plecând de acasă furioasă, cu sprâncenele încruntate, cu ochii înăspriţi, trecând prin Iaşi, grăbită şi clocotitoare ca un roi de viespi al unei „Silly Symphony“. Dar se- pacificase încă de la poartă. Orbul de pe piatră saluta pe toţi cei care intrau în casa amintirii lui. E ciudată şi patetică senzaţia de lumină în lumină pe care ţi-o dă gândul c-ai trecut prin mintea unui orb. E mai mult decât un tunel. E ca un vis scurt al morţii, din care ochii se deşteaptă cu o mirare înduioşată, regăsindu-şi lumina. De la poartă până la scările cerdacului, pe subt teii toamnei cu frunze gălbui ca minţirea florilor, mergeai pe două toamne; frunze de soare şi de tei cădeau alături.

Cerdacul, viţa roşie, scara de piatră, cele două uşi cu boltă şi geamlâc. Tăcerea din cerdacul lui septembrie foşnea ca apropierea pe la spate a unei rochii de mătasă. Parcă aşteptai două mâni să-ţi acopere ochii.

Nu mai apăruse Ana, dar pragul casei o evoca atât de imens, încât uşa devenea un fel de fereastră pe care cei veniţi de-afară vedeau lumina din lăuntru: Ana, numele unei dimineţi cu ochi albaştri.

Măria-i deschisese uşa. Recunoscând-o pe Ivona, dintâi îşi privise mânile în care mai tresălta amintirea tablalei răsturnate, apoi zâmbise creţ: avea un zâmbet pungit, pe care şi-l acoperea cu palma, cum fac copiii prinşi la coarne crude.

- Coniţa e în grădină... Nu, nu, poftim mata, o spus că te aşteaptă — adăugase ea familiar şi protectoare, gata s-o bată pe umăr, văzând că Ivona ezită.

Călăuzită de Maria, Ivona trecuse prin antrete, odăi, coridoare, cu uşi mari de lemn gălbui şi podele ceruite, cuprinse într-o lumină palidă de storuri lăsate pe fereastră. Sonoritatea tăcerii era melancolic cuminte, ca la moşiile de unde au plecat cei tineri la oraş o dată cu deschiderea şcolilor. În dosul casei însă, obrazul vacanţei apărea din nou, o dată cu livada, învins ca şi crengile, de aceeaşi potolire îngândurată.

Iarba era uscată, aplecată şi uşor încărunţită ca de o vârstă omenească. Paşii întâlneau mere roşii, ca ciupercile de munte. Zburau gâze transparente. Foşneau crengi. Tânăr de tot, glasul păsărilor râdea încă, mai mult în cer decât în pomi, îndepărtat, în altă odaie a luminii. Mirosea dulce a poame coapte şi a flori cu strai subţire; şi stins, a frunză căzută. Bâzâiau albine. Totul era ostenit în culoare şi ţesut. Parcă ardea un foc în sobă, dar pe isprăvite, îţi venea să vorbeşti în şoaptă ca ierburile şi ca frunzele. Şi să surâzi cuiva, ca să-l vezi surâzând.

Ochii Ivonei regăseau necontenit ceea ce aştepta. O bucurie anxioasă că necunoscutul unei spaime.

O văzuse de departe pe Ana. Şi din nou, sufletul Ivonei trecuse prin gândul orbului de la poartă. Căci în livada lui septembrie, rochia Anei şi fiinţa ei aveau luminozitatea fragedă a liliacului alb reînflorit o dată cu căderea frunzelor. Îţi venea să fugi într-acolo, chemându-l şi pe cel din spate, cu mâna întinsă după el, spre ceva tulburător şi efemer.

Ana şedea pe pled, subt un nuc. O pălărie mare de pai părea aruncată după fluturi. Părul Anei aparţinea soarelui. Aerian, ca murmurul livezii între pământ şi cer, era atins de septembrie ca o harfă. În jurul ei, lumina avea parfum şi miere, reaurind-o încă. Şi ochii ei se deschideau atât de albaştri, încât şi noaptea îţi venea să-i spui tot bună-dimineaţa.

Avea pe genunchi un cofret de lac negru. Când se ivise Ivona îi închisese capacul, întâmpinând-o de jos cu braţele întinse. Cu toate că prezenţa Ivonei o bucura, mânile ei reveniseră involuntar pe cofret, acoperindu-l cu degetele în evantai. Atitudinea mânilor dădea acestui gest sensul unui cântec la pian brusc întrerupt, de care degetele nu s-au despărţit cu totul, rămânând pe rezonanţa amuţită o dată cu acoperirea clapelor.

- E zi bună de plimbare. Să mergem.

Se ridicase, ţinându-şi cofretul într-o mână. Ivona întinsese braţul s-o ajute. Poate prea brusc, cu un fel de izbucnire pasionantă de a servi, căci mâna întinsă, ca şi întâia oară, răsturnase: nu tablaua, ci cofretul. Căzuse ca o pasăre împuşcată, risipindu-şi conţinutul.

Obrajii Ivonei albiseră. Rămăsese cu ochii zăpăciţi, cu inima tumultoasă, cu braţele întinse incredul şi buzele întredeschise, ca cineva care a ucis din greşeală. Dar imediat venise reacţia: mânia împotriva ei. Căzuse în genunchi, voit, cu atâta violenţă, încât genunchii răsunaseră, pedepsiţi, că ai altcuiva. Era distrusă. Termenul care între şaisprezece şi optsprezece ani — repetat că un refren al gândului — ridică la rangul de catastrofă şi accidente mai anodine decât acesta.

Din spate, însă, mâna Anei o absolvise, bătând-o uşor peste umăr; apoi desmierdîndu-i părul. Ivona o privise cu umilinţă şi recunoştinţă şi parcă şi cu acel „n-am să mai fac“, prin care unele expresii ale tinereţii mândre se apropie naiv de vorbele copilăriei. Apoi, ochii Ivonei se îndreptaseră înspre „dezastru“.

Pe capacul cofretului răsturnat, plutea zborul unui cocostârc alb. Şi de jur-împrejur, pe pled şi în iarbă, se risipise o toamnă şi mai delicată decât a frunzelor de nuc; amestecate cu scoici, şiraguri, brăţări şi trandafiri uscaţi, acele fotografii de amator, pe care obrazul copilăriei şi al tinereţii noastre s-a desprins de noi ca frunza.

Ana venise în genunchi alături de Ivona, adunând risipele în pălăria de pai, înainte de a le pune la loc în cofret. Ivona nu îndrăznea să întindă mînile spre ceea ce aparţinea atât de intim Anei. Ochii ei se opriseră asupra cozilor. Aurul lor murise în cofretul cocostârcului cu zbor pictat pe lucru de lac negru, dar soarele de sus le dăruia o palidă lucire mătăsoasă, iar preajma Anei le restituia parfumul: tot de miere.

— Ivona...

— Ana...

Numele se suprapuneau.

Cozile cu funde negre din iarba greierilor aveau în ele şi copilăria şi doliul ei.

E ciudat să te simţi lângă un om abia cunoscut, mai aproape de tine decât alături de toţi cei care te însoţesc în viaţa de toate zilele. Fiecare secundă lângă Ana, aprindea o lampă sau o candelă în sufletul Ivonei, din prag în prag, din încăpere în încăpere, prelungind-o spre ea însăşi.

Dar cozile nu erau decât un început nostalgic, ca acele dâre aurii care rămân pe străzile oraşelor în urma carelor de fân, ridicându-ţi ochii spre zarea acestui parfum blând.

Îşi apropiase deodată faţa de obrazul Anei:

— Te rog, lasă-mă să mă uit...

Şi glasul era în genunchi, nu numai trupul. Şi avea pe obrazul ei rotund de fată foarte tânără, cu ochii cenuşii, o emoţie care depăşea curiozitatea.

— Şi cu plimbarea noastră foarte lungă ce facem ?

— Ne plimbăm altădată, oricând.

Ana îi întinse câteva fotografii puse la o parte în pălăria de pai. Un vag parfum de trandafir uscat, de iarbă mare şi de cuişoare, începea în palmă o dată cu ele. Se deşteptau dintr-un somn lung, cu soarele pe faţă. Simţeai că în toate, Anei îi vine să clipească.

Ivona făcuse o pauză, cuprinsă de acea lene a încântării, pe care ţi-o dau în copilărie unele cărţi ca: *Robinson Crusoe, Harap Alb*, *Înconjurul lumii în optzeci de zile*, *Muşchetarii* şi *Contele de Monte Cristo,* citite dincolo de lume, într-un pod cu fân, într-o livadă, sau pe un acoperiş unde se îndulcesc la soare şi pisicile; nici nu le-ai început de-a binelea şi-ţi pare deodată aşa de rău că se vor isprăvi, încât le simţi sfârşitul ca o luni alături de duminică, şi, atunci, în loc să le citeşti, deşi lacom, stai cu ele în mină, fericit că bucuria încă n-a început, că ai mutat-o mai încolo, tot alături, dar cu un fulg de îndepărtare, că eşti dincoace de ea şi că-i poţi spune: aşteaptă-mă puţin, deşi abia mai poţi să o aştepţi.

Cu toate că erau făcute în soare, fotografiile aveau ca o evaporare de lumină de lună. Ziua lor era o noapte gălbuie. Se învechiseră ca fildeşul, împăienjenite de toate umbrele şi penumbrele palorilor. Oricât s-ar fi apropiat ochiul de ele, tot departe erau, pe malul acela transparent şi inaccesibil de la care încep oglinzile şi trecutul. În nici una nu simţeai prezenţa străină a fotografului, ci numai şi numai afecţiunea părinţilor pentru unicul lor copil. Deşi erau mereu cu cer, cu soare şi copaci, păreau intime ca ceea ce se întâmpla pe covor la gura sobei, când arde focul. Sufletul se *apleca* asupra lor. Întruna, Ana era mare numai din cauza păpuşei cu care vorbea, într-alta era în scrânciob : *venea* cu o lucire de viteză şi de soare în ochi şi în păr. Simţeai cum creşte înspre tine. O aşteptai să-ţi cadă în braţe. Inima continua c-un gol, cadenţa clipelor de scrânciob. Apoi se apropia cu pui de pisică în şorţ, aducând vestire la cei mari; erau şi miau-urile în fotografie, atât de vii, că le auzeau şi greierii livezii, care cântau prohodul cozilor cu funde negre. Baia păpuşei, într-o cadă fără apă, dar Ana avea tulpan pe cap şi tigrul, elefantul, boul, vaca, mieii, lupul, şi Ana călărind un cal de lemn cu basculă. Într-alta se vedea cât e de mică Ana, fiindcă cineva o aşezase într-un fotoliu de pai. Ora ceaiului de dimineaţă. Pe o terasă, în fund, mulţimi îmbulzite de frunze - să încapă în ele, nevăzute, toate corurile dimineţii de iulie - şi un colţ de cer aplecat ca o ureche care ascultă înspre pământ. Trandafirii terasei nu se vedeau. Şedeau mai la o parte, trimeţându-şi parfumul şi-n fotografie, prin moartea celor din cofret. O foarfecă o despărţise pe Ana de masa oamenilor mari. Aşa că numai din pricina fotoliului, simţeai că-i măruntă ca o secundă printre ore. Apoi, era în vizită la cuşca leului. Limba lui lată palpita a vară...

De câteva ori, Ana privise spre Ivona, apropiindu-se din ce în ce. Ivona era atât de concentrată că nu observase. Şi auzise deodată, din spate, tresărind, glasul Anei, chemând încet :

— Haiduc.

Nu-l chema pe Saint Bernardul din fotografie; spunea Ivonei numele lui. Dar silabele care fuseseră numai chemate, de-a lungul anilor copilăriei, reapăruseră în glas cu acelaşi accent.

Fotografia lui Haiduc întârziase mult în mâinile Ivonei.

Bărbia Anei, din spate se lăsase moale pe umărul ei.

Şi toate se încetiniseră ca-n acele trăsuri de sfârşit de vacanţă mare, când de pe deal apare în vale casa pentru ultima oară, când birjarul lasă caii la pas şi hăţurile moi, şi când copilul care pleacă, se suie în genunchi pe perna trăsurii, îşi reazămă coatele şi bărbia pe poclit şi priveşte în urmă ceea ce rămâne în fum albastru.

Şi brusc, copilăria încetase. Muriseră în jurul unei fete toate jucăriile. Lumina tinereţii e un doliu alb. Zburdalnicele ape ale corăbiilor de hârtie intraseră în pământ, lăsând în jurul altei Ane, ca o mirare a tăcerilor descoperite. Obrajii aveau o îndulcire gravă. Umerii păreau osteniţi. Mâinile odihneau pe genunchi. Ana stătea pe iarbă, lângă o lumină de soare. Nu i se vedeau ochii. Abia umbra genelor. Părul adunat la ceafă cu un pieptene, îi descoperea linia gâtului înclinat. Începuse tinereţa cu o salcie pe malul unei ape care devine adâncă.

Se întâmplaseră toate acestea unde ?

Lumina dormea prin ierburi, ca-n cimitirele din marginea satelor, şi Ana tot singură era, ca în fotografiile copilăriei.

Dar „ceilalţi“ unde erau ?

Cu ultima fotografie în mini, Ivonei îi venea să spuie „Ana“, aşa cum Ana îl chemase pe Haiduc. Să înceapă cu Ana alte vacanţe, s-o vadă pe tânăra cum o văzuse copil, să cunoască livezile cu grădinile tinereţii ei, rochiile şi pieptănăturile, să se apropie de noaptea aceea de primăvară cu liliac înflorit, pe care Ana o aducea tuturor celor tineri din jurul ei, adorată cu fiecare privire şi fiecare respiraţie, uşoară în rochiile încântător demodate ca amintirea valsului, stând pe bancă, în hamac, la pian, pe pragul unei case cu cerdac, într-o trăsură mare, pe o alee, apropiindu-se din fund ca zorii dimineţelor de vară.

Sirena unei fabrici, sunând amiază, făcuse din oraş o enormă prezenţă greoaie, oprită sub minutarele prezentului.

Bărbia Anei se ridicase de pe umărul Ivonnei.

Apoi trepidaţia unui automobil intrase autoritar în tăcerea livezii, alungând umbrele aplecate în balcoanele luminii.

— A venit Horia la masă.

Ca şi Haiduc, tinereţa Anei rămăsese mută. Pe rând, toate intraseră la loc în cofretul cocostârcului alb. Ana o însoţise prin livadă, prin antrete, coridoare şi odăi, apoi pe subt tei, până la poarta casei. Orbul de pe piatră iar o salutase. Ivona pornise încet la vale. De câteva ori îşi întorsese capul. Ana îi făcuse semn prietenos cu mâna. Era chiar chinuitor de luminoasă, ca amintirea luminii în mintea orbilor. De câteva ori, Ivona se ciocnise de trecătorii care veneau spre deal. Era foarte distrată. Parcă citea mergând. Trăise atât de intens alături de Ana, încât sufletul ostenise ca după lectură de noapte a acelor cărţi în care anii unei vieţi, despuiaţi de

cantitatea zilelor, apar numai în lacrima solemnă a esenţei. În timpul dejunului fusese atât de absentă, încât tatăl ei o întrebase :

— Ce-i, fetiţo ? Ţi s-a întâmplat ceva ?

— Nimic.

— Unde-ai fost azi-dimineaţă ?

— M-am plimbat.

Pe Ana refuza să o divulge celorlalţi. Nu numai în exterior, faţă de oameni, dar şi în ea, o izola pe Ana de restul lumii, dându-i sensul de secret intim al ei, de vorbă magică intransmisibilă. Îşi petrecuse după-amiaza închisă în odaia ei. Aniuta plecase la tenis. Nu se gândise propriu-zis la Ana, ci numai dacă va avea sau nu curajul de a se duce din nou la deal şi de a propune Anei o plimbare. Sunt emoţii care complică cele mai simple lucruri. Problema plimbării cu Ana devenise un labirint în care vârsta Ivonei întâlnise somnul. Visase că a început, şcoala. Ecuaţiile apăreau pe tablă ca un grafic al crampelor. Sunase clopotul sfârşitul orei şi profesorul nu pleca, tot nu pleca. Nu mai avea astâmpăr în bancă. Simţea că pierde ceva. Se deşteptase cu efort. Zmulgându-se din somn cu pieptul apăsat, cercase să-şi amintească ce pierduse. Pierduse o după-amiază de plimbare cu Ana. Dar şcoala nu începuse. Respirase. Mai era peste o săptămână până la deschiderea şcolilor. Sufletul cuprinse incredul[1] zilele acestei ultime săptămâni, aşa cum se întâmplă după culesul viilor, când din întâmplare, trecând distrat pe lângă frunzele pustii, descoperi deodată, blond, boabă cu boabă, numai soare, cel mai frumos ciorchine al viei, ultimul ei zâmbet cu gropiţe de subt frunzele ruginii, pe care-ţi vine să-l săruţi dintâi.

A doua zi începuseră plimbările cu Ana. Într-adevăr lungi, dar cum spui despre o rochie: cu trenă lungă. Lângă Ana, totul se feminiza, afinându-se. Nu puteai concepe asprimea, brutalitatea, mojicia, alături de ea. Horia Orghidan, terestru şi prin sonoritatea numelui care hurduca timpanul ca un camion ieşan, apărea inexplicabil în viaţa Anei. Ivona îi acorda cel mult dreptul de a fi vechil pe moşia Anei, primit numai în antretul de din dos, la scară, cu spinarea plecată, cravaşa în carâmbul cismei şi cu ţidula socotelilor măsluite în buzunarul surtucului. De altfel, în casa de la Copou, erau doi oameni, pentru Ivona. Unul, Ana, moştenise casa de la părinţi, bunici şi străbunici. Toată melancolia acestei case, toate armoniile ei, toate prezenţele şi absenţele pe care le sugera, făceau din Ana o altă plutire pe vieţi stinse, cum era cocostârcul cofretului de lac.

Celălalt însă „Orghidanul“ — îl articula cu aversiune, dând astfel şi mai mult zgomot de copită lată numelui detestat — era un uzurpator în casa Anei. Realitatea, aflată întâmplător dintr-o discuţie la masă, nu-i tulburase câtuşi de puţin interpretarea afectivă. Casa de la Copou aparţinuse unei familii boiereşti. Fusese cumpărată la licitaţie de Horia Orghidan, cu *banii lui.* Banii Orghidanului

[1] Care nu crede uşor ceva ; neîncrezător (n. ed.).

cumpăraseră casa: atât loc şi atâtea odăi. Asta poţi cumpăra cu bani: materie concretă, cărămizi, văr, pietre, pământ, tablă, scânduri. Din acest punct de vedere, Ivona recunoştea că Orghidanul are casa aşa cum ţiganul din poveste vine cu limbile balaurului tăiate de Făt-Frumos, suindu-se la masa împăratului, pe scaunul cu şapte perne.

Dar cine intra în casa de la Copou, prin sufletul orbului de la poartă şi prin lumina regăsită a Anei, îşi dădea sama că Ana e mai mult decât stăpâna casei, că e parfumul ei de sulfină albă, singura lampă aprinsă în amurgul ei resemnat.

Erau doi oameni la Copou, locuind în două case, tot atât de depărtaţi unul de altul ca şi cele două case suprapuse şi totuşi distincte. Şi într-adevăr, devenind intima Anei, nu numai în plimbări, dar chiar şi acasă, Ivona descoperise ceva semnificativ pentru punctul ei de vedere. De câte ori venea, o întreba pe Maria, care se familiarizase :

— Unde-i coniţa ?

Uneori Maria răspundea :

— Afară. Stă la soare.

Iar alteori :

— Sus, la dumneaei.

Şi întotdeauna Ivona adăuga :

— E acasă şi domnul ?

Maria răspundea în genere :

— Dumnealui e la Tribunal.

Iar alteori :

— Da. E jos la dumnealui.

De ce în mintea Măriei, Ana era *sus ?* şi domnul *jos ?* Căci casa n-avea etaj. Ivona găsise următoarea explicaţie: camerele în care se instalase Orghidan cu secretarii săi, nu erau situate în corpul principal al casei, ci în aripa servitorilor, legată printr-un antret cu sufrageria. Aşadar, *sus,* în gura Măriei, avea un sens de ierarhie socială, locul boierilor, iar *jos,* era la ei, la slugi, sau înspre ei, vecin cu ei. Casa avusese desigur multe slugi, ca pe vremuri. Acum se împuţinaseră. Aşa că Horia utilizase camerele goale, prefăcându-le în biurou profesional. De ce însă *jos* şi nu *sus ?* Căci desigur că numai vanitatea de a avea o casă boierească îl făcuse să investească bani într-un imobil desuet. Normal ar fi fost să-şi aşeze „scaunul cu şapte perne“ *sus,* în corpul principal al casei. Da, dar *sus* nu se simţea în largul lui: săreau pernele de subt el. Pe câtă vreme jos, în foastele camere ale slugilor foştilor boieri, se simţea la el acasă.

Şi acolo numai putea să lucreze comod, mai mare peste clienţi -şi secretari, restul casei având pentru el semnificaţia unui frac cu decoraţii, pe care-l pui la zile mari.

Să nu se creadă însă că plimbările Anei cu Ivona aveau mutismul liric al primelor întâlniri din livadă. Nici una, nici alta, nu se grăbiseră să vorbească. Dintâi se apropiaseră prin tăceri. Între oamenii care se cunosc, schimbul de vorbe este o formalitate

socială, un rit al politeţii. Astfel de vorbe nu spun nimic. Au un caracter recitativ, convenţional, oricât ar fi de ascuns subt înfăţişarea cordialităţii. Astfel, în timpul primei vizite, Ana vorbise soţilor Romanescu, — era gazdă, erau oaspeţi —, şi tăcuse cu Ivona, fiind mult mai interesată de tăcerea Ivonei decât de vorbele celorlalţi. Apoi, în livadă, iar tăcuse cu Ivona, fiind singure de data aceasta, ca şi cum s-ar fi cunoscut de mult, având amintiri comune. Putinţa aceasta de-a tăcea, nefiind alarmat, nici incomodat, de prelungirea tăcerii, alături de un om abia cunoscut, denunţa parcă identităţi intime, care se acordă de la sine, fără efort. Vorbele apăruseră firesc, o dată cu Iaşul descoperit de Ivona prin toamna lui şi prin emoţia pe care i-o dădea vecinătatea Anei. Ivona vedea cu ochii ei cenuşii ca zările din care izbucnesc cocoarele. Bucuria dădea prospeţimi de primăvară vorbelor ei — uneori. Veneau deodată, dintr-o bătaie de inimă :

— Uite ţiganca !

Astfel numise, copilăreşte impetuos, arătând cu degetul, zarea unui apus de soare, năprasnic roşie şi tăciune, cu nouri care-i puneau zbârcituri pe frunte şi cu şiruri de păsări care fluturau cozi negre.

Sau :

— Uuu, ce blând răsare luna. Parcă-şi scoate moşul mălaiul din traistă.

Zărea unui apus cu soarele la mijloc, împărţind vin roşu nourilor din dreapta şi din stânga :

— Cina cea de taină.

Vedea mereu câte ceva în toate cele. Nimic alături de Ana n-o lăsa indiferentă. Era fericită că Ana devenea din ce în ce mai veselă. Simţea că uneori o distrează, şi, în tot cazul, că-i prieşte. O înviora, o făcea să râdă şi să participe cu întrebări la istorisirile ei. Tot ce trăise şi observase până atunci, devenea materialul unui teatru de păpuşi pentru Ana. Natural, basarabenii cu seminţele şi cu armonica, şi basarabencele farmecului slav îi dădeau un material inedit pentru Ana.

Cu încetul, Ana începuse să-i spuie pe nume.

— Ivona, să-mi spui Ana.

Sărise în sus, ca un copil, bătând din palme.

— N-am răsturnat nimic ?

Cerul nu se răstoarnă.

Apoi se roşise tare şi cu efort o mărturisire :

— De când vă cunosc, vă spun Ana: în gând.

— Da.

Ivona ridicase din umeri dezolată. Erau pe-o culme, a Cetăţuiei albastre. Strângându-şi pumnii, Ivona repetase, proiectată pe decorul solemn, ca o actriţă care vrea să învingă dificultatea articulării unui cuvânt de care o leagă tracul rampei şi al debutului :

— Ana, Ana, Ana, Ana Ana, la răsărit şi la apus, la miază-zi şi miază-noapte, Ana, Ana, Ana, Ana, Ana...

Era ceasul de brume şi de aur, când înaintea cerului, oraşul vechi îşi aprinde luminile. Glasul ei tânăr, de crainic copilandru, parcă anunţa Cetăţii din vale că s-a întors Doamna de la vânătoarea de fazani. Să se deschidă porţile. Veniseră făclii numai pe ceruri, să o întâmpine pe Doamna cea tânără a vechiului Iaşi.

Afecţiunea Anei pentru Ivona fusese pregătită de Pierrot: un fel de premergător al Ivonei cu şaptesprezece ani în urmă. Pe atunci, Pierrot era abia adolescent. Orfan, bursier intern, intimidat până la mutism de prezenţa lui Horia, cu Ana devenea sprinten, sprinten ca o lăcustă. Tot slab, tot jigărit, dar tuns chilug, glumele lui se rostogoleau printr-un lirism proaspăt, ca tumbe de bufon prin flori de mai. Zburda în jurul Anei, sunându-şi zurgălăii inimii. Era mereu îndrăgostit, în fiecare duminecă de câte o altă fată. Făcea versuri, graţios superficiale, care nu izbuteau să exprime decât imperfect prospeţimea lui de ploaie săritoare peste coarda curcubeielor. Era înduioşător de urât. Adolescenţa lui parcă venea din lagăre de prizonieri, flămândă, cu ochi nostalgici, cu nas piţigăiat, şi urechi de recrut. Dar fiinţa lui avea rouă, mătasă, şi uneori luceferi. Sufletul lui, pentru Ana, era ca un cuptor de cozonaci de Paşti. Nu uita nici o aniversară de-a Anei. Îi aducea buchete de flori, primăvara apărea cu câte un mănunchi de cireşe, o ajuta la gospodărie, îi ridica batista când îi cădea jos, cu precipitări acrobatice, îi citea versurile, îi povestea toate îndrăgostirile, îi destăinuia toate proiectele lui de scris, oratorie, glorie, călătorii pe „mări şi oceane“; apoi devenise o biată corăbioară de hârtie pe „mările şi oceanele“ crâşmelor ieşene, şi pentru Ana, greierul care la poarta furnicei cânta: „cucurigu boieri mari, daţi punguţa cu doi bani“, poate exprimând glasul propriei ei vieţi.

Ivona apăruse deodată, şi mai proaspătă decât Pierrot, pe amintirea lui, prelungindu-se, fără să ştie de durata celeilalte afecţiuni, aducând Anei nu numai tinereţea ei devotată, dar şi amintirea anilor vechi — de pe vremea adolescenţei lui Pierrot — când numele lui Horia suna în sufletul ei, aşa cum suna „Ana“ deasupra Iaşului de brume şi de aur, clamat de buzele Ivonei.

Într-o sară, întâlniseră la înapoiere, satul cu roţi şi zdrenţe al unei şatre ţigăneşti. Parcă mergeau nu spre oraş, ci spre amurgul în care presimţeai iscălitura lui Rembrandt. Desprinzându-se din umbrele cu purpură, o ţigancă se apropiase cu ghiocul şi cu dinţii:

— Să-ţi spuie baba, frumuşico.

O alese pe Ana, venind de-a dreptul la ea ca fluturul de noapte la lampă.

Vorbea ca o baltă cu broaşte, ca un pod cu nuci în care umblă şoarecii, uneori parcă se răstea la câni, bolborosea, bodogănea, bătea o toacă şi, deodată, întindea bărbia ca un cal la zahăr, văitându-se duios :

— Haoleo, frumuşico, ţi-o fi fată — ha ? — ţi-o fi nepoată — zi, nu? — ţi-o fi ce ţi-o fi că tare eşti tânără cu laptele muls şi ochioasă ca o împărătească, nu-ţi fie de deochi, ptiu, da’ tare te mai iubeşte, bat-o norocu...

Ghicise ţiganca, nu în ghiocul alb ca dinţii din pumnul ei negru cu faţa, ci în cenuşa cu stele a ochilor Ivonei.

Acasă, Ivona era din ce în ce tot mai superficial şi vag Ivona, devenind conturul unei tăceri. Participa numai la obiceiurile casei, ca o mobilă pasivă. Aniuta o privea cu ochi bănuitori. În orice tăcere, Aniuta vedea un bărbat, ceea ce era logic, fiindcă acesta era sensul unic al feminităţii ei. Într-o zi, însă, tocmai când Aniuta ieşea de la ştrand, zărise pe celălalt trotuar pe Ivona cu Ana, fără ca ele s-o vadă. Aniuta le cântărise din cap până în picioare, descoperind colbul plimbărilor lungi şi acel sincronism al mişcărilor, care denunţă „perechea“. Aniuta, însă, se ferea de conflictele făţişe cu Ivona. Ca întotdeauna, procedase indirect. Sara, după-masă, Miluţă Romanescu o chemase la el în biurou. O iubea pe Ivona, care moştenise o fracţiune a propriei lui sensibilităţi din tinereţă şi era foarte delicat şi îngăduitor cu ea, de câte ori îi vorbea numai în numele lui şi din iniţiativa lui. În astfel de clipe, Ivona care îl iubea în permanenţă, dar cu o pudoare care îi interzicea efuziunile şi demonstraţiile, era atât de înduioşată de tactul şi delicateţa lui, încât nu se putea opri să nu-i zâmbească lung, dezmierdându-1 pe umăr, sau cuprinzându-i mâna în mânile ei. Se *înfrăţeau,* fiecare renunţlnd la privilegiile vârstei respective. De câte ori, însă, era emisarul „perfidiilor“ Aniutei, Ivona avea zburliri de pisică sălbatică. Era îngrozitor de umilită, simţind călcâiul Aniutei pe spinarea lui. Şi, cu toate că-şi dădea sama că lovind în Aniuta, lovea în el, lovea. Dacă n-ar fi simţit încă nevoia de a fi mândră de tatăl ei, s-ar fi făcut că nu vede, şi ar fi cedat aparent, strategic, evitând conflictele. Dar sinceritatea mândriei, a demnităţii pentru ea şi ai ei, era o spontană impetuozitate, nu de efort, în stare să învingă orice prudenţă, comoditate sau înţelepciune.

— Fetiţo...

Ah ! nu putea să sufere acest „fetiţo“ — nu dulce, mieros, fals — care vestea amestecul Aniutei, prefăcând afecţiunea tatălui ei într-un fel de ipocrizie care-l deghiza în tată ca pe Lup în Bunica Scufiţei.

— ...eşti nervoasă ? se întrerupse el, înregistrând o crispare a Ivonei, ceea ce dădu imediat o iritare vorbelor lui, care porniseră blând, judecătoreşte blând.

— Continuă, papa.

— Mulţumesc pentru autorizaţie. Iată despre ce este vorba. Am aflat că te plimbi cu doamna Orghidan...

— Şi ? — îl interpelase tăios Ivona.

— Din acest punct de vedere n-am nimic de spus.

— Mai este şi un alt punct de vedere ?

— Cred că da... Şi mă surprinde că delicateţa ta nu l-a sesizat.

Ah ! „sesizat“. Cuvântul tuturor militarilor şi magistraţilor de la Chişinău, care o sesizau pe Aniuta.

— Aştept, papa.

— Fetiţo, tonul acesta..

— Ah, papa, fii drăguţ şi spune-mi deschis, limpede, pe faţă, ce-am făcut? ce ţi-am făcut? ce i-am făcut?

Început cu inimă deschisă, cu un suprem elan de împăciuire, apelul Ivonei isprăvise cu o gafă: acel „ce i-am făcut“ stricase totul.

Şi era sigură că Aniuta ascultă la uşă.

Miluţă Romanescă se enervase. Ca toţi oamenii slabi, avea o nevoie organică în răstimpuri, de a recupera prin izbucniri nervoase deficitul de voinţă de care era conştient, pansându-şi astfel, superficial şi înşelător, rănile demnităţii de bărbat.

— Ascultă, Ivona, sunt tatăl tău. Nu tolerez un astfel de ton. Aniuta e soţia mea. Are tot dreptul la respectul tău şi la maximum de delicateţă din partea ta. Ai jignit-o ?

— Cum? Plimbându-mă?

— Plimbându-te! Plimbându-te! Nu plimbându-te. Acaparând persoane care e natural s-o invite pe ea dintâi, cu tine, dacă vrei, dar nu să treacă peste ea. Orghidan e prietenul nostru de la Chişinău. A stat la noi, a mâncat la noi...

— Ştiu toată biografia raporturilor voastre oficiale cu acest om ilustru.

— Nu permit acest ton.

— Papa, de ce nu-mi dai şi o palmă?

— Te rog nu devia. Aniuta e prea delicată ca să protesteze. Dar raporturile tale cu doamna Orghidan sunt o ofensă pentru ea.

— Şi ce doreşte Aniuta? Să-i ceară scuze cineva?

— Aniuta nu doreşte nimic. Dar eu vreau ca lucrurile să intre în normal.

— Adică?

— Adică s-o faci să înţeleagă pe doamna Orghidan...

— ...Că trebuie să fie prietena Aniutei? Asta-i culmea!

— Te rog nu vorbi în locul meu. Sunt capabil, încă, să mă exprim singur. Am spus şi repet: fă-o să înţeleagă pe doamna Orghidan cât de strânse sunt raporturile dintre noi şi soţul ei, şi că ar fi natural şi cuviincios, în sfârşit... ca aceste raporturi să continue.

— Tu... ceri de la mine asta? Tuu?

O sprânceană i se strâmbase. Privirea ei devenise insuportabil de intensă. Gata să izbucnească, se stăpânise numai din cauza certitudinei că Aniuta este la uşă. Şi nici asta nu putea suporta: să-l umilească pe tatăl ei, nu numai din cauza dar şi cu ştirea Aniutei.

— Papa, acesta-i rolul tău, nu al meu. Tu eşti prietenul domnului Orghidan, nu eu, voi. Aranjează această chestie a voastră, cu el, direct. Pe mine nu mă priveşte. Iar plimbările mele cu doamna Orghidan, nu privesc pe nimeni, apăsase ea cu atâta violenţă, încât Aniuta, de după uşă, convinsă că discuţia s-a isprăvit, fugise în odaia ei.

Miluţă Romanescu ieşise din odaie, trântind uşa.

Ivona se încuiase în odaia ei, respirând greu.

Aniuta plecase de acasă. Uneori se temea de Ivona ca de dinamită. Sara, îi adusese prăjituri care-i plăceau. Dar îl luase pe Miluţă Romanescu la cinematograf, nelăsându-l nici o clipă singur cu

Ivona, ştiind că după astfel de conflicte, Ivona nu avea linişte până când nu se reconcilia cu tatăl ei. Certitudinea insomniei Ivonei o satisfăcuse mult mai adânc, decât filmul şi vecinii.

Aniuta şi scena cu Ivona, alterase de la început simpatia spontană a lui Miluţă Romanescu pentru Ana Orghidan, determinându-l să şi-o retracteze ca pe-o confuzie. Şi el, cu altă intensitate decât Ivona, fusese sensibil la „armonia ieşană“ a casei de la Copou, aşa cum o destăinuia mai cu seamă prezenţa Anei. În fond, Miluţă Romanescu n-avea simpatie predestinată pentru Horia Orghidan. Îl cunoscuse la Iaşi în 1919, pe când era supleant la Tribunalul Iaşi şi Horia Orghidan secretarul unui avocat consacrat. Îl ascultase de câteva ori, de pe fotoliul magistratului asesor, punând concluzii în absenţa Maestrului, fiind frapat de rigoarea juridică a concluziilor lui. În camera de consiliu, preşedintele adusese elogii debutantului anonim, spunând : „Băiatul acesta îţi dictează pur şi simplu hotărârea. Are ştofă“. Miluţă Romanescu, pe atunci, ştia mai multă literatură decât drept, fiind epatat tocmai de avocaţii în genul lui Horia Orghidan, care în pledoariile lor nu făceau deloc literatură. Căci epatarea e reacţia exagerat şi invidios admirativă, pentru tot ce reprezintă cu strălucire şi consacrare, tocmai ceea ce crezi că-ţi este inaccesibil: luxul, când eşti proletar; aristocraţia, când eşti american; titlul academic, când eşti ignorant. Cu încetul însă, de-a lungul carierei din Basarabia, Miluţă Romanescu devenise un judecător. apreciabil. Învăţase dreptul, judecând. Între timp, numele lui Horia Orghidan devenise faimă, iar Iaşul tinereţii lui Miluţă Romanescu, nostalgie. În apariţia lui Horia Orghidan la Chişinău văzuse pe omul care s-a ilustrat în oraşul nostalgiei. Cu alte cuvinte, simţise şi regretase Iaşul în cel mai puţin ieşan dintre ieşeni. Căci proeminenţa juridică a lui Horia Orghidan n-avea nici un specific ieşan, putând să apară, cu alt accent dialectal, în oricare parte a ţării. Aşadar, îl primise la Chişinău ca pe un mare scriitor ieşan, deşi nu-l admira decât ca jurist, numai din pricină că scena întâlnirii fusese departe de Iaşul dorit. Totuşi, nimic nesincer în modul de a-l primi pe Horia Orghidan la Chişinău. În afară de Cotnar, discutaseră numai drept. Dar şi acest drept, sec prin el însuşi, era proiectat pe atmosfera ieşeană. Şi totuşi, după revenirea la Iaşi, Miluţă dorise cu plăcere să-l revadă pe emisarul Iaşului de pe vremea exilului. Cei care ţi-au adus, sau ai crezut că-ţi aduc, parfumul patriei în exil, beneficiază după exil, de un fel recunoştinţă înduioşată, care te face să-i revezi cu ochii de atunci. Intrase cu simpatie şi chiar emoţionat, în casa de la Copou, atât de ieşean cuprinsă, de teii lui Eminescu — şi pentru el, ca şi pentru Ivona, Ana fiind o surpriză. Şi-o închipuise altfel, în fond nu ştia pentru ce — poate fiindcă proiectase numai asupra ei, înainte de-a o cunoaşte, un oarecare prozaism al lui Horia Orghidan, prozaism pe care nu vroia să-l vadă, nici să-l recunoască la Chişinău. Şi doamna Orghidan, ca şi teii, avea ceva eminescian. Îi simţise imediat fineţea, distincţiunea, calmul luminos, şi o feminitate atât de orientată spre sufletesc, încât parcă uitai că-i femeie frumoasă, şi în loc s-o doreşti, o admirai, dincolo de

instincte. Cu o candoare delaolaltă adorabilă şi penibilă, spusese Aniutei în pat, tocmai când stingea lampa de la căpătâi :

— Aniuta, doamna Orghidan va fi o prietenă ideală pentru tine.

Aniuta îl primise în braţele ei, zâmbind sincer prin întuneric. Unii bărbaţi care-o strângeau în braţe îi dădeau o atât de răspicată senzaţie a subtilităţii şi superiorităţii ei, încât avea impresia că-s cretini.

Jignirea Aniutei, însă, şi intransigenţa agresivă a Ivonei acrise zâmbetul de miere, deşteptat în Miluţă Romanescu de prima apariţie domestic provocat de ea, şi-i devenise antipatică nu prin ceea ce era, ci prin ceea ce îi sugera intim, aşa cum unii oameni, cărora în copilărie, după fiecare indigestie, li s-a dat riţină şi o compensativă dulceaţă de zmeură, nu mai pot suporta la maturitate nici zmeura, nici derivatele ei dulci, toate evocându-le profund şi gras, pe amintire ca pe limbă, gustul odios al uleiului de ricin.

Voinţa Aniutei triumfase, fără ca nimeni de fapt să fie învins sau victorios. Natural, Ivona nu spusese nimic Anei. Dar Horia Orghidan dorea să fie în bune raporturi cu Romaneştii.

— E un om curat, integru, fin. Şi ar fi o ingratitudine să uit ospitalitatea lor de la Chişinău.

Cu Ana, le întorsese vizita, poftindu-i la masă.

— Venim cu fetiţa noastră — insinuase Aniuta la uşă, semi-afirmativ, semi-interogativ.

Apoi, soţii Orghidan veniseră la Romaneşti. Aniuta organizase un fel de banchet basarabean. Gustări abundente, care dau mesei apropiate sensul unei corvezi. Corvadă fusese. În locul lăutarilor absenţi, Aniuta cântase languros „Oci ciornîia“. După plecarea musafirilor, Ivona glumise fără veselie, făcându-şi parcă o datorie faţă de Aniuta :

— Nu crezi că ar trebui să dăm o notă la ziar?

— ... ?

— „Aflăm că în elegantul apartament al domnului şi doamnei Consilier Romanescu, a avut loc o masă intimă cu următorul *menu:* ...Distinsa doamnă Romanescu a făcut onorurile casei cu acel farmec indescriptibil al femeilor aristocraţiei ruseşti. Cronicar monden.“

— Milu...

Aşa-i spunea Aniuta în intimitatea soţului ei, c-un accent mieulător de pisică alintată. Asta când îl alinta pe el. Iar când se alinta numai pe ea, îi spunea: „Papa“, parodiind şi frivolizînd cuvântul Ivonei.

— ...de ce mănâncă aşa de puţin doamna Orghidan? N-a fost bună masă mea ?

— Mai vorbeşti, fetiţo, delicioasă. S-o fi temând să nu se îngraşe.

— Da, da, cred că ai dreptate, Milu. De la o anumită vârstă...

Acest duet cu tendinţe depreciative pentru Ana, nu era decât preludiul altora. Afabilitatea Aniutei pentru Ana, când era prezentă,

devenea supărătoare ca şi parfumurile Aniutei, care compensau uneori lenea ei pentru apă. Dar asta n-ar fi avut pentru Ivona nici o semnificaţie deosebită. În schimb, tatăl ei îşi însuşise faţă de Ana duplicitatea Aniutei. Prea gentil când Ana era de faţă, devenea complezentul erou al perfidiilor Aniutei, când rămâneau singuri. Şi asta o întrista pe Ivona, îndepărtând-o treptat de tatăl ei, dându-i pentru el o obositoare alternanţă de iritări şi remuşcări. Şi totuşi era fericită. Toate meschinele subtilităţi cu care o învăţase încă din copilărie, permanenta ei luptă cu Aniuta, şi chiar melancoliile pe care i le pregătea îndepărtarea de tatăl ei erau uitate de îndată ce se întâlnea cu Ana. Îşi lepăda grijile aşa cum mahomedanii îşi lasă ghetele prafului şi glodului afară, când intră în moschee. Simţea că se naşte o prietenie atât de mare, încât nu-i era frică de nimeni şi de nimic. Parcă-şi umplea plămânii cu aer de munte. O singură umbră: apropierea deschiderii şcolilor. A! nu din cauza împuţinării timpului liber, a răririi plimbărilor, deşi continuitatea lor zilnică dădea sufletului şi toamnei amploarea unui cor de înviere. Dar şcoala, cu uniforma şi restul, o integra prea exact în vârsta ei, distanţând-o puţin de Ana. Ivona putea să fie prietena Anei. Dar eleva Romanescu, prietena Anei!... Ana rămânea în vârsta armoniei ei ca într-un bal, pentru care eleva Romanescu nu mai avea haină. Apropierea şcolii, însă, îi intensificase şi mai tare elanul spre Ana. Era tot timpul cu ea. Acum avea certitudinea că e primită cu braţele deschise, că e aşteptată chiar, ceea ce îi îndepărta orice rezervă. Şi chiar de atunci observase un lucru inexplicabil: Ana era efectiv singură. Înainte de a o vedea de dimineaţă până seara, Ivoria fusese convinsă că plimbările nu sunt decât un antract în viaţa ieşană a Anei. Şi-o închipuia înconjurată de lume, copleşită de musafiri, invitată în toate părţile. Aşa era normal. Într-un oraş care avea reputaţia de fineţă şi intelectualitate a Iaşului, Ana devenea rozacea centrală a vitraliului. Şi totuşi, în jurul ei, vid: un vid ieşan.

Mereu, mereu aceeaşi întrebare: „Unde-s ceilalţi ?“ Căci nici un om întâlnit în casa Anei nu putea face parte din trena firească a fiinţei ei. Toţi erau accidentali şi străini ca scaii pe care-i aduci pe rochie când te întorci de la plimbare.

— Mâne începe şcoala.

Mergeau pe creasta unor dealuri, printre vii. Săriseră nişte câni cu intenţii straşnice. Un soldat care păzea nu ştiu ce — poate cerul, să nu-l fure îngerii — cu puşca pe umăr, având aerul unei sperietori de păsări militarizate, se repezise să le apere de câni cu puşca.

— Soldat, nu da în câni — îi poruncise Ivona cu tonul fiicelor de militari superiori: îl cunoştea de la Chişinău.

— Da’ cum? să trăiţi.

— Dă în nuci, măi băiete.

— Cu puşca?

— Nu, cumva ia foc?

— Nu, că-i goală, săraca.

— Atunci de ce-o mai ţii pe umăr?

— Dacă mi-o dat-o Statul!

Şi începuse să scuture nucile cu puşca, redevenit flăcău.

Ana râdea. Porniseră înainte, cu pălăriile pline de nuci pe care flăcăul puştii le spărsese cu patul armei inofensive.

Cu toată apariţia acestui intermediu episodic, vorbele „mâne începe şcoala“, erau prezente în aplecarea cerului albastru, ca după ce au trecut scâncind cocorii. Plimbarea îşi aplecase aripile. Ochii îşi luau rămas bun de la locuri. Frunzele aveau foşnetul meditativ şi încetinit al filelor interate în epilog, pe care degetul le întoarce fără grabă şi cu reculegere. Ierburile zuzuiau şi ţănţăneau, prelung sonorizate. Soarele parcă dădea faguri la săraci, de sufletul morţilor. Se întorseseră cu răsăritul lunii pe umăr. Era ceva atât de ostenit în înserare, că dacă ar fi fost căprioară şi-ar fi plecat genunchii, tremurând. Şi luceafărul tremura. Şi luminile laşului tremurau: parcă toate, candeli.

Ana îi dezmierdase fruntea foarte blând, privindu-i faţa gravă de tinereţă.

— Să ştii, Ivona, că şi vacanţa mea s-a sfârşit.

Începutul şcolii e un frig sufletesc. Chiar dacă toamna-i lungă şi cu tâmple aurii pe ferestrele şcolii, văzută din bancă, o simţi alături numai ca pe o fotografie a cuiva care a rămas pe locurile vacanţei; încât, în loc să fie o plimbare a gândului de bucurie, este o îndepărtare a bucuriei de gând.

Plimbările se transformaseră în vizite, scurte mai cu seamă din cauza amintirii plimbărilor lungi, dar zilnice, sau aproape zilnice. Ivona venea spre sară, după ce lichida complect activitatea şcolară. La început o găsea pe Ana în livadă cu o carte. Apoi în cerdac: înserările erau mai reci. Apoi în casă, în odaia ei. Numai acolo ardea un foc în sobă, mult înaintea celor din oraş, aşa cum ai pune în vas primii ghiocei ai primăverii. Un foc mai mult luminos, decât chemându-te parcă să-l respiri. În timpul plimbărilor, Ana lăsase fumatul. Odată cu deschiderea şcolii, îl reluase.

Treptat apăruse şi acolo o veselie, alta decât cea a plimbărilor. O veselie captivă oarecum. La şcoală, în timpul orelor şi al recreaţiilor, şi acasă, în timpul preparaţiei, Ivona o excludea complet pe Ana din gândurile ei. Era prezentă, desigur, dar o prezenţă de umbră, ca un pian închis. Nu vroia s-o amestece deloc pe Ana cu ceea ce se întâmpla acasă şi la şcoală. În schimb, în odaia Anei, o dată cu Ivona, apărea şi şcoala. Râsetele, glumele, poreclele, certurile, conflictele, profesoarele şi profesorii, se strecurară treptat cu miros de cerneală proaspătă, până în odaia Anei, devenind un „Silly Symphony“ al zilelor din bancă. La început, Ivona ezitase. Dar pe Ana o distra şcoala istorisită de Ivona. Dând astfel şcolii semnificaţia de experienţă, de material pentru distrarea Anei, Ivona se împăcase cu şcoala, acceptând-o fără încruntare.

— Ivona, am impresia că-s la infirmerie în timpul anului şi că tu mă pui la curent cu ce se întâmplă la şcoala în lipsa mea.

Era atât de singură ?

Şi iarăşi: unde erau ceilalţi? Întârziau, nu veneau, lipseau, nefiind decât o plutire melancolică în jurul Anei, un gol, ca după ce s-au scuturat frunzele, lăsând în locul lor mirarea albastră a cerului.

În schimb, apăreau alţii, instalându-se în casa Anei că invitaţii slugilor în odăile stăpânilor, când aceştia lipsesc. Între ei, Ana era singură ca un portret, al cărui surâs nu aparţinea zgomotului convivilor. Şi în fruntea acestora, Aniuta cu Milu al ei, care din ce în ce devenea mai puţin tatăl Ivonei. La Chişinău, nostalgia Iaşului îl înnobila, dându-i uneori o privire în vag spre oraşul tinereţii, un surâs melancolic, o amintire, un regret, o speranţă, o bătaie de inimă: singură aripă a omului. La Iaşi, apărea în el Chişinăul Aniutei. Îndestularea potolise ultimul elan al tinereţii, concretizându-l pe Miluţă cu grăsimea pe cei care făceau versuri când erau slabi şi săraci.

Într-adevăr, lucrurile intraseră în normal, în normalul moral şi ipocrit al lui Miluţă, sugerat de Aniuta, stabilindu-se între cele două case raporturi regulate cari simulau un acord cordial, o amiciţie. Mese reciproce din când în când, iar sâmbăta sara, partida de poker.

Ivona nu participa la partidele de poker, regretând că nu poate lipsi şi de la mese. Suferea pentru Ana, ştiind-o între străini. Când Miluţă Romanescu şi Aniuta, se întorceau acasă de la partida de poker, o găseau regulat pe Ivona cu o carte în mână. Atunci o luase, auzind zgomotul la uşă. Miluţă şi Aniuta făceau socoteli amănunţite, schiţând aluziv biografia partidei şi a isprăvilor reciproce, numărându-şi banii: parcă se întorceau de la hoţii, împărţindu-şi prada. Conversaţiile marginale distracţiei de sâmbătă aveau ceva meschin, rapace. Simţeai că dincolo, în casa de la Copou, s-au silit să fie distinşi şi dezinteresaţi, comprimându-şi enervările şi pornirile mefiente. Acasă, însă, se lăbărţau intim, ca femeile grase, o dată cu oftatul de uşurare al eliberării din corset, când încep investigaţiile corporale...

— Colosal de distrată e Ana asta...

„Asta“ era o copită numai pentru Ivona, căci altminteri apărea inutilă, deoarece în gura Aniutei, însuşi numele Anei căpăta semnificaţia celui reprezentat de guvernantele nemţoaice, cu ochelari, coc şi ochi înţepaţi, acuzând-o pe Ana, ca o fereastră la care în locul celui chemat apare un străin. Natural, îi spunea „Ana“ aşa cum spun servitorii şi subalternii, la bucătărie şi la berărie, pe nume, stăpânilor şi superiorilor, vindicativ, răsturnând astfel o ierarhie care-i apasă. Căci în faţă, era exclus să-i poată spune „Ana“. Între Aniuta şi Ana, oricât ar fi fost de frecvenţe întîlniriile, nu se putea naşte acea famiilaritate afectuoasă care elimină formulele de politeţă. Distanţa dintre ele era psihologică. Nici în tramvai n-ar fi fost alături, ci pe aceeaşi bancă numai. „Doamna“ era o mănuşă fără de care mânile lor nu se puteau întâlni.

Mai cu seamă, după „Ana“, „Domnul Orghidan“ apărea suspect în gura Aniutei. Cu „Ana“ o ataca pe Ivona; cu „Domnul Orghidan“, se apăra. Căci normal ar fi fost să-i spuie Orghidan, dacă nu chiar Horia. La Chişinău, după cât îşi amintea Ivona, îi spunea

„Maestre“, cu o admiraţie ostentativă, cu aplauze în silabe, dar nu cu aplauze ca acele anonime care vin dezinteresat de la galerie, ci aplauze individualizate, ca cele care zboară, direct, cu carte de vizită, din avantscenă, sau fotoliul de orchestră, amintind „Maestrului“ că femeile care-l admiră nu uită că-i bărbat, implorându-i reciprocitatea. Apoi vocativul „Maestre“ evoluase în „Maestrul ce spune?“, „Maestrul ce doreşte“, care aparent era o îndepărtare reverenţioasă, dar în fond nu era decât o alintare a Aniutei, miau-l care anunţa apropierea pisicii gata să-ţi sară în braţe, cu coada pe obraz.

La Iaşi devenise „Domnul Orghidan“, tocmai în acele intime şi epilogante discuţii, când doamna Orghidan era desemnată printr-un simplu „Ana“.

Şi de ce tendinţa Aniutei de a-l critica, aşa în treacăt, distrat, ca şi cum nu l-ar reţine decât prin unele imperfecţiuni anodine, altminteri, fiindu-i indiferent.

— Milu, să nu-ţi faci sacoul scurt ca al domnului Orghidan.

— De ce?

— Nu-mi place, papa.

Vorbea Aniuta, nu Ivona. Acel „papa“ prin care îşi afirma tinereţea condescendent cochetă pentru soţul bătrân.

Niciodată Ivona nu o supraveghease pe Aniuta, necum s-o spioneze. Bănuia multe, dar nu le verifica, fiindcă o socotea absolut străină, provizorie în viaţa ei, ştiind că se apropie ceasul despărţirii definitive. Ivona moştenise averea dotală a mamei ei, care-i asigura o relativă independenţă materială de la majorat încolo. Mai erau trei ani până atunci. De la început, Aniuta îl aservise penibil pe tatăl ei, mortificând în Ivona nevoia de a-l stima, maturizând-o însă, solicitând în ea acea clarificare a atitudinelor, acele meditaţii atente şi serioase care micşorează timpul copilăriei, punându-i alături viaţa în locul jucăriilor. Ivona îşi dăduse sama imediat, după doi ani de convieţuire, că tatăl ei n-o „vede“ pe Aniuta şi că într-adevăr e fericit cu ea. Parfumurile ei — tari ca iluminaţile de Zece Mai —, cântecele ei care sonorizau cărţile poştale ilustrate cu lună, noapte, barcă şi ghitară, mofturile ei de cocuţă răsfăţată, de „Domnu Goe“ feminizat în Basarabia, langorile ei cu papuci, ţigări, halat dubios şi pasienţe, tot ce era „aniutism“ în Aniuta îl încânta. Pe măsură ce trecea timpul, tatăl ei se încleia şi mai tare în acea penibilă lună de miere a începutului căsniciei. Ivona acordase omagiul melancoliei tatălui ei, dar nu-i făcuse Aniutei onorea revoltei. O tolera, în măsura în care nu se atingea de libertatea ei de a trăi în stilul ei, şi în măsura în care nu intervenea pieziş în raporturile dintre ea şi tatăl ei. O toleranţă sarcastică, evident, dar totuşi comodă pentru tot ce era clandestin în viaţa Aniutei.

Ivona era convinsă că Horia Orghidan o atrăgea pe Aniuta ca o paradă militară, dându-i impulsiunea să se ia după el. Marţialitatea arivismului lui victorios, tot ce era în el succes asupra altora, stimula în Aniuta dorinţa de a şi-l anexa feminin, ca Dalila foarfecelui lui Samson. Asta la Chişinău. Iar la Iaşi, apăruse şi doamna Orghidan,

care, deşi ermetică pentru Aniuta, inaccesibilă ei, era nu numai prietena Ivonei, aliata plimbărilor ei, dar şi „Doamna Orghidan“, soţia: noţiune care reprezinta pentru Aniuta exact ceea ce „capital“ reprezintă pentru „proletar“. Ivona cunoştea din Basarabia concretul acestor noţiuni, ca şi al Aniuţelor.

Cât despre Horia Orghidan... Era suficient să-l revadă cu socbitoarea în dinţi, pentru a fi sigură că Aniuta cu cântecele ei — altă scobitoare — nu putea decât să-i placă. De altfel, Aniuta plăcea în genere la bărbaţi. Militari, avocaţi, magistraţi de la Chişinău, erau atât de atraşi de Aniuta, încât celelalte femei de acolo, din aceeaşi odaie sau grădină, deveneau pur şi simplu spectatoare. Avea Aniuta o „rampă“ — în sensul scenic — specială, care faţă de bărbaţi, o lumina mai tare decât pe celelalte femei, făcîndu-le-o mai atrăgătoare, mai evident şi captivant femeie.

— Ce camaradă-i Aniuta!

— Ce femeie încântătoare!

— Fără de ea Chişinăul ar fi sarbăd.

Etc... Acesta era genul de reflecţii pe care-l provoca Aniuta. E drept că avea un trup splendid. Dacă n-ar fi aparţinut ritmului şi sufletului Aniutei, l-ai fi admirat ca pe o marmură a harului antic. Dar Aniuta nu-şi merita trupul; îl trivializa. Parcă-l avea de furat de la o stăpână. Când dansa, era jenant. Când mergea, parcă dansa cu un bărbat, în văzul altuia. Îşi descoperea picioarele, stând pe scaun, picior peste picior, ca ţărancele când trec prin apă. Dar avea ciorapi şi pantofi. Familiară cu toţi bărbaţii, le vorbea tare, ca de pe scenă în sală, aruncându-le o floare specială. Atmosfera pe care o crea Aniuta între bărbaţi era echivalentul exact al sfârşitului meselor orchestrat beţive: rachiuri repetate la început, eventual şi alte „tării“, apoi şpriţuri, vinificate crescendo, apoi vin, apoi lichioruri. Toţi râdeau prea tare, vorbele căpătau caracterul unor aluzii cu clipiri de ochi, dându-ţi impresia — dacă nu erai cuprins de farmecul Aniutei — că ai rămas treaz şi indispus printre oameni cu chef.

La Chişinău, alături de Aniuta, „măreţul om“ cobora de pe soclu, cu un aer stângaci de statuie nedeprinsă cu gesticulările dintre oameni. Dar foarte repede se familiarizase cu ritualul aniutist, registrul lui glumeţ, galant şi vesel, fiind isteţ şi demodat ca sfârcul vechilor musteţi ofiţereşti.

La Iaşi, cu Ana alături, Horia Orghidan era mai rezervat. Dar Ivona simţea în ţinuta lui voită, constrângerea celor puşi la regim, când le miroise a băcănie cu salam şi ţâri[1].

Această femeie şi acest bărbat erau predestinaţi acordului.

Ana era „sus“; Orghidan „jos“. Cu Ana, Orghidanul nu se putea simţi decât jos, ca ţiganul de subt care săreau pernele.

Cu Aniuta, Orghidan era alături, ca plutonierul care întâlneşte pe banca grădinii publice, duminică, o „fată nostimă“.

Ana nu putea fi decât o constrângere, o umilinţă pentru Orghidan, prezenţa ei — deşi cu verigă de aur — declasându-l în

[1] Scrumbii mici de mare (n. ed.).

categoria lui de vechi deghizat în salonul prea fin pentru apucăturile lui.

Pe câtă vreme Aniuta, şi frumoasă pe deasupra, desigur că-i dădea acel sentiment de reconfortantă uşurare, exprimat de faimoasa firmă a lăbărţărilor: „Ca la mama acasă“.

Aşa că în fiecare sâmbătă sară, în loc să stea cu amintirea Anei şi cu bucuria că o va revedea a doua zi mai lung, veghea pentru Ana, aşteptând să se întoarcă Aniuta şi tatăl ei de la pokerul săptămânal, simulând că citeşte. O carte. Mai cu seamă în aceste momente, Ivona se simţea ca o iscoadă strecurată în tabăra inamică. Trăgea cu urechea la toate vorbele, clasându-le, acordându-le numai din pricina Anei, o atenţie pe care n-o meritau în sine, căutând să descifreze tot ce nu spuneau direct. N-ar fi interesat-o câtuşi de puţin eventualele aventuri ale Orghidanului cu Aniuta. Dar afecţiunea ei pentru Ana avea densitatea unui fanatism. Şi n-ar fi putut tolera ca Aniuta să aibă măcar impresia c-o umileşte pe Ana, răpindu-i ceva din demnitatea ei de soţie, în ceasul aventurii cu Orghidanul. Şi de asemeni, n-ar fi putut suporta gândul că Ana e înşelată de inexplicabilul ei bărbat cu o Aniuta. Din această cauză, începuse să acorde Aniutei o atenţie care intensifica insuportabil prezenţa ei. Puricele, cu dimensiunea lui naturală, este cel mult sămânţa ambulantă a unei enervări. Pus subt lupă, devine hidos ca un ulcer cu ochi şi trompă. Şi nu numai atâta, dar avea senzaţia odioasă, că o amestecă pe Ana cu ceilalţi în mintea ei, aşa cum viaţa o amesteca pe Ana cu ceilalţi în casa ei. Asta nu însemna pentru Ivona o depoetizare a Anei, pentru simplul motiv că niciodată n-o poetizase, întrevăzută numai, sau văzută zile de-a rândul, trecând sau vorbind, singură sau în ambianţa exilului ei voluntar, tristă sau veselă, Ana era Ana.

Aşa că nu Ana era micşorată de pe urma acestui amestec cu ceilalţi ; numai armonia pe care Ana o adusese în sufletul Ivonei era tulburată. Totuşi Ivona simţea că nu se întâmpla nimic propriu-zis. Horia Orghidan era copleşit de procese care-i luau tot timpul, dându-i de-a lungul săptămânii un program mai strict şi mai încărcat decât al unei eleve care se pregăteşte conştiincios pentru bacalaureat. Duminica lucra acasă. Iar Aniuta era însoţită în zilele de duminică, de bărbatul ei. Aşa că nu rămânea decât sâmbătă sara: pokerul în comun, care excludea aventura, dar care desigur că punea în jurul Anei o atmosferă de cordialitate artificială, de gentileţă simulată, de ipocrizie mieroasă, cu accentul clandestin al complicităţii dintre Horia Orghidan, peste capul Anei, cu Aniuta, peste capul bărbatului ei, întru eventualităţi nedesluşite.

Veniseră ploile, murdărind deodată cerul şi oraşul. Totul devenise trist şi nazal ca-n preajma sinagogelor. Nu oraş trist. Târg trist. Profesoarele tuşeau, elevele tuşeau, guturaiul mergea pe străzi cu reumatismul la braţ şi cu umbrela în mână. Bărbaţii păreau neraşi, femeile, însărcinate. Pentru Aniuta oraşul n-avea decât trei cinematografe, pe când săptămâna avea şapte zile. Străzile erau

pline de galoşi, cum sunt casele vechi, de gândaci. Mişunau negri şi scorţoşi, dându-i panica de a nu-i călca din greşală, provocând revărsări cremoase.

Ivona intra pe uşă ca o rândunică pe fereastră.

Ş-acolo, pentru Ana, părea că-i aruncată de primăvara Siciliei: veste bună. Venea din ploaie cu obrajii înfloriţi şi cu mirosul acela de harbuz pe care îl au cei foarte tineri când vin din umezeală în odăile cu foc.

Luau ceaiul împreună în odaia Anei, stăteau de vorbă, Ivona îşi răsturna geanta cu istorisiri şcolare. Ploaia rămânea atârnată în cuierul cerului ieşan. Totuşi, Ana fuma din ce în ce mai mult. Părea ostenită. Surâdea ca cei care stau printre brazi, cu un pled pe genunchi. Focul din sobă îi dădea culoarea lui.

Ivona pleca tristă. Îi venea de la poartă să se întoarcă şi să-i mai spuie ceva, sau să-i strângă încă o dată mâna.

Cu acest sentiment pleca întotdeauna, lăsându-şi sufletul întors spre Ana, în regretul paşilor care o duceau spre casă ca o trăsură ieşană.

Acasă, nervii deschideau ferestrele ploii, invitând-o la masă.

Trecuse şi asta.

Un înger alb c-a-n visul unui copil, zburase din cer până la fereastra şcolii, micşorându-se pe măsură ce se apropia din cerul deschis pentru el.

Ninge!

Şi ciorile erau vesele ca genţile şcolarilor în întâia zi de vacanţă: astfel zburau.

De-a dreptul la Ana. Teii aveau zâmbete de moşnegi.

— Ana, ninge.

Atâta venise să-i spuie, înainte de masă, pe nemâncate şi nerăsuflate: numele unei bucurii vechi.

Şi într-adevăr, abia prin vorbele Ivonei, prin dinţii acestei veşti albe, aduse cu dinţii, Ana văzuse ninsoarea pe care fereastra ei de până atunci i-o arătase tristă ca o cenuşă răsturnată.

Căciula, brumărie, apăruse pe obrajii de iarnă a Ivonei. Venea din Basarabia astrahanului brumăriu.

— Eşti delicioasă, Ivona! Ştii cu cine sameni? cu Maria Baskirşev...

— Şi Ana?

Nu îndrăznea să-i spuie tu. Ana, da; tu, nu. Parcă vorbea despre ea la persoana a treia, deşi i se adresa direct, cu toată tinereţea.

— ...Ana samănă cu nu ştiu care eroină a lui Turgheniev, dintr-un roman cu o moşie mare, cu o casă mare, cu sobe mari, cu focuri mari, cu iarnă mare şi cu o eroină mică.

Ningea des. Pe căciuli, pe umeri, pe nas, pe limbă.

Ca micii, ninsorile aveau zurgălăii primelor sănii. Totul clipea ca în ninsoare. Genele scânteiau alb. Sufletul uitat tot, ca şi casele, crescând alb. Ca o alice, spumele, mânile Ivonei răsturnau zăpezile, de pe garduri, de pe crengi, de pe gânduri. Mergeau repede,

regăsind în începutul iernii, o vârstă comună : a bucuriei de a trăi o înnoire.

Iarna adusese Aniutei patinajul. Toate ferestrele Palatului de Justiţie care domina Ştrandul, o admirau. Când se suia de la Tribunal la Curte, Horia Orghidan nu mai circula pe scara intimă a Baroului, ci pe scara dinspre Ştrand, de unde piruietele şi curbele siluetei pe care o identifica în vale, pe scena de argint, puneau în el o spirală scurtă dar intensă. Amâna mereu: nu procesele. Când ajungea la Curte, avea tendinţa de a fredona — n-avea nici ureche, nici glas — şi de a glumi. Secretarii râdeau încântaţi: de buna dispoziţie a Maestrului.

Ca să fie cât mai goală şi iama, Aniuta se îmbrăca prea subţire. Răcise femeieşte. Casa devenise spitalul Aniutei.

O îngrijea un doctor bun, păros şi devotat, vizitând-o de două ori pe zi cu mînile lui profesionale, care păreau mereu a-şi cere scuze că în loc să vie cu flori, vin cu instrumente. Arestul sanitar o înrăise pe Aniuta. Nici patinaj, nici cinematograf, nici poker.

- Toată ziua e pe drumuri. Când mai învaţă? Papa, de ce nu eşti mai energic?

E drept că sănătatea de iarnă a Ivonei părea o impertinenţă în încăperile cu cearcăne, palori şi mirosuri farmaceutice. Dar în ce priveşte învăţătura, nimeni nu putea să-i spuie nimic, fiindcă sărise ca un dop de şampanie, peste celelalte premiante, fiind întâia.

- Eminentă, dar prea personală: e singurul reproş, admirativ, adăugase directoarea care era deşteaptă şi personală.

Aşa că, vrând nevrând, câştigase dreptul de a fi liberă în timpul vacanţei de Crăciun. Între timp, „Dama cu camelii“ îşi făcea convalescenţa în sănii cu doi cai. Într-o zi, Ana şi Ivona, care se plimbau la Copou, auziseră de departe alaiul zurgălăielor. Spontan, ţinându-se de mână, fugiseră, după un copac, ascunzându-se. După ce trecuse primejdia, Ivona, cu un gest medieval, îşi scosese căciuliţa, salutând profund îndepărtarea clinchetelor. Şi apoi, fără să-şi spuie nimic, se porniseră, izbucnind în râs, ca şcolăriţele.

Vacanţa de Crăciun îşi meritase numele. Şi Crăciun şi vacanţă. Eliminând mesele în comun, Orghidanii cu Romaneştii, ispăşire necesară, Ivona deschisese şi închisese cu Ana cartea de argint a Crăciunului.

— Papa, vrei să-mi faci o plăcere... O plăcere mare. Am note bune — ştii — adăogase ea, observând întârzierea precaută a răspunsului.

Într-adevăr, boala Aniutei costase mult, iar cadourile convalescenţei şi Crăciunului implicau poliţe. Aşa că...

— Să vedem, fetiţo.

— Simplu, papa: să-mi dai voie să dorm o noapte la doamna Orghidan.

— Numai atâta...

Nu dormise la Ana. Petrecuse însă o noapte de pregătire a Crăciunului cu Ana. O noapte care-i era mai scumpă decât tot raftul romanelor lui Dickens.

Mai dintii, certitudinea acestei nopţi albe alături de Ana, era prin ea însăşi o bucurie. Atât de mare, încât chiar Horia Orghidan îi devenise — provizor — simpatic. Fusese atât de gentilă cu el, la masă şi după-masă, şi devenise atât de frumuşică — Ana îi pusese şorţ alb şi tulpan roş cu buline albe — încât Horia Orghidan, amânându-şi retragerea cu ziarul în biuroul dosarelor, se arătase puţintel dispus să fie curtenitor. Asta mai lipsea! Dar buna dispoziţie a lui Horia şi participarea lui amabilă la unele pregătiri, făcuse din Ana o fată atât de adorabilă, încât Ivona se îmbătase de juvenilitate, făcându-i madrigaluri cu ton inspirat. Curăţiseră migdale, stafide, priveghează aluatul cozonacilor, apoi, lung popas la cuptorul din bucătărie, taifas, cafele negre şi chiar — capriciu al Anei — băuseră un pahar de vin vechi, intrând în zona de mirări, nedumeriri şi râsete a vinului băut de fete. Râdea şl Maria, şi bucătăreasa, şi focul cu obraji de bostan devenit bucătar, râdeau şi cozonacii care ieşeau din cuptor cu comanacul pe-o ureche, pierzându-şi demnitatea de mitropoiţi, râdeau şi ferestrele gerului, toate cele râdeau. Apoi dansaseră. Apoi dormiseră, dar dimineaţa — adică la amiază — Moş Crăciun, uitând în traistă calendarul, se pripise, punând în pantofii Ivonei, aşezaţi de Maria la gura sobei cu foc adânc, toată opera lui Proust.

O durea gâtul — de râs — capul, şi îi venea să sărute pe toată lumea: şi păreţii odăii; să dea mâna cu focul, cu copacii, cu scaunele, să facă tumbe, să se bată cu pernele, să scuture cerul până ce-or cădea toţi îngerii ca ninsorile pernelor scuturate.

Acasă, în pat, făcuse pe degete, băbeşte, numărătoarea zilelor vacanţei, pe fiecare punând-o solemn la gura sobei lui Moş Crăciun. Şi Ana fusese în toate: veselă. Plimbări, ger, ninsoare, ceaiuri cu obrajii mai fierbinţi decât ceaşca, somn zâmbitor care nici nu acceptă visuri, fiindcă aşa cum este, e foarte bine.

Până şi mesele Orghidanii - Romaneştii fuseseră acoperite de bucuria în vacanţă, a Ivonei. Istorisea, glumea, distra involuntar, dar cu certitudinea că nu sună falş ce face, în aşa măsură, încât complexul de duplicitate al acestor mese diplomatice, dispăruse făcând loc volumului vital al Ivonei. Şi Ana, la rândul ei, dădea o replică surprinzător de juvenilă acestui cor de Crăciun. Deşi prezentă, Aniuta dispăruse. Nu se simţea în largul ei. Glasul ei nu încăpea. Abia la masa de poker începea să existe şi ea. Fuma acru, cu vârfuri de coadă de pisică în fumul tabagic. Juca nervos şi vindicativ.

— Nu-i geloasă prietena ta ?

Asta acasă, în loc de „noapte bună“.

— Aniuta, nu crezi că-i preferabil să cânţi? Îţi suport mai uşor glasul decât întrebările.

— Geloasă pe tine, nu pe mine.

— Cum ?

Un „cum“ ca un „bum“ de tobă izbită cu pumnul.

— Nu vezi că te-ai înroşit ?

— Ascultă, Aniuta...

I se strâmbase sprânceana. Şi ochii cenuşii deveneau parcă viteza sensibilă a unui bolid. Dar nu continuase cu acelaşi ton, nici ceea ce anunţa un astfel de ton. Îşi rezemase furtuna la câteva picături lent distilate.

— Tu, Aniuta, ocupă-te de bărbaţi. Lasă în pace pe prietenele mele.

Aniuta îşi reluase patinajul la Ştrand.

„Succesele“ Ivonei îi iritaseră orgoliul, alarmându-i cochetăria. La Chişinău nu-şi dăduse seama că Ivona poate fi atractivă pentru bărbaţi. O socotea frumuşică, dar cu o nuanţă condescendentă, care şi-ar găsi expresia în exclamaţia întovărăşită de o înclinare dubitativă a palmei :

— Da, merge, e drăguţă...

Adică nu-i urâtă: promovare cu media şase.

În mediul de la Chişinău, Ivona parcă-şi stingea voluntar apariţia feminităţii, îmbrăcându-se neutru, acordând mai multă importanţă cărţilor şi plimbărilor decât rochiilor, stând pe scaun cam aplecată, taciturnă între musafiri, afirmând în lume o indiferenţă pentru cochetărie, o lipsă de efort de a plăcea, de a se distinge, care îi dădea un anonimat nedezminţit. Pentru lumea de acolo era „fetiţa Consilierului Romanescu“ sau „fata lui Miluţă“, atât de noţional înregistrată, încât deşi externă — la şcoală — părea internă celor care frecventau casa Aniutei, venită în trecere pe acasă, cu timiditate cenuşie de şoarece nepoftit. Învăţa. N-avea amoruri. Nu se iniţia în jurnalele de modă ale Aniutei, nici nu consulta clandestin cărţile preferate ale Aniutei. În răstimpuri, Aniuta se temea de Ivona. Apoi uita că se teme, o păţea, şi iar se temea. Simţea că-i deşteaptă — cu ghimpi — dar nici inteligenţa ei n-o alarma, fiindcă din ce în ce se orienta mai exclusiv spre lectură, dând Aniutei speranţa unor ochelari prematuri şi a unei specializări culturale, care ar fi făcut din Ivona, ceva tot atât de îndepărtat de căile Aniutei ca şi biblioteca juridică a lui „papa“. Însă, de când plecaseră de la Chişinău, Aniuta parcă se întâlnise cu o soră de la Iaşi a Ivonei. Aceeaşi, totuşi alta. Se luminase deodată: în locul ochelarilor - atât de presimţiţi şi atât de aşteptaţi, apărea frumuseţea Ivonei. Ceea ce-i neaşteptat şi nedorit, vine c-o vivacitate agresivă, ca un ghinion şi o sfidare. Înfrumuseţarea prin surpriză a Ivonei, insulta mereu veleităţile de supremaţie ale Aniutei, în aşa măsură, încât, să fi putut; l-ar fi făcut pe „papa“ răspunzător de frumuseţea de la Iaşi a Ivonei, ca de-o lipsă de autoritate părintească.

La patinaj, însă, Aniuta îşi recăpătase încrederea în ea. Avea aptitudini înnăscute pentru dans, înot şi patinaj. Pentru ea, nu erau sporturi, ci o vitrină îngăduită. Ivona nu dansa, înota mediocru — bătând apa cu palmele şi picioarele — şi patina stângaci. Ivona se dădea pe ghiaţă, atât. Pe câtă vreme patinele Aniutei nu numai că ştiau tot alfabetul de argint al acrobaţiei pe gheaţă, dar aduceau în ele arcuşul de ciardaş al ţiganilor unguri. Ivona n-avea “temperament“, hotărâse Aniuta care vedea în temperament un mers salomeic spre pat. Cu toate acestea, Aniuta prefera să

danseze, să înnoate şi să patineze, fără de vecinătatea ochilor Ivonei, oricât de mare i-ar fi fost agrementul de a o şti subalternă temperamentului ei, pe parchet, în apă şi pe gheaţă.

Privirile lui Orghidan, îndreptate uneori spre Ivona, o alarmaseră şi stimulaseră concomitent şi în egală măsură.

Aşa că efectul — nedorit şi neprevăzut — al acestui Crăciun de bucurie, fusese, în ce-o priveşte pe Aniuta, redevenită patinatoare validă, un adaos de energie propulsivă spre Horia Orghidan. Nu se grăbea — din principiu, din lene chiar şi faţă de bărbat şi din acea răbdare, voluptoasă pentru unele femei ca rochia pentru unii bărbaţi şi ca jocul cu şoarecele pentru pisici, care nu-i de fapt răbdătoare, ci o delicioasă dilatare a nerăbdării. Patina.

Dialogul cu Aniuta, care denunţa acest efect al Crăciunului, nu izbutise totuşi să altereze bucuria Ivonei. Avea în ea atâtea glasuri de argint în fulgi, câte avea şi Crăciunul ninsorilor, săniilor, şi „Florilor dalbe“. Sufletul ei, net ca o certitudine, îndepărta grijile, preocupările, cum îţi închizi cărţile de şcoală în dulap, când începe vacanţa.

Se apropiase totuşi şi sfârşitul acestei lungi vacanţe scurte, suprapunându-se în iarnă, melancoliei celuilalt sfârşit de vacanţă, tot cu Ana. Şi asta nu din cauza învăţăturii şi a sculatului la oră fixă — mai de dimineaţă se sculase în timpul vacanţei — ci din cauza Anei: iar rămânea singură. Fără pic de orgoliu de rând cu sentimentul credinciosului când îşi simte acceptă rugăciunea — Ivona îşi dăduse seama că, deocamdată cel puţin, Ana numai cu ea nu este singură. O fortifica. Şi parcă ea îi era recunoscătoare Anei pentru acest fel de a o accepta, însuşindu-şi-o organic, ca pe un aer respirat, ca pe-o apă băută, ca pe-o lumină răsfrânta de zâmbetul bucuriei. Era atât de fericită, încât mândria ei era mai umilă decât spinarea celor din biserici după ce-au aprins lumânarea la icoană.

Cea din urmă zi a vacanţei, a Sfântului Ioan, adusese cer albastru şi soare, în amintirea sfântului tânăr. Veneau de la gară, săniile cu copii şi geamantane de lemn în care cozonacii cuptorului de-acasă se vor usca gălbui ca septembrie, fărâmiţându-se cu amintiri în degetele din nou pătate de cerneala lecţiilor.

Zurgălăii nu mai sunau decât la gâtul cailor. Cu soare, dar fără fulgi, iarna îşi pierduse copilăria, visând alb ca o frunte subt lună.

Tot c-o mână pe frunte se încheiase şi vacanţa Crăciunului. Mâna Anei deşi foarte mică şi cu degete pe care îţi venea numai să le atingi zâmbind; părea hărăzită acestui gest care amintea oricărei frunţi ceva mai vechi decât copilăria, vecin cu un „a fost odată“, pe hotarul somnului.

— Mâne vin să luăm ceaiul împreună, se grăbise Ivona, ca şi cum de o vreme ceaiul zilnic cu Ana n-ar fi fost un rit, ci o întâmplare.

Spusese şi pentru Ana şi pentru ea această inutilitate, dorind parcă să contrazică sfârşitul vacanţei, să nu-l accepte cu totul, să afirme sus şi tare că nimic nu le desparte, că tot împreună rămân.

— Ştii, Ivona, că şi eu m-apuc de învăţătură odată cu tine... Da-da. Îmi reiau lecţiile de engleză.

— Vai ce bine-mi pare!

Numai cu Ana, Ivona mai putea să aibă astfel de reacţii în care apărea atât de exact sunetul vrâstei ei.

Era convinsă că „reluarea lecţiilor de engleză“ n-avea caracterul modest al vorbelor Anei, de ucenicie elementară, ci sensul unei perfecţionări. Dar în aceste lecţii Ivona vedea altăceva. „Vai ce bine-mi pare“, nu era o formulă naivă, decât prin expresie, căci fondul ei sufletesc era maturi şi subtil. Reluarea unei activităţi lăsată de Ana, însemnă o recrudescenţă de energie, o prelungire dincolo de vacanţă a înviorării din timpul Crăciunului.

Ivona devenise atât de familiară odăilor Anei, încât servitorii îi spuneau „duduia“, aşa cum se spune în Moldova fiicei stăpânilor.

— Coniţa stă de vorbă cu duduia.

— Poate c-a ieşit la plimbare cu duduia.

„Duduia“ devenea în mintea slugilor un fel de verb al „Coniţei“.

— Coniţa e-n odaie.

— Coniţa e-n livadă.

Asta când Ana era singură. Verbul „e“ avea caracterul constatativ al unei inacţiuni, înregistrând o stare. Cum ai spune: luna e pe cer.

Cum însă era cu duduia, coniţa ieşea din pasivitatea pe care de mai mulţi ani o înregistrau şi slugile, răsfrângând-o în expresiile lor.

De aceea, Maria avea un zâmbet special când îi deschidea uşa Ivonei, cu totul altul decât cel cu care întâmpina pe clienţii şi vizitatorii casei. Nuanţa dintre expresia cu care primeşti corespondenţa întinsă de factorul poştal şi lucirea cu care întâmpini apariţia mandatului.

Din ce în ce, Ivona aparţinea casei: casa Anei.

O dată cu şcoala şi cu uniforma, raporturile dintre ea şi Orghidan intraseră în normal. Se întâlneau de altfel foarte rar, căci orele lor nu coincideau. Dar dacă din întâmplare se încrucişau, o saluta pe Ivona cu bunăvoinţă protectoare. Nu-i acorda altă semnificaţie decât pe-a unui fox biped al Anei, acceptat de el ca şi tutunul, lecţiile de engleză şi celelalte distracţii personale. E adevărat că în noaptea premergătoare Ajunului, prospeţimea ei de fecioară îi amintise deodată timpul liceului, pe când se ţinea de fete, dându-i o impulsiune nu spre anexa Anei, ci spre amintirea acelei epoci. Ivona propriu zisă, nu fusese decât pretextul, fără să devie şi un scop în sine. Îşi dădea perfect seama că Ivona era prietena devotată şi admirativă a Anei. Aşa că nu numai prudenţa — minorele codului penal şi ale tot mai frecventelor sinucideri — dar şi certitudinea că Ivona e integrată în atmosfera Anei, punea o prăpastie între fetiţa picantă din vacanţa Crăciunului şi apetitul lui stârnit o clipă. Deci Ivona nu-l mai interesa. O clasase cu Ana, în raftul literaturii, în care mânile lui juridice nu se amestecau.

— Bună sara, domnişoară, cum mai mergi cu şcoala?

— Bună sara, domnule Orghidan. Cu şcoala? Potrivit, mulţumesc. Tot mai bine e-n vacanţă.

— Îţi palce la noi la Iaşi?

— Da, e mai frumos decât la Chişinău.

Dacă era însă şi Ana de faţă, devenea mai circumspectă. Nici astfel măcar nu şi-ar fi permis să o jignească. Ivona era convinsă că Ana desluşise antipatia ei pentru Horia Orghidan. Dar nu făcuse nici o tentativă de investigaţie. În schimb, de câteva ori, fiind singură cu Ivona, vorbise în treacăt despre Horia cu solicitudine, nuanţând indirect atitudinea care se cuvenea s-o aibă oricine faţă de el, Ivona se conformase, comprimându-şi numai această sinceritate faţă de Ana. Pe măsură ce-o cunoştea mai bine, îşi explica mai puţin căsătoria Anei cu Orghidan. Cu toate că-şi dădea sama de limitele experienţei ei, graţie lecturilor şi observaţiilor, putea să-şi explice de pildă de ce tatăl ei se căsătorise cu o Aniuta. Constatase de multe ori diferenţa calitativă dintre un bărbat şi femeia de care era nebuneşte îndrăgostit, bărbatul acela putând să osebească o carte bună, de una lăudată, o muzică revelatoare, de una de serie, o idee de diamant de una de sticlă, dar renegându-şi, fără să-şi dea sama, fineţa, gustul şi luciditatea în dragoste: în aşa-zisa dragoste, căci Ivona refuza să dea un astfel de nume parodiei lui. Ştia că dragostea e tot atât de rară ca şi talentul, că nu-i accesibilă oricui, că cele mai multe căsătorii sunt confuzii sau laşităţi, mai mult sau mai puţin durabile; ştia, într-un cuvânt, de ajuns ca să fie tristă, dar nu mirată.

Orghidan însă, în viaţa şi în casa Anei, era o mirare tot atât de mare ca şi tristeţea, şi tot atât de gravă. Cine sau ce anume o silise pe Ana să-l accepte pe Horia Orghidan? Şi cum putea fi silită Ana să accepte aşa ceva? Ana, aşa cum o ştia ea, nu se putea căsători decât cu omul pe care-l iubea. Şi această Ană nu putuse niciodată să-l iubească pe acest Orghidan. Inexplicabil. Cu atât mai inexplicabil, cu cât Ana rămăsese Ana — după cine ştie câţi ani de căsătorie —, iar Orghidan, Orghidanul. Nici cel mai neînsemnat rudiment de influenţă reciprocă. Inalterabili amândoi în ierarhiile şi calităţile lor. Nici chiar acele inflexiuni de glas, acele expresii de gesturi comune, care dau celor mai feluriţi oameni, cu condiţia să fi trăit mereu împreună, un început de asemănare, un aer de înrudire. Nimic. Potcoava lui călca fără să atingă lumina Anei.

Uitându-şi tinereţea şi gerul, iarna devenea o vrâstă. Albul se posomora, moleşindu-se apos. Zăpada era ca o vată care absorbise ploile toamnei. Picurau ulucele, silabisind din nou urâtul toamnei. Fum umed: Dimineţele erau ca ochii orbilor. Iaşul devenea iar târg murdar, mânjit şi răguşit de ciori. Paşii treceau prin mocirlă. Îţi venea să-ţi pui sufletul la uscat şi să-l freci cu peria aspră. Aniuta n-avea nici apă — pentru înot — nici patinaj. Teatrul, cinematograful şi rarele baluri n-o scoteau deajuns din anonimatul vieţii ieşene. Se plângea mereu că Iaşul nu-i de-ajuns de distractiv — avea dreptate — ca şi cum Chişiriăul ei ar fi fost numele unui alt Paris, din întâmplare basarabean. Bea toată ziua ceaiuri, sugând cu lehamete

zahărul din gură ca pe-un biberon. Fuma, lăsându-şi scrumul pe toate cele, ca un găinaţ. Făcea pasienţe şi ţinea isonul ulucelor cu romanţe ruseşti, fredonându-le ca un fel de oftări şi respiraţii sopranizate. Când pleca de acasă, lăsa o dezordine impudică de sac cu rufe negre revărsat. Găseai oriunde, câte-un ciorap de-al ei, pantalonaşi, rochii, batiste mototolite, sigilate cu roş de buze. Aşa că, chiar în absenţa ei, Ivona o găsea acasă, îndepărtând-o cu piciorul, nu cu mâna. Cu servitoarea, când era prietenă, făcându-i vizite prelungite la bucătărie, când o certa interminabil. Apoi se împăcau.

Deşi taciturnă, Ivona era din ce în ce mai ostilă atmosferei de acasă, Ana fiind cauza involuntară a criticismului ei intransigent. Căci după ce Crăciunul se îndepărtase, Ana începuse să-şi piardă veselia de atunci, devenind somnolentă, mai ostenit veselă, dând o impresie de vilă care şi-a oblonit ferestrele. Lecţiile de engleză continuau regulat, ca un tonic la care te obligă doctorul şi sticla de pe masă. Natural, nu se plângea de nimeni şi de nimic. Nici măcar aburul înecăcios şi umed al fumegărilor iernii, nu-i dădea energia repulsivă a unui protest. Părea că acceptă totul cu o indiferenţă resemnată. Ivona recursese la un cvasi-subterfugiu, ca s-o învioreze.

O rugase cu insistenţă şi căldură să-i dea lecţii de engleză.

Ana acceptase, dezmierdîndu-i fruntea. Ivona se roşise, înţelegând perfect că Ana desluşise sensul acestei rugăminţi, văzând în ea mai cu seamă solicitudinea ei pentru Ana. Ceea ce o dezolase pe Ivona, căci tocmai asta nu dorea: să dea impresia Anei că are nevoie de distracţii pe care Ivona se sileşte să i le procure. Totuşi lecţiile începuseră. Ana îi spunea cu un fel de melancolie maliţioasă: eleva mea. De câteva ori fuseseră împreună la cinematograf să vadă filme sonore englezeşti, Ivona reacţiona sonor şi intens la ceea ce-i plăcea şi la ceea ce nu-i plăcea. Nu se supraveghea. Când râdea, toată puterea glasului vibra în râsul ei, semnalizând-o sălii ca pe un copil rătăcit la o reprezentaţie de oameni mari. Cei dimprejur erau cam indignaţi. Niciodată sinceritatea nu-i comodă pentru vecini. Dar Ana tocmai atunci râdea cu veselie, ecoul filmului în tinereţea Ivonei părând c-o interesează mai mult decât calitatea scenei care-l provoca.

Ivona era din ce în ce mai preocupată. Şi la şcoală, în timpul clasei, şi pe stradă, spunea, uneori, cu glas aproape tare câte un „nu“ care o făcea să tresară, ca pe cei care, distraţi, s-au lovit de un obstacol. „Nu, nu merge“, aşa cum exclamă scriitorii, dezlipindu-şi privirea de pe manuscrisul care nu le dă satisfacţie, aţintindu-şi-o în gol, aşteptând parcă să le vie frazele exacte de aiurea, nu din mineta lor.

Un „nu“ anxios, nu resemnat. Căuta, dar nu găsea. Se frământa sterp, nemulţumită de ea, ostilă faţă de tot ce nu era Ana. Şcoala, anotimpul, oraşul — faimosul Iaşi — şi atmosfera de acasă. În măsura în care Iaşul nu mai era încorporat prin Ana plimbărilor, îi devenea antipatic întocmai ca şi Orghidan. Şi în Iaşi era ceva care semăna cu Ana, abia întrevăzut, şi ceva care semăna cu Orghidan.

Două Iaşuri, în acelaşi oraş. Iaşul cel mai acaparat, cel mai evident, cel mai de toate zilele, pe care-l întâlnea pe străzi, acasă, la şcoală, la cinematograf, la teatru, la concert, în discuţii şi în ziarele ieşene, era un provincial cu resemnări infatuate, o pretenţie de Infantă[1] exilată, într-un fel de Aniută opulentă. Un amestec de orghidănism şi aniutsim. Halatul cu miros de stătut al trândăviei Aniutei, şi tonul jurisprudenţial al Orghidanului „Noi ieşenii“... formulă frecventă şi stupidă care o făcea să surâdă ca în faţa unui hidropit care şi-ar pune degetul pe burta balonată crezând că şi-l pune pe frunte. Când auzea „noi ieşenii“ îi venea să riposteze cu o blândeţă caragialească:

— Da’, dumneavoastră... .

Dar surâsul Trei Ierarhilor într-o dimineaţă de septembrie?

Dar umărul de azur, venit călare din trecut, al Cetăţuiei, de pe care văzuse în vale cum pâlpâie amintirile luminilor de aur în sufletul de brumă al Iaşului?

— Ana, Ana, Ana, Ana, Ana...

Aleluia, aleluia...

Apoi Ceahlăul care apre în transparenţele zării de amurg, ca o umbră imensificată pe cer a lui Ştefan cel Mare.

„Unde sunt ceilalţi?“

Şi Iaşul era singur ca şi Ana. „Ceilalţi“ erau golul sensibil al unei absenţe. Nici la Chişinău clopotele bisericilor nu sunau mai trist; cu ele amintirea deschidea în cerul Iaşului pianul lui Chopin.

Iaşul e oraşul în care oamenii străini au venit peste amintiri, făcând zgomot lângă o tăcere cu aripile plecate şi fruntea în mâni, aşa cum era Orghidan în casa Anei, a orbului de la poartă, a teilor şi a cocostârcului alb.

Pământul cu şuviţe albe şi cu zdrenţe cerşea primăvara de la cer, stând încă lângă iarnă ca la poarta unei catedrale vechi.

Apăreau uneori priviri albastre ale cerului, prin desimi de nouri, dar dispăreau, acoperite de fum plumburiu.

Înainte de a fi o veste, primăvara e o presimţire. În Iaşul acestui sfârşit de iarnă lungă, presimţirea nu voia să apară. Pâlpâia stingându-se înainte de a fi dat flacără.

Ivona era atât de nerăbdătoare să vie primăvara, poate aducându-i Anei ceea ce ea nu putea să-i dea, încât uneori parcă-i venea să ia o mătură mai lungă decât lancea lui Don Quijote şi să cureţe plafonul de painjeni al cerului. Se uita la nouri, ca şi la Aniuta şi la Orghidan, cu aceeaşi ostilitate: o astupau pe Ana, n-o lăsau să respire. Căci dacă mesele erau mai rare, în schimb pokerul de sâmbătă devenise o fatalitate a calendarului ieşan. Şi, deşi Ana nu spunea nimic, Ivona ştia ce pot însemna pentru ea astfel de şedinţe la masa verde a ipocriziei şi rapacităţii, cu surâs de împrumut.

Aniuta se pregătea de primăvară vestimentar, anticipând-o uneori prin subţirimea îmbrăcăminţii. Simţiai că-i vine să fie goală în

[1] Titlu dat copiilor regelui Spaniei (şi al Portugaliei), în afară de primul născut (n. ed.).

transparenţele unei mode de primăvară. Casa era plină de jurnale şi reviste de modă. Parcă intraseră frigurile pregătirii unui bal sau nunţi. Aniuta era într-adevăr ocupată. Muncea. Trudea. Se frământa. În aşa măsură şi cu atâta convingere, încât faţa ei — de cal, spunea Ivona, ceea ce nu era decât caricatural exact — căpăta demnitatea unei gravităţi. Apoi apăruse Leolea, ca o nouă romanţă pe care Basarabia Aniutei, i-o spunea cu accent la ureche. Leolea era croitoreasă: cu ziua. Părul ei de abanos, cu breton de abanos, frumuseţa ei cam fălcoasă, de gutuie fardată, cu ochi verzi, cercei cu pietre falşe de culoarea ochilor, buze roşii şi unghii la fel, şi bustul ei agresiv ca şi nasul cu nări tari, dovedea că Leolea e croitoreasă cu ziua şi femeie cu noaptea. Aniuta îi spunea nobil: colaboratoarea mea. De fapt era prietena ei. Căci pentru o categorie de femei, croitoresele cu ziua sunt ceva intermediar între servitoare şi telefon. Ca stăpână, oricât de democrată, cu servitoarea nu te poţi împrieteni, deşi îţi vine deseori să vorbeşti condescendent cu această altă femeie din casă, care nu te poate contrazice, care e obligată şi măgulită să te asculte, şi care oricum, îţi dă o replică preferabilă ploii de la fereastră. Dar servitoarele nu-s bune decât pentru clipele când îţi vine să caşti. Atunci te duci la bucătărie**,** vorbind cu ele cam de pe pragul uşii, dând prin aceasta vizitei un caracter provizor, şi epilogând-o cu un ordin, care oricât ar fi fost de intimă discuţia, să repuie distanţele la locul lor. După astfel de întovărăşiri, nu-i rău să le certi tare — chiar pe nedrept —, pentru că nu cumva să confunde capriciul de o clipă al stăpânei cu un privilegiu consacrat. Pe câtă vreme croitoreasa, deşi plătită pentru serviciile ei, nu e o slugă, ci o liberă profesionistă, retribuită cu ziua. Profesia ei implică statul pe scaun, aşa cum îndeletnicirea servitoarei exclude această poziţie în prezenţa stăpânei. Aşadar, de la început, croitoreasa e o femeie care stă pe scaun, deşi nu-i musafir, pe care o plăteşti fără să-ţi fie slugă, şi care va pleca după ce-ţi va termina rochiile, fără s-o dai afară. Croitoreasa deci, conţine din acest punct de vedere, toate, elementele intimităţii fireşti. Apoi ceea ce face o croitoreasă e de esenţă pur feminină: îmbracă. Din degetele ei, ies rochiile viitoarelor succese. Cu ea alături, te apleci asupra speranţei de a fi altfel frumoasă.

Şi în sfârşit, croitoreasa reprezintă pentru stăpâna unei case fără telefon, îndestularea dorinţei de a fi în contact cu exteriorul. Croitoresele ştiu tot — ca şi Figaro — şi spun tot — ţaca-ţaca — la fel de elocvente cu maşina de cusut.. Şi pe deasupra, cu o croitoreasă nu te jenezi. Sufletul se simte cu ea, ca trupul la baia de aburi: poate să asude în voie alături de vecin.

Leolea devenise o obsesie.

În fiecare sară, Ivona se temea să n-o viseze. Şi pe deasupra Leolea se parfuma cu tuberoze. Într-o sară, deşi afară era frig umed, după plecarea Leolei, Ivona deschisese exploziv toate ferestrele.

— De ce le deschizi pe toate? sărise Aniuta.

— Ca să iasă Leolea.

În schimb rămânea Aniuta.

Pierrot apăruse din sfârşitul iernii; ca din fumul de tutun al unei taverne, ceţos, blând şi distrat, privind în zare.

Ivona se gândise uneori la el, cu un semn de întrebare. Dintâi aflase despre existenţa lui acasă, chiar în toamnă, în timpul sesiunii juraţilor. Venind de la Palatul de Justiţie, Miluţă Romanescu le spusese la masă:

— Ştiţi că Orghidan are un frate, tot avocat.

„Încă un Orghidan" tresărise Ivona.

— Cum e ? — întrebase Aniuta.

— Un beţiv...

Ivona era atât de obişnuită, de când nu mai era copilă, să deprecieze tot ce era stimat şi apreciat de cei de acasă, încât prima ei reacţie, „încă un Orghidan", care aştepta un elogiu ca răspuns la întrebarea pusă de Aniuta, rămăsese nedumerită la auzul epitetului depreciativ. N-avea nici o atracţie pentru beţivi. De data aceea, însă, epitetul „un beţiv" anula tot ceea ce provoca în ea fiinţa unui frate al lui Orghidan, dându-i un fel de îndemn simpatizant. Miluţă Romanescu devenise cu vremea o anexă a profesiei de magistrat. Chiar când era acasă pe scaun, aprecierile lui despre omenie erau „judecăţi". Cusurul apărea pe primul plan, iar calitatea pe al doilea: subsidiară. Asta evident, când era vorba despre oameni oarecum declasaţi, care-i provocau atitudinea de judecător în penal. Aşa că „un beţiv", nu spunea tot, dar venea în frunte ca un enunţ esenţial. Adăugase :

— ...Se spune că are talent.

Şi această concesie sporise nedumerirea Ivonei. Dacă tatăl ei ar fi spus: „are talent", — afirmaţia constatativă l-ar fi clasat pe fratele necunoscut tot în categoria Orghidan. Un Orghidan care se îmbată, beţia lui evocându-i Chişinăul şi Iaşul de toate zilele. Dar „se spune că", nu mai era o apreciere directă a tatălui ei, ci un fel de informaţie dubitativă, colportată.

Era intrigată.

N-o întrebase nimic pe Ana. Dar faptul că nu-l întâlnise niciodată pe acest frate al lui Orghidan în casa de la Copou, îi confirmase intuiţia că nu se aseamănă cu Orghidanul.

Şi într-o zi îl răsturnase — verbul era legat de surprizele Ivonei — pe Pierrot din biblioteca Anei. Umbla printre cărţi alegându-şi lecturi. Pierrot căzuse cu Verlaine. Nu fotografia lui: caietul litografiat al manuscrisului *Sagesse***.** Pe prima pagină, o caricatură cu linii fine cum sunt desemnele lui Cocteau: o aluzie scurtă dar intensă la cineva. Un nas, o şuviţă de păr, doi ochi, o mână pe inimă, un genunchi aplecat şi o gură care spunea cu slove stângace : *„Pierrot şi-a purificat primul onorar făcând o beţie şi rugând-o pe Ana să-l ierte, cu toate versurile lui Verlaine".*

Ivona zâmbise.

Şi Ana zâmbise. Era un oftat în zâmbetul ei. Şi o mare duioşie. Cum îţi răsar zorelele pe obrazul blând al toamnei.

— Pierrot: fratele lui Horia.

Nimic mai mult.

Dar Ivona ştiuse că acest Pierrot nu poate fi decât prietenul Anei. Naivul desemn al inimii şi restul făceau inutilă oricare altă biografie a lui Pierrot.

... Îl întâlnise la poarta casei de la Copou, în fundul unei zile ude, pătrunzător de friguroasă. Pe vârful capului avea o căciuliţă de lutră[1], atât de ruginită că părea făcută din frunză de octombrie. Palton cu gulerul ridicat. Pasul. Ochii.

Era el.

„...cu toate versurile lui Verlaine“.

Venea la Ana.

Ivona îl lăsase să intre, luându-se după el.

Picurau ulucele : „cu toate versurile lui Verlaine“.

„Bon chevalier masqué qui chevauche en silence
Le Malheur a percé mon vieux coeur de sa lance“.

Silueta lui era aplecată ca scrisul lui Verlaine în manuscrisul litografiat. Fiindcă n-avea galoşi, frigul creştea în jurul lui ca în ruine.

De la poarta orbului de pe piatră până la uşa cerdacului, era drum lung. Şi mai lung în urma lui Pierrot. Plutire de bărci în ceaţă. O clipă de întârziere, şi parcă s-ar fi mistuit în fumul pânzelor fantome.

“Suis-je né tôt ou trop tard?
Ou’est-ce que je fais en ce monde?
O vous tous, mă peine est profonde.
Priez pour le pauvre Gaspard.”

Intrase pe din dos, pe la servitori, ca şi cum n-ar fi îndrăznit să calce cu picioarele vremii de afară, de-a dreptul pe podelele odăilor. Ivona se înfrigurase câtva timp în faţa uşii din cerdac, dându-i timp să ajungă înaintea ei în odaia Anei, să se încălzească, să se instaleze, să fie de-acolo înainte că nu cumva prezenţa unei fete necunoscute să-i umilească intrarea cu ghete ude.

Într-adevăr îl găsise cu spatele lipit de sobă.

Ana se dusese cu el în odaia de alături, o clipă numai Pierrot revenise mai vesel, înviorat. Parcă-i venea să cânte. Iluminarea morfinomanilor când îşi simt fiola în buzunar. O bucurie ruginie ca şi căciuliţa lui roasă.

Trist.

Se oferise să o conducă pe Ivona acasă. Ana-i însoţise până la uşă, asistându-l pe Pierrot la îmbrăcat. Paltonul lui verzui, cu guler ridicat, de Azil de noapte, căciuliţa lui, absenţa galoşilor. Şi deodată, ceva mătăsos apăruse în mâna Anei. Cu mişcarea aceea autoritar duioasă, a mamelor care au grijă de copiii lor, îi înfăşurase gâtul alb cu un fular de al ei, punând o însoţire de lumină şi parfum drumului lui de noapte rece.

Luaseră o trăsură. Trap şchiop de cal ieşan. Subt coşul ridicat, spinările se aplecau. Amintirea Anei îi urmărea pe amândoi, ca

[1] Vidră (n.ed.)

lumina unei lămpi ridicate cu mâna din pragul casei. Picături de ploaie. Noaptea vorbea singură.

— Când am să ajung pe lumea cealaltă, am să spun: Ana.

Pierrot vorbea singur.

Apoi îşi trecuse mâna peste frunte.

O condusese pe Ivona până la uşă, aplecându-se adânc, ţinându-şi căciuliţa în mână: şuviţele îi căzeau pe frunte, mătăsoase ca blândeţea. Apoi plecase cu trăsurica lui, zgribulit, trist şi slab şovăind desigur prin faţa câşmelor, intrând tot mai adânc în noapte şi-n lumină, având în jurul sufletului, ca o dojană şi ca o iertare, fularul Anei.

Ivona intrase acasă, îngândurată, regăsind duetul Leolea-Aniuta. Aceasta în schimb erau fericite. Zburdau a primăvară. Văzându-le, Ivona avea impresia că tot ce se întâmpla în ele poate sta pe cântarul băcanului sau al zarzavagiului. Un chilogram de satisfacţie, cu dinţii în surâs ca sâmburii bostanului. Trei căpăţâni de varză: bucuria viitoarei treimi de rochii. După feminitatea unor femei, frumuseţea altora îţi apare ca o grosolănie care numai pe bărbaţi poate înşela. După criteriul pitorescului, ar fi apreciat-o chiar, acordându-i un mic zâmbet pentru rest. Chiar şi cântecele ei le-ar fi acceptat, dacă trecând în excursie prin Basarabia, pe malul Prutului, de pildă, ar fi văzut-o pe Aniuta cu tulpan de lipoveancă şi cu mânicile suflecate, ghilind[1] pânza sau spălând rufe, printre alte neveste venite la scăldat. Dar nu putea accepta intruziunea Aniutei în viaţa ei.

Locul firesc al Aniutei era alături de Leolea. Dar locul Aniutei cădea alături de-al Ivonei într-acelaşi cămin, nu într-acelaşi hotel. Erau condamnate la vecinătate şi convieţuire. Apariţia Anei în viaţa Ivonei o sensibiliza atât de nervos faţă de vulgaritate, încât fiecare întâlnire cu Aniuta — chiar necondimentată de Leolea — o crispa, făcându-i insuportabil de lung drumul până la majorat: încă trei ani.

Se închisese în odaia ei. Deschise fereastra. O noapte tristă ca paltonul şi ghetele lui Pierrot. Închisese fereastra.

Când era fericită, Ivona îşi uita odaia, atât de mică şi îngustă că ar fi putut figura ca simplu dulap de haine în odaia de la Chişinău. Atunci numai, zgomotele casei rămâneau la uşă. Totul se îndepărta ca în plutirile covorului zburător. Aniuta şi restul regresau subt alte latitudini. Dar când era abătută, odaia se apropria vindicativ, instalându-se în jurul ei cu toate zgomotele casei, silabisindu-i-le la ureche. Nu-şi găsea locul. Stătea uneori pe marginea patului fără să se instaleze, cu umerii plecaţi şi cu acea expresie comună celor foarte tineri şi celor tare necăjiţi, exprimată de vorbele: „Asta nu e vrajă“. În astfel de clipe îi venea să doarmă, să fugă, sau să se căsătorească. Ştia desigur, că nici nu va dormi, nici nu va fugi, nici nu se va căsători. Astfel de deziderate erau un fel de oftat optativ al minţii fără de resurse, fără de resort, captivă în „cutiuţă Bayer“.

Dacă ar fi întrebat-o cineva, intrând la ea: „Ce faci, Ivona ?” ar fi răspuns scurt şi înciudat moldoveneşte:

[1] A înălbi pînza prin muiere în apă şi întindere.

— Şăd. .

Zilele se târau, stând lung, ca bolnavii în halat şi papuci pe coridoarele spitalelor, pe la ferestre. Fiecare dimineaţă se deştepta cu aceeaşi zare albă şi fără soare, ca o foaie de observaţie invariabil atârnată la căpătâiul paturilor de spital.

Pierrot era de-acolo, dar c-un fel de umilinţă. Simţeai că-i pare rău că vine atât de rar la Ana şi că-i trist că după ce va pleca, iar va lipsi mult.

Luaseră ceaiul împreună. Gura sobei deschisă, plină de jar, lampa cu pălărie luminoasă ca fetele care vin din soare, de la cules flori, şi ceştile cu ceai, la măsuţa joasă de lângă divanul Anei. Şi fantoma vremii la ferestre.

Pierrot îşi cuprindea ceaşca de ceai cu degetele lungi şi slabe, aşa cum ţii trandafirii culeşi fără tulpină, când vrei să-i respiri mult, parfumându-ţi palma.

Se silea să fie vesel, cum ai lupta cu somnul pe banca unei gări mici. Dar fără de vin nu mai izbutea. Ceaşca lui aştepta o sticlă, nu un ceainic. Îşi căuta ţigările prin buzunarele pline de hârtiuţe motolite: poate cu versuri. Le scotea, îndoite, strâmbe, dezmierdându-le cu degetele — ţigări „Plugar“ — cu un fel de duioşie, ca pe cânii aceia ai nimănui, plouaţi şi flămânzi, care se iau după câte un beţiv, mâna beţivului ştiind că-i găseşte alături şi ei ştiind că-s alături de o mână, nu de un picior. Era aşa de intim gestul, încât parcă fiecare ţigară avea un nume pe care-l ştie numai el.

Spusese Anei, fumând, cu tâmpla aplecată:

— Am găsit ceva frumos, Ana... într-o carte a lui Cocteau. Stătea cu chirie într-o odaie la Paris. În fiecare sară vedea o lumină care ardea peste drum până târziu la aceeaşi fereastră de la mansardă. Asta se întâmpla înainte de război. După război, Cocteau a aflat că era lumina lămpii lui Rainer Maria Rilke. Murise...

Fin, bun şi slab. Şi stins. Plutea asupra lui zborul cocostârcului de pe cofretul de lac. Ivona simţea că sufletul Anei îl ţine pe genunchi.

O pusese la curent pe Ana cu procesele lui, căutând să fie volubil şi optimist. „Am de încasat“, „voi primi“, „cutare îmi datoreşte atâta“, erau vorbe în care surâsul iluziei făcea să foşnească sărăcia. Banii lui Pierrot nu puteau fi decât o desfrunzire. Horia Orghidan îi avea. Fiinţa lui afirma averea conţinută, ca o casă de fier. În mâna lui Pierrot, prea ostenită ca să păstreze, aurul era ca frunzele pe crengile lui septembrie.

Primăvara era mai mult o îndepărtare decât o apropiere, cum devin secundele timpului subiectiv de la capătul unei captivităţi lungi.

Şi fără de veste, primăvara apăruse Ivonei tocmai când n-o mai aştepta, ca acei musafiri a căror întârziere prelungită peste limită, te face să le scoţi tacâmul de la masă.

Deşteptătorul o trezise din somn la şase: avea de scris o temă amânată. Deşteptare şcolară deci. Şi după primele secunde dezagreabile, când ziua se naşte din ceasornicul obligaţiilor, avusese un fel de oprire a inimii, de dilatare a ei. Răsărise soarele nou al primăverii într-un cer albastru. Dansase subt duş, cântând ca o paparudă. Înainte de a se duce la şcoală, trecuse pe la Ana, lăsând Măriei un bilet:

„Bună dimineaţa, Ana. Uită-te pe fereastră.

Ivona"

Fusese cel dintâi buchet de toporaşi al Anei şi, deopotrivă, fereastra unei lungi melancolii. Odinioară, în primii ani ai căsătoriei, Horia, care se deştepta dis-de-dimineaţă, venea din odăiţa lui de lucru de pe atunci, trezind-o din somn cu acest bună dimineaţa al glasurilor primăverii.

Ca şi ale lui Pierrot, caldele solicitudini ale Ivonei dădeau viaţă nouă unor tristeţi încorporate, deşteptând tăciuni aproape stinşi. Ivona o făcea să-şi simtă şi mai tare doliul, aşa cum tinereţea fetiţei devenite fată, ţi-ar aminti vremea logodnei cu tatăl ei din mormânt.

Într-o zi Ivona n-o găsise acasă.

— Unde-i coniţa?

— Eu credeam că-i cu mâţa! se mirase Maria. Ştiu eu...

Călcându-şi pe inimă, Ivona hotărâse să se bucure, cu mintea. Căci oricum, plimbarea probabilă a Anei, putea să însemne şi o schimbare în bine. O aşteptase în cerdac. Ana nu întârziase mult. Dar nu venise cu obrajii plimbării, ci cu fruntea ultimelor zile de iarnă. Tresărise, văzând că Ivona o aşteptă în cerdac, şi c-o mică mişcare de alungare a gândurilor, venise spre Ivona, c-o expresie improvizată, cum ai ascunde o scrisoare cu veşti rele subt o carte veselă. Luaseră ca de obicei ceaiul împreună. Ana părea distrată. Fuma mai des. Şi părea dispusă mai mult s-o asculte pe Ivona decât să-i vorbească. Temându-se că-i de prisos, Ivona cercase să plece mai de vreme, pretextând ceva. Ana o apucase cald de mână, oprind-o:

— Nu. Rămâi, Ivona. Tu...

Infexiunea „tu “-ului ei avea o inperceptibilă nuanţă care orienta pronumele familiarităţii româneşti, numai spre intimitate, ca un ecou dulce al lui „vous”. Dar glasul se oprise la „tu“. Ana zâmbise, prefăcându-şi gândul iniţial într-un fel de glumă.

— Tu-mi aduci anotimpurile, Ivona.

Şi o bătuse cu palma pe obraz.

Dar Ivona nu regăsise primăvara decât afară, pe treptele cerdacului, ca pe ceva rămas acolo.

Se întâmpla ceva? Sau tocmai fiindcă nu se întâmpla nimic? În Iaşi şi minutarele uneori nu mai păreau paşii vii ai timpului, ci mers de automat, cadenţă metalică, tic-tac pe loc, fără altă semnificaţie. Cadranul, timpului ieşean ca şi al lumii — nu mai avea minutare.

Se înapoiase acasă, aducând pe fruntea ei expresia celeilalte frunţi.

Iarăşi Leolea-Aniuta, ca un miros de ceapă după un aer înflorit lângă icoane.

Se refugiase în odaia ei, lăsând lumina stinsă. Apăreau luminile Iaşului.

Şi se suia pe cerul nopţii de primăvară, aplecat, dar fără toiag, Crai-Nou, amintind un drum, tot aplecat, pe muntele Măslinilor.

*
* *

Acum şedea singură în odaia Anei, aşteptând-o.

De ce venise ? Nu ştia. Cărţile aduse erau un simplu pretext. O văzuse pe Ana ca de obicei, la ora ceaiului.

Ana iar se plimbase singură, luând întâlnire cu ea pe-a doua zi: duminică.

Exceptând mesele — participa la ele ca să n-o jignească pe Ana, lipsind de acolo unde era şi Orghidan, — Ivona nu venea niciodată la Ana cu ceilalţi, fiindcă atunci nu mai era cu Ana, ci numai împotriva celorlalţi. Şi noaptea de sâmbătă însemna tocmai odioasa întâlnire din jurul mesei de poker. Curând trebuiau să sosească şi Aniuta cu tatăl ei şi magistratul Ghinea Tacu — intimii nu-i spuneau Ghiniţă, ci Tăchiţă — consilier la Curtea de Apel din Iaşi, curtezan, fie al femeilor măritate, fie al fiicelor nobile, după circumstanţe. Ivona îl cunoştea nu numai ca individ, de la Iaşi, din casa lor, dar şi ca gen, de la Chişinău. Era prototipul magistratului bătrânel şi cam zaharisit, demodat sclivisit, cu musteaţă cănită, păr ticluit — portativ curb pe un luciu de chelie gălbuie — pantofi scârţiitori, guler tare, pantaloni cu dungi şi sacou negru, care, când vorbeşte cu duduile, coniţele şi duduiţele, se apropie prea tare, deşi corect — era de pe vremea valsului şi a distanţei evantaiului —, aducându-le în obraz un miros de bufet rânced în care mai pluteşte şi o îndulcire de vanilie de la un compot.

Genul Ghinea Tăcu, deşi inofensiv, n-o amuzase niciodată.

Cu toate acestea, simţise şi înainte de masă, şi în timpul mesei cu Leolea-Aniuta, că trebuie să se ducă, ceva o chema necontenit spre Ana.

Venise ca adusă de-o presimţire.

Desigur că era absurd. Dar Ivona îşi respecta mai strict absurdul ei decât logica celorlalţi.

Crengile de corn înflorit, aduse de Pierrot, fuseseră culcate provizoriu de Maria pe divanul Anei. Aşa le găsise Ivona, intrând. Acopereau tot divanul.

Absenţei Anei, lumina mică a lămpii, tăcerea casei şi florile care acopereau în întregime divanul Anei, duceau gândul înspre straniu, Ana apărând ca o amintire.

Ivona ocoli divanul, ducându-se la fereastră. Nu putea suporta tăcerea absenţei Anei din odaia ei. Tic-tacul pendulei trecea postum, parcă pe alături de divanul cu flori.

Lună, pe cerul ieşan, avea acea îngândurare masivă - bărbia rezemată de palma îndreptată spre piept - pe care Rodin a intitulat-o „Le Penseur“, dându-i fiinţă cu dalta.

Ana întârzia.

Ana nu mai venea.

Ana !

O stea căzu lung, dezlegând tăcerile.

Şi deodată Ivona auzi în ea, departe şi aproape, ca pe zările buciumului.

„Stăpâne, stăpâne,
Îţi cheamă ş-un câne.
Cel mai bărbătesc —
Şi cel mai frăţesc,
Că l-apus de soare,
Vreau să mi te-omoare
Baciul ungurean
Şi cu cel vrâncean...“

Rămâneau versurile din căderea unei stele în noapte ca în amintire, mâhnind toată vasta boltire a cerului.

Abia acum îşi dădea sama, că după un vis în care ai plâns cu umbrele, trezindu-te cu ochii uzi, că de la începutul primăverii sufletul ei regăsea în ochii Anei ceea ce de mult întâlnise în „Mioriţa“.

„Tu, Mioara mea,
Să te-nduri de ea..."

Necontenit, prezenţa Anei îi apropiase sufletul de amintirea „Mioriţei“, de tot ce-i transparenţă a destinului în balada umbrelor şi a luminilor sfâşietor de blânde.

— Ivona !

Ana era în spatele ei. N-o auzise. Venise ca adusă de gând, şi din gând sau din somn răsărită.

— Ana ! Ana !

Îi strângea mînile cu atâta regăsire, privind-o în ochii aproape increduli, încât Ana îşi alătură fruntea de fruntea ei, cu o clătinare uşoară, ca şi cum ar fi vrut să simtă gândurile acestei ape vii şi să-şi răcorească fruntea.

— Ce-i Ivona ?

— Mă bucur că te văd.

— M-ai visat rău ?

Ivona o privi cu tresărire.

— De ce ?

— Când eram tânără mi se întâmpla şi mie să visez rău pe cei la care ţineam mult. Atunci mă bucuram ca tine când îi revedeam.

Ivona respiră lung.

— Acum du-te şi te culcă, fetiţo.

— Nu. Dă-mi voie să stau cu tine. Te rog...

— La poker ?

— Dacă vrei, joc în locul tău...

Şi timpul întinerea în buzele Ivonei; ca în acele cărţi cu luciri de vitraliu ale romanului medieval, în care devotamentul, c-un genunchi la pământ aducea inima, viaţa şi spada cavalerului, Doamnei cu ochi de azur.

Albaştrii ochi ai Anei erau în jurul ei, dar nu cum e cerul când se deschide cocoarelor, ci aşa cum rămâne după trecerea ultimei aripi topite în zările viitorului.

*
* *

Sunt falşe prietenii, cum sunt şi falşe anghine. Masa de poker, tot verde ca şi aceia la care oamenii vorbelor păcii îşi ascut războaiele, are toate aparenţele unei apropieri cordiale, între patru oameni, mai ales când locul ei nu e clubul, ci casa cuiva, şi când jucătorii se regăsesc săptămânal în jurul ei, aceeaşi, ca punctele cardinale ale spaţiului. Mânile cu cărţile se recunosc, expresiile reapar, feţele, se întâlnesc la acelaşi popas recreativ. Cafeaua, dulceaţa, ceaiul, gustările, glumele, poreclele, interpelările hazlii, şi emoţia jocului care se interpune între preocupările vieţii de toate zilele şi jucător, dau acestor partide accentul intimităţii, consacrându-le ca o îndeletnicire amicală a unor oameni de ajuns de similari ca să poată crea o atmosferă agreabilă.

— Cutare nu-i prieten cu cutare? Cum să nu fie când joacă zilnic la aceeaşi masă...

Aşa hotărăşte proverbul superficialităţii, căci şi superficialitatea are proverbele ei; ca şi înţelepciunea.

Cu toate acestea, nimic nu denunţă mai riguros neputinţa prieteniei, decât acest simulacru al ei. Masa verde nu reprezintă dorinţa unor oameni de a fi alături, ci neputinţa lor de a fi alături. Masa pokerului pecetluieşte recunoaşterea tacit împărtăşită a plictisielii individuale adusă în comun. Cei din jurul ei, dacă n-ar avea cărţile cu emoţia jocului şi vocabularului, dacă n-ar avea toate accesoriile gastranomice ale veghei cu tutun, ar căsca de urât, sau ar cădea narcotizaţi. N-au ce să-şi spuie unul altuia, se ştiu pe dinafară şi dacă nu se detestă, îşi sunt cordial indiferenţi unul altuia. Pe-o insulă pustie ar deveni antropofagi, între ei. Stau tot pe-o insulă pustie în jurul mesei verzi, dar nu-şi mănâncă decât buzunarele, civilizaţi, urbani, domesticiţi, instinctele cavernei strămoşeşti stârnite suficient ca să-i învie, dar cu decenţă, fără riscuri omucide. Cel mult se ceartă uneori, de la un pot, de la o carte. „Vorbesc nervii“: aşa se spune. Sunt singurele vorbe sincere

ale acestei prietenii. Dar buna creştere îi face să tacă. Aşadar, sincere la poker nu rămân decât tăcerile.

Pokerul, în fond, nu-i decât cacialmaua plictiselii, cu patru figuri în mâna ei puhavă, cu inele falşe.

— Passe.

Unii oameni încep cu fruntea, ca zeii ; alţii cu ceafa, ca taurii; alţii cu surâsul, ca dimineaţa...

Aniuta începea cu buzele gras roşii. Capul nu părea decât un pretext pentru gură. Vorbea cu fum de ţigară — pe nas şi pe gură — stând cam strâmb la masă, picior peste picior. Când îşi fila cărţile din mână, genele i se închideau pe o privire de un verde tulbure — ca după saltul unei broaşte într-o apă cu lintiţă — nu numai din cauza fumului ţigării rămase în gură, care-i venea în ochi, încreţindu-i. Parcă privea clandestin poze obscene. Nările i se deschideau. În nări, Ivona citea cartea Aniutei. Nu numai cartea pokerului, ci şi alte cărţi care veneau sau nu veneau la timp în mâna cu degete albe ca firele de sparanghel fiert şi aveau moliciunea indolentă a acestei legume făcută pentru supt cu dinţii.

Spunea „passe" c-un fel de scârbă alintată, ca şi cum ar fi avut rochiţă scurtă, iar „pase" nu ar fi fost decât numele unei doctorii oleaginoase respinsă de „cocuţa".

Nu s-auzea nici un pian automat, cu clape cariate ca şi romanţa drâmbelor mecanice. Nici stridenţă de pahare ciocnite, trântite, sau sparte. Nici sudălmi. Nici cizme grele, bocănind a dans, sau rostogolindu-se. Nici mieunat nazal de samovar încins. Nici pocnet de seminţe sparte ca în cioc de papagal. Nici astmul cu muzicuţă al armonicii. Nici glas răguşit de femeie beată, cu părul căzut peste ochii sparţi de beţie şi buzele stîmbe de vin revărsat. Dar fumul de ţigară din jurul părului Aniutei, strălucitor şi arămiu ca un samovar, unghiile ei de purpură abraşă[1] ca ardeiul, şi atitudinea ei de femeie vacantă la masa goală, unde sta rezemată într-un cot, evocau tractirul la aceeaşi masă intimă la care Ana apărea ca pe un vitraliu luminat de candeli.

Dacă ar fi avut robă neagră şi baveta[2] profesională, Miluţă Romanescu ar fi dat impresia reconfortantă a magistratului integru, care pricepe nu numai dreptul — aplicându-l, dar şi viaţa — iertând-o şi umorul — profesându-l. Faţa aceasta subţire, cu păr mătăsos de blond care albeşte, cu ochi de faianţă ştearsă, cu musteaţă subţirică aplecată, cu bărbiţa fină şi cu creţuri de surâs, — părea predestinată lecturii lui Anatole France.

Aşa fusese.

Acum aşa vroia să pară.

Aşa că fostul lui adevăr devenise o ipocrizie.

La masa verde, lupta lui cu Aniuta nu era decât o complezenţă: magistratul binevoitor unei „părţi". Nu-i plătea cacialmalele cu o docilitate suspectă. În schimb, toată speranţa cacialmalelor lui se îndrepta spre Ana oferindu-i, subt girul celui mai

[1] Rău, violent (n. ed.).

[2] Bărbiţă n. ed.).

onest chip de magistrat, tot ceea ce deprinsese de la avocaţi. Pe Horia Orghidan nu putea să-l înşele. Prea făceau parte din acelaşi Club în care pokerul se numeşte dezbatere judiciară. Aparţineau justiţiei, mai ales când vroiau să se înşele. Fiindcă ştia că pe Aniuta n-o poate învinge aiurea, nu îndrăznea s-o învingă nici aici. Plat, subt papucul ei; tot plat şi subt cartea ei. Dar tot ce nu putea şi nu îndrăznea cu Orghidan şi cu Aniuta, se înverşuna, suavizat, împotriva Anei. Dulceaţa glasului lui — de blond albit — când se adresa Anei, amintea Ivonei întocmai, accentul acelui „fetiţo“, când vorbea în numele Aniutei, devenind lupuşorul cu ochelarii bunicei din „Povestea Scufiţei“. Fără să-i vadă cărţile, Ivona îi descifra toate cacialmalele. Căci dacă avea carte, figura lui de călugăriţă deghizată, devenea gravă, de stareţă. Dar Ana îi plătea cacialmalele de-ajuns de des, c-un fel de osteneală de-a lupta. Juca distrat. Gândul ei nu era acolo. Numai mâinile ei şi zâmbetul luminos pe care-l evoca fiinţa ei, chiar când nu surâdea, erau acolo, ţinându-i locul la masa verde.

Relieful cel mai tare îl avea faţa lui Horia Orghidan. Ivona îl vedea de profil. Un profil afirmativ. Subt frunte nu simţeai un gând, ci o voinţă. Scut. Dacă ar fi avut geniu, ar fi devenit splendid, ca ceea ce pluteşte cu steagurile deasupra armatelor aclamate de mulţimi. Dar era Horia Orghidan. O boală lungă, o dragoste nefericită, sau măcar sărăcia l-ar fi înnobilat, atenuând printr-o înfrângere, aroganţa lui, care îl situa sub acvile, într-un fel de mahala a vulturilor. Era în fiinţa lui o făgăduială neîmplinită, un elan oprit, o limită meschină pe care un prim contact superficial cu fiinţa lui n-o anunţa. La cea dintâi aruncătură de ochi, îşi venea să spui, adică să începi: „Ce bărbat frumos“, sau „ce om impunător“ şi tocmai când s-ajungi la adjectivul admirativ, te opreai, retractând. Şi imediat începea reacţia critică, retractarea celui care înşelase o speranţă. Dacă cineva ar fi gândit în prima clipă că are un profil de rege, ar fi adăogat imediat ricanând, de rege al Judecătoriilor de Ocol. Neutru, cu o faţă obişnuită, Horia Orghidan n-ar fi provocat atâta antipatie. Dar chipul lui izbucnea din comun, vestind plutirea viteaz. Şi-l regăseai îndată tocmai în comun.

Distracţia Anei îl irita. Era clar că nu vedea scuză pentru cel neglijent cu banii. Nu se juca. Juca. Pentru el şi această distracţie nu era decât un alt mod de a lupta pentru câştig. Pierderile Anei îi dădeau uneori câte o privire tăioasă înspre ea şi o mică tresărire a fălcilor comprimate. Era un „nu admit“ autoritar în fiinţa lui, pe care buzele nu-l articulau decât mut. Se statornicea treptat în atitudinea lui o adversitate punitivă[1] împotriva Anei, pe care ochii Ivonei o vedeau cum creşte. Era prea enervat contra Anei, ca să fie şi galant cu Aniuta. Numai din cauza enervării, Ana îl preocupa mai conştient decât Aniuta, căci la începutul jocului, câteva priviri insistaseră, căpătându-şi punctuaţia printr-un mic zâmbet al colţului gurii, dirijiat de o privire laterală înspre Ana. Dar Ana, hotărât, nu-l urmărea. Ochii ei erau deschişi spre gânduri, nu spre cei din jurul mesei. Nici

[1] Destinat să pedepsească, care pedepseşte (n. ed.)

nu fuma. Dădea din ce în ce impresia că nu-i acolo, că doarme şi că visează că joacă poker cu trei oameni care aveau intensitatea stranie a lucrurilor de toate zilele, văzute în vis.

Ghinea Tacu nu era lângă Ivona, ci lângă Aniuta, picior peste picior, cu genunchiul proeminent prin dunga pantalonilor. Simţea că şi l-a aşezat c-un „vai“ intim de artritic, lângă o coniţă nostimă. Deşi nu făcea nimic, se distra marginal, pe un fel de strapontin. Îşi lipăia pastilele aromate, respira uneori lung, până la tusa începută subt palmă şi consemnată în batistă, parfumul Aniutei, şi parcă-i venea să caute ceva căzut jos, lângă picioarele evidente ale vecinei.

Ivona era liberă să fie singură. Se aşezase tocmai în fundul salonului, lângă sobă, cu o carte în mână. Era în rochie de şcoală, cu aerul de şcolăriţă taciturnă, care citeşte sâmbăta sară un roman pasionant. O carte în mâna Ivonei putea fi carte, dar şi eventai. Nu evantaiul răcoritor al zilelor de năduf, ci subtilul evantai al cochetăriei. Dacă însă ar fi ţinut un evantai adevărat în mână, Ghinea Tacu s-ar fi aşezat la gura sobei, încălzindu-şi încheieturile, alături de „duduiţa cu evantai“. Şi el era de pe vremea evantaiului. Oasele lui scârţiitoare ar fi venit “s-o întreţie agreabil“. Cărţi nu juca, mai cu seamă fiindcă nu-i plăcea să-şi puie ochelarii pe nas, între coniţe nostime. De-altfel, verbul „a pune“ era asociat în mintea lui numai cu lucruri care îi aminteau dezagreabil — ca o radiografie — vârsta pe care şi-o tăgăduia în oglinda părului cănit. Verbul îi punea dantura, ochelarii, sonda, ventuze, sinapizme. Aşa că prefera să nu puie nici pe nasul ciupit de vărsat amintirea acestui verb fatidic. Era galant în permanenţă cu sexul slab. Dimineaţa şedea de vorbă discret cu servitoarele care se duceau şi veneau cu coşul cumpărăturilor casnice. La Jockey-Club nu se ducea decât în anotimpurile cu zile calde, când putea privi de pe balcon defilarea fustelor ieşene. Nu lipsea de la nici un bal, de la nici o reprezentaţie de gală, de la nici o slujbă importantă la Mitropolie. De asemeni, se ivea curtenilor în toate casele colegilor şi amicilor cu coniţe nostime şi duduiţe proaspete, zglobiu în felul fluturelui de lemn, aducând flori delicate — mimoze, o crenguţă de liliac alb în luna lui decembrie, sau garoafe drotate — şi cometele cu acadele de la „Georges“. Uita numele. De data asta, nici unei femei nu-i spunea pe nume, adresându-se tuturora cu „coniţă“, „duduie“, „duduiţă“. Duduiţa de lângă sobă era nostimă ca toate duduiţele. Dar citea, cu nasul în carte. Parcă avea ochelari. De asta, Ghinea Tacu preferase tovărăşia coniţei „cu picioruşe“, pe care le priza ca pe un tabac pentru strănuturi mai subtile decât ale prafului din tabacheră.

Ochii Ivonei, când se aplecau asupra cărţii, când se ridicau, părând să citesc mai departe, în vag, ceea ce începuseră în carte. Nici nu citea, nici nu visa.

Şi cu ei, şi cu Ana, în acelaşi timp, pe două planuri diferite — Hamlet cu fantoma şi cu însoţitorii — ca şi la întâia ei vizită în casa Anei şi a lui Orghidan.

Cu ei era acolo, la masa verde, pândindu-i, iscodindu-i, criticându-i, clevetindu-i, jucând împotriva lor, ostilă până la venin şi perfidie.

Cu Ana era unde?

„...Iar cel ungurean
Şi cu cel vrâncean..."

Vrâncean, ungurean: munţi care vin acoperind soarele.

„...Mări se vorbiră
Ei se sfătuiră..."

Nu recita. Din noapte, din veacurile deschise, Mioriţa venea prin sufletul ei de nelinişti şi presimţiri.

Şi devenea cu adevărat stranie, proectarea pokerului de la masa verde, pe tot ce-i dincolo de lume, ca în raiul melancoliilor, în Mioriţa glasurilor stinse.

„Stăpâne, stăpâne,
Îţi cheamă ş-un câne..."

Un colţ de cer cu stele, aburit de lună. Atât se vedea din noapte, pe fereastra din fund. Şi ceea ce se întâmpla subt lampa electrică în salonul pokerului, se ducea, cu umbrele în cimitirele cu lună plină, devenind haotic, în noaptea nopţilor, unde-s munţi: cel vrâncean şi cel ungurean.

„Dă-ţi oile-ncoace.
La negru zăvoi,
Că-i iarba de noi
Şi umbra de voi".

Ana creştea nebulos într-un vitraliu, împrejmuită ca de coruri, de toate glasurile Mioriţei.

Ceilalţi se apropiau ca prin sticlă, adunându-se subt luptă, crescând altfel decît Ana, subt deget parcă.

Sonorităţi de poem, clopote, coruri, fluiere, toate acoperite de o umbră mare; refrenuri de operetă, romanţe, tusă, fum de tutun, imagini de tractir[1]. Numai beţia amestecată de-a valma, steaua din cer cu sifonul de pe masă, ţigara din mână cu pădurea din amintire. O dezordine tumultoasă în care sufletul confunda distanţele, îndepărtînd ce era aproape, apropiind ce era departe.

— Passe.

— Passe.

— Passe.

O pauză.

Aniuta fumega. Buzele ei păreau ca racii în supă fierbinte.

[1] Han, birt, ospătărie (n.ed.)

Cărţile aşteptau în mânile ipocrite ale lui Miluţă Romanescu.

— Mie două.

— Tot două.

— Trei.

Ana.

Tăcere cu ochi de şarpe înainte de a-şi scoate limbile.

Tot mânile Anei pierdură pe masă verde.

— Ana!

Ivona, tresări, lovită.

Simplificat prin vocativ, glasul lui Horia spunea cât un roman complect.

— Ce-am făcut? — întrebă Ana distrat şi calm.

Aniuta zâmbi cu ţigara în gură.

Congestionat de un început de tusă, Ghinea Tacu zâmbi, c-o sclipire de dantură.

Miluţă Romanescu zâmbi călugăreşte.

Şi Horia... zâmbi la fel.

— N-ai făcut nimic. Ai pierdut!

Îi privea pe ceilalţi, ca după o glumă, numai pentru cei care au priceput-o.

Şi iarăşi zâmbetul cu patru capete se ridică în jurul Anei.

Era atât de fragil singură, împrejmuită de solidaritatea zâmbetului cu patru copite, încât brusc, lăsându-şi cartea, Ivona veni lângă ea, ca şi cum ar fi chemat-o.

— Mi-ai promis...

Ana se ridică, cedându-i locul.

— Cum asta? Să jucăm poker cu tine? o întrebă tatăl ei.

— Joc pentru doamna Orghidan.

— Ştie? întrebă Horia Orghidan, adresându-se Aniutei.

— Ştiu, răspunse Ivona, privind-o pe Aniuta.

— Lăsaţi-o, frate dragă, se amestecă Ghinea Tacu, ţinând cu sexul slab.

Ivona învăţase pokerul la Chişinău, privind pe cei care-l jucau în casa lor. Deşi nu jucase niciodată, niciodată, era sigură că va câştiga, aşa cum deseori la şcoală, în clipa când profesoara consulta oracolul catalogului, ştia că pe ea o va asculta, ca un răspuns la o poruncă. Avea luciditatea biciuită a celor care şi-au învins printr-o mânie scurtă, un somn pornit înspre coşmar.

Ana fuma la fereastră, cu faţa îndreptată afară.

— Passe.

— Passe.

— Passe.

— De... schid.

Ivona şovăise o secundă, punând o pauză între silabe, ca şi cum ar fi descoperit prea târziu că norocul cărţilor era mâncat de molii.

— Merg, hotărî Orghidan, cu pinteni în glas.

— Şi eu, îl urmă feminin Aniuta.

— Şi eu, fetiţo.

Horia Orghidan dădu cărţi. Ivonei, una. Ochii se ridicară spre Ivona. Capul ei avu o mişcare îndărăt peste umăr, ca şi cum ar fi dorit s-o întrebe pe Ana. Şi foarte stângaci, aşeză o carte lângă alta, izolându-le şi iarăşi o carte lângă alta, împerechindu-le, iar ultima, pe a cincea, se resemnă s-o păstreze, c-o schimă[1] a buzelor şi o ridicare din umeri. Timid, cu degetele ca la începutul lecţiilor de pian, împinse câteva fise.

Aniuta relansă.

Miluţă Romanescu se retrase dulce, ca o pisicuţă dintre mârtani.

Horia Orghidan desfăcu în semilună fişicul principal de fise, anunţând suma: exorbitantă.

Fumul Aniutei pluti lung, între buzele ei şi buzele închise ale lui Orghidan. Se retrase şi Aniuta.

Mâna Ivonei plăti, dar încet, bucată cu bucată, cum dau ţăranii restul de la mie.

Horia Orghidan era atât de convins că Ivona are perechi, încât în clipa când Ivona descoperi careul de aşi clipi, scăpând un:

— Ia să văd, ca şi cum nu i-ar fi arătat cartea.

Ivona îl privea cu un fel de uluire rurală, cerând parcă o confirmare a câştigului, aşteptând să i se dea voie să-şi ridice fisele.

Începu turul de onoare al careului de aşi. Deschise Aniuta. Horia Orghidan relansă, autoritar, masiv. Iar Ivona, c-un fel de explozie în mână, ridicându-şi cărţile ca o sală aplauzele, îmbulzi pe masă toate fişele din faţă: grămadă.

Obrajii Ivonei erau ferestrele iluminate ale chintei regale.

Aniuta zvârli cărţile.

Horia Orghidan nu plăti.

Astfel îşi trecu Ivona prima cacialma. Apoi îşi odihni cărţile, devenind pasivă. Şi iarăşi izbucni, înghiţind plus-potul, tot cu o cacialma. Juca atât de candid rolul fetei norocului, stând la aceeaşi masă cu obidiţii ghinionului, încât numai Damele şi Valeţii din mâna ei, — plus Valetul Ghinea, care lângă picioarele Aniutei părea cu capul în sus şi în jos în acelaşi timp ca şi cei de pe cărţi —, îşi mai păstrau calmul respectiv. Tururile de adio nu izbutiră să răstoarne norocul cu uniformă de şcolăriţă.

Abia când se isprăvi ultimul tur, Ana veni de la fereastră în spatele Ivonei, punându-i mânile pe umeri.

— Cum ne-a mers ?

— Am avut noroc ! Să-ţi spuie...

Degetele ei făcură un clinchet nabab în moviliţa de fise.

Şi în aceeaşi clipă, ostilitatea devalizaţilor trecu peste capul — inocent — al Ivonei, spre Ana.

Atât.

Se ridicară de la masă abia stăpânindu-şi căscatul regăsit ca o pălărie în cuierul de la spate. Erau nerăbdători să fie cât mai repede la uşă, la poartă, în trăsură şi în pat, cum li se întâmpla călătorilor

[1] Strâmbătură (n.ed.)

aceluiaşi compartiment, când luminile gării cu tregherii[2] îi fac să uite kilometrii efortului de a ucide timpul împreună, veseli că au scăpat unii de alţii, cu toate că simulează un cordial „la revedere“.

Antretul cu paltoanele fiecărei sâmbete.

— Sărut mânuşiţele...

— Ana, noapte bună, bună.

Prima respiraţie afară după fum.

Drumul spre poartă pe subt tei, printre umbrele crengilor.

Piatra orbului, cu numele unui hotar dintre două lumi.

Iaşul.

Aniuta, Miluţă, Ghinea.

Ana, luna, noaptea. Mioriţa.

Ivona porni după ceilalţi, preocupată. Tot ce se întâmplase la masa verde, de când venise în locul Anei, i se părea absurd, infantil. Toate se întâmplau dincolo, printre umbrele mari.

— Norocul... începu Ghinea Tacu.

— Ce-i norocul? întrebă Ivona tresărind.

— Norocul e să găseşti trăsură când îţi trebuie, glumi Miluţă Romanescu, oprind o trăsură goală. Nu vii cu noi? Te luăm în braţe.

— Eu vin pe jos, mai repede.

— La dispoziţie, se oferi galant Ghinea Tăcu, uitând ce n-apucase să spuie.

— Nu, mulţumesc. Mata du-te cu trăsura. O luaţi în braţe pe Aniuta.

Ivona pomi singură la vale.

— Norocul o obrăznicia, — murmură ea cu năduf.

*
* *

Cu toate că imobilul era asigurat, Horia Orghidan avea necontenita preocupare a incendiului posibil, ceea ce alarma sentimentul lui de proprietate, ţinându-l iritat treaz. Această grijă îl lega efectiv de imobilul de la Copou.

Pentru Ana, flăcările ar fi mistuit o casă în care trăise. A ei sau a altuia, părerea de rău ar fi fost aceeaşi. Pentru Horia, incendiul ar fi ars sau ar fi avariat un imobil în care locuia şi care-i aparţinea prin toată sensibilitatea pungii şi a orgoliului de proprietar al unei case boiereşti, devenită legal a lui.

Imobilul de la Copou materializa o victorie.

Incendiul n-ar fi ars numai o avere recuperabilă prin poliţa asiguratoare, dar şi monumentul unei victorii. Căci nu numai istoria colectivităţilor, dar şi vanitatea individului are monumentele ei sacre.

Imobilul exista mai activ în sufletul lui Horia decât în Ana în care avea o încredere absolută — nimic în viaţa ei de izolare limpede nu justifica germenul de gelozie provocat de femei în genere şi de cele frumoase în deosebi. Aşa că Ana nu-l mai

[2] Tregher – hamal (n.ed.)

preocupa deloc. La început da, nu numai fiindcă o dorea cu trupul tinereţii, dar şi fiindcă n-o cunoştea de-ajuns, părându-i pe vremea aceea tot atât de inaccesibilă lui ca şi casa de la Copou. O văzuse pe Ana după armistiţiu, într-o lojă la Teatrul Naţional din Iaşi. El era la balcon în uniformă de sublocotenent venit de pe front. Nu-l cunoştea nimeni. Nici el nu mai recunoştea Iaşul. Parcă muriseră toţi ieşenii de dinaintea războiului, în locul fiecăruia apărând un bucureştean. De la balcon avea impresia că e în străinătate, venit în clasa a treia. În ochii deprinşi cu cenuşiul stins şi umed al frontului, teatrul cu luminile, mătăsurile şi parfumurile lui, apărea ca o feerie în ochii unui copil. O feerie pe care o privea cu pumnii strânşi şi cu fălcile încleştate. Spectacolul pentru el începuse cu sala. Vorbele erau franţuzeşti, râsetele franţuzeşti — în timp ce România stătea la galerie şi la balcon, venită de pe front. Jos erau numai femei frumoase. Parcă îndărătul frontului muriseră toate femeile urâte, în timp ce pe front mureau toţi bărbaţii tineri. Le dorea pe toate, zăpăcit de cantitatea lor. În primul antract o descoperise pe Ana. Era într-o lojă de patru persoane, cu încă o doamnă, cu un general de Stat Major, şi câţiva doctori francezi. Nu-şi explica de ce ochii lui reveneau mereu spre aceeaşi lojă. Îi era tot atât de indiferentă loja fetei cu păr auriu şi ochi albaştri, ca şi celelalte, deşi laolaltă făceau parte din feeria care-l încânta şi-l indigna. Totuşi, pe când celelalte femei, văzute de sus, de la „cucurigu“, îl zăpăceau, fata cu ochii albaştri îl potolea, dându-i un fel de acces de intimitate, într-o sală în care se simţea străin, dar cu zvâcniri de invazie barbară. Privind-o pe fata cu ochi albaştri, aproape uita că-i bărbat — în sensul agresiv fiziologic — şi că vine de pe front — în sensul agresiv social. Începea un fel de surâs al fiinţei lui, ca pe front, în preajma unui atac, când după verificarea puştilor şi sacadarea comenzilor amestecate cu sudălmi, cineva spusese cu glas tare o rugăciune. Atunci, după ce involuntar plecase fruntea la pământ, tocmai când îşi făcea cruce, ridicase ochii pe cer: era albastru.

Poate că de asta faţa cu ochii albaştri îl emoţiona, potolindu-l, deşi era tot atât de departe de el ca şi cerul dimineţii atacului de pe front. O privise toată vremea, renunţând la restul sălii. Şi chiar în timpul spectacolului o urmărise tot pe ea, având mereu sentimentul distanţei dintre loja ei şi balconul lui, fără ostilitate însă, feeria sălii numai în acea lojă solicitându-i un fel de iluminare copilărească a fiinţei lui. În timpul actului al treilea, ochii albaştri priviseră deodată înspre balcon, descoperind un tânăr ofiţer palid, slab, ale cărui trăsături erau intense ca ale unei măşti de marmură, desprinse din întuneric.

Era altceva decât un omagiu sau o curiozitate în obrazul reliefat din mulţimea anonimă. Fata cu ochi albaştri venită din spitalul de la Bârlad, deprinsă în timpul războiului să fie privită de răniţi care mulţumeau cu zâmbet copilăresc, privise fără grabă, calm, lung, meditativ, concentrat, pe ofiţerul care o privea fără să o salute, cercând să-l recunoască pe întuneric, întrebându-se dacă nu cumva l-a îngrijit şi nu-şi aduce aminte de el, cu toate că-şi dădea

seama, privindu-l, că nu l-ar fi putut uita. Atunci ?... Războiul fusese pentru fata cu ochi albaştri, care absolvise liceul în 1916, râzând, solemna reculegere a tinereţii, printre mormintele alor ei — doliu după doliu — şi printre paturile de spital, în care bărbatul adus pe targă devine un mare copil dezarmat, care doreşte o mamă în fiecare femeie, oricât ar fi de tânără. Astfel îşi trăise cei dintâi ani ai tinereţii, aducând bărbaţilor un devotament ocrotitor, fiind mereu mamă, înainte de a avea copii. Acolo învăţase tinereţea ei, printre morminte şi paturi de spital, să fie gravă, fără să fie tristă, să surâdă în loc să râdă sau să plângă, şi să lupte pentru bărbaţi, nu cu ei. „Sora Ana“: aşa venise din război, înainte de-a redeveni Ana, şi apoi Ana Orghidan.

Pentru Horia Orghidan războiul fusese o constrângere de a lupta pe front, cu riscul vieţii, care-i mărea dreptul la viaţă; o amânare a ambiţiei lui de valorificare şi câştig, şi totodată o stârnire paroxistă a acestei ambiţii, o grabă de-a ajunge din urmă pe privilegiaţii care-i luaseră înainte!

Pentru Ana, războiul fusese o apropiere de viaţă prin moarte.

Privirea ei directă, lung cercetătoare, isprăvită printr-un surâs şi o aplecare a capului — îl emoţionase atât de profund pe sublocotenentul Horia Orghidan, încât nici nu răspunsese. Dar faţa lui ardea ca o flacără în ochii Anei, deasupra mulţimii.

Fata cu ochi albaştri din lojă, îl observase: pe el, anonimul de la balcon. Îl salutase, ca şi cum l-ar fi recunoscut. Îi zâmbise prietenos. Emoţia lui faţă de această fată necunoscută, căpătase un sens de eveniment unic. În liceu, Horia Orghidan fusese un „crai“. Isteţ la învăţătură, dar fără elanuri culturale, în anii liceului socotise învăţătura ca o corvadă obligatorie. „Trăgea chiulul“ cu talent şi agerime, descurcându-se. În schimb, succesul pe care-l avea la fete, îi dilata orgoliul. Nimic platonic în aventurile lui. În momentul când dorise femeia, întinsese cu vigoare şi certitudine braţele înspre ea, nepreluând această acţiune cu acele visătorii care intimidează şi paralizează pofta băieţilor tineri, făcându-i să idealizeze poetic sau să intensifice morbid misterul femeii dorite peste prăpastia proiectată din ei, între ea şi fiinţa lor concretă. De-atunci căpătase un dispreţ categoric pentru dragoste, în sensul literar.

Avusese multe fete şi femei, dar nu iubise pe niciuna. Afirma aceasta cu orgoliul cu care alţii îşi proclamă sănătatea nedezminţită.

Brusc, Universitatea îi dăduse alte ambiţii, într-o etapă când ceilalţi băieţi tineri, neîndestulaţi în liceu, doresc femeia cu toate flăcările trupului şi ale sufletului. Etapa universitară îl găsise pe Horia îndestulat până la saţ. Atunci apăruse ambiţia de-a depăşi prin învăţătură, pe camarazii depăşiţi până atunci numai prin aventuri. Înscriindu-se la Drept îşi descoperise vocaţiunea. Era predestinat avocaturii. N-o avea numai în mintea lucidă, ingenioasă şi dornică de-a învăţa tehnica înaltă a vicleşugului, o avea şi în sânge: patimă. În anii universităţii nu plutise spre principii — tot o visătorie mai organizată de participarea creierului, — ci se antrenase pentru procese. Totul căpăta pentru el un sens practic. Procedura îl

captivase. Îi părea mai realistă decât dreptul. Fruntea viclean idealistă a dreptului îşi găsea în procedură, viteza dinamismul practic. La seminarii, Horia Orghidan era imbatabil. Nu era orator. Dispreţuia oratoria ca şi dragostea: vorbe goale. Ale lui erau pline ca vulpea după ce-a mâncat găini. Vorbea — în drept — precis, substanţial, fără să piardă nici o clipă din vedere scopul practic. Din Universitate i se spunea: avocatul. Porecla îi devenise profesie. Dar cultura lui se limitase exclusiv la drept. Dispreţuia restul, ca un plugar ceea ce nu-i plugărie. Nici filozofie, nici literatură, nici arte plastice, nici muzică: toate acestea îi apăreau ca un înec în vid. Nu se simţea bine decât pe pământ, pe pământul lui, pe care călca orgolios şi învingător. Războiul îl găsise avocat cu renume între foştii studenţi, nu între viitorii clienţi, lovindu-i cariera înainte de-a o fi început de-a binelea.

Sublocotenentul întors de pe front, din scaunul de balcon al Teatrului Naţional, nu mai recunoştea nici femeile de odinioară în fata cu ochi albaştri, dar nici pe el de odinioară nu se mai recunoştea. În anii crailâcului liceal, fetele de neam mare, care stăteau în lojă, care mergeau în trăsură sau cupea, care apăreau la ferestrele vagoanelor de clasa întâia, sau ale vagonului de dormit, nu-l interesau, tocmai fiindcă-i era inaccesibile. O higienă psihologică înnăscută îl făcea să nu dorească imposibilul.

Dorea ceea ce putea să aibă: imediatul.

Se vede că războiul îl schimbase. Căci renunţând în seara aceea la toate fetele de la balcon, cu care s-ar fi descurcat repede, stătuse neclintit, privind mereu la fata cu ochi albaştri, care-l salutase, care-i zâmbise, potolindu-l, simplificându-l, dându-i impresia uluitoare că ar dori să o privească aşa, zile de-a rândul.

Reprezentaţia — lungă — se isprăvise prea repede.

Întâia oară în viaţa lui, Horia Orghidan, avusese o emoţie artistică: îl transfigurase.

La plecare, fata cu ochi albaştri îl căutase din nou, prin mulţimea care se ridica sus la balcon. O salutase el, adânc. Îi răspunsese cu zâmbet grav, aplecându-şi fruntea.

Câteva zile o căutase necontenit prin mulţimile necunoscute ale Iaşului de atunci, neglijând totul. Nu-l mai interesa nici o femeie. O căuta numai ca s-o mai vadă, căci distanţa dintre lojă şi balconul lui era mereu prezentă, cu toate că-l salutase şi-i zâmbise, stabilindu-se între ei un fel de intimitate de pe două maluri parcă. Imposibilul, inaccesibilul feeric, pe care-l reprezenta faţa cu ochi albaştri, răsturna toate normele vieţii lui de până atunci. Căutarea ochilor albaştri era singura, întâia acţiune gratuită, dezinteresată, lipsită de scop practic, a vieţii lui orientate până atunci spre accesibilul imediat. Orgoliul lui de a fi cum era, se metamorfozase fulgerător în melancolia de a nu fi altfel.

Ar fi dorit parcă să fie poet, pictor, muzicant, chiar tot atât de anonim cât era ca avocat, prezentându-se în faţa ochilor albaştri c-un alt trecut decât acela din care venea. Şi c-un alt viitor decât cel pe care-l dorise, pregătindu-şi-l. Nu era mulţumit de el. Se socotea

nevrednic de ochii albaştri. Citise versuri, văzând mereu ochi albaştri. Îşi pierduse pofta de mâncare, somnul, aroganţa de demobilizat vindicativ, nerăbdător să se afirme. Avea impresia că e bolnav. Îi venea să dea bani la săraci, să intre în biserici, să privească cerul — să plângă.

Alt om.

Pe acest om îl întâlnise fata cu ochi albaştri. Neras, slăbit, cu cearcăne şi ochi mari. La apariţia ei neaşteptată se făcuse alb la faţă. O bucurie sfâşietoare. Ana îi întinsese mâinile. Acum îl ţinea minte. Îl recunoscuse. Era tânărul de la balcon, a cărui faţă slabă, proiectată spre ea din mulţimea care urmărea pe actori, îi amintise dureros, răscolindu-i toate mormintele din inimă, braţele întinse după ajutor ale războiului.

Se plimbaseră alături, fără grabă, fără ţintă. Ana nu era din Iaşi şi nici nu-l văzuse până atunci. Nici el nu mai recunoştea Iaşul lui. A! era din Iaşi. Ana îl cinstise cu o privire lungă, ca şi deţinătorul unui mister. Ana era din Constanţa, dar dorise totdeauna să cunoască Moldova şi Iaşul. Ea îi vorbise despre Iaşul visat, despre vechiul Iaşi. El numai o călăuzise, arătîndu-i-l ruinat, sleit, melancolic. Ana cunoştea trecutul Iaşului, bisericile, poeţii, scriitorii. Tânărul avocat demobilizat îşi învăţa oraşul copilăriei şi tinereţii din vorbele ei, arătându-i-l numai cu de-amănuntul — şi c-o evlavie timidă care-l făcea receptiv vorbelor Anei. Era orfană. Refugiată de la Constanţa. Generalul cu care fusese în lojă la teatru nu era tatăl ei, ci un prieten de-al lui. Lucrase în timpul războiului într-un spital de la Bârlad. Acum dorea să facă medicina, înscriindu-se la facultatea din Iaşi.

Medicina? Ana?

Un zâmbet şi o respiraţie de uşurare în acelaşi timp. Se putea apropia de ea. Distanţa lojă-balcon se micşora.

El era avocat: necunoscut. Războiul îl împiedicase să profeseze. Dar nu era nici descurajat, nici înfricoşat.

Mărturisirea Anei că vrea să facă medicină, îi dăduse curajul să-i arate ce era: nici poet, nici filosof, nici pictor, ci simplu avocat începător, repunându-l, în faţa ei, pe un teren sigur, din punct de vedere verbal, căci inima era un tremur de plopi tremurători pe răsăritul lunii.

Venea din război, cu nevoia odihnei, ci tot cu nevoia de a lupta mai departe şi de-a învinge. Era perfect sincer. Dar puternica lui aspiraţiune spre victorie îi dădea o frumuseţă nobilă, vizionară, printre cei cu faţa sedentar jovială sau convalescent zâmbitoare, ai Iaşului de atunci.

Emoţie sinceră de-a fi alături de fata cu ochi albaştri, regăsită tocmai când se temea că a pierdut-o: emoţie sinceră de-a vibra cu toate glasurile înspre viitorul lui.

Se întâlniseră de atunci în fiecare zi, făcând împreună plimbări lungi, cât mai lungi, tot mai lungi : adevărate excursii, lăsând o trenă melancolică prin tot Iaşul viitorului.

Se întâlneau în fiecare zi la intrarea bisericii Bunavestire. Se aşteptau pe o bancă. Într-o zi Ana venise mai târziu.

— Horia...

Întâia oară îi spunea pe nume, lângă biserica Bunavestire.

— ...trebuie să ne luăm rămas bun. Prietenii mei vor să mă ia cu ei la Bucureşti, să-mi fac studiile acolo.

— Ana...

Atunci, cu două nume, căci alt aur n-aveau, schimbaseră inelele logodnei.

Ana plecase la Bucureşti, înscriindu-se la Facultatea de Medicină.

Horia începuse lupta pentru „ei“. Până la sfârşitul anului, izbutise să fie secretarul indispensabil al unui mare avocat ieşan.

În anul următor, Maestrul său îi căsătorise.

Două odăi, lângă biserica Buna-Vestire. Sărăcie. Dragoste. Ana renunţase la medicină, ca să-l ajute. Era secretara lui, bucătăreasă, slujnică, spălătoreasă, logodnică, amantă, camaradă. Regină şi sclavă: surori. Tot. Erau fericiţi. Un singur pat: strâmt ca o haină care-i îmbrăca pe amândoi. Dormeau îmbrăţişaţi. Se deşteptau o dată. Munceau deopotrivă. Într-o noapte, adormiseră alături la masa de lucru — care era şi masă de mâncare — pe muşamaua ei, printre volume de drept, pe care Ana i le traducea — nuanţat — din franţuzeşte. Se deşteptaseră la miezul nopţii, ca şcolarii adormiţi pe pupitre, sărutându-se lung şi cald, cu capetele încă grele de formule juridice.

Lupta necontenită şi dragostea — tot necontenită — nu le dădea răgaz să se cunoască. Mereu munceau, mereu se iubeau, mereu alături. Într-o seară — noutate — Horia venise cu trăsura. Întotdeauna venea şi se ducea numai pe jos, evitând cheltuielile. Se oprise birja ieşană cu cal şchiop şi sur, ca o caleaşcă împărătească la fereastra celor două odăiţe.

Ana apăruse cu obrajii încălziţi de maşina de călcat.

Şi din poclitul trăsurii, zburară în mâinile Anei, o portocală, două, trei, păru, cinci, zeci de portocale.

— Primul meu onorar, Ana.

Îl prefăcuse nebuneşte — în portocale, ca să-l arunce, devenit aur rotund, în fruct, pe fereastra Anei.

— Horia ! Horia, băiatul meu...

O săptămână, cele două odăiţe mirosiseră a portocale. Pe atunci şi cerul Iaşului era în ochii Anei, ca cerul subt care se coc portocalii. Şi ochii ei erau pentru Horia, de culoarea acelui cer. N-aveau vacanţă, sărbători, odihnă, antracte şi pauze, nici în muncă, nici în dragoste. Nu cunoşteau pe nimeni. Trăiau singuri. N-aveau nevoie de distracţii.

Distracţia începea de pe pragul casei, când Horia venea de la muncă.

Îşi luaseră servitoare. Regretaseră. Le micşora nevoia de liberă şi permanentă intimitate. Dar curând Maria se încorporase atât de exact intimităţii lor, încât numele ei părea al unei mobile.

Maria: cum ai spune, scaun, dulap. Asimilau tot, c-un fel de ferocitate. Tot ce-i atingea, devenea al lor. Cerul pământul, viitorul.

Se înşelau.

Stelele viitorului începeau să cadă lung înspre trecut.

Se mutaseră într-o casă cu patru odăi şi grădină, despărţindu-se cu inima strânsă de cele doijă odăiţe ale întâiului — şi ultimului — lor palat de lângă biserica Buna-Vestire.

Horia Orghidan devenea un avocat de viitor. Apărea clientela. Măruntă, dar deasă. Muncea de dimineaţă până seară, dar nu pentru fostul Maestru, ci pentru el: adică pentru ei. Era un „adică" la mijloc, deşi tot alături erau. Dragostea lui Horia îşi pierdea volubilitatea, invenţia, beţia. Apăreau cadouri utile, pentru gospodărie, dar portocalele nu mai izbucneau pe fereastră spre mâinile Anei.

— Ana, trebuie să-mi iau un secretar.

— Şi eu ?

— Tu eşti soţia mea.

Nu mai era „Ana lui".

Avea dreptate, evident. Un avocat de viitor, bine instalat, cu telefon, cu bibliotecă, nu-şi poate micşora prestigiul profesional, făcându-se servit, în faţa clienţilor, de soţia domnului avocat. Dar mai era încă un motiv. Horia simţea că nu poate s-o ţie pe Ana la curent cu pregătirea proceselor, decât cu riscul de a fi blamat de ea. De-a lungul anilor de colaborare, Ana se iniţiase suficient în ale legii, fiind în stare să judece procesele din punctul ei de vedere. Şi din ce, în ce, punctele ei de vedere exprimau mirări, nedumeriri, şi uneori chiar întristări reprobative, faţă de punctele lui de vedere. Horia apăra pe oricine şi orice, împotriva oricui. Dreptul îi apărea subt orice formă de clienţi şi onorarii. Clienţii lui, clienţii adversarului.

— Horia, tu nu simţi nevoia să te stimezi ?

Desigur c-o simţea, mai ales în prezenţa Anei. Dar stima pentru el era un derivat al victoriei asupra celorlalţi, nu al victoriei asupra lui. Se simţea erou când învingea într-o cauză dificilă, pe un adversar tare, nu atunci când ar fi renunţat la un onorar, refuzând să devie complicele legal al unui client dubios. Era avocat, nu preot. Făcea avocatură, nu literatură. Ana devenea o limită a puterii lui, un control, o cenzură, — o tutelă.

Deci Ana era liberă să se distreze.

Îşi reluase, nu plimbările, ci lecturile din tinereţă: veche pasiune. Şi pe măsură ce biblioteca lui Horia se amplifica, apărea şi biblioteca Anei crescând în proporţie. Se organizau învecinate, două vieţi. A lui Horia, îndreptată toată spre exterior, prin muncă şi succes; a Anei, meditativ adunată în ea şi înspre ea, acolo unde-l păstra pe Horia. O mişcare centrifugă şi o mişcare centripetă.

— Nu eşti obosit, Horia? N-ai vrea să plecăm undeva să te odihneşti?

Cariera lui.

Ana.

Ana.

O iubea, desigur. Nu dorea alte femei. Îl stimula şi ca bărbat. Şi când, obişnuit prea tare de prezenţa ei, simţea un fel de prăfuire, era suficient să se gândească o secundă, cu o singură bătaie de inimă — mai bătea — la loja de la Teatrul Naţional, în care-i apăruse, inaccesibilă, fata cu ochi albaştri, pentru ca braţele lui să strângă avid ceea ce era încă o comoară descoperită sau reaurită cu propriul ei aur tânăr.

Dar reputaţia lui Horia Orghidan creştea, dându-i un nume, o proeminenţă, un început de consacrare. Devenise rivalul proaspăt al vechilor reputaţii. Avocaţii mari când aflau că-l au adversar, încreţeau fruntea: suprem omagiu. Verifica, prin tema celorlalţi de el, că nu se înşelase în tinereţă, atribuindu-şi o valoare particulară. Pledoariile lui erau ascultate ca o lecţie. Găsea în hotărâri structura pledoariilor lui. Nu mai saluta el cu obedienţă pe alţii. Era salutat. Răspundea. Îşi impunea onorariile. Rari clienţii care să i le discute. Alţi avocaţi veneau să-l consulte, acordându-i implicit meritul de jurisconsult. Începuse să pledeze la Casaţie; fără răsunet în presă, dar cu succes. Evreii, adevărata bursă a valorilor avocăţeşti, îl considerau cu atenţie şi respect. Uşierii, aprozii şi grefierii îi acordau reverenţa hărăzită mai cu seamă înalţilor magistraţi. Prieteni n-avea la Tribunal. Vâna că lupii solitari, prea acaparat de profesie, ca să aibă timp şi pentru alţii. Îşi prepara dosarele, vorbea cu clienţii şi pleda, condensat de muncă, impermeabil la flecărie, glume, anecdote şi familiarităţi în comun. Poate că această explicabilă izolare îi mărea prestigiul de avocat temut. De fapt, prin muncă se apăra de primejdia de a fi descoperit de alţii prin distracţii. Nu ştia să glumească, să distreze, să fie agreabil dincolo de profesiune, unde nu era agreabil decât clientului servit, să discute despre alte lucruri decât cele juridice. Şi n-avea altă cultură decât cea juridică. Nul, dar abil în liceu, nu-şi cultivase în Universitate decât zona juridică a minţii. Pe atunci, dispreţuia restul, considerându-l ca o inutilitate. De când însă o iubise pe Ana, descoperise, prin ea prestigiul culturii. Ana-i apărea savantă pur şi simplu, comparând-o cu el. Nu-l umilea — încă — superioritatea ei culturală fiindcă era a lui: Ana. Ana îi dăduse conştiinţa lacunelor şi limitelor lui, făcându-l precaut. Singurul plan pe care se întâlnea cu ceilalţi era cel juridic. Acolo era sigur. În aşa măsură, încât informat de Ana pe care o consulta deseori, emitea şi judecăţi care depăşeau hotarul strict al dreptului. Dar evita să lupte dincolo de drept. Nici discursuri, nici politică, nici conversaţii.

— Sunt prea ocupat.

Şi era.

Cu alte cuvinte, secretul slăbiciunii lui nu-l ştia decât Ana. Dar Ana îl ştia? Îl iubea prea mult ca să-l judece.

Horia se deprinsese să vadă în devotamentul necondiţionat al Anei, nu numai dragoste, dar şi un omagiu admirativ. Vanitatea lui avea nevoie de o astfel de interpretare. Avocat, şi-o servea sieşi, ca altuia. Deprins să învingă pe alţii, îşi accepta singur argumentul.

Iată cum avocatul se interpuse între el şi Ana, distanţându-i. Munca profesională care era pentru el o pasiune, devenise un mod de a se ascunde faţă de alţii şi pe urmă un mod de a se ascunde şi faţă de Ana. Din ce în ce, “ei doi, amândoi“ se regăseau numai în pat. Restul era tăcere. Ana citea, el muncea înainte. Ana îi povestea subiectul lecturilor, cu dorinţa de a-i oferi fructul absenţei lui, de a şi-l însuşi pe Horia astfel. Horia o asculta din ce în ce mai distrat, uneori abia stăpânindu-şi căscatul.

— Eşti obosit, hai să ne culcăm.

Dar de câte ori era numai cu ea, adică sara, părea obosit: deci trebuiau să se culce. De o vreme erau căsătoriţi prin somn, mai mult. Astfel, patul se întrista, chemările lui fiind uneori penibile, iar alteori, ca o altă uşă pe care Horia pleca de acasă. Ana renunţase să-l mai pună la curent cu lecturile ei. În schimb, biblioteca Anei amintea mereu lui Horia lipsurile lui şi deşi privite cu un oarecare dispreţ, cărţile de literatură, îl iritau, ca o aluzie la el, ca o convorbire într-o limbă pe care n-o ştii, sau ca nişte oameni, care vorbesc cu soţia ta despre lucruri anterioare dragostei: amintiri din tinereţă. Şi pe deasupra, biblioteca Anei înghiţea mai mulţi bani decât biblioteca muncii. Pe măsură ce câştigurile sporeau, devenea tot mai atent la cheltuieli. Nu-i spunea nimic Anei, nici despre cărţi, nici despre banii irosiţi, fiindcă Ana îi insufla un fel de respect, de intimidare, pe care nici lunga şi pasionata lor intimitate nu le înlăturase. În braţele lui era Ana: trup şi suflet. Dincolo de braţele lui redevenea într-o măsură, în ce priveşte stima, fata cu ochi albaştri din loja generalului. În toate actele şi comportările vieţii ei, Ana rămânea în lojă, şi el, parcă, la balcon. Nuanţă. Dar treptat, distanţa lojă-balcon, în loc să-i însufleţească şi să învioreze declinul lirismului, îi sporea antagonismul adus de pe front împotriva celor din lojă.

În timpul anilor de sărăcie, Ana-i refăcuse educaţia, dar cu atâta graţie şi supuşenie zâmbitoare, încât îi accepta sfaturile ca şi sărutările. Îl învăţase să mănânce, să se îmbrace, dezbărându-l — şi imitativ dar şi pedagogic — de anumite expresii aduse de pe frontul tinereţii şi de pe frontul războiului. De atunci încă, Ana căpătase asupra lui ascendentul consacrat de izbucnirea dragostei în clipa când o văzuse la teatru. Pe atunci era încântat că Ana-i aduce, în egalitatea lor sărăcie, parfumul educaţiei ei, dându-i-l ca şi parfumul părului, cu braţele de gât.

De la o vreme, însă, şi acest ascendent îl incomoda. Şi, treptat, Ana devenise pentru el nu numai obligaţia de a-i fi credincios, adică de a o iubi dincolo de limitele omeneşti, literar, dar şi obligaţia de a nu fi el acasă, comod.

Nu putea să-şi permită unele expresii tari, nici să facă o serie de gesturi prin care omul ostenit de muncă se destinde. În prezenţa Anei trebuia să se supravegheze. Ceea ce acceptase benevol şi liric în timpul dragostei, devenea nu numai o constrângere, dar şi o umilinţă, căci îşi dădea seama că din acest punct de vedere, Ana îi era superioară. A nu fi vulgar, pentru Ana nu însemna un efort, ci o

spontaneitate. Pentru el, a nu fi vulgar însemna a fi ca Ana, adică nu ca el. Prin Ana, începea să-şi simtă, de când dragostea se potolise, şi alte lipsuri decât cele culturale.

N-o duşmănea. Era a lui. O stima. Dar mocneau mici nemulţumiri. Un fel de fermentare insurectă. Nu se simţea acasă de-ajuns de stăpân. Şi merita să fie, căci tot ce aveau i se datora lui exclusiv, muncii lui. A lui se intensifica mereu. Numai în avocatură trăia efectiv, simţindu-se stăpân, sigur pe el.

Casa de la Copou îi apăruse la început tot într-un fel de lojă, ca şi Ana. Devenise şi stăpânul acesteia, anunţându-i-o Anei ca un dar pentru ea. Ana se bucurase potolit, de o vreme bucuriile ei luminau mai puţin, dar colindase cu melancolie vastul cămin al unui neam scăpătat şi stins, gândindu-se cât e de mare casa pentru „ei doi“, amplificând în prezenţa Măriei — aceeaşi Maria — distanţele sonore dintre odăi, pe măsură ce-i reapăreau odăiţele de lângă Buna-Vestire, mici şi alături, ca două trupuri care dorm îmbrăţişate în aromă de portocale.

Casa de la Copou marcase şi o îndepărtare concretă între Horia şi Ana. El îşi făcuse birourile în aripa foştilor servitori, lăsându-i Anei restul casei, livada şi grădina. Acasă, nici nu-şi mai auzeau glasurile. Ana tăcea: citea. Horia discuta cu clienţii, dând ordine şi indicaţii secretarilor. La masă mâncau. După-masă, se culcau.

Grajdul fusese transformat în garaj. Însufleţirea reparaţiilor, amenajării, mutării, instalării, dăduse o sonoritate, nu o viaţă, inaugurării noului imobil. Ana începuse să fumeze în noua tăcere. Horia îşi reluase scobitoarea în dinţi şi lectura ziarului la masă, în prezenţa Anei. Într-adevăr nu se întâmpla nimic. Parcă începea trecutul. Se potolise tot, aşa cum începea, ca într-o poveste veche cu orbul de la poartă, cu teii, cu cerdacul şi casa fără de copii, cu biblioteci orientate fiecare spre alte puncte cardinale ale vieţii şi ale sufletului.

— Horia, hai să plecăm undeva.

— De ce?

Răspunsul la acest opac „de ce“, devenea inutil.

Totuşi, Horia adăugase:

— Sănătoşi suntem. Ce ne trebuie? Linişte? Unde-o găsim mai bine decât la noi, în casa noastră, în livada noastră...

Ana îl lăsase. Niciodată nu insista, mai cu seamă faţă de Horia, în a dovedi dreptatea sau folosul unei dorinţi de a ei.

N-aveau prieteni. Devenit alt om după război, Horia rupsese chiar legăturile superficiale cu trecutul. Nici înainte de război n-avusese prieteni. În liceu legăturile lui cu ceilalţi nu depăşisesră stricta camaraderie. O dragoste, un elan literar, o mirare filosofică, l-ar fi determinat să caute un confident intim, un interlocutor, un amic. Dar nu-l interesau decât aventurile pentru care n-avea nevoie de rival. Nici în universitate nu simţise nevoia de a nu fi singur. Politica nu-l interesa. Literatura nici atât. A fi cu alţii, însemna pentru el, a-ţi pierde timpul cu discuţii fără sens, cu beţii, cu escapade, cu scandaluri. Nu. N-avea timp pentru prietenie. Muncea

metodic şi intens, pregătindu-şi viitorul de avocat. Nu numai atât. Dar în prietenie vedea numai dezavantajele, fără să-i simtă nevoia, ca acei burlaci din vocaţiune care blamează sistematic căsătoria, organizând prin raţiune şi argument justificarea unei antipatii fireşti sau a unei neputinţi. Aşa că şi în timpul universităţii, ca şi la începutul — oprit de război — al avocaturii, avusese relaţii cu cei de o vârstă cu el, prin identitatea învăţăturii şi profesiei, nu prin suflet şi solicitudini reciproce. Nici în război nu legase prietenii. Nici primejdia comună nu-i stîmise sufletul, spre alţii. Avea camarazi cu care lupta alături, cu care juca cărţi şi vorbea despre femei. Atât.

Apariţia dragostei în viaţa unui om deprins să trăiască singur, sporise inutilitatea vreunei legături suplimentare. Numai cu Ana plecase spre viitor, amplificat, fericit, tare, plătindu-şi prin dragoste tributul de generozitate către univers.

Ana nu trăise niciodată izolată, dar trecutul ei era în mormintele războiului şi în amintirile vremilor rămase cu tinereţea dincolo de război. Cunoştea Iaşul din lecturi, dar nu cunoştea pe nimeni de la Iaşi. Singură, şi-ar fi făcut prieteni. Începându-şi însă viaţa ieşană cu Horia, i se devotase spontan şi pasionat numai lui, trăind cu el lângă biserica Buna-Vestire, ca într-o fermă din America, după descălecatul pionierilor. O viaţă nouă. O fericire nouă. Un devotament nou. Totul era nou pe atunci, mai ales Horia. Îl urmase în singurătatea lui activă, fără să ştie că rămâne singură. Nici după ce părăsiseră odăile portocalelor, mutându-se într-o casă cu patru odăi şi două biblioteci paralele, nu-şi alesese alţi prieteni decât pe cei din bibliotecă. Se deprindea să fie singură. Tristeţea încă n-o însoţea. Nu se mira niciodată că Horia nu invită pe pe cineva la ei; sau nu exprima faţă de el o astfel de mirare. Din acest punct de vedere, Horia era mulţumit. Ana nu-l obliga să fie altfel. Izolarea vieţii lui private îi convenea. Vedea în musafiri cheltuiala, obligaţiile, timpul pierdut, şi o intimitate primejdioasă, pentru onorarii, cu eventualii clienţi. Pentru ascensiunea lui profesională n-avea nevoie de relaţii. Se urca singur, fără să se oblige faţă de nimeni. Avea orgoliul acestei independenţe. Şi prudenţa de a nu apărea în faţa lumii decât pe scena juridică. Era atât de deprins ca Ana să fie fericită cu el — dovadă: cei dintâi ani ai lor în odăiţele de lângă Bunavestire — încât nici nu se mai întreba dacă Ana e mulţumită şi cu absenţele lui. Cu toate că literatura Anei îi dădea un fel de gelozie, platonismul acesteia era preferabil neliniştei pe care ar fi avut-o, ştiind-o pe Ana între alţii. Nu se îndoia de ea. Dar i-ar fi fost dezagreabil s-o ştie dorită de alţi bărbaţi. Prefera s-o aibă acasă într-un fel de casă de fier, invizibilă oraşului luptelor lui juridice şi reputaţiei lui profesionale.

O dată însă cu mutarea în casa de la Copou, musafirii deveneau parcă o obligaţie decorativă, o afirmare a situaţiei lui sociale. I-ar fi dorit numai din acest punct de vedere: consacrativ. Ridicase un semn de întrebare peste oraşul vieţii lui. Magistraţi, avocaţi, clienţi: pe aceştia nu voia să-i amestece în viaţa lui privată. Atunci pe care? Căci nu ar fi acceptat pe oricine, în casa boieriei lui

recente. Şi nici n-ar fi pus-o în contact pe Ana cu oameni îndoielnici. Cu ocazia acestui examen al musafirilor posibili, Iaşul îi apăruse gol. Nu interpretase acest gol ca o realitate obiectivă, ca un cusur al oraşului fără „oameni“. Aşa că iarăşi ocolise contactul cu alţii şi prin casa de la Copou.

Ana, tot singură, într-o casă clădită pentru familii cu copii, nepoţi, oaspeţi, prieteni. Fiecare odaie rostea o absenţă, făcând din casa de la Copou o casă pustie, o cutie de rezonanţă a trecutului recent şi a viitorului.

De câteva ori, Horia proiectase să-i spuie Anei :

— De ce nu-ţi faci relaţii ?

Dar se oprise la timp, dându-şi seama că un astfel de îndemn implica recunoaşterea tacită că o lăsa singură; era avocat. Şi apoi, curios, deşi sigur de Ana, prefera s-o ştie între cărţile ei decât între oamenii Iaşului.

— Soţia mea e ocupată cu treburile casei.

Aceasta era răspunsul pe care-l dădea celor care-l întrebau — de politeţă — ce face doamna Orghidan.

Ar fi putut răspunde convenţional şi evaziv:

— E bine.

Prefera însă s-o justifice parcă printr-o activitate care-i conferea rolul de gospodină devotată.

Iar altora le răspundea :

— Soţia mea citeşte.

Informaţia era exactă, dar n-o dădea pentru exactitate, ci din vanitate, numai celor care justificau acest omagiu. „Soţia mea citeşte“: adică, soţia mea e o femeie cultă şi serioasă.

Neparticipând la baluri, concerte, serate, reprezentaţii de gală, Ana nu exista în Iaşi decât impersonal, ca soţie a lui Horia Orghidan, devenind o anexă intimă a soţului.

„Un menaj unit“: aşa se spunea, deşi nimeni nu putea să-l verifice, fiindcă nimeni nu le intra în casă. Şi simpla împrejurare că Horia Orghidan de la Palat se ducea direct acasă, fără opriri la berărie, bodegă, cofetărie, club, sau plimbări pe strada Lăpuşneanu, justifica suficient diagnosticul: menaj unit. Nici de femei nu se ţinea. Cel mult unele priviri scurte: acele aperitive optice, caracteristice generalităţii bărbaţilor. Dar nu era nici frivol, nici aventuros. Limitată la Palatul de Justiţie, viaţa lui publică n-avea alte secrete decât cele din dosare.

Izolarea „menajului unit“ nu era privită însă cu simpatie. Ursuzenie, mândrie şi zgârcenie: acestea erau explicaţiile, Ana rămânând egal părtaşă cu Horia la epitetele care interpretau izolarea lor.

Unii ieşeni ştiau că-i mică şi graţioasă. Era greu să fie trecută cu vederea de cei care-o întâlneau pe stradă. Cei care nu ştiau cine-i, îşi permiteau s-o privească lung, s-o cerceteze curtenitor interogativ — cu ochii — şi chiar s-o urmărească. De îndată însă ce aflau cine-i, adică a cui e, renunţau. Numele lui Horia Orghidan era o fortăreaţă inexpugnabilă.

Iaşul distracţiilor renunţase definitiv de a mai încorpora casa Orghidan. De altfel, din acest punct de vedere, Iaşul era tradiţional deprins să renunţe la unele case care nu aparţineau oraşului decât prin reputaţia celor care le locuiau. Savanţii de odinioară, unii scriitori, cărturarii autentici îşi aveau fiecare Vaticanul, sau nava singurătăţii lor, exteriorizându-şi viaţa ieşană, care devenea un fel de plutire spre spiritualitate. Căminul Orghidan continua deci o tradiţie fără să surprindă din cale afară. Nimeni nu-l mai solicită. Şi Horia Orghidan era prea orgolios, ca să solicite el. Nu ar fi invitat decât pe cei care măgulindu-l într-un fel prin prezenţa lor, i-ar fi cerut intimitatea ca o audienţă privată. Astfel de oferte nu veneau.

Deci singuri.

Adică singură. Căci Horia venea zilnic în contact — profesional — cu lumea. Ana, în rarele ei curse, trecea printr-un oraş în care amintirile o înclinau spre melancolie, iar oamenii îi erau tot atât de străini — deşi unii cu feţe familiare pentru ochi — ca şi după război. Numai Pierrot o lega omeneşte de oraşul lui Horia. Dar Pierrot devenise „bietul Pierrot“, sporind încă oraşul melancoliilor.

Curând după mutarea în casa de la Copou, Ana începuse să fumeze. Şi din când în când, sara, când erau singuri în pat, apărea o vorbă nouă pe buzele ei:

— Horia, mi-e urât.

O strângea în braţe, o săruta, îi dezmierda părul şi se culca nemulţumit şi indispus din cauza Anei. Acest „Horia, mi-e urât“, era atât de trist, încât neutraliza orice pornire trupească înspre Ana, geamătul sufletului apărând ca un vaiet de boală a trupului. Şi curios, acest gemăt răsuna tocmai în clipele când Horia dorea o femeie, recurgând la cea de alături. Nu numai că se răcea, dar pornirea contrazisă, deprimată, devenea fermentul unei iritări, îi reproşa tacit că nu-l pricepe, tocmai în clipele când femeia trebuie să devie cât mai femeie, alături de bărbatul ei.

Odată, nemulţumirea acumulată izbucnise cu vorbe care se sileau să fie dulci, devenind acre în urechile Anei.

— Ana, sunt bărbatul tău...

— Eşti?

— Te dezgust?

Îl privise cu mirare, ca şi cum s-ar fi trezit din somn într-un hotel, cu un om străin, alături.

Ana plânsese. La început lin, apoi convulsiv.

— Ce s-a întâmplat, Ana? Te-am jignit? Te-am supărat? Te-am nemulţumit cu ceva...

Plângea deoparte ca o zi de toamnă. La început, plânsul ei îl înduioşase: superficial. Apoi îl evervase. Putea să continue toată noaptea, stricându-i somnul, după ce-i stricase un agrement conjugal. Şi nu se simţea vinovat cu nimic.

— Bine, Ana, te rog spune-mi ce reproşuri poţi să-mi faci? Nu muncesc? Nu am grijă de tine? Nu-ţi dau bani pentru toate nevoile şi capriciile tale? Nu ţi-am luat casă frumoasă? Nu te respect? Nu-ţi sunt credincios?... Ana, te rog uită-te în toate căsniciile: numai

murdărie. Care-i bărbatul care nu-şi înşeală nevasta? Care-i? Arată-mi-l. Sunt o excepţie. Ce mai vrei?

— Pe tine te vreau, pe tine, să te simt alături de mine. Noi doi, amândoi...

Îşi strânsese pumnii cu o energie disperată :

— ...Nu-mi trebuie casă, bibliotecă, automobil, bani.

Şi iar plânsese lung, cu ochii în pumni, cu spinareascuturată de hohote, cu care ar fi vrut să se ducă în fundul pământului.

Nervi !

Îi oferise cadouri. Făcuseră două plimbări: cu automobilul. Întâia mai lungă, spre vechile locuri, mână în mână. A doua mai scurtă: îl aşteptau clienţii. Apoi îi oferise Anei automobilul să se plimbe. Ana îi mulţumise, dermierdîndu-i fruntea, c-un zâmbet foarte blând, dar nu se mai plimbase.

Astfel de „scene“ mai apăruseră. Horia se deprinsese cu ele, socotindu-le ca un simptom al vârstei feminine. Concluzia intimă: la ce serveşte să nu-ţi înşeli nevasta, devreme ce rezultatul e acelaşi? Tot nervi, tot scene, tot reproşuri. Fidelitatea conjugală îi apăruse inutilă. Tot n-o înşela pe Ana, dar din prudenţă. Bolile, riscurile, şantajul, etc... Ca şi prietenia, adulterul i se înfăţişa prin negativul lui, prin cusururile inerente oricărei acţiuni. Dar îl admitea principal, absolvindu-se. Apoi mai era ceva: instinctul de conservare care-l oprea de la orice abuz. Nici vin, nici tutun. Cu Ana fusese risipitor: în tinereţă. Apoi devenise chibzuit. Apoi econom. Abuzul de muncă dădea grave repercursiuni plăcerilor trupeşti. Imediat, capul îşi pierdea claritatea şi energia. Îşi învinsese deci pornirile, cu Ana, supunându-le unui program metodic. Sâmbăta era singura zi a săptămânii urmată invariabil de o sărbătoare : duminica. Deci, numai duminica îşi permitea să fie obosit.

Niciodată, nici chiar în primii ani, Ana nu stimula frivolitatea: nici în vorbe, nici în acte. Parcă o interzicea, alungând-o, prin simpla ei prezenţă. Era atât de pură, deşi femeie în braţele lui, încât numai pasiunea putea să cuteze, ceea ce nici aluzia, nici vorbă, nici gestul, nu şi-ar fi permis. Aşa că vorbele lor, cele mai intime, nici nu intraseră, nici nu ieşiseră din patul tăcerilor împletite.

Cu atât mai mult acum, în casa de la Copou. Aşa că programul conjugal fusese o iniţiativă a lui, acceptată, pasiv de Ana. Şi iată că pe nesimţite, în măsura în care Ana se întrista sensibil, actul conjugal, cu zi fixă, devenea un fel de obligaţie, pierzându-şi spontaneitatea profundă, farmecul improvizaţiei — şi certitudinea.

În fiecare sâmbătă, întrebarea anxioasă domina energia acumulată în timpul săptămânii abstinente, dându-i un fel de trac. Aşa că trupeşte, Anã începea să fie dezagreabil asociată cu nesiguranţa bărbăţiei.

Ochii căutau un remediu. Începuse să privească mai atent femeile pe care le întâlnea, consultându-le vizual ca pe un medicament posibil.

Aniuta era picantă.. De la prima vedere — cu ocazia întâiului proces pledat la Chişinău — Aniuta îl stimulase. Simţea în ea ceea

ce pe vremurile liceale numea temperament. Era vizibil ca mercurul unui termometru. Lângă ea începea climatul tropical. Şi lângă Aniuta, toate constrângerile pe care i le impunea vecinătatea Anei, dispăreau, descosetându-l — întinerindu-l. Prin ea reveneau toate amintirile liceale cu accentul şi dezinvoltura de atunci. Regăsea o epocă în Aniuta. O dorise de atunci, convins că l-a înţeles. Dar nu se întâmplase nimic. Era şi greu. Un singur gest: Aniuta se dusese în odaia lui, aducându-i o tavă cu dulceaţă pentru noapte. Nu aprinsese lumina. El tocmai intra. Se întâlniseră pe pragul întunericului cu pat, făcându-şi chipurile lor, ca la cadril. Dar o secundă, trupul ei se apăsase pe trupul lui, rănindu-i parcă sângele. O amintire care-l frigea uneori. De atunci nimic, decât prezenţa Aniutei în fiecare sâmbată. Pokerul. Ce lua de la ea, dădea Anei: bacşiş. Totuşi, altă nevastă decât Ana n-ar fi dorit. Numai lângă Ana, cu care-şi începuse cariera, putea îmbătrâni liniştit. Deşi tristă, Ana îi era devotată, tot atât de devotată ca şi propriului lui instinct de conservare. Era atentă şi lucidă pentru sănătatea lui, redevenind sora Ana de câteori avea nevoie, pentru o simplă răceală — suporta foarte greu cea mai neînsemnată boală —, era cinstită cu puritate şi predestinare, cum lumina e lumină, iar superioritătile care i-o făceau şi stimabilă şi iritantă, îi îndestulau orgoliul de a avea o nevastă ca-n vremurile vechi, ca şi casa boierească de la Copou.

Aşa că, în fond, era satisfăcut. Victorios în profesie, victorios în căsnicie. Toate mergeau strună. Bilanţul orgoliului se încheia fără deficit. Avere mobilă, imobilul, Ana: certitudini. Capacitatea lui de muncă mănoasă: rezerve. Era stimat şi temut. Spera să fie ales decan, singurul titlu la care aspira, al nobleţei profesionale. Câteva puncte negre: superioritătile Anei, nervii ei, Pierrot — nu-i mai dădea mulţi ani de viaţă — şi unele preocupări: să nu se devalorizeze leul, să nu fie război, să nu ardă casa.

În fiecare sâmbătă, după partida de poker, cerceta cu de-amănuntul dacă n-a rămas vreo ţigară aprinsă. Ana se ducea la culcare înaintea lui. Horia îşi prelungea statornic verificarea din salon, pentru mai multe motive. Întâi, avea nevoie să-şi dezmorţească picioarele, după lunga imobilitate pe scaun. Făcea deci prin vastul salon, un exerciţiu de dezmorţire, controlând şi mucurile de ţigări, aerisind şi încăperea. Această întârziere a lui, se suprapunea timpului premergător culcării, pe care Ana şi-l petrecea în odaia de baie. Lui Horia nu-i plăcea să aştepte: mai cu seamă în pat. Apoi, Aniuta şi după ce pleca din salon cu soţul ei, mai rămânea puţin cu Horia, recapitulată suficient de parfumul ei. Această întâlnire cu Aniuta, prealabilă patului conjugal, devenise o condiţie a celei de a doua etape.

De asta, în fiecare sâmbătă, după plecarea musafirilor, Horia Orghidan rămânea în salonul gol, după ce lăsa aprins decât un singur bec, aplecându-se asupra scrumelniţelor, dar nu ca acei care sting lumânările după slujbă, ci ca acela care, într-o biserică fără paznic, aduce poftă pagina Maicii ivite pe icoana de argint.

*
* *

Ana nu era nici în pat, nici în ietac, nici în odaia ei de baie.

Venind în ietacul sâmbetelor, Horia renunţase la nervii acumulaţi în timpul partidei de poker. Distracţia Anei îl ofensase. Nu-i permis să arunci banii pe fereastră. Câştigul Ivonei pentru Ana îi sporise iritarea, fiindcă nu suporta liniştit pierderile la poker. Tot pe Ana o făcea răspunzătoare, nu cu mintea — căci era logic —, ci cu nervii. Poate că în fond regreta că n-o privise de-ajuns pe Aniuta. Era şi greu, cu prietena Anei — fiica lui Miluţă — în coastă, şi apoi cu ea alături la masa de poker. Totuşi, amintirea Aniutei îi orientase altfel nevoia de ceartă, prefăcîndu-i-o în energie stimulată. Venea cu ochii închişi oarecum, spre femeia din pat. Patul era gol. Ietacul gol. În odaia de baie, nici un zgomot.

Era o cumpănă în el între dorinţa de a se reînfuria şi regretul de a renunţa la scopul venirii în ietac.

— Ana!

Tuşi scurt, verificându-şi cu mânie la-ul corzilor vocale. Se dezbrăcă sacadat, dar metodic, punându-şi hainele pe un scaun aşezat la căpătâiul patului. Deşi îşi schimbase viaţa şi decorul ei, trecând de la sărăcie la opulenţă, păstrase încă multe deprinderi ale tinereţii, între care şi aceea de a dormi cu hainele la cap. Afirma o mare neîncredere în oameni, gestul acestei alăturări a hainei — cu banii, agenda, cheile, ceasul şi stiloul — a hainei zilelor, pe care oamenii vor parcă s-o uite în somn. Dar Horia Orghidan nu se putea despărţi nici asupra somnului, de fiinţa lui diurnă şi activă. Cu haina rămasă în picioare pe scaun, îşi veghea oarecum singur somnul, temându-se poate prin el de moarte. Haina cu tic-tacul ceasului din buzunarul jiletcei îi continua ziua la căpătâi, dând somnului un caracter de provizorat, bagatelizîndu-i majestatea, făcând din el o necesitate zilnică, şi atât.

Îşi pusese pijamaua. Ana tot nu venise. Ştia unde-i: în odaia ei, pe divanul ei, între cărţile ei, cu ţigara. Nu-şi încheie nasturii pijamalei, căci tot nu renunţase la proiectul de a o dezbrăca pe întuneric, cu gândul la Aniuta. Dar întârzierea Anei o alungă din ce în ce pe Aniuta, făcând-o prezentă pe Ana printre cărţile ei de literatură. În vocabularul mintal al lui Horia, literatura era un termen generic pentru tot ce nu era drept. Cărţile de literatură ale Anei erau ceva similar pentru el cu verii şi prietenii din copilărie ai soţiei tinere şi frumoase, pentru un bărbat gelos, care nu cunoaşte acea epocă a soţiei lui decât din auzite. Un amestec de dispreţ şi ranchiună, dozat ostil.

Plecă după Ana, fără să mai ştie bine cu ce scop: s-o certe? sau s-o aducă la culcare

Ana nu fuma. Şedea ca şi după-masă, între noapte şi odaie, pe pragul aerian al pervazului ferestrei.

— Ana, nu vii la culcare? E târziu...

Glasul aducea a reproş, nu a solicitudine, exact ca al mamelor supărate pe copilul lor nu fiindcă şi-a însângerat bărbia căzând, ci fiindcă şi-a pătat hainele de catifea.

Faţa Anei era împietrită ca de un îngheţ.

— Mi-e urât, Horia...

Iarăşi începea?

— ...în-gro-zi-tor de urât... Tot-tot-tot-tot...

Mâinile ei mici arătau c-un fel de tremur spre toate cele, lepădându-se de cer, de noapte, de casă, de cărţi, de tot-tot-tot.

— Horia, mi-e frică...

Parcă spunea mi-e frig, ca unii cerşetori desculţi, cu un surtuc de zdrenţe de-a dreptul pe piept, în ger aspru.

Numai ochii ei tremurau luminoşi în singurătatea lor, dureros de albaştri.

Şi totuşi n-o luă în braţe, nedându-i nici măcar această căldură.

Se plimba enervat, cu mâinile la spate, de-a lungul odăii. Altă sâmbătă pierdută. Simţea parcă nevoia să trântească un dosar şi o uşă.

Trecu mult timp astfel. Totuşi Ana nu plânse ca-n alte dăţi. Se potoli treptat, învingându-şi lacrimă cu lacrimă plânsul, tăcere cu tăcere, buzele, scoborîndu-se de pe fereastră ostenit, trecându-şi palma peste frunte şi obrajii, pornind spre ietac. Horia se luă după ea. Surpriza că scena se isprăvise înainte de a începe, îi dădea un fel de recunoştinţă pentru Ana, repunându-l treptat, pas cu pas, în paşii cu care venise în ietac de la Aniuta. Noaptea putea să înceapă.

O aşteptă în pat. O auzi în odaia de baie. Ardea numai lumina de la căpătâiul Anei. Zgomotele unei odăi de baie, noaptea, dezbrăcă pe-o femeie. Aceste zgomote o dezbrăcau pe Ana ca pe-o Aniuta, dându-i lui Horia nerăbdarea lacomă a buzelor arse de sete, când simt mirosul apei.

Nici nu se acoperise bine încă cu plapoma, şi întinse mâinile spre ea.

— Nu.

Un ţipăt cu ochii speriaţi şi mâni care îndepărtau.

— Ana !

— Nu te apropia. Te rog...

Tăcură câtva timp. Nu s-auzea decât tic-tacul pendulei. Aniuta pleca din odaie. Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Rămânea numai cu Ana.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

Vorbe simple ca acest tic-tac...

— Horia...

— Horia...

Glasul Anei veni foarte blând spre el. Un glas care trece peste frunte.

— ...Trebuie să ne despărţim.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac... Acelaşi tic-tac de şaptesprezece ani.

O cadenţă stranie ca a timpului când eşti subt cloroform, pe masa de operaţie.

Fiecare privire era ca un adio. Ochii se despărţeau de toate cele. Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Şi toate deveneau solemn astfel, ca atunci când moartea se apropie de tine într-un decor în care ai trăit mulţi ani. Totul rămâne după tine, dincolo de tine, pleacă, săltându-te pe un alt mal, singur.

Trupul Anei se adunase, cu genunchii strânşi, la început într-o mişcare de repulsie şi apărare. Acum parcă genunchii, mânile, umerii, bărbia şi pieptul se apropiau de suflet, cât mai în el, cât mai aproape, ţinându-l cu acelaşi tremur, nelăsându-l să plece, cercând să-l încălzească şi înduplece.

Fiinţa lui Horia Orghidan se oprise la „nu te apropia“. Tot ce fusese până atunci enervare din pricina Anei, devenise revoltă împotriva ei. Era mortificat. Pofta de femeie, contrazisă, amânată, primejduită şi suprimată că de-o năprasnică decapitare, tocmai când întindea braţele spre trupul de alături, îi lăsase o contractare vindicativă, făcând din Ana un duşman. Celelalte vorbe, le auzise fără să le reţie, neacordându-le importanţă, nici sens. „Nu te apropia”. Soţia lui, în casa lui. După o săptămână de muncă, sâmbăta: „Nu te apropia”.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

Pulsul în vine avea tresăriri de şerpi tăiaţi. Inima Anei nu mai era un ritm, ci o convulsie. O durea pieptul, o durea gâtul, o dureau tâmplele.. Maxilarele i se încleştaseră. Respiraţia alerga repede. Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Îi era frică. O frică îngrozitoare. Să nu înnebunească deodată. Fiecare lucru cunoscut devenea un semn de întrebare. Nici o mişcare, şi parcă toate pâlpâiau în văzduhul arşiţelor.

— Horia...

Mai mult, buzele nu putură. Un geamăt într-o şoaptă, şi gura rămase ca o rană.

Îl privi. S-o apuce de mână, să-i spuie o vorbă, s-o trezească, să n-o lase să plece. Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Horia zâmbea ironic.

Horia?

Zâmbea?

Ironic?

Fiecare vorbă devenea uriaşă ca turnurile cu explozia în rădăcini.

Şi fiecare vorbă uriaşă se clătina, se apleca, se prăbuşea: ruşine, fumegări, dezastre. Vid.

— Şaptesprezece ani: vai...

Uită toate cuvintele, toate gândurile, tot. Parcă murise şi atunci se ridicase din sicriu, fără amintire, lângă un tic-tac, tic-tac, tic-tac, dorind din nou să se culce cu mânile pe piept.

Tot ce spunea şi tot ce făcea Ana, deriva pentru Horia din, „nu te apropia“, îndârjind în el nevoia de a o pedepsi, de a fi brutal, de a fi bărbat cu fapta, nu cu dragostea. Dar de şaptesprezece ani, respectul pe care zilnic i-l inspirase Ana acumulase în el neputinţa de a fi el lângă şi faţă de ea, în aşa măsură, încât nici n-o putea lovi,

nici insulta. Zâmbea ironic. Ardeau cinci mahalale în zâmbetul lui. Nu mai era nici Horia şi nici bărbatul Anei. Era o ţaţă slabă, cu păr scurt şi-n pijama, fără tulpan, fără cercei, dar cu buzele, şi ochii de otravă ai ţaţelor.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Nu putea vorbi. Ţăndări toate vorbele în jurul ei. Tăcea de şaptesprezece ani. Cioburi. Sângele curgea în trup ca dintr-o vastă rană a sufletului. Nu putea face nici o mişcare. Înţepenise ghemuit ca o rădăcină arsă. Nu se putea uita nici în stânga, nici în dreapta, nici în ea, nici în afară. Horia zâmbea ironic. În ea, în odaie, în lume, subt cer, dincolo, în spaţii, enorm de minuscul, enorm ca un Dumnezeu al lumilor şi mic ca viermele din fruct: zâmbea. Plânsul veni c-un tremur, al dinţilor, al spinării, al trupului, al tuturor fibrelor, ca o destrămare.

— Şi tot tu te superi? Asta-i culmea!

Stranii ca nişte galoşi prin pulberile vibratile ale Căii Laptelui, vorbele trecură prin tremurul ei, lăsând urmele late. Nu le auzise. Le vedea, ca tot sufletul aplecat asupra lor, prin urgia de tăceri viscolite.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Nu, nu, nu...

Nimic alt decât un „nu-nu-nu“, devenind sunetul întregei fiinţe, singurul, ca tic-tacul implacabil de lângă urechea ei. Nu-nu. Ce: nu? Nimic. Tot. Toate. Un „nu” care refuza orice apropiere, despărţindu-se de toate, tăgăduind, retractând, îndepărtând cu slaba lui copită de căprioară, laba greoi întinsă spre ea.

Era nebună? Delira? Isterie?

O privi cu alarma repulsivă a omului de o feroce sănătate, faţă de cel smintit: opac şi ferindu-se. Şi cu o recrudescenţă de mânie, căci parcă în felul acesta devenea şi mai intangibilă. Nu putea să-i facă nimic, să-i spuie nimic, fiind constrâns să tacă şi să aştepte să-i treacă. Dar toate tăcerile lui comprimate, articulau cu o recrudescenţă de mânie, căci parcă în felul acesta era muiere. Astfel îl auzise în copilărie şi în tinereţă. Tăcerea lui neputincioasă, îl repeta, însuşindu-şi-l, faţă de Ana. Abia o mai vedea. Dispăruse subt cuvântul în care mediul tinereţii lui reapărea intact, anulând tot ce învăţase de la Ana şi tot ce deprinsese alături de ea.

Şi timpul trecea. Horia avea numai criterii practice. Un peisaj era evaluat metric: atâţia metri pătraţi, pogoane sau hectare. Timpul, ca la pledoarii sau consultaţii. În buzunarul jiletcii, ceasul de aur arunca timpul somnului pe fereastră, cum făcea Ana cu banii.

Ana plângea.

Timpul trecea.

Pokerul. Şi deodată, Horia începu să se gândească la Aniuta. Intră la ea, găsind-o ca într-o cameră de hotel cu noaptea.

Dar plânsul îl deranja ca un zgomot inoportun în camera de alături.

Şi iar privi spre plânsul de lângă el. Nu se mai isprăvea odată? Se potolea, ca o criză. Pauze. Apoi un fel de gâlgâit de hohote. Apoi iar pauze, întretăiate. Apoi tăcere, tăcere. Slavă Domnului.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Automat, ca cei care-şi revin după o boală lungă, Ana întinse mâna după ţigări. Renunţă. Sau uită gestul început. Inutil. Nu mai regăsea nimic, nici ţigările, nici batista, nici lumea. Numai pulsul tictacului. În vidul tumultuos al timpanului, scârţiitul patului scrâşni ca din osiile neunse ale unui car enorm. Horia îşi întoarse trupul dinspre ea, culcându-se pe-o parte. Horia? Cine-i Horia? Ana Orghidan. Cine? Ea? Ana... Orghidan! De ce!... Tic- tac, tic-tac, tic-tac. Nu mai putea gândi. Silabisea cum fac copiii mici: ca-să, ma-sa. Horia, Ana, şaptesprezece ani, deveneau silabe nedumerite, fără alt sens decât al mirării faţă de lucrurile atunci descoperite, o dată cu lumea.

Horia.

s-a

culcat.

Gândul aşează cuvintele stângaci, unul subt altul. Apoi le puse alături. Horia s-a culcat.

Apoi le privi lung.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Apoi le înţelese. Intrau ca un tren enorm în fiinţa ei asurzind-o de zgomot, cutremurând-o.

Apoi şi în ea veni tăcerea. Tic-tac, tic-tac, tic-tac. Trecând cu secundele prin ani, şi păşind anii, cu gândul de-o luciditate şi intensitate magică, îşi revăzu — de sus — copilăria, tinereţea, războiul, morţii, feţele lor rămase tot în viaţa amintirii, — şi singură, ca în poveste, se apropie de palatul adormit de-o vrajă, deschizându-l.

— Horia, îţi aduci aminte de primul tău onorar? Cum îmi aruncai portocalele pe fereastră...

Nimic n-ar fi putut să-l exaspereze mai tare decât o astfel de amintire într-o astfel de situaţie. Nu-l lăsa să doarmă. Se consolă, încercând din nou să se apropie de Aniuta. Şi iată că iar începea, acum cu portocalele. Oftă, agasat.

Numai în poveşti, trecutul adormit tânăr în palatele vrăjite, mai poate deschide ochii. Fiindcă numai în poveşti, moartea e un somn din care te mai poţi trezi.

Ana închise uşi vechi, lăsând cimitirele să doarmă în pace, neturburate. În haină de doliu, sufletul devenea grav, potolit. Începea o linişte pe faţa Anei. O linişte albă ca paloarea. În spitalele războiului, Sora Ana fusese cea mai calmă soră a tuturora. Nici aeroplanele, nici tifosul exantematic nu erau pentru ea chipuri ale spaimei. Lampa ei ardea blând la fereastra destinului.

O mână căută fruntea lui Horia. O găsi.

— Horia, nu sunt supărată pe tine...

Asta mai lipsea! Auzi mentalitate!

Glasul era blând. Vorbele apăreau lin, ca boabele mătăniilor mult înşirate lângă o icoană, lângă o rugăciune, printre morminte cu cruci vechi şi gânditoare.

— ...Te rog să mă ierţi...

Tic-tac...

— Vreau să-ţi vorbesc...

...tic-tac. Pentru asta-i făcută noaptea?

— Auzi, Horia?

Mâna, tot pe frunte, părea că ascultă. Nu-l dezmierdă. Îi cuprinsese fruntea ca şi cum el ar fi fost trist. Dar putea să nu fie trist totul, mai cu seamă o frunte a acestei vieţi?

„Tu băiatul meu, noi doi, amândoi“.

Sunt vorbe mai ale toamnei decât frunzele anotimpului mort: tot ce se stinge în suflet, foşneşte în ele.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Şi ulucele, şi timpul, strâng tot un fel de ploi : pic-pic, tic-tac. Tot una. Timp, ploi, ani, uluce, zile, pic, tic-tac, tic-tac...

De ce nu vorbea?

— Au trecut şaptesprezece ani...

Iar pomelnicul!

— ...de când trăim alături.

Mulţumesc!

— ...Şi nu ştim cum să ne spunem ce avem de spus...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Simplu. Deschizi gura şi spui. Aniuta nu plecase cu totul. Parcă-l aştepta după o perdea, prin întuneric.

— ...Trist!

— Horia, vrei să m-asculţi ?

Comic! Femeile să rămâie femei, ca Aniuta.

Fără mofturi, fără literatură, fără teatru.

— Nu ne culcăm?

Fruntea, subt mâna ei.

Vorbele, subt fruntea lui.

El.

Ea.

Tic-tac. Mâna Anei pleacă de pe frunte.

Vorbeşte.

Îşi pierduse somnul. Se ridică, sprijinindu-se într-o mână.

— Vorbeşte, te rog. Aştept.

Ani îl privea. Nu sever. Concentrat, adânc.

Intolerabil. Îl trata ca pe o slugă. Parcă ezita să-i acorde o audienţă.

— Ana, nu facem şedinţă de hipnotism. Vrei să-mi vorbeşti, vorbeşte, — dar nu uita, Ana, muncesc. Toată săptămâna am muncit. Am nevoie de odihnă. Eu nu mă distrez. Muncesc, muncesc şi iar muncesc.

— Ştiu!

— Dacă ştii, dă-mi dreptul să dorm.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Horia...

Ezită. Învingea dificultăţi. Vorbele ridicau lucruri grele, pietre.

— ...dacă ai şti câte nopţi n-am dormit, gândindu-mă la tine...

— La mine?

Tic-tac...

— ...ai sacrifica şi pentru mine somnul tău, numai o noapte...

— Vrei să vorbim toată noaptea?

Tic-tac, tic-tac.

Ana se ridică din pat.

— Ce faci?

— Mă duc în altă odaie să fumez.

— Ana, te rog.

Imperativ. O reţinu cu mâna, brusc.

— Bine, dacă te incomodez, dacă te indispun, poftim.

Se ridică din pat, dus parcă de mişcarea umerilor, punându-şi papucii.

— ...plec.

Ana îşi acoperise ochii cu mâinile. Sângele îi năvălise în obraz.

— Horia, Horia, e oribil.

Rămase încheindu-şi nasturii pijamalei. Prudenţa îl sfătuia să evite o nouă scenă. Iritarea îl îndemna să vorbească, să gesticuleze, să fie stăpân în casa lui, bărbat faţă de soţia lui şi avocat; să clarifice cu vorbe concrete, metodice, acest vag insuportabil. Să puie pe pământ ceea ce era în nouri; pe pământul trapelor juridice, tot ce plutea în nesiguranţa aburului.

Se stăpâni. Renunţarea definitivă la Aniuta şi la suplinitoarea ei, poziţia verticală a lichidării somnului şi vaga senzaţie că se întâmpla totuşi ceva anormal, că poate să fie luptă, îi redă armele profesionale.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac... Monotonia unui sunet, ca şi mătăniile înşirate, e un îndemn la reculegere. Când şi-i descoperi, obrajii Anei ardeau încă, dar ochii, fruntea şi buzele îşi recăpătaseră echilibrul grav.

— Horia, vrei să vii lângă mine?

— Poftim.

Veni, aşezându-se picior peste picior, pe marginea patului, cu braţele încrucişate pe piept, resemnat să asculte, dar treaz, cu gândul acolo, atent.

— Să ştii, Horia, că nu te învinuiesc de nimic.

Îşi stăpâni o ridicare din umeri, tocmai fiindcă acest început îi ridica teama unei greutăţi. Eşti muncitor, eşti cinstit, cred că mi-ai fost credincios.

— Crezi?

— Cred, Horia. Dacă tu îmi spui, cred. Nu pot să te dispreţuiesc. Poate că orice femeie ar fi mândră şi fericită alături de tine.

— Tu nu?

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Eu nu.

— Nuu?

— Nu.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Să nu te superi, Horia.

Mâna ei căzu pe umărul ridicat, ca o frunză, uşoară. Umărul se aplecă.

— Mi-e urât aici...

— Nu mă mai iubeşti?

— Ştiu eu... Mi-e urât lângă tine. Nu mai trăiesc.

— Ana, pentru numele lui Dumnezeu, ce-i asta? Cum nu trăieşti? Dar ce faci?

Ana ridică din umeri, surâzând cu ochii mari, ca şi cum plânsul ar fi devenit mirarea unei lumini boreale.

— Ştiu eu! Mă întreb: ce fac? Ce mai fac aici?... Da, da, Horia. Nu mai ai nevoie de mine. Sunt de prisos. Nu mai sunt bună la nimic. Poate că am îmbătrânit. Tu însă eşti tânăr. Eu îţi stric viaţa. Munceşti prea mult. Ai nevoie de odihnă, de veselie, de somn bun. Eu ţi le stric. Nu vezi...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— ...Nimic nu ne mai leagă. N-avem copii. Trebuie să ne despărţim, Horia. Vreau să plec. Mi-e urât.

— Şi toată asta? asta? asta? asta?...

Mânile lui Horia arătau tot ce era în jurul lor, mobilă, zid, casă, gospodărie.

— Tu rămâi, Horia. Numai eu plec. Poate că are să-ţi pară rău la început. Să n-ai grijă. Îţi vei umple casa altfel...

— Ana, vorbeşti serios?

Ana îl privi cu mirare tristă.

— Ce puţin ne cunoaştem... după şaptesprezece ani. Doamne-Doamne!

Îşi acoperi faţa cu mâinile.

Începea o alarmă în fiinţa lui Horia. Conştiinţa că se întâmpla ceva grav. Un fel de clopote de mobilizare.

Cuprinse mâinile Anei, descoperindu-i faţa. Se apropie de ea, strângându-i mânile.

— Ana, nu se poate.

— Ce nu se poate?

— Nu se poate să gândeşti ceea ce spui... Vreau să spun că te înşeli.

— Horia...

Se apropie de el cu o mişcare bruscă, în genunchi, privindu-l drept în ochi.

— ...fii cinstit. Cin-stit. Eşti tu alături de mine? Mai exist eu pentru tine? Mai am eu vreun loc în viaţa ta? De şaptesprezece ani tu fugi de mine, zi cu zi, an cu an. Nu te mai văd. Nu mă mai vezi. Mă gândesc la tine ca orbii la lumină: prin amintiri. Horia? Unde-i Horia? Unde suntem „noi doi, amândoi, tu şi eu?“ Unde? Eram alături, în casă, pe stradă, în viaţă, în muncă. Tovarăşi. Tu şi eu. Numai pentru tine. Numai pentru mine. Eram săraci. Mi-ai adus soarele în mână, mi l-ai zvârlit pe fereastră. Eram mândră de tine. Erai mândru de mine. Ne bătea inima. Trăiam. Alături.

I s-aprindeau obrajii. Era frumoasă ca o primăvară în mâinile lui. Cu buze de copil. Cu mâni de copil. Proaspătă. Nouă. Aprinsă. Ca la fereastra portocalilor de atunci.

— Ce-a mai rămas din noi?

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Ne-am înşelat, Horia.

Blând, sfâşietor de blând.

— Nu.

Şi era în genunchi, cu ochi albaştri ca în faţa lui Dumnezeu şi spunea „nu“: la toate şi la toţi în frunte cu Horia. Nu. Tic-tac, tic-tac.

— Nu, Horia, nu se mai poate. Trebuie să ne despărţim. Mă înăbuş aici. Singura mea bucurie este somnul. Simt că şi asta mă lasă. Mă scol cu oroare. Mi-e frică de fiecare zi care începe. Nu ştiu ce să fac să dorm mai mult. Să împuţinez dimineaţa. Să-mi ucid timpul.

— Ana!

— Horia, vii acasă, nu la mine. Eşti acasă, nu cu mine. Suntem singuri. Cum de n-am uitat să ne spunem pe nume? Nici măcar duşman nu-mi eşti. Te enervez: atât. Nu-mi mai spui ce faci. Nu îndrăznesc să-ţi mai spun ce citesc. Când eşti cu mine, mănânci, citeşti ziarul, te gândeşti, dormi... Şi patul, patul nostru, îmi face oroare, Horia! Sâmbătă! Doamne-Doamne! Ce trist...

Tic-tac- tic-tac, tic-tac.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Şi toate zilele-s la fel. Toate săptămânile la fel. Şi toţi anii, la fel. Horia, nu mai pot. Am să ajung să te urăsc: pe tine, Horia. Tu, casa ta, Iaşul tău, tot, tot, tot. Nu-nu-nu. Ajunge. Eram veselă, mă bucuram de viaţă, de toate. Ştiam să râd, să glumesc, să bucur pe alţii şi să le fiu de folos. Ai mei au murit în război... Şi totuşi am trăit mai departe. Simţeam că trebuie să trăiesc. Vedeam la spital că am şi eu locul meu pe lume. Făceam ceva. Doream să servesc, să fiu utilă. Eram legată de viaţă. Chiar prin moarte, tot de viaţă eram legată, acum...

Tic-tac...

— ...am tot ce-mi trebuie. Şi nu-mi mai trebuie nimic. Totul mi-a devenit indiferent. Mi-e urât. În jurul meu...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— ...nici copii, nici prieteni. Aş fi putut să am prieteni, Horia. În tinereţă am avut. I-am lăsat. Am renunţat să-mi caut alţii în oraşul tău, numai ca să fiu toată, cu tot ce am, pentru tine.

— Nici eu n-am prieteni, Ana.

— Tu n-ai nevoie. Viaţa ta e plină: muncă, succes, bani, luptă. Eu am nevoie de prieteni. Dar e prea târziu. M-am uscat lângă tine. Sunt deprimată, fără putere de a mai dori nimic: nici chiar prietenia. Vine, bine. Nu, tot bine. Ivona e un noroc. N-am căutat-o. A venit singură. Dar crezi tu că pot să accept darul Ivonei? Ea-mi dă tot, eu nu-i dau nimic. O deprim, grijile mele trec asupra ei. Nu se poate. N-am dreptul să-i stric tinereţea. Nu pot să fac dintr-o fetiţă ca Ivona, infirmiera unei infirme. Căci am ajuns o infirmă, Horia. Nu mai

am puterea de-a trăi. Nu pot nici să trăiesc, nici să mor. Sunt prea îmbătrînită pentru viaţă şi nu de-ajuns pentru moarte. Trăiesc, mă târâi. Stau. Ah! şi totul stă în Iaşi. Pentru mine a devenit oraşul morţii. La Iaşi şi florile miroasă a moarte. Totul e ca în cimitire. Mă tem. Aici începe nebunia. E putred tot. Străin tot. Fad. Dulceag. Ipocrit. Şi eu n-am pe nimeni lângă mine. Aveam un tovarăş. Nu-l mai am. Parcă ţi-e ruşine de mine...

— Ana!

— Atunci de ce niciodată nu ieşim împreună? M-ai însoţit tu undeva? Să te simt lângă mine, între oameni - bărbatul meu. Sunt mai singură decât văduvele; ele măcar au un bărbat într-un mormânt. Eu nici atâta n-am: un mormânt al dragostei, la care să mă rog. Dar eşti mai departe în viaţă decât ai fi fost în mormânt. Horia, Horia, ce oroare! Astfel de vorbe am ajuns să-ţi spun. Să regret că nu eşti mort ca să-mi rămâie măcar amintirea ta. E oribil, Horia! Eu oare tremuram pentru tine când te ştiam pledând — să nu răceşti — când te ştiam pe stradă, să nu te calce un tramvai. Credeam în tine. Nici în somn nu te pierdeam. Când te visam mă trezeam strângându-ţi mâna. Ţi-aduci aminte? Lângă biserica Buna-Vestire : „Horia”, “Ana!“ Mai mult decât toate bisericile. A auzit şi Dumnezeu: Horia! Ana! Ce clopote subt cer! Eram săraci. Ne-am logodit fără inele. Mânile sărăciei noastre erau de aur. Şi tu, pe-atunci, bun, frumos de tot sufletul pe care dragostea îl punea în jurul tău. Horia, ce-a rămas? Unde suntem? Ce mai suntem? Vine bătrâneţea: pentru mine. Ş-acuma prezenţa mea te încreţeşte. Dar atunci? Uneori când mă priveşti îmi uit faţa, uit că-s încă tânără şi cred că-s bătrână şi respingătoare. Aşa-s în ochii tăi. Pot să mai am curajul să mă uit în oglindă? Pentru ce? Abia în ochii Ivonei îmi apar din nou aducându-mi aminte de mine. Ea mă răsfaţă. Ţie nu-ţi cer asta. Numai în ochii ei trăiesc, Horia. În ochii tăi sunt ca un sicriu, devenind numai strigoiul meu, în casa asta în care nu mai pot trăi. Cască pustiu în ea. Şuieră vântul ca în casele cu ferestrele sparte. Sobele, sobele, iarna! Tu nu le auzi. Tu nu auzi nimic. Tăcerea e mai tristă decât vaietul cucuvaielor în cimitire.

Vorbea cum arde o pădure.

Tremurul mânilor ei strânse de ale lui Horia, păvălea în el, ducîndu-l dincolo de el, cum poartă vântul cenuşele, pulberile, hârtiile, pe sus, prin vârtejuri, nouri, goluri, într-o dezordine dementă.

Bătea în el o altă inimă, ducîndu-l deodată pe un scaun de balcon, de unde-i apăruse o fată cu ochii albaştri; apoi lângă biserica Buna-Vestire, în cele două odăiţe, în anii de-atunci, în trupul de-atunci, în sufletul de-atunci. Şi nu putea să mai deschidă gura. Strângea mînile Anei, mut, nou, întinerit, înfricoşat deodată ca şi odinioară când în mijlocul unei pledoarii, Ana de-acasă îi părea tot atât de departe ca şi cerul dimineţii de pe front.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Dar Ana nu-l mai auzea. Era rândul lui Horia să-şi simtă inima în secunde, altă inimă, cu toate vorbele asupra ei, ca grindinile pe livezile de portocali.

— ...Nu.

Ana îşi scutură capul, gemând: „nu“.

— Gândeşte-te, Horia, de şaptesprezece ani trăim împreună. Aproape vârsta Ivonei.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— Pierrot era un copil când ne-am căsătorit. Numai pe el l-am mai păstrat. Toată tristeţea vieţii noastre e în Pierrot, în bietul Pierrot, pe care nu-l iubeşti, care ţi-e tot aşa de străin ca şi viaţa noastră. Pierrot, el mă iubeşte, nu cu averea, Horia, cu inima lui caldă, cu inima lui de copil slab. Şi beţia lui şi-a adus aminte de mine. Abia trăgându-şi paşii, a venit să-mi aducă nişte crengi de corn înflorit. Beat, Horia, mi-a adus primăvara. Tu mi-ai dat bani, rochii, cărţi, casă frumoasă, livadă mare, ca să fiu cât mai departe de tine. Sunt împodobită ca o moartă. Mi-ai făcut o raclă de aur. Viaţă nu mi-ai dat. Inima ta mi-e străină. Horia! Horia!

Şi în genunchi cum era, îşi zmulse cu deznădejde mânile din mânile lui, acoperindu-şi lacrimile. Şi spinarea i se aplecase. Parcă-şi trimitea lacrimile într-o fântână fără fund, simţindu-i răceala de moarte.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Horia nu ştia ce să facă. Nu intrase niciodată în biserici. Se simţea copleşit, stângaci, fără glas, fără mâni.

— Ana, iartă-mă.

Tic-tac, tic-ţac, tic-tac.

— Ana, iartă-mă. Ai dreptate. Dar iartă-mă.

Ana îşi descoperi faţa lacrimilor, trecându-şi palmele peste ochi. Zâmbi ud.

— Horia, ţi-e milă de mine...

Îi dezmierdă fruntea.

— N-am să te mai necăjesc, Horia. Am să plec.

Tot blând, tot cu mâna pe fruntea lui, tot în genunchi.

— Nu mai putem trăi împreună. Sunt foarte calmă, Horia. M-am gândit mult. Atâţia ani am avut pentru asta...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

— ...Tu nu ştii. Tu nu ştii ce înseamnă să vezi cum se usucă viitorul, cum vine bătrâneţea — în casa asta — cum începi să uiţi că ai fost odată fericită, cum strici şi trecutul, cum ţi-e silă de tot; şi să ridici mâna. Dormi, şi totuşi te arde o veşnică insomnie: visezi. E primăvară, şi-ţi vine să te ascunzi în casă, să tragi storurile pe ferestre, şi să fii bolnav. Horia, doream uneori boala ca pe-o distracţie. Să mă doară ceva, să am temperatură, să simt măcar prin boală că trăiesc. Când te cuprinde urâtul, totul ţi-e indiferent. Dacă ţi-ar spune cineva că a venit Dumnezeu pe pământ, nu l-ai întreba nimic. Nimic nu te mai priveşte. Totul e în afară de tine, pentru alţii. Tot ce-i pe lume e o scrisoare cu altă adresă. Nu mai aştepţi nimic. Şi ţi-e lene şi să mori. Nu mai pot. Înnebunesc.

Sufletul e numele unei boli necunoscute de doctori. Trupul vrea somn. Nu mai pot nici să dorm. Vezi: îţi stric şi somnul tău...

Îi dezmierdă din nou fruntea.

— Nu-i nimic, Horia. Nici nu bănuieşti câtă viaţă e în tine. Eşti sănătos. Eşti tânăr. Eşti bogat. Te-aşteaptă cu braţele întinse zeci de femei. Eu nu-ţi priesc. Excesul de muncă nu-i decât un mijloc de a scăpa de mine. Nici nu-ţi închipui cât eşti de sincer. Te plictiseşti cu mine. Eşti posomorât. N-ai chef de vorbă. Nimic nu te mai interesează decât munca ta, de care m-ai despărţit, numai ca să rămâi fără de mine, ca să poţi fi singur, fără să mă jigneşti. Numai din cauza mea nu te distrezi. Cu mine nu poţi. Fără mine nu îndrăzneşti, fiindcă eşti bun, şi ai regreta. Te înşeli singur. Îţi trebuie altă femeie, tânără, voinică, frumoasă, veselă, gospodină, care să-ţi dea din nou pofta de viaţă, de distracţie. O femeie care să fie şi cochetă, nu cum sunt eu. O femeie care să te facă gelos, de care să te temi puţin, care să te preocupe. De mine n-ai nici o grijă. Ştii că sunt a ta, numai a ta, şi numai pentru tine. E o greşeală, involuntară. Aşa sunt eu, nu cu ferestrele spre stradă, ci spre tine, cum sunt casele turcilor. Sunt un secret al tău. Şi tu, Horia, nu te supăra, ai nevoie de-o femeie care să fie şi pentru alţii; nu să te înşele, dar să te măgulească. Să-ţi dea mândria că e admirată şi dorită şi de alţii. Să-ţi facă cinste, să te împodobeşti cu ea în public. Nu te întrista, Horia. Ştiu că e adevărat. Ştiu că e trist. Trece. Te-ai deprins cu mine. Îţi vine greu să te desparţi de un obicei. Cu toată energia ta, şi tu eşti moldovean, şi tu eşti ieşan. Dacă n-ar fi deprinderea Iaşului, toţi ieşenii capabili ar emigra: unii au şi început. Dragostea voastră pentru Iaşi este o lene de a renunţa la un obicei. Toţi doriţi Bucureştiul. Toţi sunteţi trişti la Iaşi, şi veseli când vă întoarceţi de la Bucureşti, nu fiindcă revedeţi Iaşul, ci numai fiindcă v-aţi împrospătat într-un oraş viu. Acolo ai câştiga mai mult, mai uşor, te-ai ilustra mai repede, te-ai consacra. Dar cu toate că eşti energic şi ambiţios, nu renunţi la obiceiul Iaşului. Eşti ieşan, Horia. Şi eu am devenit şi am rămas şaptesprezece ani. Cred că nici tu nu mai eşti pentru mine decât un obicei de a renunţa la mine, de a mă resemna să fiu altfel de cum eram. Eşti robul deprinderilor. Uite, haina ta stă pe scaun. Aşa te-ai deprins. Şi eu sunt o deprindere. Dar te desparţi mai uşor decât crezi de mine. Deşi veche, eu sunt un obicei mai nou decât celelalte. Vine alta şi mai nouă. Eu mă duc...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Era ca un miros de ploaie de primăvară în sufletul lui Horia, ploile acelea care vestesc înflorirea liliecilor din ţarina frăgezită — şi totodată apropierea unui îngheţ. Simţea un frig în jurul inimii.

Niciodată nu veghiase atât de târziu noaptea, decât poate odinioară în chiliuţele de lângă biserica Bunavestire.

Inima lui — de acum — întâlnea acele ceasuri de noapte, de-atunci. Tot cu Ana alături. Mintea lui, atentă şi lucidă, vedea în vorbele Anei plecarea ei. Şi nu putea lupta. Poate că tocmai această inimă îl împiedica să lupte. Creierul asista pasiv, devenind un fel de transparenţă între inimă şi Ana. O pierdea. Tic-tac, tic-tac, tic- tac. Şi

o iubea din nou, dar parcă din vechi. Niciodată mintea lui nu renunţase la Ana. Dimpotrivă, o încorporase în viitor şi în bătrâneţă, ca o certitudine. Acum însă, inima nouă încălzea durata permanentă a Anei din mintea lui, primejdia de a o pierde, descomplectându-l dureros, despuindu-l de ceva mult mai intim decât o proprietate. O privea mut, ca şi întâia oară, când îi apăruse la teatru. Departe ca şi atunci, proaspătă ca şi atunci, inaccesibilă ca şi atunci.

Şi totuşi de şaptesprezece ani era a lui.

La patruzeci de ani trecuţi, sufletul apăru în ochii lui Horia, ca pe obrajii fetelor îndrăgostite.

Plângea!

Horia?

— Horia!

E straniu să vezi plângând, după şaptesprezece ani de viaţă comună, întâia oară, pe un bărbat.

Plângea cum plâng cei nedeprinşi cu lacrimile, posomorât, cu faţa grea, slăbită, cu gâtul frânt, ca subt jug de fier, — cum îi văzuse uneori în spitalul de la Bârlad pe ţăranii care se ridicau din pat c-un picior de lemn. Toate mormintele şi toate feţele războiului se adunară în jurul ei, iar chemând-o Sora Ana, ca pe-atunci.

Îl primi din nou în braţele ei, clătinându-şi capul cu jale deasupra plânsului lui. Ca şi Pierrot. Trist ca pe piatra orbului de la poartă. Oriunde, numai tristeţă.

— Ana, nu mă lăsa.

Alt Horia.

— Nu mă lăsa singur... N-am pe nimeni decât pe tine. Şi sunt mai dezarmat decât crezi...

Era şi mai ciudat decât lacrimile, glasul acesta de om învins, pe buzele lui Horia.

— Muncesc. Câştig. Dar nu ştii cât de aspră e lupta mea. N-am prieteni. Numai duşmani, Ana. Sunt singur ca şi tine. N-am dreptul să fiu trist. Trebuie să fiu tare. Altfel toţi năvălesc asupra mea. Fără tine-s slab. Da, slab. Tu eşti puterea mea. Eşti singura mea certitudine. Cred şi eu în cineva, în ceva. Altă religie n-am. Fără de tine mă destram. Cred că aş deveni beţiv ca Pierrot. Nu te-aş putea uita. Te-am neglijat: e drept. Dar inima mea te-a păstrat, poate fără să ştiu, intactă, ca lângă biserica noastră. Te iubesc.

Plângea, c-o respiraţie grea de om care suie un munte.

— Altă femeie n-am iubit.

Vru să adauge ceva. Se opri. Veghea în el, involuntar, avocatul, ca un instinct.

— ...Tu eşti de altă calitate decât mine. Eşti generoasă, bună şi devotată, aşa cum eşti frumoasă: natural. E un har. Eu sunt aspru. Şi nu uita. Ana, ţi-o spun întâia oară, vin dintr-o mahala. În casa mea, în casa părinţilor mei, am auzit injurii şi am văzut bătăi. Tu vii din altă parte. Sunt ignorant. O recunosc numai în faţa ta. Dar o ştiu, şi o ascund altora. Îţi dau secretul slăbiciunii mele. Poate că-l ştii. La început dispreţuiam cultura. Nu mă interesa. Numai după ce te-am cunoscut, mi-am dat seama că sunt un limitat. Literatură, filosofie,

sociologie, religie, muzică: nimic. Bun pentru drept, creierul meu refuză ceea ce nu poate primi. Dar şi dreptul! Crezi tu că sunt un mare avocat? Nu. Sunt un bun avocat mic. Avocat mare este numai acela care având energia, iscusinţa şi simţul meu practic, mai are şi ceea ce ai cercat tu să-mi dai, ceea ce ai tu: suflet mare. Al meu este mic. Dar ştiu să ascund atât de bine ce nu am, încât toţi se tem de mine, crezându-mă mult mai tare şi mai mare decât sunt. Dar îmi sună şi mie ceasul. Îl simt. Lângă tine pot să-l aştept. Te ştiu alături. Te am. Fără de tine, trebuie să mă retrag, să fug. Vine şi în avocatură o altă generaţie, mai cultă, mai lucidă şi mai aspră decât a bătrânilor. Între aceştia va trebui să îmbătrânesc. Mă vor descoperi. Ei mă cred mare. Îmi ştiu reputaţia. Mă vor asculta pledând şi-şi vor da seama că nu sunt nici înţelept, nici cărturar, nici generos. Din ce în ce, Ana, trebuie să fiu mai mare, să corespund reputaţiei mele; şi din ce în ce mă simt mai mic. Să renunţ la avocatură? Ce-mi rămâne? Să mă compromit în alte direcţii, arătându-mi lipsurile? Nu. Sunt mândru. Sunt prudent. Şunt vanitos. Să devin moşier? Nu mă interesează pământul. Sunt orăşan. Să citesc? Dreptul nu mă interesază decât practic, ca armă de luptă. Restul nu mă interesează deloc. Sunt surd şi orb pentru ceea ce vezi şi auzi tu şi alţii. Ce-mi rămâne? Beţia, cărţile de joc, viciile. Vrei să mă vezi ca pe Pierrot? Nu uita, Ana, suntem fraţi. Este adevărat că nu-l iubesc. În el văd nu numai ereditatea şi trecutul, dar mai cu seamă ameninţarea decăderilor care mă pândesc şi pe mine. Mă tem de Pierrot ca de-o profeţie. Şi tata era beţiv... Şi mama. Vezi, Ana.

— Văd.

Îşi trecu mâna peste frunte. Era tare ostenită.

— Văd, Horia, văd...

— Până la tine n-am iubit pe nimeni. Am trăit în egoismul meu, zgârcit, fără să dau nici o fărâmă altora. Nici femei — multe, dar nici una — nici prieteni, nici idealuri. În loc de toate acestea, un scop : să mă ridic deasupra celorlalţi prin avocatură. Tu eşti cel dintâi act generos al vieţii mele. Singurul. Normal ar fi fost să mă căsătoresc cu o femeie bogată, care să-mi uşureze greutăţile începutului. Să fac o afacere. E singurul avantaj pe care-l vedeam în căsătorie. O concepeam rece, lucrativ, ca pe un contract învăţat în codul civil. Tu ai venit în inima mea, nu în buzunarele mele. Mi-ai umplut inima, dându-mi sama cât de sărac fusesem până la tine. Şi totuşi, de şaptesprezece ani îmi umplu buzunarele, uitând că sunt fericit din cauza ta. Eram atât de sigur de tine, având conştiinţa că-mi aparţii definitiv, încât te-am neglijat, te-am uitat, aşa cum mi-am uitat şi inima. Eram convins că dându-ţi tot ce-ţi trebuie, te fac fericită, aşa cum eram convins că banii şi succesele profesionale mă fac fericit. Abia acum, când am simţit că te pot pierde, mi-am văzut bogăţia, alta decât averea, şi sărăcia, alta decât lipsa banilor. Sunt vinovat, Ana. Dar nu sunt tare cum mă credeai tu, cum mă credeam şi eu. Spuneai că sunt ieşan, cu toată energia mea, că sunt robul deprinderilor şi că şi tu nu eşti pentru mine decât o deprindere.

Poate: deprinderea de a fi fericit fără să ştiu. Abia acum, după şaptesprezece ani, am descoperit sensul acestei deprinderi. Tu eşti liniştea mea, condiţia energiei mele. Fără de tine, începe neliniştea şi dezechilibrul...

Tăcu, lăsând în locul vorbelor, fruntea aplecată, faţa umezită, ochii plânşi şi nedormiţi, spinarea încovoiată.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

În avocatură, Horia Orghidan pleda uscat Desemn fără culoare. Net, viguros şi scurt. Ceasornicul lui nu uita minutarele. Nu căuta să distreze pe magistraţi; în realitate, nici nu putea. Tot ce nu era structural legat de speţă, lăsă la o parte, instinctiv, fără efortul de a alege. Nu urmărea decât titlul imediat. Convingea, făcând judecătorilor o ofertă de considerare şi o propunere — motivată — de dispozitiv. Dădea tuturora impresia că se rezumă, că e simetric, în contrast cu ceilalţi, predispuşi la amplificări diluate, la consideraţii marginale. Nu se rezuma. Aşa era: o telegramă concisă, drumul cel mai scurt între două puncte.

Acum izbucnise spaima lui că o pierde pe Ana, tocmai după ce inima o regăsise. Nu poruncise ochilor să plângă. Plânseseră. Se umilise, ca în faţa unui duhovnic, spunând adevăruri dureroase pentru orgoliul lui. Îşi arătase slăbiciunea trupului subt străşnicia armurei. Dar vorbele lui nu serviseră decât scopuri practice, încă de când era copil. Iremediabil terestre: asta era tăria lor, şi slăbiciunea lui. Vorbele lui nu cunoşteau nici zborul, nici plutirea. Păşeau pe pământ, deprinse cu distanţe obiective, cu itinerarii logice. De optsprezece ani, Horia Orghidan era necontenit avocat. Vorbele lui erau osatura unei profesii, dinamismul ei specific, exprimându-l fără efort ca avocat, cum minutarele numerotează infinitul, limitându-l pe cadranul lor.

Şi iată că treptat, vorbind în faţa Anei, se ascultase - ca la Tribunal – temându-se să nu vorbească pentru ea.

Tăcuse avocatul ?

Sau tăcuse ca să nu apară avocatul?

Dar tăcerea lui era atât de omenească, încât mai bine decât vorbele, îl apăra.

Simţea că n-a pierdut, fără să ştie dacă a câştigat. Se temea ostenit.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Faţa Anei era chinuită, oprită, la răspântii, între nehotărâri şi impulsiuni contradictorii. Toate amintirile celor şaptesprezece ani de viaţă comună, îi poruncea să plece de lângă Horia. Aşa ar fi trebuit să facă. Se hotărâse cu încetul, dar se hotărâse. Apariţia Ivonei în viaţa ei, îi dăduse dorinţa curajului de a trăi, de a-şi elibera singurătatea, făcând din ea nu o renunţare la viaţă, o resemnare de a îmbătrâni sterp, ci o căutare a vieţii, o speranţă în necunoscutul viitorului. Dragostea Ivonei, tinereţea ei, îi înviorase melancoliile, dându-i un început de putere: a deznădejdii.

Îi era milă de Horia? Sau tot nu încetase de a-l iubi?

— Vrei tu să mai rămân, Horia? Crezi că-ţi mai pot fi de folos?

O luă cu braţe de furtună, aşezând-o pe genunchi, strângând-o atât de tare, încât Ana gemu.

— Horia, facem o greşeală.

— Te iubesc.

— Mă iubeşti? Crezi tu că mă iubeşti?

— Te iubesc.

— Ne facem rău, Horia, unul altuia.

— Te iubesc.

— Gândeşte-te, Horia, nu mai e mult şi sunt bătrână.

— Te iubesc.

— E posibil să se mai schimbe viaţa noastră.

— Te iubesc.

Cădeau, ploaie, pe părul ei, sărutările.

Palorile dimineţii începeau la ferestre, prin somn de fum albastru.

Cu ea în braţe, Horia porni spre fereastră.

— Uite, Ana, începe primăvara. Acuşi or să înflorească teii noştri. Te iubesc.

Veneau de afară zâmbete în părul umezit de sărutări al Anei şi pe obrajii ei fără de lacrimi.

Pe când stăteau lângă biserica Buna-Vestire, multe primăveri începuseră astfel, cu trupul Anei în braţele lui Horia, ca o mândrie a lor de a fi înflorit înaintea crengilor de-afară.

Pe-atunci patul era tânăr, curat şi proaspăt ca un pământ de primăvară.

— Şi-acum.

Adormiră îmbrăţişaţi.

Treptat, prin somn, trupul lui Horia se dezlipi, reluându-şi locul obiceiului.

Ana tresări, deschise ochii o clipă, şi-i închise iar.

...Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

PARTEA A DOUA

La fereastra hotelului, dimineaţa Mării Negre era de culoarea Mediteranei.

Geamandura încerca aceeaşi notă de violoncel.

Impregnat de aburi salini, aerul plutea jilav ca evaporarea florilor stropite în arşiţă de iulie.

Odaia, albă, cu ferestrele spre mare, ca o soră de caritate cu ochi albaştri. Totul era umed: cearşaful patului, prosoapele, rufele. O umezeală de batistă, după ce-ai plâns, când vine zâmbetul.

Ana nu vroia să-şi revadă marea de la fereastra hotelului. Se îmbrăcă subţire şi ieşi fără umbrelă.

Constanţa era albă de soare, ca ceva nou de-atunci, ou proaspăt.

Piaţa Ovidiu, statuia lui „O”, aşa-i spuneau la şcoală, verzuie ca redingota bronzului lui Alecsandri de la Iaşi; cofetăria Pariziană; Moscheia, nazalizându-şi minaretul în cer; şi marea, marea, după o casă, ca o grădină de stânjenei, lângă o stradă ca o călimară de cerneală vărsată, la capătul unei faleze — când sus, când jos, când ca un deal al cerului, când în lunca ei albastră cu cerul în poală.

După douăzeci de ani, să regăseşti prezenţa mării într-un oraş în care-ai fost copil! O ai alături, cum stă lampa cu glob albastru lângă pozele lui Robinson Crusoe, subt icoană, cu mâni de argint. Numai întinzi mâna: marea! Numele ei e chiar ea.

Birjarii aveau clopote de tramvai ieşan — noutate! — dar trapul cailor proiectat pe marea bărcilor cu pânze şi a catargelor

subţiri, dădea oraşului aceiaşi intimitate de construcţie cu cuburi colorate, pe un covoraş, lângă oamenii mari care stau sus, nu la un alt etaj, ci la masa lor înaltă, dar ca într-o altă altitudine a vieţii. Eşti mic, te joci pe covor printre pisici şi taburete; dincolo se întâmplă ceva albastru. Asta-i marea: culoarea unei mirări în ochi dilataţi ai copilăriei.

„Menta-mastic, menta-mastic...“ Strigătul turcului cu fes, care vindea, încolăciţi pe un băţ, doi şerpi ca ai caduceului lui Mercur; unul alb, de mentă, altul verzui, de mastic. Turcul cu fes, ochi negri, barbă de pilaf. Parcă venea de-acolo unde cerul se apleacă pe mare, cu toiagul lui solemn de început de poveste orientală. Moş Crăciun din Turcia...

Mirosul covrigilor şi frişcelor cu susan. Poama turcească, blondă, cu boabe atât de mari în mânile copilăriei că strugurul devenea o creangă cu fructe de lumină adusă de îngeri.

Toate mirările se adunau în ochii Anei, adâncindu-le transparenţa albastră. Un straniu amestec de bucurie şi de moarte. Totul parcă-i venea — găsit — pe cărţi poştale ilustrate, strălucitor de naive, — cu albastrul lor de cer şi mare —, pe care ruginesc cerneluri de altădată, cum sunt ilustratele acele aruncate într-un dulap, cu rânduri din vilegiaturile unor oameni morţi demult.

Constanţa strălucea de soare şi de mare, de copilărie şi de tinereţă, şi totuşi, nicăieri că în Constanţa nu apăreau morţii războiului, decoloraţi în amintirea, aceiaşi, alţii.

Ieri. Marea.

Douăzeci de ani.

Azi. Marea.

Ieri. Constanţa copilăriei. Şcoala. Războiul. Spitalul. Cimitirele. Pacea. Iaşul...

Azi. Tot Constanţa. Tot marea. Ana Orghidan. „Azi“ lângă „ieri“. „Orghidan“ lângă „Ana“.

Cazinoul, colosala prăjitură de piatră bătută cu frişcă, şi împodobită cu caramelizări multicolore. Fetele prea tinere nu se duceau la Cazino decât sâmbătă seara, cu mama şi cu tata, să mănânce îngheţată şi să asculte viorile orchestrei pe terasa cu umbrele colorate.

Cheiul cu marea subţioară.

Portul — salonul cu podele bine lustruite, în care vapoarele sunt musafiri importanţi.

Digul — jonglerul cu salturi înspumate şi pescăruşi, pe stânga — şi tava cu vapoare, ţinută în echilibru, pe dreapta.

Farul!

Nopţile la far te bate vântul din toate părţile, ca şi cum s-ar fi deschis deodată toate ferestrele văzduhului, lăsându-te în curent. Fularul flutură. Rochia flutură. Sufletul flutură.

— Ana, încheie-te bine la palton.

Glas: fluturare.

Farul în nopţile cu lună, când se apropie corabia fantomă, abur în abur, cu braţe care se întind spre inima ta.

Farul, de la care începe marea ca un cimitir, alt vast Eyub: aşa cum parcă spune geamandură. Lespedea rece pe care te aşezi, după ce tinerii ţi-au oferit o pelerină sentimentală. S-aud versuri.

„La mer est plus belle
Que les cathédrales.
Nourice fidèle,
Berceuse de râles,
La mer sur qui prie
La vierge Marie."

Farul pelerinei şi al lui Verlaine.

Acum, la capătul digului, farul singur, după mormintele războiului, ca un nuc uscat în livada ultimei iubiri.

Ana se opri la poştă, dând trei telegrame..

Lui Horia :

„Ajuns bine. Îţi mulţumesc din nou pentru Bucureşti şi Constanţa. Cald cu tine. Amândoi. Ana".

Lui Pierrot:

„Plecat subit Constanţa aniversară 20 ani absolvire liceu. Stau câteva zile. Plicul tău e la prietena Ivona. Afectuos. Ana".

Ivonei:

„Aştept să te regăsesc şi pe tine pe băncile anilor şcolari. Te am cu mine. Ana".

Horia. Pierrot. Ivona.

Constanţa.

Răsăreau din toate părţile fantome, cu transparenţa lor sură de ferestre de pod şi aţe de păianjeni, prin ele, regăsindu-şi locurile copilăriei şi ale tinereţii. Inima, minge veche.

Un automobil lung, cu caroserie mahonie şi boţ de metal cenuşiu, se opri lângă trotuar, frânând brusc, gata parcă s-o răpească pe Ana ca într-un film cu gangsteri şi miliardari.

— Ana! Ana! Vai, Anicel!!

O săruta o necunoscută, punându-i peceţi purpurii pe obraji, umplându-i nările de parfum. În picioarele cu tocuri înalte vibra un fel de dans al regăsirii. „Vai, Anicel!" Umerii deodată zglobii. Bătaia din palme. Numai pelerina mai lipsea. Fostă colegă. Dar cine?

— Anicel, nu mă mai cunoşti?

O frumuseţă trecută prin slăbiri şi îngrăşări succesive, cuprinsă într-o eleganţă proclamativă de vedetă. Şi ceva încordat în fard, în siluetă, în parfum, care parcă afirma dorinţa „de-a trece rampa" în public.

Glasul venea de departe. Altul însă, nu acelaşi. Numai ochii care râdeau şi se-nlăcrimau tot atât de uşor, nu muriseră. Prin ei, amintirea Anei descoji trupul din faţă de opacităţi şi zguri, restituindu-i tinereţea.

— Corina Cerceluş.

— Eu, Anicel, Corina!

De pe ochii Anei căzu ostenit basmaua Babei Oarba regăsind un nume şi doi ochi, în locul unei fete adorabile. Obrajii de odinioară ai Corinei veneau de unde cad cireşele pietroase. Cu păr de mure, spontană şi proaspătă ca făcută numai din bătăi de inimă, râdea atât de frumos, încât Ana-i spunea : „Râzi Corina“. Numai atât. Şi râdea cu dinţi albi, ochi negri şi gene de luceafăr.

Părul de mure de atunci, devenise de mahon ca şi caroseria automobilului.

— Când ai venit, Anicel? Uite cum îmi bate inima! Unde ţi-s bagajele?

— La hotel!

— Vai, Anicel! Stai la mine. Câte-am să-ţi spun! M-am zăpăcit! S-o văd pe Anicel! Pe Anicel!

Ana o bătu peste obraji. Alţi obraji. Fardul luase locul cireşelor pietroase. Dar Corina primi gestul de odinioară al „adoratei ei“, pe aceeaşi obraji.

— Râzi, Corina!

Ea îşi vorbise singură, ca şi geamandura farului, cu capul răsturnat pe spate, privind în gol.

Deşi fusese hotărâtă să rămâie la hotel, Ana acceptă ospitalitatea ochilor Corinei.

*
* *

În buzele Corinei, Ana devenea o necontenită exclamaţie — „Anicel!“ — aşa cum era marea în ochii Anei.

Casa Corinei Foscalo era replica exactă a automobilului şi a părului ei de mahon. Cristal, metal, faianţă, covoare, oglinzi geometrice, plafoane de lumină. O aripă de transatlantic oprit la malul Mării Negre, ca pe-o Coastă de Azur.

Totuşi, cu Anicel alături, doamna Foscalo redevenea din ce în ce Corina Cerceluş, decorul vieţii ei actuale fiind numai transparenţa prin care timpul uniformelor şcolare izbucnea.

— Anicel, să-ţi arăt ceva.

Nu casa.

O conduse în odaia ei, unde avea la cap o fotografie: promoţia 1916. După absolvire. Toate elevele de-atunci grupate în jurul profesoarelor care şedeau pe scaune, cu mânile catalogului pe genunchi, sau încrucişate pe piept. Turma verticală a şcolăriţelor, baletul lor timid, surprins de lumină, încremenise în faţa numărătorii fotografului cu mâni de scamator.

Anicel. Corina Cerceluş alături, uitându-se la Anicel.

Privirea de-atunci, din fotografie, revenea intactă în ochii de acum, după douăzeci de ani de despărţire. Şi braţul care o cuprinse cald pe Ana aplecată asupra moaştelor.

— Anicel, tu tot aşa ai rămas. Eu...

Se opri deodată, preocupată, îndepărtându-se puţin de Ana, vrând să-i spuie ceva, neîndrăznind, muşcându-şi buzele cu o

mişcare regăsită o dată cu intimidările pe care i le aducea întotdeauna prezenţa Anei.

— Spune, spune, Corina, repede. Una, două, trei... Repede că intră Îngheţul.

Profesoara de matematică, doamna Gheţu, poreclită de fete Îngheţu, fiindcă ele îngheţau şi doamna Gheţu sughiţa. Poreclă complexă.

Corina zâmbi, jenat. Alt îngheţ decât cel de matematică îi oprea vorbele.

Dar şi această neputinţă de-a vorbi, muşcându-şi buzele, gata să-şi frângă degetele, o ducea în timpul uniformei şi-al cireşelor pietroase, făcând-o să apară altfel: Cerceluş.

Totuşi vorbi :

— Ana...

— Ana?

— Anicel, nu ştiu dacă poţi sta la mine...

Se roşea, subt fard, readucându-şi în aceşti obraji alt sânge.

— Ştii, Ana, am o reputaţie !...

Ochii ei cu gene de luceafăr zburlit, implorau.

— Am fost o femeie... uşoară...

— Tu, Corinel?

— Eu, Ana. În Franţa mi-am făcut de cap...

Se uită involuntar la fotografia rămasă în mâna Anei.

— Am venit în ţară acum un an. Lumea ştie ce-am făcut. M-am căsătorit cu un grec bogat: Foscalo. Dar la Constanţa nu sunt „primită“. Nici la serbare nu m-au invitat. Nici nu mă duc — adăugă ea cu o spontaneitate mânioasă, redevenind şi mai tare Corina Cerceluş.

Ana părea că o ascultă cu ochii.

— Să mergem...

Genele Corinei pâlpâiră sperios.

— Unde? şopti ea.

— La mine în odaie, Corinel. Mai întrebi?

Dăduse Anei o odaie cu toate ferestrele spre mare. Toate, adică două, dar cât de multe laolaltă. Două vitralii înălbăstrite de Bethleemuil apelor.

După un timp, Corina bătu la uşa Anei, intrând cu flori. Îşi schimbase rochia, îmbrăcând una simplă de fular albastru cu buline albe şi c-un guleraş în jurul gâtului. Fără brăţări, fără inele, fără cercei. Cu flori. Nu-i arătase Anei nici casa, nici bijuteriile, nici dulapurile din părete cu rochii şi blănuri în care se pulverizau averi. Îşi încuiase trecutul parizian în prezentul constănţean, ducând-o şi ducându-se cu Ana cât mai înspre mare, la ferestrele deschise.

— Fumezi, Anicel !... Atunci fumez şi eu.

Se aşezară una lângă alta, rezemându-şi coatele de marginea ferestrei aplecate peste mare, cu soarele deasupra.

— Ştii, Anicel, sunt singură...

Ana tresări auzind vorba ieşană.

— ...Grecul meu e la Constantinopol, cu afaceri. Ştiam că vii. Dar nu speram să te am eu...

O luă de gât.

— ...Sunt fericită.

O sărută.

— Şi eu trebuia să plec. Am rămas pentru tine. Vroiam numai să te zăresc. Te-am visat de câteva ori, ca atunci, pe vremea şcolii.

Era o noapte în apele albastre. O noapte la ceasul zorilor. Şi era o duioşie naivă pe tot cuprinsul apelor vaste, ca şi cum ar fi început un „Nani nani“ pe la cântatul cocoşilor.

— Ştii cum îmi spun, Anicel? „Cocota de la Paris“. Au dreptate, dar nu se spune unei colege de şcoală.

Îi venise în ochi mânia umedă a tinereţii.

— La început mi-a părut aşa de rău că nu sunt invitată! Am plâns ca o proastă. Vroiam să fiu alături de tine. Acuma sunt fericită. Nu-mi trebuie nici una. Toate-s bătrâne, urâte şi înăcrite. Nici atunci nu le puteam suferi; tu ştii, Anicel.

— Râzi, Corina !!

— Dar să nu mă lase să fiu cu tine! prietena ta! N-am stat cu tine în bancă tot timpul? Eu nu-s în catalog?

Se supăra ipotetic, fiindcă era mândră şi fericită cu Ana alături; dar era atât de deprinsă — de odinioară — să-i spuie Anei, botoasă, toate necazurile ei, încât i le spunea şi acum, continuând să aparţie şcoalei care n-o mai primea.

— Şi parcă nu le-aş şti? Toate au prieteni, dar nu pe faţă, cum i-am avut eu... Vai Anicel, ce-ţi spun?

— Râzi, Corina!

— Da, ce spuneam! A, da! Da, toate-şi fac de cap. Cu cine-ai să stai în bancă la serbare?

— Cu nimeni, Corina.

— Cum? Trebuie să stai cu cineva. Am aflat programul. Dintâi ne... vă aşezaţi în bănci şi doamna directoare strigă catalogul...

Vorbea ca despre un bal interzis, după ce ţi-ai făcut rochia.

— Eu stau cu tine, Corina.

— Cu mine? Cum? adică nu te duci?

— Nu mă duc, Corinel. E mai bine numai cu tine.

— Anicel!

Bătu din palme, străluci, rămase ca o explozie oprită, şi deodată, luând-o pe Ana de gât, plânse „ca o proastă“ în braţele ei. Şi izbucni, laolaltă cu lacrimile într-un râs de sanie cu zurgălăi.

— Vai, Anicel, or să crape de necaz.

Dezolidarizarea Corinei, alături de Ana, de tot fastul vieţii ei actuale, deşi instinctivă, căpăta sensul biblic al al lepădării de Satana.

Îi pregătise Anei un dejun simplu dar îngrijit în toate amănuntele; avea bucătar. Şi iarăşi, se jenase de sufragerie. Simţise deodată gândindu-se că Ana va mânca în sufragerie, luxul ei declamator. Şi impulsiv improvizase o sufragerie pentru Ana, la fereastra odăii ei, pe o măsuţă, ca pentru convalescenţi. Dar

servitorii, deprinşi se vede cu ordine şi capricii altfel extravagante, nu se miraseră deloc.

Aşa că masa lor cu două scaune faţă în faţă, la o măsuţă cu două tacâmuri, devenise intimă că a copiilor lăsaţi singuri, liberi să mănânce şi să facă ce vor — şi să fumeze.

După-masă, Ana se întinse pe divan. Corina se aşează pe marginea divanului, după ce acoperi lumina şi marea ferestrelor, lăsându-i numai struna care cânta, tot albastru, când nu-s valuri şi nici spume.

Până când Ana, obosită de călătorie, adormi pe nesimţite.

Corina se ridică fără zgomot, aşezându-se pe covor ca ţigăncile, la căpătâiul Anei. Niciodată n-o văzuse dormind. Fără de ochii ei albaştri — duşi de somn subt gene — obrazul Anei purta gândul pe subt candele aprinse, lângă tot ce-i de argint cu aur şi lumină în biserici.

Clipa cea lungă, şi mai scurtă decât somnul, a fericirii lângă cineva regăsit.

Ana o visă pe Ivona, în livadă, privind fotografiile din cofretul cocostârcului alb.

Se deşteaptă cu ochii Corinei adunaţi într-o zâmbitoare melancolie, îndreptaţi spre ea.

— Ai dormit, Anicel?

— Am visat.

— Şi eu.

O briză uşoară înflorea perdele şi, dincolo de ele, luciul apelor albastre...

— Anicel, de câte ori m-am gândit la tine! Am plecat din ţară ca o nebună, cu un englez. Închipuieşte-ţi că ne-am iubit un an, fără să ne putem vorbi ca lumea. El englez prost, eu româncă proastă. Poate că-i mai bine aşa. Numai pe el l-am iubit. Şi era urât foc! El m-a învăţat să fumez. Spunea că-mi şade bine cu ţigara în gură. A murit în război.

Îşi şterse ochii, tulburându-şi genele de luceafăr.

Zâmbi. Oftă.

— Doamne, Anicel, mulţi bărbaţi am mai cunoscut! Ei m-au făcut aşa...

Vorbea cu ciudă. Era un „lua-i-ar dracu“ plin de temperament şi rouă în pornirea buzelor şi-n strălucirea ochilor.

— ...Eu eram altfel. Tu mă ştii...

— Da, Corinel.

— ...Cu inima pe buze. Proastă, dar cu inima pe buze. Îmi plăcea să râd, să plâng, să mănânc fructe şi dulciuri — menta-mastic; ţi-aduci aminte?

— Da, Corinel, erai proaspătă şi curată.

Corina oftă.

— Spun ele, că-s „cocota de la Paris“, dar ce vină am? Aşa mi-a fost dat mie: să fiu cum m-au vrut dumnealor bărbaţii. Parcă toţi bărbaţii colegelor noastre de la Constanţa... Nu mă salută, dar să

vezi ce ochi îmi aruncă! Şi să mă vezi, Anicel, ce ochi de tigru le arunc!

Ana zâmbi, bătând-o peste mână.

— ...Şi cum îţi spuneam... Iar m-am zăpăcit. A! de bărbaţi. Da. Spuneau că am ochi aşa şi pe dincolo, ştii, numai complimente. Teatre, şampanie, icre, blănuri, inele, rochii, apartament, automobil, Nisa, Deauville, Biaritz... Ştii, mie-mi era ciudă din România pe cei care o dau numai pe franţuzeşte. Le-am arătat eu franţuzoaicelor! Le poceam limba şi domnii franţuji îmi cădeau în genunchi şi numai cadouri îmi aduceau. Şi americani, şi spanioli... Vai, Anicel, proşti şi răi mai sunt bărbaţii! Ce ştiam eu la început? O fată de la Constanţa! M-au scos din minţi! Dar şi eu pe ei! Pe englez l-am iubit. Da. Şi el mă iubea, săracul. Dar ceilalţi? Ei m-au învăţat să fiu interesată, să beau, să mă-mbrac. Mi-am stricat tinereţea pentru banii lor, ca o proastă ce sunt! În liceu nu eram mare lucru, dar eram curată. Nu-mi era silă de mine. Nici nu mă gândeam la mine.

Corina oftă.

— Şi după aceea a început lupta...

— Ce luptă, Corina?

— Să rămân frumoasă, să mă „păstrez“. Mă îngrăşasem prea tare. Unora le plăcea... Dar femeile grase nu mai erau la modă. M-am pus să slăbesc. Vai, ce chin, Anicel! Să-ţi fie poftă de toate, şi să te îndopi cu reţetele afurisiţilor de doctori. Singura mea plăcere: să mănânc bine. Şi pe asta o pierdeam, tot din cauza „dumnealor“. Să fiu slabă: eu! Am fost slabă în sanatorii.

— Bolnavă?

— De nervi, Anicel! Eu! Erau la modă femeile fatale. Am eşit din sanatoriu femeie fatală!

— Corinel!

Corina râdea cu toţi dinţii.

— Am fost şi asta! Anicel, bărbaţilor le place să fii ce nu eşti. Slabă, când eşti grasă. Grasă, când eşti bolnavă. Să înjuri, când eşti curată. Să faci pe mironosiţa când îţi joacă ochii în cap de drăcii! Am fost de toate. Uf! Am fost tot ce-au vrut. Şi ce-a rămas din mine?

— Corina.

— Corina? Buzele astea cu tarif sunt buzele Corinei? Părul ăsta e părul Corinei? Sufletul ăsta scârbit e sufletul Corinei? Nu, Anicel, cu tine îmi aduc aminte de mine. N-am fost cine ştie ce, dar nu mai sunt ce-am fost. Ştiu să mint aşa de natural că parcă de când m-am născut n-am făcut altceva. Eu! Mi-aş fi scos ochii dacă ţi-aş fi spus o minciună. Ştiu să fac pe „Dama cu camelii“, ştiu s[vorbesc eu ifos — am purtat şi monoclu — ştiu să zăpăcesc bărbaţii cu nările şi picioarele, ştiu să-i refuz — ca la Comedia franceză —, ştiu să-i iau de sus, să-i exasperez, să tac când vreau, lăsându-i să mă roage, să deschid gura, ştiu tot repertoriul, Anicel, fiindcă-s proşti, Anicel, nici nu-ţi închipui ce uşor e să-i duci de nas! *Noi* cunoaştem bărbaţii. Asta-i profesia noastră. La Paris aveam un „prieten“ care tuna şi fulgera în Parlament de pe banca ministerială. Catolic! Toate ziarele îl fotografiau şi-i reproduceau discursurile.

Nevastă, copii la Universitate, nume mare, avere şi reputaţie!... Să faci biserici cu reputaţia lui, nu altă! Sfânt!... Să-l fi văzut cu mine! După ce pleca îmi venea să-mi spăl sufletul cu leşie. Toţi sunt nişte scârboşi. Şi să-i auzi vorbind despre femeile lor! Ce amănunte! Ce lipsă de obraz! Parcă se răzbună pe tot ce nu fac în public. Asta le place la „femei“; să-i facă porci, cum sunt. Şi dacă le dai asta, faci ce vrei cu ei, îi ai în buzunar. Vroiam să adun bani la Paris, să viu în ţărişoara mea şi să-mi găsesc un bărbat cu care să mă liniştesc. Să am casă, copii, grădină, să fiu gospodină la casa mea... Am renunţat.

— Şi asta? arătă Ana în jurul ei, spre casa Corinei.

— Asta sau aia e tot una. Grecul e o afacere, un aranjament pentru bătrâneţa. E bogat, mă adoră, face tot ce vreau. M-a cumpărat, Anicel, aşa cum sunt. Mă ştie câte parale fac. Aşa mă vrea; femeie de lux. Dar la bărbat şi gospodăie, cum visam la Paris când eram mai tânără, am renunţat. Nu sunt bărbaţi care să merite să le fii soţie. Nu le trebue soţii decât de ochii lumii. Pentru ei, asta le trebuie: ce sunt eu, cocotă de lux. Le plângeam de milă bietelor soţii, când le vedeam bărbaţii câte parale fac: toţi, Anicel, toţi, toţi. Numai să te vadă că eşti nostimă, şi să te miroase „fată bună“, şi nu mai scapi de ei. N-ai nevoie să-i cauţi. Vin ei singuri, unul după altul, ca oile.

— Corinel drăguţă, de ce te-ai căsătorit, atunci?

— Îmbătrânesc. Am simţit asta la Paris. Veneau altele mai tinere. Nu mai puteam să lupt: concurenţă! Masagii, dietă, atâtea ore de somn cu mânuşi şi mască, atâtea grame de mâncare... Merită bărbaţii să-ţi ucizi şi ziua şi noaptea pentru ei? Nu, nu, nu, de-o mie de ori nu. Am măcar dreptul să îmbătrânesc liniştită. L-am luat pe grec. Îl cunoşteam mai de mult. Mi-a propus să mă întreţie. Am refuzat net. „Am să-l las eu pe Ministrul meu pentru unu ca tine? Căsătorită şi la mine acasă, în ţară. Altfel nu.“ A primit. Îl impresionă, Ministrul meu. Parcă eram fata Ministrului, nu metresa lui. Ne-am căsătorit la Paris, după ce mi-a făcut zestre cu acte în regulă. Casa e a mea. Mai am o moşie, o vilă la Balcic şi bani depuşi la o bancă la Paris, unde mi-a cumpărat şi un apartament pe numele meu. Afacere curată. Nu-l înşel. Dar nu ştie. Pare fericit cu mine. Treaba lui... Asta sunt, am ajuns. Când am venit la Constanţa, după o lipsă de nouăsprezece ani, mă numeam doamna Foscalo. Am crezut că m-au uitat toţi. Numai gura lor nu mă uitase, Anicel. Îmi întorceau capul pe stradă. Mi-e indiferent. Adică mi-i ciudă numai fiindcă nu m-au invitat să stau cu tine în bancă la serbare. Am fost elevă, de ce să nu stau şi eu în bancă?... Acuma mi-a trecut... Despre tine, Anicel, am aflat de curând unde eşti şi cine eşti. În Iaşi, Anicel, cu un bărbat care te adoră... Ce fericit e că te are pe tine! Am vrut să viu la Iaşi să te văd. Nu ştiam încă de serbare. Dar mi-a fost frică. Eu nu puteam să intru în casa ta. M-ai fi primit, Anicel, eram singură, dar locul meu nu era acolo. Mă gândesc la casa ta: tu cetind, bărbatul tău lucrând - am auzit că-i mare avocat -, plimbându-te cu el, stând cu el în grădină... Vai, Anicel, e aşa de

frumos, că-mi pare bine, dar ştii, bine de tot, că mai există oameni ca voi. Altfel ar trebui să fie toţi ca mine, şi ce-ar mai face Dumnezeu? De-acum înainte, să ştii, Anicel, n-am să mă rog numai pentru păcatele mei, am să mă rog jşi pentru fericirea voastră. Atâta pot să fac şi eu pentru tine...

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

Ana se ridică de pe divan, zâmbind cam ostenit.

— Aş vrea să ne plimbăm puţin... la far...

Corina se ridică, dând la o parte perdelele.

În locul dealurilor ieşene, apăru marea.

Bătea un vânt uşor, umilind pânzele bărcilor abia legănate.

— Cu mine să te plimbi? întrebă timid Corina.

— Cu tine, Corinel, cum ne plimbam şi când eram la şcoală.

*
* *

Trecuseră teii înfloriţi prin Iaşi, ca arcuşul lung al ariei de Bach. Aurul florilor scuturate mai stăruiau în lumina soarelui, îndulcitor, jilav.

Pe frestrele deschise ale Palatului de Justiţie, venea un vânt călduţ, vestind flori stropite, gunoaie şi colb; armonie ieşană.

— Maestrul nu e în toane bune. Se cunoaşte că a plecat doamna — comentă unul dintre secretarii lui Horia, paşii lui agitaţi pe sala Curţii de Apel.

În seara plecării Anei, agitaţia lui Horia avusese acest sens. Dar Ana plecase de două zile, oprindu-se în drum spre Constanţa la nişte cunoştinţe din Bucureşti, pe care nu le mai văzuse de la război. Întorcându-se de la gară, Horia fusese convins că-i trist. Era neliniştit. Absenţa Anei din casă de la Copou îi descomplecta conştiinţa împăcată a deprinderilor. O însoţise la gară cu ochi, mâni şi buze de logodnic. El stăruise să plece. Ana îi arătase c-un zâmbet sceptic scrisoarea primită de la o colegă din Constanţa.

— Horia, nu-i bine să te întorci în urmă. Eu, alta, ele, altele. Astfel de confruntări sunt penibile. Strică amintirile. Tonul acestei scrisori „cordiale” m-a întristat. Elena Tincu era o fată deşteaptă, vioaie, cu talent la scris — semăna puţin cu Ivona. Pe-atunci, ar fi râs cu hohote citind scrisoarea care îmi aduce o dată cu noul ei stil epistolar şi invenţia de-a ne revedea la şcoală. Prefer să particip la serbare, de departe.

Horia însă îi schimbase gândul, dând acestei călătorii semnificaţia unei plimbări recreative la mare, cu o corvoadă trecătoare, serbarea. Ana plecase, dar numai pentru Constanţa, resemnându-se să participe şi la serbare. Poate că mai hotărâtor decât argumentele lui Horia fusese entuziasmul Ivonei. Şi ea citise scrisoarea, dar o uitase imediat, văzând marea. N-o privise decât de la Bumaz, în Basarabia, dar aplaudase Constanţa cu toate valurile Mării Negre, comunicând şi Anei curajul de-a o dori. Iar serbarea şcolară, în versiunea ei, îşi pierduse caracterul de parastas cu

caricaturi, devenind un fel de „după douăzeci de ani“ al „Claudine“-lor.

Ajuns acasă, cu amintirea mânilor Anei într-ale lui, Horia se desbrăcase, aşezându-şi hainele pe scaunul de lângă pat, îşi îmbrăcase pijamaua, şi în loc să se culce, începuse să se plimbe fără papuci, desculţ: plăcere din tinereţă, regăsită subit, o dată cu absenţa Anei. Şi nu numai atât. Plimbându-se, se surprinsese deodată şuierând un refren la modă pe vremea operetei Grigoriu: „Suzana mea, de te-aş putea avea...“ Şi-i venise poftă să iasă în oraş, să ia puţin aer, dar nu cu automobilul. Pe jos. Deocamdată nu se mai gândea la Ana. O ştia bine instalată În cabina vagonului de dormit călătorind spre locuri balneare. Ana se distra. El era cel rămas acasă, singur, cu munca şi grijile de toate zilele. Aşa că se gândise numai la el, consolându-se parcă, acordându-şi dreptul la o distracţie compensativă. Dorinţa acestei distracţii la o oră deprinsă cu munca în biurou, sau cel mult cu lectura ziarului în pat, prealabilă somnului, îi dădea o bună dispoziţie fără de justificare obiectivă. Căci nici nu s-ar fi îmbrăcat din nou. nici nu s-ar fi dus la plimbare. I părea ridicol să fie văzut plimbându-se pe străzile laşului noaptea, — el, Horia Orghidan. Nu acorda din punct de vedere social, unei astfel de nocturne decât un sens vrednic de ricanare: „Na! a devenit lunatec!“ Simţea că s-ar fi discreditat.

Totuşi, buna dispoziţie exista în el, stimulindu-1, independent de realizarea practică a dorinţei de-a se plimba. Era liber să se plimbe, şi avea chef de plimbare. Asta îl făcea să nu se culce, dându-i pe buze şuierul refrenului “Suzana mea, de te-aşi putea avea”. Vorbele le uitase. Melodia o şuiera falş, cu alt ritm. Dar regăsea în ea direct, cu buzele, ceva agreabil din tinereţă. Şi, curios, nu se gândea deloc la procesele de-a doua zi, cu toate că mai avea de studiat un dosar incomplect soluţionat — recăpătând şi faţă de procese atitudinea lui din liceu faţă de lecţii: optimismul robust că se va descurca.

Se liberase dar, dintr-odată, nu numai de ceremonialul nopţilor conjugale, dar şi de grija avocaturii, intrând într-o zonă demult părăsită, a psihologiei liceale.

În sfârşit, singur! Nici nu se gândise, nici nu exclamase astfel. Dar starea lui sufletească era oftatul exprimat de această exclamaţie clasică.

Totuşi, se culcase, căci şi contactul prelungit cu el însuşi, mai ales când era în dispoziţie recreativă, îl plictisea. Fără de preocupări sau activitate juridică, nu putea sta de vorbă cu el însuşi, decât în treacăt, ca pe marginea unui trotuar între două strângeri de mână.

Se suise în pat, căscând, mai mult de plictiseală, decât de somn. Muncit de-ajuns, trupul adormise, acceptând ca de obicei, deprinderea poruncitoare a patului. Şi refrenul

început de buze cu un şuier, „Suzana mea...“ devenise vis, aducându-i, ca un chelner de hotel dubios, pe Aniuta.

Dimineaţa, capul era tulbure ca după o noapte de orgie. Dar trupul nu era satisfăcut. Stârnit şi neîndestulat. Cu naivitatea caracteristică multor oameni practici care soluţionează higienic orice dezechilibru, făcuse un duş prelungit, convins că apa rece stinge orice foc.

Pledase mai puţin concentrat, şi cu efort de-a gândi cursiv şi de-a articula exact. Apoi amânase mai multe procese, pe care într-o zi normală desigur că le-ar fi pledat. În schimb, întârziase iarăşi, ca şi-n timpul iernii, pe scara ferestrelor dinspre Ştrand, urmărind ce se întâmpla pe terenurile sportive. Începuse tenisul. Siluete albe, în dreptunghiuri albe, gesticulau energic şi declamator. Era sau nu era Aniuta printre jucători?

Acest semn de întrebare puse între Ana şi el distanţa dintre calul lui Făt-Frumos cu Ileana Cosânzeana, şi pădurea răsărită din perla fermecată, care opreşte zborul Zgripţuroaicei. O distanţă ermetică dincoace de care Horia renunţase s-o mai urmărească pe Ana.

N-o urmărea pe Ana, dar simţise deodată, chiar în sala Palatului de Justiţie, că deşi tulburat de visul cu Aniuta, nu era iritat, ci, dimpotrivă, mulţumit. Pentru întâia oară în cariera lui, o piedică psihică, resimţită practic, îl lăsă indiferent ca atare, dându-i şi suplimentul unei euforii.

Satisfăcut, uşurat, fiindcă scăpase de o constrângere mult mai apăsătoare decât obsesia Aniutei. Din noaptea discuţiei cu Ana, elanul fierbinte se potolise mai repede decât se aşteptase înainte de-a dormi satisfăcut trupeşte şi foarte ostenit: de plâns şi primăvară. Câteva zile o iubise într-adevăr pe Ana, redându-i fără efort zilele de la începutul căsătoriei. Poate prea multe daruri: în fiecare zi, când se întorcea acasă, după o scurtă ezitare. Se ambalase totuşi, antrenat de măgulirea de-a fi generos cu Ana lui. Câteva zile de nebunie, în timpul liber, evident, căci profesia îşi urma cursul, ca un destin acceptat, cu toate exigenţele ei, dar timpul liber, adică la dejun, la masă şi după-masă, aparţinea Anei. Ajunseseră până la discuţii literare. Ana cercase să-l antreneze, istorisindu-i lecturi de-ale ei. Din ce în ce o ascultase mai cu efort. Isprăvise prin a simula o atenţie de şcolar aşezat în banca întâia, în timpul explicaţiei profesorului cu ochi vigilenţi.

Ana renunţase. Îi dezmierda fruntea.

— Munceşti prea mult. Hai să ne culcăm.

În schimb, se silea să-i acorde în ietac reciprocitatea anevoioasă în discuţiile literare. Nu-şi mai citea ziarul la masă. Renunţase la scobitoare. În sfârşit, pe măsură ce alarma de-a pierde pe Ana şi frăgezimea Anei din noaptea acelei spaime, se îndepărtau, pierzându-şi actualitatea, Horia trebuia să improvizeze spontaneităţi şi solicitudini faţă de Ana, care îl preocupau, obligîndu-l să se supravegheze şi controleze necontenit. Aproape ca în timpul stagiului militar, când soldatul neofit e mereu cu grijă civilului din el.

Ana devenise constrângerea disciplinei de-a o iubi obligator, deşi era soţia lui. Parcă juca rolul obositor al amantului sau al logodnicului.

Fusese cald şi natural cu ea, oferindu-i Constanţa. O însoţise la gară cu emoţie reală. Dar timpul până la plecarea trenului îi apăruse lung. Ş-abea în clipa şuierului redevenise alarmat logodnic. Verbul „plecare“ — asociat cu noaptea nesomnului — dădea chiar trenului de plăcere un sens neliniştitor: o clipă numai. Căci Ana nu minţea. Şi chiar de la fereastra trenului pornit îl anunţase :

— Să ştii, Horia, mult nu stau fără tine.

Ca un plic închis, pecetluit şi expediat, cu recipisa în buzunar.

Aşa că prima zi de singurătate a lui Horia intrase aparent în rândul celorlalte, petrecîndu-şi-o tot la Palatul de Justiţie, prin grele, săli de şedinţe, printre clienţi, dosare, secretari şi magistraţi. Cu o deosebire: că în loc să fie preocupat, ca până atunci, de obligaţia seralã de-a fi cât mai cald cu Ana, de-a distra, desăvârşind prima victorie din noaptea discuţiei — era liberat de această preocupare, deci satisfăcut de absenţa cauzei ei, Ana, fără că plecarea Anei să-i fi dat vreo alarmă. O stare de vacuitate psihică, echivalentă cu a trăsurilor cu hăţurile moi, care după o zi de du-te vino, se întorc domol spre casă, în timp ce birjarul răsuceşte o ţigară groasă.

Primăvara nu e o clientă a Palatului de Justiţie. Încăperile codurilor şi dosarelor, n-au anotimp. Uzina dreptăţii legiferate e tot atât de posomorită ca şi celelalte. Chiar dacă ferestrele n-au perdele, transparenţa lor invită numai lumina de afară, nu şi ochiul dinlăuntru.

Dar uneori, o fereastră deschisă pe care intră vântul nou, o fată tânără cu tocuri sprintene, o izbucnire de soare şi cer de după o perdea — dau sticlire ochilor celor cu robă neagră sau cu geanta subţioară, ducându-le un val de sânge înspre inimă. Ş-atunci doresc să evadeze, simţind că viaţa începe dincolo de zidurile Justiţiei. Această dorinţă de primăvară, aduce în Palatul Justiţiei o grabă aproape unanimă, consimţită reciproc de magistraţi şi avocaţi, deveniţi complici întru primăvară. Dezbaterile se precipită, amânările se obţin fără efort. Toţi vor să plece undeva: la club, la berărie, la grădină, la cinematograf, căci primăvara n-are aceeaşi adresă pentru toţi. Fiecare o găseşte acolo unde îl aşteaptă ceva sau cineva recreativ. În fond pentru multe categorii umane, primăvara nu-i decât stimularea şi consacrarea pretextelor de-a nu munci.

Inaccesibil îndeobşte la această grabă de primăvară şi chiar indispus de apariţia ei frivolizată, Horia, de data aceasta, o resimţise laolaltă cu tinerii şi bătrânii Palatului de Justiţie. Toţi plecau mai devreme, evaluând constrângerea orei legale. Ar fi plecat şi el dar unde? Întrebare nouă ca un rând de haine de vilegiatură.

Ieşind de la Palat, făcuse semn şoferului deprins cu plecările automat urgente, să mai stea, scoborând spre Ştrand. E drept, că drumul spre Ştrand pare o prelungire de primăvară a treptelor

laterale ale Palatului de Justiţie; pentru alţii însă, de pildă pentru avocaţii sportivi, nu pentru cuvioşii Codului civil.

Văzîndu-l pe Horia Orghidan, casierul ştrandului tresărise ca la apariţia falimentului. Căci avocatul Orghidan era atât de indisociabil unit cu legea în mintea concetăţenilor săi, încât apariţia lui într-o casă nu însemna o vizită, ci o vânzare, iar intrarea lui la Ştrand, justifica orice alarmă pentru întreprinderea de o prosperitate gingaşă.

Totuşi, nimic juridic nu îndruma paşii lui Horia spre Ştrand. Dimpotrivă, acolo gusta un fel de aperitiv de vilegiatură.

Ana la Constanţa.

Horia la Ştrand. Puţin aer curat. Câteva clipe de destindere.

Se scoborâse până la bufet, producând aceeaşi alarmă, urmată de un servilism demonstrativ.

— Ce doreşte Maestrul?

— Cu ce vă putem servi?

Şervetele aveau palpitaţii cardiace.

Comandase o limonadă.

De la terenurile de tenis s-auzeau pocnete mate, comenzi, râsete. La o masă de alături, ţăcănit de table. Cer albastru — ca de Paşti — muşte, mese rotunde fără clienţi, basenul de înot, vid cu fundul de piatră mâlită, cel de canotaj, verzui, cojit de bărci alineate, câteva broaşte care vorbeau în vânt ca acele receptoare de telefon, puse jos, în care limbuţia devine gargară, — verdeaţă de plopi şi sălcii, flori... Şi nimeni nu făcea nimic. Acolo parcă toate minutarele se opreau ca plopii cu frunză nouă. Horia găsise o scobitoare, întregindu-se, creându-şi o intimitate, ancorându-se în inedit. Ar fi luat o ţuică, dar sosea limonada. O acceptă. Dorinţa de ţuică poate că nu era decât un subterfugiu inconştient de-a se apropia de Aniuta. Era sau nu era la tenis? Horia pâlpâia înspre tenis, bându-şi limonada.

Apariţia Aniutei îi răsturnă sângele ca o cofă de zmeură.

Venea înconjurată de un grup de tineri sportivi. „Short“ de pânză alburie, bluză roşie, buze roşii, ochi verzi, sâni, genunchi goi, pulpe, şi iar sâni şi şolduri arcuind pantalonaşi. Îngrozitor de femeie. Fascina sexualitatea, dând impulsiuni înfricoşat tactile ca tăişul lamelor ucigaşe.

O salută corect. Îi răspunse în treacăt, aşezându-se la o masă depărtată, picior peste picior; nu mai aeva ce să-şi descopere, dar nevoia de-a şe dezbrăca o stăpânea şi când era goală. În jurul ei, numai atleţi bronzaţi. Parcă plutea un miros de sudoare mixtă la masa goliciunilor atletice şi femenine, cu aperitive, ţoiuri de ţuică, sticle de bere şi ardei cruzi presăraţi cu papricaşi. Ronţăitul acestor ardei avea ceva animalic, evocând iarba crudă.

Horia era umilit de paharul cu limonadă care dădea o atmosferă de convalescenţă mesei lui solitare. Îi detesta din ce în ce pe tinerii sportivi, numai muşchi şi dinţi, agresiv de tineri, trâmbiţători de sănătoşi. Parcă stăteau în jurul bluzei roşii ca la un foc, aţâţând cu suflarea buzelor flăcările iuţi.

Aniuta nu-l băga în seamă.

Şi-n câteva secunde — altfel intense decât cele care apar pe cadranul ceasornicelor! — reapăru în sufletul lui Horia exact distanţa de odinioară dintre scaunul de la balcon al reprezentaţiei de după război, şi loja feeriei de jos.

Aniuta între atleţii tineri îi devenea tot atât de inaccesibilă ca şi fata cu ochi albaştri din loja generalului.

Simplu, dar solemn. Căci conştiinţa acestei distanţe dintre el şi ceva dorit de el, dădea pentru întâia oară, altei femei, prestigiul apariţiei Anei în viaţa lui. Pe-aceeaşi scenă, decorul şi costumele se schimbaseră, pentru altă piesă. În locul ochilor albaştri — sânii din bluza roşie. În locul uniformei de ofiţer venit de pe front, ostil luxului sedentarilor privilegiaţi — uniforma roasă a muncii şi a vrâstei, refractară tinereţii atletice.

Aşa că în câteva clipe numai, Aniuta din visul erotic, Aniuta pragului de noapte de la Chişinău. Aniuta săptămânalelor mese de poker, căpătase un sens nou şi o durată uzurpată în sufletul lui Horia care, până atunci, nu văzuse în Aniuta decât un afrodisiac discret şi o aventură posibilă.

Destinul, acest împărat al viitorului, nu se anunţă omului cu majestate şi amploare, ca în a cincea simfonie a lui Beethoven. El vine uneori şi cu tramvaiul. Iar alteori, cu pulpe goale şi cu sâni în bluză roşie, bea bere la bufetul unui ştrand.

Grupul sportivilor plecase cu Aniuta. Acelaşi salut de o parte şi de alta.

Dar Aniuta îşi uitase ceva; pretextul unei batiste. Se întoarse, căută, poate găsi, şi la plecare trecu pe lângă Horia:

— A plecat doamna Orghidan?

Ştia că plecase, de la Ivona care o însoţise pe Ana la gară. Dar...

— Da. A plecat aseară.

— Singurel?

Mâna ei întârzia într-a lui Horia şi zâmbetul în ochii lui.

— Singur. Poate că primesc vreo vizită.

Nările Aniutei vibraseră.

— Bine că mi-ai adus aminte. Şi eu am de făcut o vizită.

— Departe?

— Pe la Copou.

— Să aştept?

— Cum vrei...

O aşteptase în casă, cu ochii la fereastra dinspre poartă, lăsându-şi clienţi pe seama secretarilor, subt pretextul unei indispoziţii, interzicând Măriei să mai vie pe „sus“. Să nu-l deranjeze nimeni. Vroia să se odihnească.

Dar Aniuta, aşteptată cu o lăcomie liceală, nu venise, nu venise, nu venise...

Nu mai venise.

Iată de ce Horia se plimba preocupat pe sala Curţii de Apel; nu din cauza „plecării doamnei“, cum socoteau secretarii, ci din cauza

apropierii orei Ştrandului. Să se ducă? Sau să renunţe? Avusese o noapte agitată. Aşteptarea prelungită a Aniutei şi nevenirea ei, îl intoxicase.

Stătea mai mult pe ferestrele Palatului de Justiţie, ca cei veniţi întâia oară la Iaşi. Îndoiala care-l frământa nu-şi putea găsi soluţia în sala dosarelor, ci numai la ferestre.

Ca de obicei, în zilele de primăvară, şedinţele se isprăviră mai devreme. Începeau plecările grăbite.

Horia porni nehotărât, ieşi, făcu semn şofeurului să aştepte şi fără nici-o ezitare intră la Ştrand.

— O limonadă.

Ş-abia atunci, picior peste picior, îşi aminti că-şi pusese ciorapi de mătase asortaţi cu cravata roşie. Vra să zică de dimineaţă era hotărât să vie la Ştrand, căci o astfel de cochetărie nu era destinată Palatului de Justiţie.

De data aceasta, Aniuta apăru singură. Tot short. Veni cu racheta sub braţ şi mâna întinsă.

— Cum te-ai distrat ieri sară ?

Zâmbea, aprinzându-şi ţigara.

— Am lucrat.

— Singurel?

Zâmbiră.

Fum lung.

— Ştii că plec? îl anunţă subit Aniuta.

— Cum? Unde?

— La Chişinău.

— Singură?

— Singurică, vai!

— Când?

— Diseară. Are să-mi fie urât pe drum. Ajung noaptea...

— Te conduce cineva la gară?

—„Papa“... La Nicolina nu stă trenul? întrebă ea repede şi fără zâmbet.

— Stă.

— Atunci la Nicolina.

— Poate...

Se despărţiră.

„Atunci la Nicolina“...

De la Ştrand până acasă, drumul în automobil deveni un refren imperativ : la Nicolina. Numele acestei halte periferice a Iaşului, ştiut din copilărie, era atât de familiar urechii, încât nu-i acordă nici un sens. Îl înregistra automat, nediferenţiindu-l. De data aceasta însă, silabele Nicolinei ardeau pe un jar drăcesc, sfârâind, aruncând scântei în sânge, iluminîndu-l roşu, ca un foc ţigănesc.

Orbul de la poartea casei salută intrarea automobilului.

Îşi făcu în grabă geamandanul.

— Maestrul pleacă!

— Conaşu pleacă!

Nu la Constanţa, cum crezuseră toţi în primul moment, ci la Chişinău, chemat de o afacere urgentă.

Zăpăceala acestei plecări subite, cu bagajele şi în ritm de tumult, o făcu pe Maria să nu-i aducă telegrama venită în lipsă, decât pe pragul cerdacului. O desfăcu enervat:

“Ajuns bine. Îţi mulţumesc din nou pentru Bucureşti şi Constanţa. Cald cu tine. Amândoi. Ana”.

Nicolina...

Automobilul vibra la scară subt cerul nopţii de vară. Orăcăitul broaştelor dădea un plus sonor zărilor întunecate.

— La Nicolina.

Şofeurul întoarse capul, interogativ.

— N-ai auzit? La Nicolina.

Maria încuie uşa, trăgând obloanele, ferecând casa pustie.

Dar telefonul din antret izbucni deodată ca un cine turbat.

Maria îl lăsă să sune. Pentru ea, cutia cu sonerie şi vorbe era o nelegiurire boierească. O pedepsea, făcând-o să aştepte.

— Ei? se răsti la ea în receptorul ţinut cu feréală.

Niciodată nu spunea „Alo“.

— Maria, tu eşti?

— Doamne, Maica mea, nu-i fi mata, Coniţă?

— Eu, Maria.

— Sărut mâna. Bine-ai venit, coniţă.

— N-am venit, Maria. Vorbesc de la Constanţa. Chiamă-l pe conaşu.

— Conaşu?

Se zăpăcise de tot.

— Nu-i, sărut mâna, s-o dus.

— N-a venit acasă?

— Nu, s-o dus la istă... Cum îi spune? Ceea, Doamne iartă-mă, Chişinău.

— Când se întoarce?

— Nu ştiu.

— Bine. Noapte bună, Maria.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac...

*
* *

— Nu era acasă? o întrebă Corina.

— A plecat la Chişinău. Munceşte foarte mult bietul Horia...

Se rezemară iarăşi, alături, de marginea ferestrei. Glasul Măriei în locul lui Horia, adusese în sufletul Anei, deodată, tăcerea casei de la Copou, albă între tei şi parcă o surdă apariţie, ca fumul unei evaporări, a vorbelor:

„Mi-e urât“.

Luna, pe cer, strălucea ca piatra orbului în nopţile albe.

Sufletul redevenea ieşan, ducându-se ca un oftat pe tot argintul Mării Negre. Apăreau albe mănăstiri şi cetăţui pe zările

apelor vinete. Dealurile răsăreau ca valurile, pe mare şi în amintire. Sufletul îşi oglindea trecutul în valea plângerii apelor.

— Anicel...

Ana tresări. Îşi scutură capul. Aprinse o ţigară. Dezmierdă obrajii Corinei, cruţând-o, parcă de efortul de-a mai vorbi.

Nici Corina nu era veselă, deşi fericită alături de Anicel şi de gândul că o va avea numai ea câteva zile.

Plimbarea la far începuse cu stângul. Plecaseră pe jos. Ana privea locurile şi marea, neluând în seamă oamenii întâlniţi — pentru ea tot atât de străini ca şi cei de la Iaşi. Dar Corina avea pentru trecători un ochi profesional atent.

— Anicel, ştii cine-i asta?

Nici n-o văzuse. Întoarse capul, zărind o cucoană grasă şi gătită, cu bărbia înmănuşată de guşă, care le privea din urmă.

— O cunosc?

Ai cunoscut-o, Anicel! Euterp...

— Cum? Euterp!

Grecoaică, Euterp Costopol avusese viteza de frumuseţă a meridioanelor, — fiind la şaptesprezece ani o „femeie splendidă“ —, dar păstrase viteza iniţială şi în dispariţia frumuseţii. Era compromiţătoare alături de amintirea ei, ca acele mame hidoase care discreditează frumuseţea fiicei lor, anticipându-i plastic viitorul, actualizându-i declinul.

Euterp o recunoscuse pe Ana, dar n-o salutase nici după ce ochii lor se întâlniseră, — aducându-şi amintirile reciproce —, din cauza Corinei.

Scena se repetase şi cu alte colege. Toate o recunoşteau pe Ana, dar n-o salutau, înţepându-se ostentativ, unele falnic grase ca nişte huluboaice altele gălbui şi uscăţive, altele bine conservate. Corina fierbea. O respiraţie de fugă şi o muţenie îndârjită stricase atmosfera plimbării la far.

După ce se înapoiaseră, feciorul prezentase Anei o scrisoare abia venită „personal confidenţial“. În plic, alături de scrisoare, o carte de vizită.

„Iubită colegă şi stimată Doamnă!

Cred că aţi fost indusă în eroare, de o manieră incalificabilă, acceptând ospitalitatea doamnei Foscalo! Foasta noastră colegă, după absolvirea liceului, a dus la Paris o viaţă imorală, de notorietate „publică”. Cuvântul din vamă, pe care mi-am permis să-l subliniez, dă acestei epoci pariziene nuanţa exactă. Cred că aţi sesizat!! Actualmente, deşi căsătorită, doamna Foscalo nu mai poate sta alături de noi în Templul tinereţii!! De aceia, în numele colegelor noastre, care toate vă păstrăm o amintire distinsă, vă rugăm să plecaţi din casa acestei doamne, fiecare dintre noi, cele din Constanţa, simţindu-ne onorate dacă veţi binevoi să primiţi ospitalitatea căminului nostru: mai modest, dar cinstit!!

Cu cele mai distinse salutări, în numele colegelor din Constanţa.

Violeta Maior Ionescu (ex Dascălu)”

O carte de vizită repeta cu litere distinse: „Violeta Maior Ionescu“.

Corina plânsese : criză de nervi.

La ora mesei, venise ordonanţa, după răspuns. Ana restituise plicul gol, scriind peste adresă: *„Primit scrisoarea. Ana”* — oferind astfel o batistă definitivă lacrimilor Corinei.

Dar corul foastelor colege tulburase în amândouă amintirile şi fantomele Constanţei, înlocuindu-le cu o Constanţă Violeta Maior Ionescu (ex Dascălu). Între ele apăruseră tăceri, goluri, pauze. Armonia după-amiezii dispărea, lăsând scrum. Ana repudia şcoala nu numai din cauza Corinei dar, şi din cauza acestei Constanţe. Pentru nimic în lume n-ar mai fi participat la parastasul absolvirii liceului. Văzuse, în timpul plimbării la far, câteva caricaturi ale colegelor de odinioară. Dar printre colegele de atunci avusese şi prietene adevărate.

Masă tristă; tot numai ele două, ca şi dimineaţa, tot la fereastra mării — dar expuse exact în vrâstele lor. Apăruse şi profesia Corinei, într-un gest. Vrând să aducă veselia, nu găsise decât butelia de şampanie a veseliei comandate. Ciocniseră câte o cupă. Sunetul plângător al cristalelor ciocnite exprimase mai exact atmosfera, decât lichidul cupelor.

Chemarea lui Horia la telefon fusese un apel, nu o alintare.

Răspunsese Iaşul.

Valurile Mării Negre i-l aduceau cu luna, aşa cum îl ştia de şaptesprezece ani.

Era ostenită cum numai cei din Iaşi pot fi, cu sălciii deprimate pe malurile albiilor lung secate. Din ce în ce simţea că-şi pierde elanul de odinioară pentru oameni şi pentru viaţă. Orice bucurie o plătea cu o nouă deprimare. În aşa măsură încât începea să se teamă şi de bucurii, prelungindu-le în deprimarea care le epiloga, decolorându-şi anticipativ pofta de-a le căuta. Nu mai avea optimismul involuntar al spontaneităţii. În toate cele vedea albind scheletul, nu aprinzându-se sângele; citea în viaţă greşelile de tipar, nu frazele distractive. Îi revenea în minte o vorbă spusă de Pierrot: „Ana, se oţetesc trandafirii...“. Da’, şi-i era lene să mai trăiască. O nevoie de somn lung, fără să te mai desbraci.

...Parcă venea cu fiecare val o altă piatră a orbului, din nenumărate Iaşuri ale vieţii. Creştea, aprinzându-şi strălucirea, şi se răsturna pulverizat, c-un tunet moale, devenind un sul de spumă pe o groapă de întuneric fără cruce.

Dar pe mare începea, etern şi înduioşător, romantismul nopţilor ca lună plină. Duse de un vânt uşor, apăreau bărcile cu pânză, tinereţă, cântec, floare şi ghitară. S-acoperea de bărci

grădina de argint a mării, plutirea mână-n mână a îndrăgostiţilor găsindu-şi barca plutitoare.

Văzuţi şi ascultaţi de aproape, desigur că cei din bărci erau la fel cu toţi cei de pe băncile grădinilor publice.

Dar cuprinşi în marea carte a mării, deschisă la pagina iluminată a lunii pline, toţi laolaltă, toţi aparţineau lui Shakespeare, ca Romeo şi Julieta.

— Corina...

— ...hai să ne plimbăm cu barca: am ghicit?

— Şi încă ce?

Corina căută lung în amintire: şi încă ce mai putea dori Ana?

— Să facem o bae în larg? Tu înoţi bine, aşa-i. Cum de-am uitat?

Simplul gând că vor face ceva oprit pe vremea când erau mici, le redădu pornirea tinerească spre ceva, apropiindu-se din nou. Se grăbeau, ca şi cum ar fi putut să le oprească cineva, sau să nu ajungă la timp ceva care trece repede. Costum, bonetă, halat, simplificarea îmbrăcăminţii, ţigări, chibrituri, un pachet de şocolată.

Corina dădu un ordin care se rostogoli până la mare înaintea lor, căci la debarcaderul bărcilor de lângă Cazino, le aştepta, tot cu motor, sora de mare a automobilului Corinei. Săriră în ea, fără să mai accepte braţul omului cu şapcă.

Marea valsa pe lângă chei, în rochie de bal, venind şi iar ducându-se, cu braţele în lături, singură, ca fetele-n oglindă.

Barca porni, zburlind un val, lăsând o spumă, mândră de viteza ei cu trenă.

C-o reverenţă, Cazinoul le privi plecând.

Trecură dincolo de braţul lung-prelung al digului, un alt Lungilă din povestea cu Harap-Alb, care a prins de mână cuibul de luceferi pui ai farului.

Trapul întins al bărcii cu motor lăsa în urmă bărcile cu pânză ca pe nişte simple coviltire ţigăneşti.

Mai densă, din viteza bărcii, plină, lucie, nervoasă, apa devenea subt palma întinsă înspre ea, o crupă de cal tânăr care fuge în stepă.

Totul era mândru, viguros, sălbatec, când de culoarea nopţii, când de-a spumii, când de-a lunii.

Constanţa devenise un abur constelat, ca scuturată atunci de Calea Laptelui.

Struna motorului vibra mereu, cântată de acelaşi lung arcuş sălbatec.

Se opriră undeva departe, lângă pădurea de argint halucinant a lunii largului marin. Frunzişuri ca de plopi tremurători acopereau apele mării, gerui lână de fuioare, zale, solzi şi umbre.

Din fiecare clătinare putea, ca dintr-un Rhin, s-apară sabia lui Siegfried, lebăda lui Lohengrin, tot ce-i wagnerian în noaptea stelelor de aur — trâmbiţi ridicate-n ceruri — şi-n armiile apelor de argint.

Fierbea în ape, subt piciorul gol întins spre ele, marele cazan al magiei nopţilor de vară.

În apa adâncă, trupul intra ca într-un alt somn, regăsindu-şi vechiul zbor de pe vremea cerului.

— Anicel...

Dar glasul rămânea uitat în urmă. Lumea îşi pierduse vorbele. Începeau stelele, tăcerile şi glasurile. Uneori tăcerea e religioasă ca orgele catedralelor. Eşti în ea fără de glas: vibraţie de cor liturgic.

Răceala apei e un frig care înfierbântă. N-o simţea. Trupul o uitase lângă barcă, departe în urmă.

Luminile lunii mergeau pe mare, cu icoane, lărgindu-şi procesiunile. Dar mai era drum lung de umbră până la ele. Le ajungeau doar ochii. Zborul din trup era mereu în marea umbră. În fiecare val, un căpătâi pentru somn lung.

Şi deodată, în mânăstirea clarului de lună, tăcerea ca un singur glas începu simplu şi straniu : „Tatăl nostru, carele eşti în ceruri...“

— Ana...

Îşi regăsi numele vechi al trupului, lângă „Tatăl nostru“ şi lângă lacrima amară a mării prelinsă de pe obrazul de Madonă al lunii.

— Anicel...

Motorul pornise o dată cu ţipătul.

Pe toate zările mării se iviră colinele, bisericile şi casele Iaşului blând, ducând-o din nou pe Ana spre cel care mai avea nevoie de ea: „Tu, băiatul meu...“

Luna plină învechise Iaşul până la Ştefan cel Mare.

În faţa palatului medieval, calul statuii lui Ştefan cel Mare, pornit în trap de bronz, îşi avântase pieptul, deschizându-şi nările mai-larg. De-asupra lui, ochii voevodului călare îşi regăseau bisericile. Noaptea-ncepea cu el, călare, trimiţându-i umbra Lui şi-a calului, din Iaşi spre Moldova.

*

* *

Ivona se gândea la Ana. Luminile din casă erau stinse, ferestrele deschise, odăile tăcute. Aniuta piecase la Chişinău. Miluţă Romanescu o însoţise la gară, rămânând în oraş. O dată cu plecarea lor şi cu întunericul, casa dispăruse din jurul Ivonei, devenind umbră şi tăcere.

Primise la şase telegrama Anei: „Aştept să te regăsesc şi pe tine pe băncile anilor şcolari. Te am cu mine. Ana”.

Luase telegrama din mâna magică a factorului poştal, cu o bătaie de inimă înmulţită de citirea şi recitirea ei. Cuvintele veneau din soare ca albinele, aducând fericirea unui vid luminos. Vroise să facă ceva, să transmită şi lumii bucuria ei, să şi-o răscumpere. Cum? Cui să dea o fărâmă din strălucirea ei? Să scrie o scrisoare? Să facă versuri? Să cânte? Să danseze?

Ieşise în oraş. Cumpărase din piaţă un coşuleţ cu fructe, se dusese până la poarta casei de la Copou, şi-l pusese pe genunchii orbului de pe piatră.

Mâncaseră în grabă. Aniuta venise târziu de la tenis, făcându-şi bagajele în ultimul moment, cu trăsura la scară. Ochii Ivonei înregistrau tot, automat, dar amânase mereu orice preocupare susceptibilă de-a-i tulbura dansul de transparenţe înspre Ana.

După plecarea lor stinsese luminile şi deschisese ferestrele, lăsându-se cuprinsă de noaptea ieşană. O stare sufletească foarte înrudită cu aceea pe care o aducea muzica. Vorbele devin sunete şi acorduri, amplificându-se până la misterul orgelor. Mintea nu mai gândeşte cu vorbele, ci dincolo de vorbe, uitându-le, dilatându-se într-o vibraţie lunară care o imensifică. Parcă începe împărăţia apelor, amintindu-şi aburit, cu legendele, de plecarea omului din Dumnezeu.

Ana plecase de două zile. Contribuise la plecarea ei, deşi, încă de atunci, ştia ce va însemna pentru ea lipsa Anei. Nu din cauza nevoii de-a fi mereu cu Ana, ci din cauza absurdei impresii că dacă nu-i ea cu Ana, Ana e în pericol. Tren, automobil, trăsură, barcă: de toate se temea pentru Ana şi din cauza ei. „Nervi de fată stupidă“. Dar Ana plecase bucuroasă. Ivona participase la facerea bagajelor, propunând rochii. O însoţise la gară. Şi iarăşi, - ca şi în noaptea vacanţei Crăciunului -, renunţase temporar la antipatia ei pentru Horia Orghidan, văzîndu-l prevenitor cu Ana, ştiind pe de altă parte, că şi el o îndemnase să plece.

Gândul Ivonei o urmărise pe Ana, în tren, la Bucureşti — pe-o zi călduroasă — deşi nu cunoştea Bucureştiul. Aşa că Bucureştiul devenise un oraş obiectiv al Ivonei, un popas de soare al Anei în drumul spre Constanţa. Apoi, podul de la Cerna-Vodă, ştiut din cărţi poştale, cu sentinelele Dunării, apoi un drum ascuţit şi albastru ca zborul rândunelelor, spre Constanţa, Marea... Ivona o văzuse la Burnaz. Cu amintirea ei, albastră, o întâmpinase pe Ana la Constanţa, primind-o cu o rochie de culoarea ochilor ei.

Constanţa era numele unei bucurii a Anei, la malul mării, — strălucirea ochilor ei albaştri deveniţi Marea Neagră.

Trecutul Anei era închis în cofretul cocostârcului alb. Ana la Constanţa era cu amintirile ei, între amintirile ei.

Vorbind cu Ana despre serbarea şcolară, Ivona o construise imaginativ, proiectând peste douăzeci de ani, în anul 1956, fetele de la şcoala ei. Ana acceptase râzând acest dar care-i întinerea glumeţ colegele de la Constanţa. Dar o dată cu plecarea Anei, Ivona îndepărtase din jurul ei şcoala actuală trimisă în viitor. Aşa că deşi ştia că Ana la Constanţa nu e singură, nu descifra nimic în jurul ei, decât emoţia de-a o şti în vacanţă printre amintiri şi printre primejdii, căci până la primirea telegramei, „nervii de fată stupidă“ vibraseră ca un ţăcănit telegrafic.

Acum ştia că Ana a ajuns cu bine la Constanţa.

Şi totuşi, la fereastra casei, pe măsură ce se impregna de noapte, alte nelinişti începeau, fără contur precis.

„...Ca la nunta mea
A căzut o stea;
Soarele şi luna
Mi-au ţinut cununa...“

Aceeaşi apropiere a Mioriţei adusă de transparenţa sufletească a luminii de lună.

„Ana e la Constanţa“.

Cu efort, căuta să gândească normal, diurn, cu vorbe, situându-o pe Ana într-un oraş cert de la malul Mării Negre. Oraş ca Iaşul, cu străzi, monumente, berării, şcoli, oameni stupizi, măreţi bărbaţi politici şi accidentul extraurban al Mării Negre.

Totuşi, nu izbutea să se convingă. Mereu, marile umbre o luau pe Ana, îndepărtând-o ca şi în seara po kerului, dincolo de evidenţele vieţii, într-o zonă înfiorată de destin.

Mereu, concertul vieţii dispărea din mintea Ivonei. Îl regăsea cu o sforţare, cum ţi se întâmpla într-un somn straniu, când vrei să-ţi aminteşti o frază anodină.

Între ea şi Ana erau alte distanţe decât cele pe care civilizaţia le-a lineat cu şine de tren şi sârme de telefon, telegrafiindu-le cu avionul şi suprimându-le cu undele.

Ca pe vremurile străvechi, când bietul trap al calului silabisea lungimile de basm ale pământului, pornind de undeva, fără să ştie când şi unde va ajunge. Ivona nu se putea apropia de Ana cu mijloacele civilizaţiei, ci numai cu gândul.

„...Preoţi, munţii mari...”,

O pierdea.

— Ana !

Numele Anei pomi de pe buzele ei în ţipăt.

Adormise cu capul pe marginea ferestrei. Se deşteptase ochi în ochi cu strălucirea lunii.

Aprinse lumina. Se uită la ceas. Era devreme. Se vede că aţipise câteva secunde.

Slavă Domnului! Visase. Ana era la Constanţa.

Şi o dată cu apariţia casei în lumină electrică, şi cu nevoia sufletului de-a ieşi din presimţiri şi visuri, gândul luă altă direcţie, comentând tot ce amânase până atunci.

Se întâmpla ceva suspect în drumul Aniutei la Chişinău. Plecarea Aniutei era dubioasă în sine, cu toate absenţele ei de acasă subt diferite pretexte. Dar asta n-o interesa pe Ivona. Renunţase de mult de a avea preocupări din cauza Aniutei; cel mult enervări de care tocmai o cruţa absenţa ei.

Aniuta devenea de o prudenţă excesivă în raporturile cu Ivona, în clipa când avea de ascuns ceva actual: un rendez-vous cu cineva abia cunoscut, sau o călătorie insuficient justificată, după aprecierea Ivonei. În astfel de situaţii, Aniuta, care nu renunţa

niciodată la atacul perfid împotriva Ivonei, parcă vroia să-şi răscumpere toate agresiunile, devenind de o gentileţă penitentă. Tăcea, renunţând la romanţe, prevenea toate nevoile Ivonei, servind-o, îi aducea cărţi şi reviste, prăjituri; în sfârşit, oferea jertfe balaurului ca să n-o înghită.

Şi tocmai la masă, pe pragul călătoriei suspecte la Chişinău, Ivona o surprinsese de câteva ori zâmbind ciudat, ca la poker, când se pregătea să facă cacialma. Dar de ce apărea acest zâmbet numai când se uita la Ivona? Ce legătură avea ea, Ivona, cu drumul Aniutei la Chişinău? Că-şi va face de cap acolo? Poveste veche. Şi Ivona ştia că Aniuta ştie că ea bănuieşte şi tace. Atunci?... Care era semnificaţia acestui zâmbet temerar, pe care Aniuta, nu vroia sau nu putea să-l ascundă. Altfel, Aniuta se comportase ca de obicei în astfel de situaţii, până la masă. Adică îi implorase tăcerea, căutând s-o înduplece, s-o cumpere oarecum, aducându-i nu numai tarte cu fragi, dar şi Fontaine, cartea lui Charles Morgan, de curând apărută în traducerea franceză, începută de Ivona cu Ana în englezeşte. Aniuta prinsese un fragment de conversaţie dintre Ana şi Ivona, şi se grăbise să aducă Ivonei tocmai ceea ce dorea. Vra să zică, din acest punct de vedere, comportare normală. Atunci de ce zâmbise la masă? Ce se întâmplase între timp, în legătură cu plecarea la Chişinău, susceptibil de-a motiva zâmbetul insolit şi insolent al Aniutei? Faţă de ea, Ivona nu era vulnerabilă decât prin Ana. Aniuta ştia acest punct vulerabil al Ivonei, dar cunoştea şi riscurile. Apoi Ana era la Constanţa...

Atunci?

Glonţ, Ivona plecă la Copou.

Intră. Noapte. Luminile stinse. Nici un semn de viaţă.

Se opri la fereastra Măriei. Cu toate că şi acolo lumina era stinsă, Ivona bătu în geam până când Maria apăru în capot, legată cu tulpan. Recunoscând-o pe Ivona, deschise fereastra.

— Te rog, iartă-mă, Maria. Am uitat pe masă la coniţa o carte care-mi trebuie la şcoală.

— Uf! Slavă Ţie, Doamne.

— Conaşu doarme?

— O fi dormind la ista, cum îi zice? Chişinău...

— A plecat! Când?

— la mai acu. Da’ nu-ţi cauţi ceea?

— Cee? tresări Ivona, oprindu-se din drum.

— Cartea.

— A, da, cartea.

Intră în casă după Maria, pe la servitori, cu ochii înăspriţi şi obrajii arşi de sânge, întrecând-o pe Maria, lăsând-o în urmă.

Lumina lunii în odaia Anei era un pian deschis.

*
* *

Trenul se oprise la Nicolina cu multe capete la ferestre, dar fără de al Aniutei.

Horia călătorea întotdeauna cu clasa doua. De data aceasta, însă, luase bilet de clasa întâia, disociind astfel spontan acest tren erotic, de cele care nu însemnau decât itinerarii profesional utile, plătite de clienţi.

Aniuta nu era în clasa întâi. Horia îşi instalase bagajul, pornind s-o caute, ulcerat că nu-l aşteptase la fereastra trenului, făcându-l pe deasupra să arunce inutil banii pentru biletul de clasa întâia. Pe coridoare întâlnise cunoscuţi. Salutări, opriri, vorbe. Notorietate dezagreabilă mai cu seamă în situaţii pe care le-ai dori clandestine. Apoi exclamaţii:

— Ce ţi-a venit să te sui la Nicolina?

— Am avut treabă la un client din cartierul Nicolina... Etc...

Impresia că eşti bănuit de toţi, că-n fiecare vorbă te pândeşte un judecător de instrucţie şi o mahala.

Învăţat să pledeze aproape exclusiv în civil, Horia nu era deprins cu atmosfera penală. Îl incomodau şi reprezentanţii ei: curioşii de prin tren. Pierduse mult timp, stând de vorbă. Se refugiase la vagonul restaurant punte prudentă spre compartimentele Aniutei. Alţi cunoscuţi. Alte discuţii. Alt timp pierdut la restaurant, cu bilet de clasa întâia. Plecase şi de-acolo, înghiţind acru o limonadă. În clasa doua începea o atmosferă de tramvai. Înghesuială pestriţă. Toţi se cunoşteau, se interpelau, îşi vorbeau, împrumutându-şi ziarele şi intimităţile.

O descoperise pe Aniuta prin picioarele ei. În loc de obraz, avea o *Realitate ilustrată.* La stânga un ofiţer cu cizme de lac; la dreapta, un colonel cu monoclu. Un preot cu sutană de soie-ecrue, barbă albă şi cruce de argint ocupa trei locuri. Şi pe deasupra, un avocat de la Chişinău — porumbel călător — mic alături de preot ca o agendă alături de un Larousse. Îşi citea *Adevărul.* Horia îl cunoscuse la Chişinău chiar în casa lui Miluţă Romanescu. Asta mai lipsea!

Se oprise deci pe coridor, cum ai rămânea pe trotuar în faţa casei cu adulterul dar şi cu soţul, cu faţa întoarsă spre fereastră, pândind-o pe Aniuta prin oglindirea sticlei.

...Un copac, un stâlp, o haltă, *Realitatea ilustrată*, picioarele Aniutei; o pădure, un deal, o gară, *Realitatea ilustrată,* un târg, un pod, o lună, *Realitatea ilustrată.* Îl înţepa o mânie gazoasă de sticlă cu sifon.

Canalia! Se făcea că nu-l vede, oferindu-i picioarele descoperite până peste genunchi şi *Realitatea ilustrată* care prin mânile Aniutei răzbuna toate bibliotecile de literatură dispreţuite de Horia.

Îi venea să se întoarcă în compartimentul de clasa întâia. Biletul plătit, plus bagajul şi pardesiul, rămase fără de stăpân. Dar amâna mereu, sperând că se va isprăvi o dată cu *Realitatea ilustrată* care înghiţea kilometri dintre Iaşi şi Chişinău. Culmea? Să călătoreşti în picioare, la fereastra unui vagon de clasa doua, având

bilet — întreg de clasa întâia. Şi „doamna“ să-ţi întoarcă spatele! Canalia!

În sfârşit, Aniuta binevoise să-i acorde o privire. Nu-l salutase, nici nu-i zâmbise, subt pretextul că nu-i vede decât spinarea. Îşi făcuse în oglinda poşetei, toaleta buzelor şi a obrazului, îşi parfumase vârful degetelor cu dopul unei sticluţe, şi neglijând monoclul şi cizmele de lac, îşi reluase *Realitatea ilustrată,* aprinzând o ţigară.

— Canalie!

Aceasta fusese voiajul de nuntă al adulterului lui Horia.

*
* *

Nu-i furase nimeni bagajul.

Se scoborî repede din tren, ducându-şi singur geamandanul, căutând s-o descopere pe Aniuta. Se pupă, gesticulând, cu două doamne tinere îmbrăcate în alb.

Le urmări de la oarecare distanţă, dar mergând cu ochii ţintă după ele, ca o anexă a tregherului Aniutei.

Se opriră lângă automobil. Intră una. Încă una. Şi Aniuta, cu bagaje cu tot, descoperindu-şi lung piciorul.

— Canalie!

Dar odată cu pornirea automobilului, capul Aniutei răsări pe fereastră, cu degetul pe buze. Ce vroia să spuie? Tăcere? Sau sărutare?

Se sui într-un automobil care deveni ordonanţa cu motor a celuilalt, înghiţindu-i tot fumul de benzină. Rabla hodorogită zgâlţâia ca un sughiţ în serie. Drum lung pe străzi drepte, lungi şi pustii, cu lumini mici, gropi şi case ostile.

Deodată, braţul gol al Aniutei răsări prin fereastra deschisă. Horia făcu semn şoferului să oprească.

Doamnele cu rochii albe gâgâiau ca nişte gâşte în jurul Aniutei. Intrară într-o casă mătăhălos turtită şi dărăpănată. Horia se scoborî aşteptând peste drum, în dreptul porţii, înfăşurat ca într-o pelerină de umbra unui castan.

Contorul taxiului mergea, taxând aşteptarea care se deprinsese, decînd cu *Realitatea ilustrată,* să stea în picioare de-a lungul kilometrilor plătiţi cu bilet de-a întâia: fără reducere.

În sfârşit, după foarte mulţi kilometri, Aniuta apăru singură. Văzu automobilul, adică îl revăzu, căci nu-l scăpase din ochi de la fereastra cu lumina stinsă. Desluşi silueta de subt castan. Veni spre Horia umbritul, privind în dreapta şi în stânga.

Un motor violent arunca sânge duduitor în tâmplele lui Horia.

Cum o văzu alături, întinse braţele. O cuprinse. Trupul ei consimţea, întipărindu-şi formele experte pe toată simetria bărbătească, dar capul fugea — tot atât de expert — de sărutarea gâfâitoare pornită spre buzele ei. Horia îi nimeri gâtul, umerii, sânii cărnoşi, dar buzele, nu.

O luptă mocnită, un început de dans pe loc şi, brusc, Aniuta se dezlipi de el, fugind spre casă fără nici un cuvânt.

— Hotel Londra, izbuti să articuleze Horia.

Rămase cu spinarea rezemată de castan, frânt din mijloc, cu picioarele cosite, c-un zgomot de muzică în timpan, ca eşit din crâşmă.

Automobilul acestei tentative nupţiale îl costă mai scump decât o cameră la un hotel din Bucureşti cu două paturi.

Îşi notă adresa.

A doua zi o aşteptă la hotel, de dimineaţă până seară, închis în odaie cu ziarele şi obsesia, lăsând răspuns portarului să-l anunţe imediat dacă-l caută cineva. Nu îndrăzni nici să telefoneze la Iaşi, nici să mănânce la restaurant. Se temea să nu-l vadă vreun cunoscut. Aniuta nu veni. Nu veni de la şapte dimineaţa, până la zece noaptea, din minut în minut, din ceas în ceas.

Abia după zece, îşi reluă locul de planton erotic sub umbra castanului. Văzu luminile. Văzu şi trecerea unui sergent de noapte. Văzu şi stingerea luminelor. Timpul, deşi gratis de data aceasta, trecea tot atât de înţepător ca şi cel taxat. Secundele pulsau ca furunculele.

— Canalie!

Totuşi Aniuta apăru din nou. Albă ca îngerii; fusese la tenis.

— N-ai plecat? îl întrebă ea inocent.

— Te joci cu mine?

— Eu? Îmi pare rău! Ce fel de vorbe?

— Atunci hai cu mine.

— Unde?

— La hotel.

— Eşti nebun? Mă cunoaşte toată lumea.

— Atunci?

— Atunci nimic.

— Pentru asta m-ai adus la Chişinău?

Trupul Aniutei se lipi de al lui, ca un aluat tentacular.

Ea îl sărută: cu dinţii, cu buzele, cu tot ce avea în gura ei de şarpe fierbinte.

O clipă numai şi noaptea fu veştedă ca un tei mort.

— Cât mai stai?

— Tu cât mai stai?

— Trei zile. Poate patru.

— Unde să ne întâlnim?

Aniuta se dezlipi cu un aer ofensat.

— Nu ţi-am spus? Nicăieri.

— Şi asta ce-a fost?

Aniuta oftă adânc.

— Gândeşte-te la Iaşi.

— Să plec?

— Cum vrei!

— Plec.

— Pleacă.

Şi mirosea a femeie ca o iarbă cosită de ţărani.

— Aniuta, vreau să te am!

— Încântată. Dar nu se poate.

— De ce?

— Sunt femeie măritată.

Tăcerea în jurul ei era beată de rachiu: se clătina până-n cozorocul strâmb al lunii.

— Aniuta...

Glasul ruga.

— Vrei s-o laşi pe soţia ta?

— Lasă glumele.

— Pleacă, mojicule.

C-o smucitură şi c-un salt, fu departe de el. Intră în casă fără să-l privească, încuind uşa.

Aşteaptă. Aşteaptă. Aşteaptă. Nici-o lumină. Băteau în el zeci de pulsuri ca într-o ceasornicărie.

Îşi pierduse memoria continuităţii lui. Nu se mai recunoştea. Alt om. Redevenit licean, pe pragul bătrâneţii, dus de nas de o canalie ca Aniuta.

Ana. Aniuta.

Alt om. Accepta alăturarea numelor.

De mult nu se mai întâlnise cu mirările. Trăise în şi prin certitudini o viaţă omogenă, automatizată. Ca un călăreţ răsturnat de pe cal se miră că stă jos.

Nu mai ştia ce se va întâmpla. Se simţea incapabil de-a-şi mai anticipa viitorul. Se detracase ceva în organismul lui.

Se culcă în zori. Adormi în pâcle, cu durere de cap. Se trezi ca după un accident, într-un pat ca de spital. Foarte încet îi reveni memoria nopţii, inflamându-i migrena. Făcu baie, bău o cafea neagră, luă un antinevralgic. Abia se recunoştea în oglindă. Niciodată munca nu-i dezvăluise o astfel de faţă. Paloare cenuşie, ochi tulburi şi un fel de pete de eczemă, urmele sărutărilor. Buzele spuzite ca după friguri. Surtucul, plin de pete albe şi roşii, şi-l şterse singur cu o scrupulozitate înfricoşată de criminal.

Ceru Iaşul la telefon, anunţându-şi secretarii să amâne tot. Altăceva nimic. Se simţea incapabil să ia o hotărâre. Gândul că iar îşi va petrece ziua închis în camera hotelului îl exaspera în aşa măsură, încât, renunţând la prudenţa lui obişnuită ieşi cât mai discret, cercetând circumspect pe trecători. Din fericire, Palatul de Justiţie de la Chişinău lucra dimineaţa. Aşa că riscul de-a întâlni avocaţi şi magistraţi era foate redus.

Îşi reluă plantonul, de data aceasta în lumina soarelui, alergând tot un copac cu umbră, dar mult mai îndepărtat de casa Aniutei decât cel de noapte.

Obloanele şi ferestrele erau deschise, dar de la dintanţă nu se vedea nimic. După lungă aşteptare, văzu intrând în casă doi tineri cu pantofi albi, rachete, păr lustruit, fără surtuce. Tot atleţi. Tot tineri. Ca şi cei de la Iaşi. Aceiaşi parcă. Ieşiră cu Aniuta, la dreapta

şi la stânga ei, aprinzându-şi ţigările de la a ei, cioc în cioc, ochi în ochi.

Îl văzuse Aniuta?

Îşi aruncă ţigara incomplect fumată în urmă, cum ai arunca un bilet. Dar nu era decât o ţigară pătată de roş de buze, care fumega ironic pe trotuar.

Îi urmări de departe. Se opriră la o cofetărie. Comandară ceaiuri. Glumeau. Râdeau. Îşi aprindeau ţigara unul de la altul, ca şi cum s-ar fi săturat cu paiul.

Turbă.

Era gelos.

Plecară şi de-acolo cu rachetele şi cu Aniuta. Unul îi dezmierdă umărul prefăcându-se că-i dă la o parte o pată de scrum. Aniuta intră la o tutungerie, luându-şi ţigări. O văzu scriind ceva pe cartonul cutiei. După ce plecară, Aniuta îşi puse ţigările în tabacheră, lăsând cartonul pe trotuar, cu o uşoară întoarcere a capului.

Horia ridică de jos cartonul: „Numai pe tine te iubesc. Te-am visat".

Nu intră la tenis după ei. Aşteptă câtva timp şi se hotărî s-o pândească dintr-o cofetărie din apropiere.

— Chelner, adă-mi două ţigări.

— De care ?

— Care-s mai bune.

Îi aduse două „Ferdinand“.

— Chibrit.

Aprinse ţigara ca fetele — temându-se să ţie în gură ceva care arde —, înecându-se cu fumul, înghiţindu-l cu ochii. Faţa i se strâmba ca după rachiu. Tuşi încet, congestionându-se. Începu să fumeze cu precauţiune, fără să mai tragă în piept. Distracţia nouă îl absorbi. Se iniţia singur, mai mult ferindu-se de fum, decât inhalîndu-1.

— Încă o cafea. Şi un chibrit.

A doua ţigară îl familiariză cu ritualul aspiraţiei tabagice, dar îl ameţi, cu senzaţii de scrânciob în stomah şi sudori reci pe tâmple. Peisajul pendula. Renunţă la tutun. Zvârli ţigara. Ceru o limonadă. Plăti, cam palid la faţă, pornind cu paşi de convalescent spre terenul de tenis. Se întâlni cu Aniuta la poartă singură.

— Tot n-ai plecat?

— Unde te duci?

— Spune-mi întâi bună ziua.

— Bună ziua.

— Aşa. Te căutam.

— Serios?

— Am aerul că glumesc?

— Tu!?

Ridică din umeri exasperat şi nedumerit.

— Să intrăm undeva. Nu vrei să iei o îngheţată? Intrară în aceeaşi cofetărie plictisită, cu toate borcanele şi toate mesele. Aniuta aprinse o ţigară. Ceru şi el.

— De când fumezi?

— De azi dimineaţă.

— Din cauza mea?

— Probabil.

— Eşti foarte drăguţ. Ştii, asta-mi face plăcere. Dar nu ştii să tragi în piept. Uite la mine. Aşa.

Zâmbi cu fum pe nări.

Se aplecă peste masă înspre ea.

— Te iubesc.

— Spui! Vorbe! Ai să te-neci cu fumul!

Horia oftă.

— Cine erau tinerii care te-au luat la tenis?

— Fără importanţă. Căţei.

— Şi eu?

— Tu?... Nu ştiu. Eu nu glumesc cu dragostea, să ştii.

— Ne vedem la noapte?

— Nu se poate. Sunt invitată la o serată... cu dans. Nu m-ai văzut dansând? Nici înotând, nici patinând, nici dansând, nici jucând tenis, nici călărind...

— Şi asta ştii?

— Nu schimba vorba. Dacă mă iubeşti, vină după mine, ţine-te de mine.

— Asta nu se poate. Tu nu ştii viaţa mea?

— Viaţa ta? N-ai bani de-ajuns? Ce-ţi mai trebuie? Am să-ţi spun ceva. Dar să nu te superi. Vorbesc foarte serios. Dacă n-ai intenţii serioase, să-mi dai pace.

— Ce numeşti „intenţii serioase?“

— Nu face pe prostul! Vrei să mă iei de nevastă?

— Nu.

Vorba ţâşni involuntar, „de profundis“.

— Atunci eşti un măgar.

Se ridică brusc, pornind spre uşă.

Dar reveni.

— Asta rămâne între noi. Continuăm relaţiile oficiale, ca şi până acum. Poate că te mai gândeşti. În tot cazul, pleacă la Iaşi. La revedere.

Îl concediase.

Plecă la Iaşi cu primul tren, înfricoşat şi umilit cum nu fusese niciodată.

Îl aşteptau clienţi îngrijoraţi, secretari copleşiţi de răspundere şi o telegramă de la Ana : „Sosesc mâne dimineaţă. Numai cu tine. Ana“.

Oftă uşurat, ca după un coşmar. Lucră ahotnic, cercând din răsputeri să redevie el. Dar noaptea, în pat, adormi greu, trezindu-se necontenit.

Se temea deopotrivă şi de sosirea Anei şi de întoarcerea Aniutei.

*

* *

Când trupul unui bărbat nu mai acceptă trupul femeii lui, oricât de tare ar fi îmbrăţişarea braţelor, e rece ca a unui automat. De pe scara trenului oprit, Ana intră în braţele lui Horia venit s-o întâmpine la gară. Se sărutară şi în acelaşi timp, Ana simţi o schimbare imponderabelă, ca într-o casă în care după grijitură, slugile au schimbat locul unui portret, descumpănind un echilibru subtil.

— Ce-i, Horia ?

— Nimic. Mă bucur c-ai venit.

Era ceva jenat în glasul lui. Şi parcă se apăra, dând îndărăt, ferindu-se.

Ana îl observă, îmbrăcîndu-l în privirea ei albastră.

Şi deodată îşi aminti încă ceva, tot atunci observat, dar lăsat la o parte.

— Fumezi, Horia?

— Hm! aşa, câte-o ţigară, în lipsa ta...

Ana îl privi cu mirare.

— Ce-i, Ana ?Te supără ceva?

— Nu, nu, nimic... Ai fost bolnav?

Asta pe peron, lângă tren, printre călători care treceau cu bagajele.

Se suiră în automobil, rămânând doi chiar din clipa revederii. Iaşul reapăru în ochii Anei, de la gară, pe Râpa Galbenă şi până acasă, prin primirea lui Horia, indiferent, plictisit, rece.

Intră acasă cu o strângere de inimă. Maria o întâmpină cu efuziune şi demonstraţii de câne bătrân şi credincios, ca şi cum s-ar fi înapoiat după o absenţă foarte lungă peste hotare, ceea ce în loc să puie o căldură în inima ei, dimpotrivă o distanţă şi mai tare de Horia. Parcă-i evita privirea. Rămânea mereu în urma ei. Era un dezacord în mişcările lor reciproce. Impresia unui violonist care ar cânta aceeaşi melodie cu un alt pianist decât cel cu care se obişnuise.

În odaia ei însă, o aşteptau flori şi fructe, amestecându-şi veselia culorilor şi a aromelor. Singura odaie care trăia.

— Horia, mulţumesc, e foarte drăguţ din partea ta...

Horia zâmbi jenat.

— Ivona ţi-a adus astea...

— A ! Ivona... Da, uitasem.

O tăcere penibilă, agravată de veselia culorilor care deveneau inutile ca jucăriile aduse după moartea copilului.

— Eu ţi-am adus o cutie de icre negre, continuă Horia.

Trist ca şi cum numai ultimul cuvânt „negre“ ar fi dat o culoare vorbelor lui.

Nici o întrebare de la Horia „Ce-ai făcut ? Cum ai petrecut ? Cu cine ai fost ?“

O tăcere găunoasă, umplută cu zgomotul paşilor Măriei.

Horia se scuză, plecând în birou; îl aşteptau nişte clienţi.

Ana se aşează pe un scaun, ca într-o cameră de aşteptare. Nu-i venea să mai facă nimic: nici să deschidă bagajele, nici să se dezbrace, nici să se spele. Era într-o casă străină.

Şi totuşi venise cu soare de la Constanţa. Plimbări cu barca în larg. O excursie de o zi pe Coasta de Argint, cu popas la Caliacra, Balcic şi Ecrene. Toate se decolorară brusc. Îşi reluă căscatul şi ţigara, într-un Iaşi veşted ca osul moaştelor Sfintei Paraschiva, în racla de la Mitropolie.

*
* *

Aniuta sosi pe neaşteptate, fără să-şi anunţe venirea, scurtând timpul pelerinajului la Chişinău. O primi „papa“ sărutând-o de la uşă până-n ietac.

Venind de la şcoală, cu geanta subţioară, Ivona descoperi de la uşă mirosul Aniutei. Miluţă Romanescu mâncase mai devreme, cu Aniuta, plecând la tribunal înainte de apariţia Ivonei.

Ivona n-o salută. Se apropie de ea, rece:

— Ascultă, Aniuta, s-a întâmplat ceva dezagreabil în lipsa ta. Dezagreabil pentru tine. A venit o scrisoare de la Chişinău.

— Unde-i?

— Aşteaptă. O scrisoare pe adresa tatălui meu. Tu ştii că am intuiţii. Am deschis-o, presimţind ceva. Cred că bănuieşti conţinutul scrisorii anonime?

Aniuta era prea fardată, ca palorile să fie evidente. În schimb figura i se lungi molatec, cum cad pantalonii când se desprind bretelele.

— Eşti inocentă? Te priveşte. Scrisoarea deschisă de mine era un denunţ împotriva ta, şi în genere, şi în particular. Între alţii era pomenit şi domnul Orghidan care ar fi făcut cu tine o călătorie la Chişinău, etc... Înţelegi?

— Prostii.

— Ascultă, Aniuta, după ce-am citit scrisoarea, am ars-o.

— Mulţumesc.

— Ai şi de ce... Dar să ştii: e prima şi ultima oară când dau pe foc astfel de corespondenţă. Şi încă ceva: ţin foarte mult la doamna Orghidan. E preferabil pentru viaţa ta privată să nu-ţi fiu duşmancă.

— Nici să nu-i mai frecventez?

— Ba da. Dar numai la poker. Fără cacialma, Aniuta. Am să vin şi eu la poker, şi toate vor merge înainte ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, ca şi cum scrisoarea n-ar fi existat.

Într-adevăr, era inventată, de Ivona, şi „în genere" şi „în particular“.

*
* *

Horia începuse să fumeze efectiv, fără să se mai poată opri. Atribuţia fumatului era semnificaţia unui agrement inofensiv în timpul muncii, deşi fuma şi când nu muncea. Mirare pe feţele tuturor cunoscuţilor lui. De când? Cum? Cu ce ocazie? Fără persiflare, dar cu un fel de satisfacţie. Fumatul îl umaniza în ochii celorlalţi, în sensul slăbiciunilor, scoborându-l de pe piedestalul perfecţiunii reci, apropiindu-l şi pe el de oamenii de toate zilele. Dar un chef colegial nu era dispus să facă? Dar la Jockey Club n-ar fi vrut să intre? Acea ciudată impresie că de când fuma, era înconjurat cât mai multă simpatie decât înainte.

Timpul lui Horia la Palatul de Justiţie n-avea nici o vacuitate; era respectat ca şi al hirurgilor în spitalul pe care-l conduc. Ţigara însă, crease pauze umane în densitatea acestui timp impermeabil omenescului, determinând apropieri şi schimb de vorbe extraprofesionale. Conversaţii scurte, dar intime, la lumina chibritului aprins, sau după primul fum, despre tutunuri, preţurile Regiei, anecdote cu fumători.

Şi ţigara apărută după patruzeci de ani, în degetele pure de păcat tabagic sau alcoolic, dăduse lui Horia între colegi, ceea ce perfecţiunea şi renumele lui profesional nu izbutise să-i aducă: un dezgheţ al antipatiei admirative de până atunci.

Dar ţigara era un drum cu surprize. Pe-acest drum, ceilalţi veniră spre Horia, apoi Horia se duse până la ceilalţi. Până la tutun, Horia nu circula decât prin grefe, studiindu-şi dosarele; în sălile de şedinţă sau camerele de consiliu, pledând şi pe sălile palatului, aşteptându-şi rândul, însoţit deferent de alaiul clienţilor şi secretarilor.

Tutunul însă, care apăruse la Chişinău cu cafeaua neagră, dorise şi la Iaşi aceeaşi însoţire. Aşa că într-o zi Horia cunoscu şi săliţa flecară a restaurantului de la Palatul de Justiţie, unde se adună nu numai cei care mănâncă pe apucate, dar şi cei care îşi odihnesc acolo servieta inutilă, creându-şi o atmosferă de cafenea, fără table, cărţi sau biliard. Cafele, şpriţuri, siropuri, anecdote, taifas, taclale.

Horia comandă o cafea neagră. Masa la care se aşează deveni a lui. Săliţa mică, mese puţine; aşa că ceea ce n-ar fi îndrăznit nici un avocat în altă parte, îndrăzni acolo. Pe rând, avocaţii cafegii şi fumători, se invitau la masa Maestrului, încântaţi de onoare, recunoscători pentru clipele de familiaritate cu Zeul aterizat între oameni. Îl înconjurau tot deferenţi, dar mai intim, mai cu zâmbet, fără îngheţul pe care-l provoca în genere contactul cu el, dispuşi să-l admire altfel, râzând generos la orice aluzie glumeaţă a lui, cercând să-i distreze, să-l convertească la această atmosferă care prin prezenţa lui căpăta un fel de titlu de nobleţă.

Şi Horia începu treptat să simtă nevoia acestui itinerar recreativ, apărut chiar la Palatul de Justiţie, descoperindu-şi o sociabilitate nebănuită până atunci.

„Băieţii“ văzuţi mai de aproape, erau agreabili. Ştiau tot repertoriul anecdotelor, toate cancanurile hazlii şi rămâneau mereu

respectuoşi, păstrându-şi rangul subaltern: generalul „bon enfant“ şi sublocotenenţii simpatici

— Mă băieţi, maestrul Orghidan e o grădină. Degeaba îl critică ramoliţii. E om de viaţă, mă...

Ţigara, cafeaua şi bufetul Palatului de Justiţie, consacrau tocmai prin tineret, o nouă reputaţie a lui Horia Orghidan, care îl integra afectuos în categoria „om de viaţă“, atenuând conturul repulsiv pe care i-l dăduse reputaţia făcută de bătrâni. „Bătrânii“ recunoşteau meritele prin care Horia îşi însuşise clientela lor, învingându-i pe rând, care-i făcea lucizi şi pentru deficitul lui omenesc, pentru egoismul lui de om rece şi calculat.

Şi iată că tinerii nu acceptau nici măcar luciditatea bătrânilor premergători, contrazicând impertinent reputaţia pe care ei o făcuseră Maestrului Orghidan.

Astfel, fără nici un efort deliberat, Horia deveni Maestrul tinerilor, Decanul murmurului nou. Era înconjurat, consultat, admirat, adulat, — mişcându-se; la Palatul de Justiţie, nu ca până atunci, ca un tanc îndârjit al victoriei masive, ci printre zâmbete şi aplauze, cot la cot cu viitorimea, uman, familiar, sprinten —, împrimăvărat.

Asociată la început cu Aniuta, cu coşmarul morbid şi tentacular al nopţilor de la Chşinău, ţigara devenea steagul unei victorii de altă natură decât cele de până atunci, tăgăduindu-i parcă altele.

Această stare de logodnă cu noul suflet, îl înviora — la Palatul de Justiţie — făcîndu-l mai puţin posac acasă, deşi Ana îi evoca mereu nu numai vechile constrângeri acceptate, dar şi un fel de mizantropie de care pe ea o făcea răspunzătoare. Nu ştiuse să-l antreneze spre oameni, nu-l iniţiase la plăcerile vieţii, la agrementele ei. Şi doar acesta e rostul femeii. Să aducă bărbatului plăcerea, deprinzându-l cu distracţia, aşa cum el s-a învăţat cu munca. Ana nu era comunicativă. Nu ştia să creeze o ambianţă de veselie în jurul omului trudit. În fond — gândea Horia — era mult mai egoistă decât el. Desigur că-l iubea. Dar îl iubea numai pentru ea, sechestrându-l, împiedicându-l să fie şi al altora. Probabil că era geloasă. Prefera să se plictisească în doi acasă, decât să fie cu el în lume printre alte femei.

Şi nu numai atât. Dar lipsa de poftă bărbătească pentru trupul Anei — după al Aniutei părea fad, stins, fără temperament, ca un ceai de tei după o ţuică — îi redeştepta vindicativ şi generalizat împotriva tuturor femeilor personificate de Ana, refuzul fidel al Aniutei, rezistenţa ei batjocoritoare, mistificarea lui. Devenise cast, alături de Ana. Aniuta îi lăsase o arsură, şi panica acestei arsuri. Se odihnea, se reculegea. Îşi împrospăta puterile şi echilibrul, ducând acasă o viaţă de convalescenţă într-un sanatoriu.

De câtva timp apărea în vocabular un nou cuvânt: „băieţii“.

— Cine-s „băieţii“ ? îl întrebă Ana.

— Tinerii avocaţi.

— De ce le spui „băieţii“?

Se uită nedumerit la Ana ca la toţi care cer să explici evidenţa.

—Cum ai vrea să le spun? o întrebă el cu un accent de sfidare.

—Cum vrei tu, Horia. Nu te supăra. O simplă curiozitate. Până acum nu le spuneai „băieţii“.

— Nu le spuneam „băieţii“? Dar cum le spuneam?

— Nici nu-i numeai. Nu existau pentru tine. Au apărut acum.

— Te supără?

—Dimpotrivă, Horia. Mă bucură să te ştiu sociabil. Ai nevoie de distracţie. Eşti obosit. Sunt încântată să-ţi găseşti prieteni.

—Vai, Ana, eşti obsedată de literatură ta. Firul de păr tăiat în patru. Analiză şi analiză pentru toate fleacurile lipsite de semnificaţie. De unde ai scos că „băieţii“ sunt prietenii mei?

—Horia, dar prietenia nu e o ruşine. E o nevoie. Tu te resimţi de lipsa ei. Soţia nu poate ţine niciodată locul prieteniei în sufletul bărbatului ei.

—Ana, iar subtilităţi literare. N-am nevoie de prietenie. N-am nevoie de distracţie. Sunt mulţumit aşa cum sunt. Parcă vrei să mă schimb.

—Horia, nu-mi atribui mie, ceea ce doreşti tu. Te schimbi singur, fără să consulţi. Ţigara...

— Tu nu fumezi?

—Dar nu-ţi fac un reproş! Constat. Ai nevoie de distracţii: ţigara. Ţi-ai găsit, fără să consulţi, o distracţie inofensivă.

— Ca şi tine.

— Ca şi mine. „Băieţii“.

— Lasă „băieţii“.

Glumise, prin asociaţie verbală, dar ca şi cum ar fi vorbit cu Aniuta. Ana îl privi cu mirare, dar continuă trecând peste tentativa lui de glumă.

—„Băieţii“ sunt o altă formă a nevoii de a te distra. Sunt încântată. Să-i poftim la noi...

—Nici nu gândesc. Refuz categoric. Asta-mi mai lipseşte, să aduc la mine Palatul de Justiţie. Te plictiseşti cu mine?

— Nu mă gândeam la mine. Exclusiv la tine. Eu nu te distrez. Ştiu, îl opri ea, ai fost foarte bun cu mine. Te-ai silit să mă convingi că ai nevoie de mine.

— Iar...

Ana renunţă.

Aprinse o ţigară.

Horia, ţigara lui. Fumul acestei ţigări îşi regăsi sinceritatea de la Chişinău, pornind spre Aniuta, gonit de Ana, ca de un vânt, spre cealaltă Ană.

În fond, de ce nu acceptase propunerea Anei de a-i invita pe „băieţi“ la el acasă? Căci într-adevăr. „băieţii“, ca şi ţigara, deveniseră o necesitate zilnică. Poate că acasă, nu se simţea la el, ci la Ana, găsindu-şi libertatea de a fi el numai la masa de lucru, în timpul muncii profesionale. Salonul primirilor era şi el al Anei, legat de constrângeri, căci pokerul fusese poate o distracţie săptămânală — cu o contrabandă platonică de erotism —, dar de când se

înapoiase de la Chişinău, masa de poker devenise penibilă. Se temea de Ana, din cauza Aniutei, şi de Aniuta, din cauza Anei. Căuta să se concentreze şi nu izbutea decât să câştige nimic în schimb. Fiecare poker îi aducea o recrudescenţă de mortificare. Aniuta îl neglija vizibil. Pe deasupra, ca o sentinelă a virtuţii, apărea şi Ivona, prietena Anei şi fiica lui Miluţă. În afară de asta, de când o strânsese în braţe pe Aniuta, toate familiarităţile altor bărbaţi cu ea, îi dădeau zilnic o zvâcnire de furuncul care coace. Şi Miluţă nu se jena. O dezmierda pe gât, chiar la masa de poker, o apuca de lobul urechii, pipăindu-l, simulând o urechează paternă, o ajuta să-şi îmbrace pardesiul, c-un gest posesiv... comportări care deveneau clocot în cazanul sângelui lui Horia. Şi-n altă parte n-o mai vedea pe Aniuta. Canalia.

Cuvântul lăsat la Chişinău reapăru pe buzele fumătorului, dând şi ţigării, şi cafelii, şi băieţilor, un caracter provizor, aşa cum ar avea Ana, faţă de rest.

Într-o zi, după ce-şi isprăvi activitatea juridică mai devreme ca de obicei, amânând cu scopuri extrajudiciare câteva procese, Horia propuse băieţilor să-l însoţească la Ştrand.

Încântaţi! Ura! trăiască Maestrul tinerilor! Ura!

Trimise automobilul acasă. Apoi se scoborî oficial, cu alai, către locul spre care, înainte de Chişinău, se îndreptase oficios oarecum.

Gustări şpriţuri, bere, ţuici, cafele... Plătea Maestrul. Anecdote. Căldură. Băieţii începură să-şi scoată surtucele. Glume caracteristice atmosferii adusă între bărbaţi de scoaterea surtucului, care are sensul intim al unei apropieri de cămaşă, ultimul obstacol între pielea goală şi dorinţa de a fi numai în ea. Basinul de înot nu se deschisese încă, deşi iunie era numele pe care numai calendarul îl dădea unui iulie autentic. Dar ieşenii nu cred decât în calendar, neavând prejudecata realităţii, aşa că „băieţii“ neputând să se scalde, în apă, se scăldau în băuturi răcoritoare, antrenându-l şi pe Horia la acest înot. Cunoscu abia atunci acea întâlnire faţă în faţă cu primăvara, pe care-o dau neiniţiatului câteva pahare de băutură. Ochii strălucesc, faţa zâmbeşte, sângele curge mai sprinten, vorbele capătă mişcări de dans — ca antrenate de o muzică şi deodată îţi vine parcă să dai bacşişuri.

— Încă un rând.

— Să ne trăiască Maestrul, ura!

— Ura!

Ciocnet de pahare. Pe cer, un soare bine dispus, un soare de comandă pentru aşa ceva, fălcos, sanguin, c-o hlizitură luminoasă de baragladină cu scripca. Simţeai că luna-i după el, la uşă.

— Nişte fripturi.

— Pui!

— Pui!

— Fleici. „

— Să mai aducă o masă.

— Nişte ţâri. Şi mărar.

— Ceapă, mă.

— Şi nişte ridichi, păcătosule. Ce stai? Galop! Mişcă!

Se ivi un secretar.

— Maestre...

— Afară, afară, afară.

Îl alungară cu sifoane ţâşnitoare, pe tulburătorul atmosferii. Căci nevoia de-a sparge, de-a toate, de-a răcni, de-a gesticula, e un atribut fiziologic al înfierbântării alcoolice, care accelerează minutarele vitalităţii, dezordonându-le automatismul.

Chelnerii, unul autentic, altul improvizat chelner din barcagiu improvizat — sunt singurele improvizări ieşene —, se îmbătaseră de comenzi, ca de un alt vin. Fugeau la crâşma de peste drum, bufetul Ştrandului, victimă şi el a pesimismului ieşan, nefiind înzestrat cu cele necesare chefului.

Un avocat porni după murături.

Altul după lăutari.

Altul după vin bun.

Ar fi pornit şi după „dame“ vreunul dintre ei, dar nu îndrăznea nici unul, în prezenţa soarelui, a ferestrelor Palatului de Justiţie, sever ridicat pe culmea dealului şi a Maestrului.

Dar apăru Aniuta, de la tenis, chemată parcă de nevăzute şi neauzite...

Tot short, tot pulpe, tot sâni. Şi tot înconjurată de atleţi abia puberi.

O dori nu numai Maestru tinerilor, dar şi „băieţii“ lui.

Sunt femei care apar în ochii bărbaţilor, dându-le parcă nevoia de a-i închide o clipă, pentru a le păstra în amintire ca pe o înălţare topită în cer.

Şi sunt femei a căror apariţie dă ochilor un fel de apucături dinţate, de câni care au înhăţat o halcă de carne, după care ochii bărbaţilor se întâlnesc într-o înfrăţire complice, uneori clipindu-şi reciproc aluzia la apetitul trezit.

Aniuta făcea parte din a doua categorie.

Îi văzu, şi se aşează la masa ei, picior peste picior, dând şi mai multă pulpă pulpei ei. Ştia de mult valoarea acestui gest — mai ales când era îmbrăcată — cu mult înainte de a-l vedea consacrat ca atare, de Marlene Dietrich în primul ei film care o lansase spre sexualitatea lumii : *Ich bin von Kopf bis Fuss für Liebe eingestellt...*

Toţi avocaţii însă ştiau şi respectau — în public — firma socială a Aniutei: Doamna consilier Romanescu. Aşa că apariţia ei nu produse explozii verbale, ci numai un jar pe care s-ar fi putut frige mult mai repede fripturile care întârziau.

După popasul mixt — răcoritor pentru ea, arzător pentru cei care se ardeiaseră privind-o — Aniuta se întoarse la tenis, oferind poporului ei din urmă, ondulaţia şoldurilor în pantaloni băieţeşti.

Vinul deveni necesar fără sifon.

Sosise între timp o damigeană adusă de un expert al licorilor ieşene.

Soarele apunea congestionat, de culoarea beţiei, colorând din cer cu vinul, obrajii chefului.

Coruri spontane, ţâşnite din naţionala nevoie a muzicii :

„Ionel, Ionelule,
De ce bei, băiatule ?...“

Unde era glasul Aniutei ?

Canalia ?

— Toarnă, băiete.

„Fiindcă te râd fe-te-le...ª

Cânta şi Horia, fără să dea cu punmul în masă, dar simţind muzica intens, cu o frenezie de a repeta cuvintele după ce corul le isprăvea.

— Mai cântaţi, băieţi.

Tenorul chefului se ridică în picioare, guşându-se prealabil, într-o tuşă muzicală de trombon gâjâit, cerând grupului reculegere şi seriozitate, din ochi.

Se ridicase, parcă tot în picioare, întâia stea de aur mic, cea care arde deasupra apusului, făcând semn cu batista stelelor din urmă: veniţi, începe.

Ferestrele Palatului de Justiţie ardeau veneţian în faţa zării de amurg.

Parcă se ridicau luminile în picioare, ca în biserică, după cetirea *Evangheliei.*

Sufletul simţea nevoia să facă semnul crucii în faţa nopţii care venea în odăjdii, înconjurată de stele.

— Ana!

— Ce-i, Ivona?

Veneau de la plimbare.

— Nimic. Când îi prea frumos, îmi vine să-ţi spun numele.

Intrară în oraş, luând tramvaiul de la Copou.

Glasul tenorului porni gâtuit într-o romanţă pe care şi Aniuta o cânta; corul îndrăzni să-l îngâne pe solistul marelui glas.

Cânta înainte, lungind notele, filându-le, dându-le o ontucozitate de tenii.

— Mai drege-ţi vocea c-un pahar, îl îndemnă unul.

Se făcu tăcere. Stelele cerului încă de argint, se opriră mirate, privind în jos. Gâgâind şi broaştele, fleşcăite ca nişte zbârciogi[1] muraţi, printre bănci, la marginea lacului, cu gura blazată şi ochi de „Basedow“.

În sfârşit tenorul căzu cloşcă pe scaun după ce-şi ouă glasul, lăsându-i pe ceilalţi. Glasurile se regrupară, ciocnind refrenului vesele de dans şi chiot.

Începea neastâmpărul cel mare, zăpăceala, care dau unei mese de cheflii înfierbântaţi îndemnuri ambulatorii.

— Bărcile, să vie bărcile! Chelner, adă bărcile. Ai venit?

[1] Zbîrciog — specie de ciuperci comestibile cu pălăria zbârată *(n.* ed.)

— Duceţi-vă, băieţi. Plătesc eu, hotărî Horia, cu glas târâtor, înfierbântat ca şi ei, dar suficient de vigilent, din cauza dorinţei de a se apropia de Aniuta, idee fixă care aprindea o lumină în haosul care începea să-l clatine.

Bărcile deveniră mijlocul cel mai natural de-a scăpa de ei.

Porniră, gesticulând, ca la asalt, cu mânile ca săbiile şi glasul ca nechezatul. Copii: ai vinului.

Horia plăti şi se strecură, rămânând după o barcă: soluţie românească pentru toţi cei care eventual vor să justifice, mai ales după chef, popasul tainic lângă ceva de lemn.

Nu numai Ivona avea intuiţii, dar şi Aniuta, căci fără de nici o prealabilă cercetare, ştiu că trebuie să rămâie singură. Îşi pregăti din vreme o migrenă, încetinindu-şi jocul, deprimând sistematic elanul celorlalţi, ducând mâna la frunte, în răstimpuri, retrăgându-şi racheta din joc, cerând linişte.

— Vă rog, lăsaţi-mă singură, nu mă simt bine.

Se întinse pe o bancă, cu mînile subt cap, aşteptând să-i plece partenerii.

Abia după plecarea lor şi după ce umbrele nopţii dădu ştrandului, ca şi Chişinăului, intimităţi propice, se îmbrăcă, se fardă şi porni încet, oprindu-se o clipă la bufet.

Horia o prinse haiduceşte, ca la poteca de codru, încleştând-o în braţele lui. De pe lac veneau refrenuri vesele. Plutea în noapte un parfum de verdeaţă udă şi un miros de lemne tăiate şi de cojoc ţărănesc. Aniuta mirosea ca după tenis: a trup gol, vară.

Fără emoţie, Aniuta dădu drumul rachetei, făcând din braţele aduse peste gură barieră între capul ei şi buzele lui Horia.

— Aniuta, lasă-mă să te sărut. Sunt nebun după tine.

Mirosea a vin şi a tutun. Toate vorbele gemeau răguşit, ca tânguirea broaştelor din mâl. Ochii injectaţi aveau vinişoare roşii ca viermii apelor moarte. Nu mai vedea. Pete roşii ca buzele Aniutei, îi jucau pe ochi. Parcă-şi vedea sângele dansând. Clipea. Gemea. O strângea. Îi muşca braţul.

— Ai!

Îi muşcă gura. Şi Aniuta i-o muşcă.

Câni, trăgând din aceeaşi carne, bot în bot.

Din ce în ce, inima Aniutei bătea mai tare. Ritmul drăcesc al dansului o cuprinsese. Broaştele. Corurile. Inimile.

Parcă băteau în jurul lor tam-tam-uri africane cu cadenţe surde.

Şi deodată, Aniuta se temu atât de tare că-i sfâşie bluza, rochia, încât, lăsându-se încleştată ca până atunci, bâjbâi prin întuneric, deschise uşa gheretei de lemn şi trăgându-l după ea, se prăbuşi cu el — dezbrăcându-şi singura frunză care o acoperea.

*
* *

— Nu dăm la masă, Coniţă?

— Aşteptăm.

Horia nu era nici în birou, nici în casă. Deprinşi să nu-şi aroge dreptul la iniţiative, secretarii n-o anunţaseră pe Ana că Maestrul „s-a încurcat“ la Ştrand. Se descurcaseră singuri cu clienţii, plecând apoi la masă.

Ana fuma la fereastră. N-avea poftă de mâncare. Dacă ar fi fost singură, s-ar fi mulţumit cu fructe, cafea şi ţigări. De-o vreme accepta foarte distrat — ca şi participarea la poker — obligaţia deprinderii de-a fi soţia lui Horia. Gândul plutea pe un vag de culoarea Mării Negre, noaptea, când te apropii de somnul pe care nu-l găseşti decât o dată cu zborul în mare.

Nu era propriu-zis tristă. Distrată. Trăia înainte alături de Horia, aşa cum ai cânta cu un deget, pe-o claviatură de pian, fără să asculţi sunetele, uitându-te pe fereastră, absent. Îi era lene şi de Ivona, deşi se plimba uneori cu ea, ştiindu-şi-o devotat aproape, sensibilă ca frunzele din vârful plopilor, curată, proaspătă, fermecător tânără. Dar şi Ivona devenea ea tot ce era formă şi culoare a bucuriei de-a trăi, veste pentru alţii. Lângă Ivona, aveai impresia că fură, că acceptă o scrisoare destinată altcuiva. O iubea prea mult ca s-o îndepărteze. Şi nici nu ştia cum, dar dorea din ce în ce mai tare, o dragoste pentru Ivona. S-o vadă îndrăgostită de un băiat. Să ducă aceluia ceea ce elanul pasionat al prieteniei îi sacrificase ei. Şi totuşi, şi dragostea Ivonei o aştepta cu o strângere de inimă. Nu mai vedea în dragoste un drum spre fericire, ci unul spre resemnare.

Zi cu zi, sufletul Anei îşi pierdea viitorul. Nu se putea gândi mai departe. Trăia zile, ca în file rupte, fără să-şi mai răsfoiască, nici să-şi simtă cartea.

Nici nu se mai irita. Parcă aştepta ceva exterior — ca şi cum s-ar fi putut întâmpla — care să-i dea curajul şi energia, unei hotărâri. Avea mereu senzaţia, cu resemnarea lui de tren uitat pe o linie moartă, de tren al neputinţii de-a mai pleca, a lui Pierrot.

Se gândea la ea ca şi la Pierrot, c-un oftat care pecetluia un destin închis.

Nici plimbarea cu Ivona n-o înviorase.

Tic-tac, tic-tac, tic-tac.

Horia întârzia în oraş. O noutate care n-o mira decât superficial, situată în mecanismul deprinderilor zilnice, căci altminteri era natural ca Horia să fie cât mai puţin cu ea.

O sonerie răsună tare, stridnd tăcerea. Crezu că a venit Horia. Porni să-i deschidă.

Se înşelase. Sună telefonul.

— Alo, cine-i vă rog.

— Iaşul, Iaşul...

Parcă vâjiia o furtună cosmică în receptorul de ebonit.

O dezordine vastă, care aducea timpanului frământări de haos.

Şi dintr-o mare depărtare, ca de dincolo de lume, din altă planetă, un glas stins articula convulziv „Iaşul, Iaşul, Iaşul“...

— Aici Iaşul.

— Tu eşti? glasul tău? Dragostea mea, copilul meu, fetiţa mea!!

Cădeau vorbele, ca dintr-un cer deschis pentru îngeri, deasupra unei furtuni de iad spart. Pâcâituri, cutremure, vâjiiri, uuituri, gemete. Stridenţe de sârme în văzduh, — acele demenţe ale tăcerii, care-s vârcolacii undelor radiofonice —, dând în răstimpuri şi mai fragilă subţiime unui concert de vioară.

— Iaşul, Iaşul. De ce nu răspunzi? Iaşul...

Inima Anei devenise atât de dureroasă, încât şi-o acoperi cu mâna liberă. Glasul acela tânăr, pasionat şi deznădăjduit, care o iubea, era mai patetic decât toate glasurile artei.

Pur, brut, direct, era ţipătul de cocor al dragostii, bătaia ei de aripi, braţele ei întinse peste lume după biata feerică pâlpâire de aur a unei steluţe.

— Eu sunt, da. Eu.

— Tu?

Era straniu ce făcea Ana, răspunzând în locul altuia, ea care niciodată nu glumea cu viaţa. Dar îi bătea inima, aplecată cu sfâşiere asupra întregului pământ, ca peste un leagăn de copil bolnav.

— Te iubesc, te iubesc, te iubesc. Auzi?

— Aud.

— Plâng, gândindu-mă la tine, râd, plâng, sunt fericit. M-auzi?

— Te-aud.

— Cerul meu, fetiţa mea...

Haosul înghiţi glasul acestui delir, întunecându-l.

Inima Anei pâlpâia ca o flacără adusă în pumni de la înviere, să n-o stingă vântul.

*
* *

Omul de lemn care venind pe subt tei, sui ţapăn scările cerdacului şi se opri — şi mai rigid — în faţa uşii gândindu-se încruntat, — nu-şi aminti cine-i decât în clipa când mâna pornită spre buzunar găsi cheia, ridicând-o spre broasca Yale.

,,Horia Orghidan vine acasă“.

Cuvintele parcă defilară prin faţa lui, dându-i onorul.

Sughiţă şi intră fără să aprindă lumina, hipnotizat de un singur gând: să doarmă.

O lună galbenă dădea şi mai mult sinistru acestui om de ceară, cu buzele ca o rană falsă şi obrazul pătat parcă de amprentele cu sânge ale unui asasin.

Galbenul lunii de ceară îi împrejmui prin întuneric mersul automat.

Aprinse un chibrit, făcându-şi potecă prin întunericul de moarte al casei străine. Intră în ietac, lăsând lumina stinsă, cum o găsise. Îşi dezbrăcă surtucul şi jiletca, punându-le automat pe scaunul de la căpătâi, îşi scoase pantofii, fără să le mai desfacă

şireturile, îşi desfăcu nodul cravatei, şi rupse gulerul cu nasture cu tot, şi se trânti pe pat, cu faţa în sus şi mâinile răstignite.

— Fuuu...

Se dezumflă, într-un fel de leşin al întregii fiinţe, lăsând pe patul somnului, strâmbă şi rânjită, păpuşa de ceară a lui Horia Orghidan.

Ana uitase că aşteaptă pe cineva. Nu mai aştepta nimic. Găsise miracolul unei emoţii în inima ei. Sufletul era evlavia unei îngenunchieri, ca-n Bethleemul cel naiv adus de stelele cu poze şi cântece de Stea.

— Nu dăm la masă, Coniţă?

— Aşteptăm.

Maria apărea şi dispărea cu acelaşi refren, fără să intre în odaie, stând la uşă. Dar intervenţiile Măriei în răstimpuri, îşi pierduseră sensul, devenind o mişcare uniformă a timpului — tic-tac, tic-tac —, c-un altfel de cuc decât cel răsărit la ore din uşiţa pendulului.

— Nu dăm la masă, Coniţă?

De data aceasta Maria intră în odaie, apropiindu-se de fereastră la care veghea Ana. Îi vorbi în şoaptă stăruitoare, ca şi cum ar fi vrut s-o deştepte din somn.

— O sunat miezul nopţii.

Poate din cauza tăcerii adunate în toate odăile, „miezul nopţii“ se ivi în urechea Anei, negru ca umbra lui Satan în superstiţiile populare.

Şi numai după acest popas lângă „miezul nopţii“, mintea Anei înregistră normal sensul casnic al vorbelor Măriei.

— Duceţi-vă la culcare. Conaşu se vede că nu vine la masă.

— Şi mată ?

— Eu... du-te, lasă, am să văd.

Maria plecă. Ana muşcă dintr-o pară, aprinse o ţigară. Apoi le aruncă pe fereastră. Vroia să închidă ochii în patul ei. Atât. Fără să ştie dacă va dormi sau nu. Stinse lumina. În dreptul geamului, micşorată, luna era galbenă ca obrazul morţilor în raclă de sticlă. Stranie, fiindcă ochii o vedeau astfel după trecerea „Miezului Nopţii", într-o casă mare, mută, cu luminile stinse.

Totuşi Ana porni spre ietac ca de obicei. Dar absurda senzaţie că cineva e la spatele ei, o făcu deodată să fugă spre ietac. Intră, trântind uşa, cutremurată de fiorul copiilor care-au visat strigoi; văzu umbra din pat, ţipă, aprinse lumina, îşi acoperi gura ca să nu ţipe iar.

Nu-l recunoscuse.

— Horia!

Părea mort.

Se repezi spre el cu braţele întinse. Îi căzură.

Beat! Duhnea a vin şi a rachiu şi a sudoare acră. Galben, cu pleoapele vinete, c-o mână care atârna pe podele.

Beat!

Ana scânci ca un copil, muşcându-şi pumnii. Vru să stingă lumina, să nu-l mai vadă.

Nu mai putea. Închise ochii.

Nu era rănit?

Alt pas spre el, cu ochii mari deschişi. Se aplecă, îi pipăi gura şi faţa, luă batista lui din buzunarul surtucului, o văzu roşie, îi şterse obrazul cu un colţ curat — ea îi brodase iniţialele — şi descoperi grăsimea trivială a roşului de buze.

Scăpă batista din mină, c-un răsunet spart al inimii.

Nu pricepea nimic. Creerul devenise un fel de sticlă, ca şi ochii, prin care toate intrau şi rămâneau nejudecate.

Îl pipăi cu degetul pe obraz, stupid şi incredul, ca şi cum s-ar mai fi putut aştepta la o farsă macabră, la o păpuşă de ceară pusă de Horia pe patul lui, ca s-o sperie la miezul nopţii, el fiind ascuns subt pat.

— Horia!

Beţivul tresări, scuturat de un sughiţ, gâlgâi înfundat, şi iar se dezumflă.

Fără putere, Ana căzu pe scaunul de la căpătâi, cel cu jiletcă şi surtucul. O cuprinse un fel de leşin halucinat, ca adormirea celor degeneraţi. Vedea tot, dar amorţit deşi intens, printr-o transparenţă stranie. Uneori i se părea că doarme în pat şi se visează pe scaun, lângă păpuşa de ceară, Alteori auzea deodată, ca o apropiere, pulsul ceasornicului din jiletca de pe scaun şi tresărea, absurd convinsă că Horia a venit şi s-a oprit la spatele ei, râzând glumeţ. Iar adormea cu ochii deschişi ca în fundul mării, printre alte vietăţi.

Ostenea ca cei care-şi pierd sângele.

Capul i se înclină. Umerii se muiară. Parcă devenea scrum, într-o ardere înceată.

Câteva clipe aţipi. Visă că Horia e beat şi o strigă, întinzând spre ea mâni pline de sânge. Îi tresări inima, se deşteptă c-un vaiet, întinzând mâna după Horia, s-o apere de coşmar.

Păpuşa de ceară deschisese buzele, parcă topindu-se de căldură: un fir de salivă se prelingea în colţul gurii.

Ana se deşteptă într-o luciditate stranie. Văzu tot. Ştiu tot. Acceptă tot. Beţia lui Horia avea în braţe, buzele, sudoarea şi parfumul unei femei de stradă.

Nici mânie. Nici dezgust. Mai mult, dar altceva.

Spinarea i se îndreptase. Ochii îşi aprindeau lumina. Fruntea se limpezise, descreţindu-se. Faţa se deştepta, adunându-şi expresia într-o concentrare de rugăciune.

Căci Horia murise vegheat de văduva lui. Murea de şaptesprezece ani, zi cu zi, noapte cu noapte.

Îl ducea astfel pretutindeni, peste întreaga lor viaţă, cădelniţând a moarte. În jurul Iaşului celor dintâi plimbări: lângă biserica Buna-Vestire a logodnei lor; în casa anilor ei de portocale venite pe fereastră; în casa anilor de-apoi, cu două biblioteci pentru doi oameni singuri, până când Iaşul tot, din zare în zare, mirosi a moarte printre biserici.

Şi-apoi, întregul convoi veni la deal, solemn, coti pe lângă orbul de la poantă şi trecu pe subt tei, încet, legănându-se, aducându-l pe Horia pe patul morţii lui.

Fără să-l mai privească, lăsând lumina aprinsă ca în odăile în care lumânări veghează somnul morţilor, Ana se ridică de pe scaun, deschise uşa şi o închise la loc, începându-şi noaptea ei.

Nu se gândea la Horia. Mai vechi decât moartea rochiei de mireasă şi doliul după el se veştejise.

Se gândea la un străin, numit de alţii Horia, care trezise în ea solemn ca un cor antic, ura.

Plutea cu două aripi, ca de coasă, întunericul, asupra vieţii omului străin. Mintea Anei îl gândi, noapte cu noapte, zi cu zi, din tinereţă până în maturitate. Ochiul n-avea lacrime, nici asprime. Privire de ger nordic care ucide zborul fără glonţ, arzându-l fără flacără.

Gândi, gândi, gândi, până când iarăşi se opri — cu altă inimă — lângă bătaia inimii adusă de un glas venit parcă din cer, printre furtuni: „Plâng gândindu-mă la tine, plâng, râd, sunt fericit. M-auzi?“

Îl auzea din miezul nopţii ei.

Privea şi dragostea cu aceeaşi ochi şi acelaşi gând, ca şi pe omul străin.

Aceeaşi lună galbenă îşi pregătea apusul, desfrunzindu-se în nouri, ca o toamnă a strigoilor.

Ana se duse la masa ei. îşi pregăti cu gesturi potolite, două plicuri de dimensiuni inegale şi două scrisori. Apoi luă o foaie albă, scriind: „Ana, Ana, Ana, Doamnei Ana Orghidan, Iaşi, Iaşi, Iaşi, Constanţa, marea, farul, digul, Ana, Ana Florentin, domnişoara Ana Florentin, tu, eu, noi, amândoi, Ana, Ana mare, dig, far, Iaşi, Iaşi, Iaşi, până când cuvintele începură să apară cu forme străine scrisului Anei. Alt scris ieşea din cel vechi, ca un schelet dintr-un coşciug. Literile îşi pierdeau rotunzimea de mărgele înşirate, crescând rigid, la început împleticite ca mersul beţivilor, un fel de litere de tipar împinse cu mâna, apoi însufleţindu-se, transfigurindu-se, pierzându-şi stângăcia sacadată, devenind a desenul unui scris adus de amintire — scris de bărbat.

Aceeaşi mână, dar alt scris.

Scrisoarea începu atât de straniu că parcă un nebun îşi vedea chipul în oglindă: chipul? gândul?

„Nu, Ana, nu-ţi voi spune Ana Orghidan. Numele tău e Ana Florentin aşa cum n-a rămas decât în dragostea noastră...“

Nici o emoţie. Un calcul rece. În fiecare literă era o cifră, în fiecare rând, o adunare. Mâna avocatului Orghidan când îşi făcea socoteala veniturilor s-ar fi putut învecina cu mâna acestei scrisori de dragoste: întâia şi ultima.

„...îţi mulţumesc că ai venit. De douăzeci de ani te aşteptam, deşi căsătorit ca şi tine, ştiind că într-o zi vom fi iar două aripi ale aceluiaşi trup. Plâng, gândindu-mă la tine, râd, plâng, sunt fericit, M-auzi, Ana ?“...

Fura inima glasului venit din cer, atât de calm, că parcă transcria un rezumat de concluzii pentru avocatul Orghidan, pe vremea când îi era secretară.

„...Aleea noastră, digul, grădina noastră, marea. Tu şi eu. Farul. Valurile. Pelerina. Ana...”

Nota, cum însemna rufele avocatului Orghidan, trimise la spălat.

„...Râdea marea în jurul nostru, revăzându-ne îmbrăţişaţi pe aceea pelerină...“

Murdăria în faţa celei mai albastre nopţi cu lună, pelerina versurilor lui Verlaine: *„La mer sur qui prie la vierge Marie”.*

„...La far, tu şi eu, noi doi, amândoi, vorbele tinereţii şi ale regăsirii noastre. Ana, plâng, Ana mea Florentin“.

Lipi plicul, scrise adresa: *Doamnei Ana Orghidan.*

Alt plic. De data aceasta, mâna Anei îşi reluă scrisul. Adresa: „Doamnei Corina Foscalo...”

Textul*: „Dragă Corina, recurg la un subterfugiu cam şcolăresc pentru a-l convinge pe Horia să se despartă de mine, acordându-mi călătoria pe care mi-o propuneai. El e prea ocupat ca să accepte invitaţia ta. Expediază-mi imediat la Iaşi — nerecomandat — alăturata scrisoare. Râzi, Corina!*

Ana".

Închise plicul. Puse timbre.

Aprinse o ţigară cu acea satisfacţie pe care ţi-o dă ducerea până la capăt a lucrului hotărât.

Începeau zorii, înflorind grădinile luminii.

Scrumul ţigării căzu pe scrisoare. Ana îl suflă cu meticulozitate, acordând mai multă importanţă scrumului decât zorilor. Încuie scrisoarea în sertarul unde era şi plicul călătoriei lui Pierrot. „Cucurigu, boieri mari, daţi punguţa cu doi bani“.

Dimineaţa noului timp îşi pierduse şi acest cucurigu.

Luă cheia, stinse lumina, trecu fără grabă şi cu indiferenţă prin odăile în care noaptea se decolora ca stânjeneii trecuţi, deschise din nou uşa ietacului, stinse lumina, se dezbrăcă şi se culcă, închizând numai ochii, lângă duhoarea de vin, sudoare acră şi lângă horăitul celuilalt.

*
* *

Horia Orghidan se deşteptă la şase, ca întotdeauna, dar fără memorie. Migrena îl rostogoli c-un picior la Chişinău şi de-acolo îndărăt la Iaşi, din Aniuta în Aniuta. Avea în gură sărutările acrite în vin şi tutun. În nări, mirosul şi parfumul ei. Întinse mâna alături, căutând-o.

Abea atunci se trezi, retrăgându-şi mâna, ars. Ana.

— Fuuu...

Începea alt „fuuu“, al deşteptărilor din beţie.

Vinul. Noaptea. Migrenă. Aniuta. Ana.

„Ionel, Ionelule
Nu mai bea, băiatule..."

Migrena repeta refrenul chefului, actualizându-i toate zgomotele în timpan.

Ce dracu făcuse?

Se îmbătase.

— Fuuu...

Cine-l aduse acasă?

Apărea acea viespuire de întrebări a deşteptărilor din beţie, când mânile îşi pipăie capul — capul trupului normal, capul creierului lucid, — implorând răspunsuri, asigurări, îmbărbătări.

O luă din, nou — băbeşte — de la Palatul de Justiţie, recapitulând prin zvâcnirile migrenei începutul şi sfârşitul chefului. În ghereta sălbatecă, sfâşiindu-i creerii. De acolo începea întunerecul, ca un tunel.

Se întâlnise cu Pierrot beat? Sau numai visase? Băuse cu beţivul într-o mahala? L-ar fi mortificat aşa ceva. Cine-l adusese acasă? Cum intrase? Făcuse scandal?

Niciodată nu se gândise la el ca la altcineva.

Şi iată că... Ana dormea? Îl văzuse?

„Ionel, Ionelule,
Nu mai bea, băiatule..."

Îl cuprinse deodată, în faţa avalanşei întrebărilor fără răspuns, panica oamenilor care au făcut o crimă, înainte de-a şti dacă sunt urmăriţi sau nu.

Dormise îmbrăcat! Îşi văzu picioarele rămase cu ciorapi, la capătul pantalonilor mototoliţi şi pătaţi... Dădu să sară din pat. Dar paroxismul spaimei de-a fi descoperit astfel de Ana — care dormea — în loc să-i dea impulsiuni, îi refăcu prudenţa. Se uită încă o dată spre Ana, cu coada ochiului. Dormea cu spatele spre el, pe o coastă. Respiră. Se dădu jos din pat, circumspect, evitând zgomotul ca acei clienţi ingraţi ai hotelurilor de noapte, care se strecoară dis-de-dimineaţă din aşternut, fără să plătească. Cu surtucul şi jiletca într-o mână, şi pantofii în cealaltă, devenit din cap până-n picioare un corp delict, ieşi în ciorapi, deschizând şi închizând uşa cu respiraţia oprită.

De-a dreptul la baie. Încuie uşa. Se inspectă în oglindă, mirat, ca pe-un dosar penal. Ochii, gura, — era feştelită ca a copiilor după ce-au mâncat agude — obrajii: frecaţi cu mâna, lăsau urme de buze. Se dezbracă, făcând instinctiv ceea ce fac şi criminalii. Îşi adună rufele nopţii în cămaşă făcând o bocea abjectă, pe care o înveli într-un ziar, ascunzând-o deasupra dulapului. Apoi se săpuni cu

pământuful de ras, cercând parcă, răzându-se meticulos, să-şi schimbe faţa. Apoi trecu subt duşul rece, — focul nu era încă aprins, fiindcă Ana se scula mult mai târziu şi el nu admitea irosirea lemnelor —, fricţionându-se cu mănuşa aspră. Îşi frecă trupul cu săpun şi cu mănuşa aşa cum spală spălătoresele, rufele pe care vor să le scoată din boală.

Şi abia după ce se despărţi într-o măsură de urmele nopţii, punându-şi halatul, încercă să mediteze. Era aproape sigur că nu vorbise cu Ana şi nici nu văzuse lumina aprinsă în ietac. Probabil că Ana îl aşteptase târziu la masă, şi văzând că nu mai vine, se culcase şi adormise.

O trezise sau n-o trezise ?

Un om deprins de peste patruzeci de ani să aibă încredere în el, cu greu poate să şi-o refuze chiar când s-a îmbătat. Nici beat, Horia Orghidan nu-l socotea capabil pe Horia Orghidan să facă imprudenţa de-a o trezi pe Ana când nu trebuie.

Apoi se amestecă avortul lui Horia Orghidan. Dacă ar fi trezit-o, desigur că Ana l-ar fi dezbrăcat, culcat, i-ar fi pus o compresă pe frunte, amânând explicaţiile pe a doua zi. Exclus ca Ana să fi procedat altfel. Aceasta era logica ei.

Devreme ce se trezise îmbrăcat, însemna că Ana nu-l auzise intrând în ietac. Evident. Nu mai încăpea nici o îndoială. Ana nu ştia nimic.

Şi din clipa în care îşi consolidă această certitudine, liberat de grijă, se întoarse cu iritare împotriva Anei, făcând-o răspunzătoare de tot ce-i părea — acum — exagerat şi absurd în panică lui.

În definitiv ce se întâmplase? Făcuse ce fac toţi bărbaţii: se încurcase şi el o dată la un chef. Se îmbătase.

Ei şi? Logica acestei mânii o escamota pe Aniuta, lăsând să apară numai cheful.

Pierrof era un beţiv înveterat. Îi făcuse Ana vreodată un reproş? Atunci? Ridică din umeri. O sună pe Maria, poruncind să-i facă o cafea neagră „la pahar“. Maria îl privi nedumerită.

— Ce aştepţi ? Pleacă.

Redevenise stăpânul său, prin mânia împotriva altora, chiar şi împotriva uşilor pe care începea să le trântească, uitând că Ana doarme.

Se îmbrăcă, ducându-se în birou. Acolo îşi bău cafeaua, aprinzând ţigara.

Tot el se sculase înaintea secretarilor. Ei veneau la opt, somnoroşi. El şi după chef, cu toate că migrena încă nu cedase, tot treaz era la datorie.

În genere, trezirile la oră fixă, cu un ritual invariabil, îi dăduse o satisfacţie fără relief special. Se deprinsese cu ea ca şi cu dosarele de pe biurou, ca şi cu scaunul, creionul, ochelarii şi cu restul: Ana.

De data aceasta însă, după ce învinsese pe rând somnul, panica, mahmureală şi migrena — biuroul cu dosarele, cafeaua neagră şi ţigara, îi dădeau o satisfacţie atât de neaşteptată încât nu

făcea nimic, simţind din cap până-n picioare, bucuria de-a trăi. Aer curat, soare, verdeaţă şi flori. Bani avea, procese avea, casă avea.

Zâmbi indulgent.

*

* *

Horia descoperise „viaţa“. Se simţea întinerind. Îi venea să-şi puie o floare la butonieră. Se uita în oglinzi cu satisfacţie, apreciindu-se ca bărbat. Nici burtă, nici zbârcituri. Glezne subţiri, spinare dreaptă, trăsături energice şi regulate, păr des — nu-i cădea — dinţi toţi şi albi pe deasupra.

De la patruzeci de ani în sus, „a descoperi viaţa“ înseamnă a vedea altfel viitorul decât până atunci. Viaţa e ceea ce apare bărbatului copt în locul bătrâneţei presimţite. Câtă vreme se limitase la Ana, se pregătise de bătrâneţe, resemnându-se să caute o înţelepciune. Cafeaua neagră, ţigara, bufetul, băieţii, cheful şi Aniuta, îl izbăviseră la timp de înţelepciune, făcîndu-l să îndepărteze ceasul ei, care măsoară moartea vieţii.

După, chef, se întâlnise la Palatul de Justiţie cu „băieţii“, pe rând cu câte unul. Care de care mai prăpădit: „vâjiit“ spuneau ei, definind mahmureala chefului, — cu sângele devenit refren metalic de chinină în timpan şi creierul ceţos şi buhăit de aburi ca munţii —, printr-o vorbă consacrată de argoul chefliilor, derivată din verbul onomatopeic: a vâjâi.

Horia rezistase cel mai bine.

— Maestre, nici nu se cunoaşte. Sunteţi extraordinar pe onoarea mea.

Ana nu-i făcuse nici o scenă.

— Te-ai întors târziu ?

Atât.

— Am stat la Ştrand cu băieţii. Trebuia să-mi încep propaganda pentru Decanat. Alegerile or să fie tocmai la iarnă. Dar mă pregătesc din timp. Nu vreau să am aerul că procedez că politicianii, în ultimul moment.

Dar Aniuta...

Era suficient să se gândească o secundă la Aniuta, — se gândea la ea cu sângele, Aniuta fiind pentru el un anotimp fiziologic —, şi-ndată devenea gentil cu Ana, gata de complimente: de ordin spiritual, moral. Contrastul dintre ele satisfăcea în el şi vanitatea şi fiziologia, Ana consacrându-i înţelepciunea, Aniuta tinereţei. Curios! Nu bănuise niciodată că o aventură poate să-l facă mai acomodant cu soţia înşelată. Certitudinea Aniutei îl făcea s-o respecte mai uşor şi numai obiectiv pe Ana, retractându-i chiar iritările pe care i le provoca înainte. Natural, cu condiţia să nu-i facă scene.

Nu-i făcuse. Vorbiseră fără efort, ascultându-se unul pe altul, replicându-şi fără pauze şi fără nervi, în aşa măsură încât Horia uitase să-şi mai citească ziarul, sărutând-o pe Ana c-un fel de recunoştinţă. Parcă era pe punctul de-a deveni mama lui Horia —

noroc că murise la timp — încă din liceu devenise compromiţătoare pentru ambiţiile fiului.

Îşi frecase palmele şi plecase la palat într-o dispoziţie excelentă: aceea care în cupă de cristal se numeşte şampanie.

Aşteptându-şi rândul la procese se gândea la excursii, la vacanţa de vară, la haine, cămeşi de mătasă, cravate. Se întâlnise deodată, în plină maturitate, cu un alt optimism, gata să-i atribuie sensul unei filosofii revelate, prin care-şi depăşea nivelul intelectual de până atunci. Crezuse — intim — că limita superiorităţii lui e avocatura în care se ilustra. Se ferea de oameni — ca om — acoperindu-şi prin superioritatea profesională, lipsurile ştiute numai de el. Se înşelase? Probabil. De vreme ce contactul cu oamenii îl stimula, dându-i presimţirea altor victorii, mai puţin aride decât cele de până atunci, dar recreative, mai zâmbitoare, mai vii.

Veselia nu-i mai inteligentă decât tristeţea. Dar oamenii cari au trăit departe de veselia grupurilor, confundă foarte uşor râsul provocat de ei sau împărtăşit de ei, cu un atribuit al inteligenţei stimulate. Cheful şi chiar acel aperitiv cotidian de chef, gustat în treacăt la bodega sau berăria obişnuită, dă adepţilor, certitudinea inteligenţei. Veselia găsită în vin şi-n ambianţa lui, glumele ei, anecdotele ei, aforismele ei, clevetirile ei, certifica adepţilor grupaţi acolo, conştiinţa că alcătuiesc un tribunal al judecăţii neconformiste, al judecăţii deştepte.

Desigur că e o iluzie, foarte răspândită, dar neofitul Horia o descoperi cu entuziasm. Prin chef, intra printre oameni, descoperindu-şi aptitudini sociale pe care nu şi le bănuise, de-a se distra, distrând, de a fi în „vervă“, nu în slujba dreptului, ci în numele vitalităţii.

Candoarea neofitului care descoperea mereu, „oul lui Columb“, convins că l-a inventat, dădea acestui om calculat până atunci în toate actele vieţii lui, farmecul spontaneităţii.

Dar Horia nu cunoştea încă ritualul post festiv al celor rutinaţi. Pe la şase, o delegaţie de băieţi se prezintă la el:

— Maestre, avem o propunere: n-aţi vrea să facem o baie de abur?

— Eu fac baie acasă, băieţi, nu se putu împiedica Horia, încă epatat că are acasă ceea ce alţii doresc.

— Ce-are a face, Maestre?

Cedă, sacrificând un proces.

Esenţa de brad turnată cu pâlnia în gâtul samovarului caloric, dădea respiraţiei profunde şi conştient răspicate, vara pădurilor de munte. Băieţii şedeau pe băncile suprapuse, goi în jurul Maestrului gol, ca pentru o fotografie. Toţi asudau cu deliciu, laolaltă, devenind fraţi, ca fântânile surori. Numai strugurii de sudoare, goi ai naturii. E tare greu să nu te trezeşti subit tenor, bariton sau bas, la baia de abur, unul lângă altul. Ca şi culesul viilor, sudaţia băii de abur aduce cântece celor deveniţi copii. Hruba ei boltită cu sonoritate de biserică, dă aparenţă glasului chiar şi afonilor. Soliştii cântă arii de operă, cu mugete profunde în care vaca şi boul şi-au pierdut numai

coarnele. Dar camarazii de beţie şi sudaţie găsesc acolo, în aburii inspiraţi, portativul corului.

Începu. Baia fu un cor cu sudoare, cu duşuri, cu masaj săpunat, cu apă rece din basin care înviorează deodată moleşirile acumulate până la fiorul ei de argint sonor. Cearşafurile-n care dinţii îşi exagerează dârdâirea provocată de basinul rece, popasul orizontal, cu cearşaful, cu burnuzul şi şervetul ca turbanul, pe canapeluţe alineate cu într-un dormitor juvenil, ţigările fumate indolent, impresia că eşti sultanul bine dispus care-şi fumează narghileaua aşteptând cadânele.

— Bine, bine, băieţi, dar parcă mai trebuie ceva...

— Câte sticle, Maestre ?

— Câte jumătate de sticlă, de om.

— Maestre, doar suntem oameni întregi!!

— Şi jumătate.

Râsete.

— Cotnar de la Canter.

— Şi ceva pârjoale.

Baia de abur e o punte între două chefuri.

— Alo, alo, casa Orghidan? Tu eşti Ana?

— Eu.

— Să nu m-aştepţi la masă. Sunt invitat la o agapă colegială. Nu te superi ?

— Nu.

— Te sărut. Îţi trimit maşina să te plimbi. Ştii ce? Invit-o la masă pe Ivona. După-masă vă plimbaţi cu maşina. Nu-i bună ideea?

— Eşti foarte gentil, mulţumesc.

Horia îşi frecă mâinile.

Ana trimise automobilul cu un bilet, invitând-o pe Ivona la masă:

„Sunt singură la masă. Vrei să-mi ţii tovărăşie ?“

După-masă, respectând programul lui Horia, se plimbară cu automobilul spre Repedea, lăsând în urmă zgomotele oraşului, până când întâlniră stelele şi tăcerea cu greieri în vacanţă de vară. Mirosea a pădure. Opriră automobilul. Până atunci tăcuseră alături. Spinarea şofeurului lui Horia punea o prezenţă străină în intimitatea lor. Lăsând automobilul cu farurile stinse şi cu ţigara şofeurului, porniră pe, jos. Ana luă braţul Ivonei, strângându-l subt braţul ei.

— Sunt tare mulţumită că isprăveşti şcoala.

— Şi eu, Ana.

— Aş vrea să te văd în viaţă.

Ivona tresări, privind-o pe Ana lung, cercetător.

— Nu sunt?

— Lecturile şi cu mine nu-s de-ajuns. Eşti prea singură. Prietenia ta pentru mine dovedeşte şi o mare izolare, Ivona. Tu eşti mult prea tânără ca să dai unui om mai mare decât tine afecţiunea exclusivă pe care unii bătrâni o dau copilului preferat. Afecţiunea

pentru copilul tău te duce tot spre viaţă; iubeşti din nou viaţa prin copilul în care te revezi. E un drum spre viitor, singurul posibil pentru oamenii care nu mai au dreptul decât la trecut. Dar afecţiunea ta exclusivă — aşa mi se pare — pentru mine, te deprinde să trăieşti la pas, cum trăiesc eu. Renunţi la vârsta ta. Eu sunt, şi trebuie să fiu, o simplă etapă în viaţa ta sufletească. Mi-ai spus odată, după o plimbare: „Când e prea frumos, îmi vine să-ţi spun numele“. „Când e prea frumos, îmi vine să o chem şi pe Ana”: şi asta poate că e prea mult. Dar asta n-ar fi decât admirabila ta nevoie de prietenie. Vorbele tale însă, îmi dau conştiinţa că am uzurpat în sufletul tău — fără să vreau —, locul vieţii, locul oamenilor. E o stranã sfântă. Ivona, acest loc, în care numai dragostea poate să stea. Dragostea şi viaţa. Aşa e mai bine, mai înţelept. Nu numai dragostea. E mai primejdios chiar pentru dragoste, să te uiţi fix numai la ea. Devine o stare hipnotică, din care te deştepţi sleit, cu poftă de somn, tocmai atunci când încep insomniile. E bine, Ivona, să iubeşti pe cineva, frumos, curat, devotat, generos, dar fără să renunţi la tine. O libertate mereu mândră de ea şi de vecinătatea celorlalte. Să te păstrezi vie pentru cel pe care-l iubeşti, nu numai prin dragoste, dar şi prin viaţă.

Ivona se muiase deodată subt braţul Anei, lunecând jos. Ghemuită acolo, plângea, cu faţa ascunsă în palme, izgonită de Arhanghel dincolo de porţile de aur. Strălucirea cerului de vară era departe.

Ana veni lângă Ivona, pe iarba greierilor.

Îi cuprinse capul în mâni, o sărută pe frunte, îi spuse cu vorbe apropiate ca şi murmurul ierburilor, tot ce e, cântec de leagăn pe buzele femeilor fără copii, până când, uzi, ochii Ivonei zâmbiră, frăgeziţi de lacrimi. Sufletul ei fusese până-n fundul pământului negru, prăbuşit, izgonit, pierzându-şi zborul şi cerul, dar chipul tinereţii ei în mînile Anei era ca un ulcior atunci umplut cu apă proaspătă din fântână adâncă.

— Te rog să mă ierţi...

Izbucni cu lacrimi şi cu râs, vorbind proaspăt şi răguşit.

— ...N-am să mai fac !

Se înapoiară, ţinându-se de mână. Reveniră în oraş, tăcând ca şi la dus, dar mână în mână. Ana o lăsă acasă, sărutând-o lung pe frunte.

Casa de la Copou era goală. Celălalt nu venise. Ana respiră uşurată.

Era sfâşiată de tristeţă. Îşi târa sufletul peste toate, cu un foşnet de copac tăiat cu tot frunzişul de crengi. Şi, totuşi, niciodată nu se simţise mai dezlegată de orice, mai tare, mai hotărâtă. Căci disperarea Ivonei — sărăcuţa — îi dovedea că devenise o primejdie pentru singura fiinţă care o mai lega de viaţă. Era în ochii Anei, solemnitatea creştină a unui „Amin“.

*

* *

— Ai petrecut bine?

— ’M... ! Discuţii, politică, mâncare cam proastă. Mă tem că mi-am stricat stomahul.

— Nu te simţi bine?

— Ba da! Puţin cam indispus. O uşoară indigestie.

Dejunau înainte de tribunal, Horia nu venise beat.

Dar se trezise cu ochii cam roşii şi cu icneli de năduf. Ceruse să i se aducă vin alb de la pivniţă şi un sifon. Golise fără să-şi dea seamă, tot cu sifon, mai bine de jumătatea sticlei cu vin. Acum aştepta cafeaua. Ana era cu ibricul în mână deasupra flăcărilor violete. Linguriţa care mesteca fierberea cafelei, dădea un sunet gros. catifelat, amintindu-i lui Horia unele sunete din guşă ale Aniutei. N-o mai întâlnise. Dar o dorea din nou cu o violenţă indispusă de fermentaţiile stomahului, cu un fel de greaţă care luptă să se învingă. Ana turnă cafeaua. Maria veni cu corespondenţa. Factorul o aducea în timpul dejunului. Horia o lua în primire, uneori deschizând câte un plic, alteori, după o sumară verificare, trimiţându-le în biurou, împreună cu ziarele şi revistele de drept.

— Eu n-am nimic? întrebă Ana.

— Nu. Aştepţi o scrisoare?

— Nu numaidecât...

— De la cine ?

— Constanţa. Am uitat să te pun la curent. Colega mea, Corina, m-a invitat insistent la Balcic...

— Când?

Nu ştia nimic. Află.

— Când am fost la Constanţa pentru aniversare.

— Aha!

— Şi trebuie să mă anunţe când vrea să plece. Te-ai supăra să mă duc cu ea?

— Principial nu. Dar n-ai fost la Constanţa?

Ridică din umeri, indispus, nu pe Ana, ci pe el.

Auzind întrebarea Anei, se gândise reflex dintâi la cheltuială; adică la banii lui, şi prea târziu la interesul lui. Dar imediat apăru avocatul care desluşi în vorbele zgârceniei o strategie. Într-adevăr, acceptarea directă, entuziastă, necondiţionată, ar fi părut Anei cam suspectă. Aşa că în fond, răspunsul care-i apăru ca o gafă, deveni o înţelepciune acceptată c-un supliment de stimă pentru reacţiile lui.

— Ştii, Horia, am văzut Balcicul numai în treacăt... Te rog, Horia, fii drăguţ...

Horia deveni atent. Niciodată Ana nu-l rugase, în felul acesta. Ciudat! Dar îi convenea pe de altă parte să fie rugat să accepte ceva oportun pentru el mai cu seamă. Căci absenţa Anei însemna prezenţa Aniutei rezolvată uşor.

— Dacă-ţi face plăcere...

— Horia, îţi mulţumesc, îţi mulţumesc.

O privi zâmbind, dar şi mai mirat.

— Atunci îmi dai voie?

— Sigur.

„Îmi dai voie“! Ana!

Foarte ciudat!

Plecă încântat şi nedumerit. Plenitudinea satisfacţiilor îi dădea o foarte surdă nelinişte. Prea ploua cu bine! Era suficient să se gândească la Aniuta, pentru ca Ana să-i înlesnească apropierea de cealaltă.

Cu altă soţie. Horia ar fi fost demult bănuitor. Dar într-adevăr, Ana era singura lui certitudine absolută. De optsprezece ani, de când o cunoştea, se deprinsese să o stimeze până la exasperare. Aşa că reacţia insolită a Anei îi lăsa numai o mirare, fără alte consecinţe conştiente, în legătură cu Ana. În schimb, concesia făcută Anei, consimţind la călătoria ei de agrement, îi dădu o nouă vervă de iniţiative în privinţa Aniutei, pe care o dorise cu mereu sporită poftă.

Aşa că la Curte, în timpul unei suspendări îl chemă pe Miluţă din camera de consiliu.

— Bună, Miluţă. N-ai vrea să mergem diseară la cinema?

— Numai s-o consult pe Aniuta. Nevastă-ta vine?

— Nu cred. Sara nu prea iesă din casă.

După tribunal, alt telefon acasă.

— Eu, Ana. Ai vrea să mergi la cinema diseară?

— Singuri?

— Poate vin şi Romaneştii...

— Horia, drept să-ţi spun, prefer să stau acasă. E şi prea cald.

— Cum vrei tu! Atunci cheam-o pe Ivona la masă, mâncaţi împreună.

— Tu nu vii la masă?

— Nu pot. Tocmai de asta-ţi propuneam să ne întâlnim la cinema. Am o masă de afaceri, la un coleg. Masă! Câteva gustări. Masă de lichidare a unui contract. În sfârşit, afaceri, ştii.

Mâncă la o berărie, întârziind până după nouă. Ţinuse automobilul. Romaneştii îl aşteptau la fereastră. Se instală la cinematograf mai în fund, cu Aniuta la mijloc. Picioarele Aniutei deveniră filmul clandestin care rula exclusiv pentru Horia. Avea tot geniul şarpelui în picioarele ei. Şi îl ţinea de mâna pe Miluţă, dezmierdându-l uneori cu atâta impudoare, încât Horia la plecare deveni taciturn ca tăcerile Maurului shakespeareian. Era gelos pe Miluţă! Pe Miluţă? Asta era culmea! Propuse o plimbare cu automobilul lui, dorind nu numai să prelungească intimitatea inventivă de la cinematograf, dar mai cu samă să întârzie ciudos intimitatea Aniutei cu Miluţă în patul conjugal.

Dar Aniuta refuză, pretextând că-i obosită.

Canalia.

Era atât de stârnit, încât după ce-i lăsă acasă, îi veni să dea drumul şoferului, şi s-o pornească pe jos, în căutarea unei femei, într-atât o uitase pe cea care dormea în patul conjugal.

Dar renunţă, păstrând-o tot pentru Aniuta, căci era econom cu tot ce avea.

După-masă, Ana şi Ivona se plimbară prin livadă. Toate ferestrele casei erau deschise, cerând aer. Nici o adiere de vânt. Fumegarea înceată a nourilor, căldura şi întunericul fără viaţă, dădeau nopţii de vară dezolarea carbonizată a unei catedrale medievale de curând arse, încă înfierbântată de focul abia stins.

— Când începe bacalaureatul?

— Peste patru zile.

— Emoţii?

Ivona se silise să fie emoţionată din cauza bacalaureatului, dar supremul examen liceal o interesa atât de puţin, fiind atât de exterior vieţii ei adevărate, încât absenţa tracului în loc să-i dea o satisfacţie, o făcea dimpotrivă şi mai anxios obsedată de nevăzutul din jurul Anei. De câtva timp simţea că se întâmpla ceva. Şi vara, şi sufletul, acumulau mari nervozităţi.

Era într-adevăr o exagerare în afecţiunea ei pentru Ana? sau numai o presimţire, o panică, fără motiv aparent, care transformau admiraţia, prietenia şi devotamentul ei pentru Ana, într-o ardere paroxistă. De când o cunoscuse pe Ana, avusese strania impresie nu numai că oricând o poate pierde, dar că o visează parcă într-un veşnic somn incredul, din care se va trezi fără Ana, cu sufletul gol. Cu încetul devenise prietena Anei, văzând-o aproape în fiecare zi, plimbându-se cu ea; vorbind cu ea, ţinându-i locul nu numai la pokerul de atunci, dar şi oriunde s-ar fi întâmplat ceva în legătură cu Ana. Şi totuşi, chiar în clipa când erau mâna în mână, Ivona parcă ţinea în mână o carte cu Ana, nu mâna Anei. Involuntar, sensibilitatea ei o izola pe Ana de viaţă, într-o zonă unde n-ajungea decât visul şi muzica, ceea ce vezi şi asculţi cu ochii închişi. Îi venea să-i strângă mai tare mâna, s-o vadă mai de-aproape, să se convingă că Ana e prietena ei în viaţa reală, supusă aceloraşi legi, că e tânără, sănătoasă, că va mai trăi mulţi ani, şi că în viitor o va putea oricând chema sau găsi în viaţă. Mintea se convingea uneori, dar sufletul Ivonei rămânea mereu incredul şi nesigur. Alături de Ana se temea că un simplu bună seara poate însemna adio. În noaptea când Ana îi dăduse sfaturi, plânsese că o proastă, ştiind că Ana are dreptate. Îi vorbise ca o mamă care-şi iubeşte copilul, amestecându-se parcă în destinul Ivonei, învecinându-se cu ea pe acelaşi plan al vieţii. Îi simţise mânile în sufletul ei, nu umbra lor. Mânile Anei abia atunci îşi părăsiseră plutirea printre umbre, consimţind să se aşeze pe ceva în viaţă. De atunci însă iară Ivona se temea ca Ana să se supere pe ea, s-o certe, să fie nemulţumită din cauza ei, numai ca să-i alunge incertitudinea.

— La ce te gândeşti, Ivona?

Ivona tresări, strângând braţul Anei.

— Nu ştiu. Sunt absurdă. Aş vrea să mă cert cu sufletul meu. Nu ascult de vorbele înţelepte. Şi nu mă pot certa nici cu tine, nici cu sufletul meu.

Ana îndreptă discuţia în altă direcţie.

— Ivona, unde ai să-ţi faci universitatea?

— La Iaşi.

— Ar fi mai bine la Cluj, la Bucureşti...

Un tumult de întrebări izbucni din inima Ivonei, dar şi-l stăpâni.

— Tatăl tău te-ar lăsa?

— Ar consimţi, fiindcă Aniuta preferă să nu mă aibă lângă ea.

— Atunci ar trebui să pleci.

— Ar trebui?

— Da. Mi-aş pierde liniştea dacă te-aş lăsa la Iaşi. Nu e un oraş bun pentru tine. Cel mult să-ţi petreci vacanţele la Iaşi. Dar să trăieşti în altă parte: Bucureşti, Cluj, ori unde crezi că te-ai simţi mai bine. Atmosfera Iaşului e primejdioasă chiar pentru un om tânăr. Te moaie, te adoarme, te îmbătrâneşte. Toţi oamenii parcă-şi aşteaptă moartea, vorbind în şoaptă ca într-o piesă de Maeterlink. Pierrot era tot atât de viu ca şi tine: uite ce-a ajuns!

— Pleci, Ana?

Câtva timp n-o s-auzi decât tăcerea grea a nopţii hipnotizate de furtună, şi trilul de spaimă al greerilor.

— Am să-ţi spun din vreme.

Auziră automobilul.

Ana tresări strângând mai tare braţul Ivonei.

— Ana, Ana, Ivona, Ana...

Horia veni după ele în livadă. Întunericul de catifele negre ale nopţii, îi amintea atmosfera de la cinematograf, celălalt întuneric cu picioarele Aniutei. Într-aceasta găsi braţul Anei, apoi mijlocul ei.

— Nu mergem la culcare? E târziu.

Ivona ar fi răspuns: Du-te. Dar tăcu. Braţul Anei o strângea atât de tare, încât ştia că nu trebuia să plece, oricât de mojic ar fi invitat-o Orghidan.

— Horia, la noapte stau cu Ivona. Învăţăm împreună pentru bacalaureat.

Asta era culmea! Se coalizează toate femeile împotriva lui.

— Noapte bună.

Plecă fără să trântească vreo uşă. Dar ca şi cum ar fi trântit mai multe. Numai după ce nu-l mai auziră, porniră şi ele. Intrară în odaia Anei, aprinzând lampa mică.

— Ivona, poţi să rămâi cu mine la noapte?

— Şi subt pat, şi-n dulap, şi-n cui, şi-n horn, şi pe acoperiş. Ştiu, Doamnă, versuri pe de rost şi chiar pagini de proză din cei mai reputaţi autori, pot să vă recit pasagii din Metamorfozele lui Ovid, odele lui Horaţiu, satirele lui Juvenal, clasicii şi decadenţii români, latini şi francezi, pot să şi pieptăn; sunt, Doamnă, într-un cuvânt, o perlă pe care o pun cu respect la picioarele dumneavoastră...

Veghea de noapte începu glumeţ.

Ivona era neastâmpărata ca o bătaie cu bulgări de omăt. Ochii îi străluceau. Inima ei, sărind peste timp, lega noaptea vacanţei de Crăciun cu surpriza acesteia.

Şi Ana îşi aminti noaptea de Crăciun, tulpanul de gospodină improvizată al Ivonei, obrajii ei, aluatul de cozonaci, cafelele negre, sticla de vin, dansul, căldura aromată ca un cozonac fierbinte.

Dar veselia osteni repede. Apăru tăcerea.

— Vine furtuna.

— Vine?

Nu s-auzea nimic. Nervii aşteptau crispaţi sunetul spart al cerului. Se duseră la fereastră.

Venea de undeva, mortuar, parfumul crinilor, dând întunericului o solemnitate de catafalc astral. Era un enorm efort şi o enormă neputinţă în aşteptarea furtunii. Ca atunci când te visezi mort, vrând să te mişti, fără să poţi, şi să articulezi o vorbă pe care buzele n-o lasă. O apăsare pe piept care dădea respiraţiei adâncimi de oftat. Nici un tunet. Nici un foşnet. Un munte de catifea încinsă. Fruntea năduşea. Mânile erau jilave. Şi mereu, cu fiecare respiraţie, dulceag şi veşted, parfumul crinilor.

Nu mai puteau suporta oroarea acestei tăceri. Plecară de la fereastră. Ana deschise un sertar, scoţând din el cofretul cocostârcului alb.

— Uite, Ivona.

— Mi-l dai mie? mie?

— Ţie. Cui vrei să-l dau? Vezi să nu-l scapi.

Ivona îl deschise, aşezându-se cu el în braţe, pe marginea divanului. Iar se înviorase. Obrajii îi ardeau. Flăcările comorilor dezgropate dansau în sufletul ei. Dar cofretul era aproape gol. Ana nu lăsase decât fotografiile copilăriei, cele pe care le văzuse şi astă-toamnă în livadă. Nici cozile, Anei, nici fotografiile tinereţii ei. Ana alături de “Haiduc“. Ana cu păpuşile. Ana cu puii de pisică.

Ana venise alături de Ivona, aplecându-şi faţa spre fotografii, lângă tâmpla Ivonei.

Şi iarăşi, ca şi în livada lui septembrie, toate se încetiniră ca în acele trăsuri de vacanţă mare, când pe deal apare casa în vale, pentru ultima oară, când birjarul lasă caii la pas şi hăţurile moi şi când copilul care pleacă se suie în genunchi pe perna trăsurii, îşi reazimă coatele şi bărbia de poclit şi priveşte în urmă ceea ce rămâne-n fum albastru. Şi-apoi fotografia altei Ane, într-o mirare a tăcerilor descoperite. Obrajii aveau o îndulcire gravă. Părul adunat la ceafă cu un pieptene, îi descoperea linia gâtului înclinat. Începuse tinereţea, ca o salcie pe malul unei ape care devine adâncă.

— Şi celelalte ?

— Le-am ars.

Ivona nu mai întrebă nimic. Acelaşi gol de atunci, şi acum. Ana îi dezmierdă fruntea. Ivona zâmbi.

— Ana, mai dă-mi ceva...

Şovăia.

— ...Sunt stupidă. Vreau iscălitura ta pe ultima fotografie, dar...

Iar se codi.

— ...numai „Ana”.

Ana luă fotografia ei de fată, singura, scrise ceva zâmbind şi o restitui Ivonei.

— Ana Florentin.

— Numele meu de fată.

— Florentin, Ana?

— Da. E curios.

— Nu, nu-i curios. E aşa. Numele tău e Ana Florentin.

Ana se făcu palidă. Era straniu să audă, spuse de buzele Ivonei, vorbele din scrisoarea pe care o aştepta de la Constanţa.

— Hai, Ivona, la culcare. E târziu. Strânge-ţi fotografiile.

O grăbea blând, bătând-o cu palma peste umeri. Dorea întunericul. Nu mai putea vorbi cu Ivona. Se temea. Fetiţa aceasta se apropiase atât de intim de inima ei, de trecutul ei, ghicindu-i şi gândurile secrete, încât n-o mai putea privi în faţă. Îi pregăti Ivonei perna, culcând-o pe divan. Ivona îşi păstrase cofretul lângă ea, acoperindu-l cu mâna. Ana stinse lumina. Se aşeză la căpătâiul Ivonei, pe un fotoliu scund.

Furtuna tot nu venea. Se oprise la marginea nopţii, ca un asasin cu cuţitul sub pelerina neagră. Pândea.

Ochii Ivonei vedeau în răstimpuri lumina ţigării de candelă trandafirie, icoana Anei Florentin. Apoi părea foarte aproape, când apărea în nimbul ei era o stea în noapte...

“Şi la moartea mea,
A căzut o stea.*

— Te-a speriat? Am aruncat ţigara pe fereastră. Dormi, Ivona.

Un fulger învineţi întunericul. Inima furtunii bubui surd. Noaptea flutură.

— Dormi Ivona.

„Iar cel ungurean,
Şi cu cel vrâncean...”

— Dormi, Ivona.

„Stăpâne, stăpâne,
Îţi cheamă ş-un câne...“

Şi iar, adus de o mişcare a aerului, veşted, dulceag, fad, cu cloroform şi lumânări de ceară, - parfumul crinilor.

Mâna Anei venise pe fruntea Ivonei. Era trează? Dormea? Ochii închişi plângeau. Ai cui? Ai Anei? Ai Ivonei?

Mâna de pe fruntea Ivonei devenea uşoară ca frunza, rece ca argintul.

Un fulger imens deschise ochii nopţii.

Ploaia începu, oblică.

— Ana!

— Dormi, Ivona, sunt cu tine.

Adormi cu mâna Anei pe fruntea ei, dar simţind-o tot atât de departe ca şi cocostârcul alb de sub mâna ei.

*
* *

Horia Orghidan dormise agitat. Se deşteptase dezvelit, de-a curmezişul patului, ca şi cum în timpul somnului trupul ar fi dorit să plece, începându-şi paşii chiar în poziţia orizontală.

Nu-şi aminti dacă şi ce visase, dar îndată ce ochii întâlniră la fereastră lumina dimineţii, se gândi la Aniuta. Mintea o reţinea ca pe un refren de chef devenit obsesie. Cu ea se culca şi tot cu ea se trezea, prezenţa Aniutei în sângele lui fiind o continuitate.

Bău o cafea neagră, aprinzând o ţigară după prima sorbitură. Nu mai putea fără cafea neagră: dimineaţa, uneori repetată, la dejun, de câteva ori la bufetul Palatului şi seara la masă. Înainte de Aniuta, Horia dispreţuia acest tabiet oriental, considerindu-l ca un atribut al lenii. Însă în noua fază, cafeaua îi devenise atât de necesară, încât de la început abuzase. Cafeaua, ţigara, vinul: trei drumuri care-l duceau spre Aniuta sau pe care Aniuta venea la el. Exagerarea era firească. Altfel mergi pe o stradă oarecare, a tuturor oamenilor, şi altfel pe strada iubitei. Dar nu-şi dădea seama că abuzează. Dimpotrivă, i se părea că trăieşte, plătindu-şi cam târziu, totuşi încă la timp, datoria faţă de viaţă.

Odaia de baie cu oglinzi îl reţinu mai mult decât biroul cu dosare.

Ivona şi Ana îşi luau ceaiul în livadă. Ploaia din timpul nopţii, violentă dar scurtă, biciuise sevele şi plecase. Pluteau toate aromele şi parfumurile verii în dimineaţa aurie care dădea o haină de april sfârşitului de iunie.

— Bună dimineaţa. Cum merge cu învăţătura ?

— Bine, mulţumesc.

— Eu mă duc la judecătorie, — începu Horia, adresându-se Anei. Ivona sper că rămâne la noi...

Ivona se uită la Ana, zâmbind.

— E mai bine să înveţi la noi, în aer curat, decât acasă —, continuă Horia, adresându-se Ivonei, c-un ton de solicitudine amicală. Dacă-ţi trebuie ceva de-acasă, mă pun la dispoziţie să-ţi aduc. Trimit maşina.

— Rămâi, Ivona! hotărî Ana. Ce-ţi trebuie de acasă?

— Cărţile. Câteva.

Horia îi oferi creionul agendei şi o carte de vizită pe care Ivona scrise cărţile de care avea nevoie. Plecă la Judecătorie, luând peste rând câteva procese pe care le amână, pledând numai unul, expeditiv, cu ochii la fereastră, ca şcolarii care au o întâlnire pe o stradă dosnică.

De la judecătorie plecă la Romaneşti, pentru comisionul Ivonei. Sună.

— Conaşul e acasă?

— Nu e, sărut mâna. .

Respiră.

— Numai coniţa. Da’ nu ştiu, se codi servitoarea cu ochii spre ietac.

— Poftim, poftim! îl invită de după uşă glasul Aniutei cu accentul acela special pe care-l au dimineaţa, vorbele de după uşă ale femeilor dezbrăcate.

— Sărut mâna, stimată doamnă.

Uşa era numai crăpată. Mâna Aniutei răsări aducând presimţirea unui braţ gol: poate şi a unui trup gol. Dar nu-i vedea decât obrazul, incomplet.

— Bună dimineaţa, stimate domn. Cum ai dormit?

Servitoarea plecase.

— Bine.

— Se cunoaşte.

Zâmbea.

Era goală ? Sau numai în pantalonaşi şi papuci ?

Zâmbetul ei avea o mie de înţelesuri. Mâna sărutată de Horia dispăruse după uşă. Nu-i vedea decât ochii, nasul şi buzele.

— Cu ce ocazie pe la noi? În vizită?

— În treacăt, Am un comision de la Ivona.

— Îţi place?

— Cine?

— Ivona!

— Lasă fleacurile. Unde-i Miluţă?

— S-a dus la baia de abur.

— De mult?

— Ai treabă cu el?

— Am treabă cu tine.

— Te rog lasă uşa!

Genunchiul lui Horia o împingea, întâmpinând o rezistenţă potrivită. Prin crăpătura uşei venea, stârnit ca după ploaie, mirosul Aniutei. Horia îşi pierdea stăpânirea şi prudenţa. Numai o scândură îl despărţea de trupul gol al beţiei din baraca de la Ştrand. Împinse, deodată, violent, cu toată puterea, intrând în odaie.

Aniuta era îmbrăcată! Râdea cu hohote.

Horia era atât de surprins, încât se opri jenat ca în faţa unei persoane străine. Ietacul Aniutei era numai dezordine. O cămaşă de noapte cu panglici roşii, dezbrăca şi mai tare intimitatea patului lângă care papucii lui Miluţă aminteau trupul bărbatului.

— Cine te-a învăţat să te porţi aşa cu femeile? Nevastă-ta?

— Las-o în pace, Aniuta — ripostă Horia, dar nu cu revoltă, ci cu accentul debitorului care-şi uită necazurile la un pahar cu vin, când un inoportun îi aminteşte poliţele scadente. ,

Aniuta îl împinse din urmă.

— Sper că n-ai să te instalezi aici? Trebuie să mă duc la tenis.

— Nu mai face mofturi!

Ochii Aniutei se micşorară. De trei zile lupta cu nevoia de-a vorbi. Numai teama pe care i-o inspira Ivona îi închisese gura. Dar secretul aflat de la Leolea fierbea în ea cu clocote din ce în ce mai opărite. Iar pe de altă parte, informaţiile aduse de Miluţă, cu o zi înainte şi discuţia avută cu el, o liberase de orice răspundere faţă de Ivona. Nu putea fi făcută răspunzătoare de ceea ce se ştia în oraş.

Aprinse o ţigară de la bricheta ei, refuzând chibritul oferit de Horia.

— Cu ce te-am supărat, Aniuta?

— Mojicule! Pentru ce s-o las în pace pe nevastă-ta? Fiindcă o face pe sfânta?

— E vorba de tine şi de mine.

— Vrei tu, dar nu vreau eu.

— Ce-ai păţit? La cinematograf erai mai gentilă.

— Eu îs sinceră. De asta te porţi ca un măgar.

— Cu ce te-am supărat, frate dragă?

— Nu ştii să te porţi cu femeile. Eşti un mojic. Şi te rog să mă slăbiţi cu toţii cu soţia dumitale! Ana! Ana! Ana! Sfânta Ana! Ştiu eu ce bucăţică pe Sfânta dumitale!!

— Ana? Aniuta, te poftesc!

— Da, Ana, doamna Ana Orghidan, soţia domnului care-i mojic cu femeile. Dumneata ştii c-a fost la Constanţa? Sau erai ocupat cu afaceri la Chişinău?

Horia ridică din umeri.

Ochii Aniutei parcă răguşiră.

— Ştii unde a stat la Constanţa?

— La doamna Foscalo. .

— Exact. La doamna Foscalo. Şi ştii cine-i doamna Foscalo?

— O colegă de-a Anei.

— Colegă! Nu ştiam că Ana a fost cocotă.

— Aniuta!

O apucă brutal de braţ, scuturând-o. Aniuta îi dădu fumul în ochi, luându-i vederea, gata să-l zgârie.

— Da, stimate domnule Orghidan — mojicule, se întrerupse ea, dezmierdându-şi braţul, — doamna colegă a soţiei dumitale a fost cocotă. Ştie toată Constanţa şi tot Bucureştiul. N-o primeşte nimeni în casă.

— Cine ţi-a spus bazaconiile astea?

— Sora Leolei.

— Leolea?

— Croitoreasa mea: Leolea. Are o soră la Constanţa, tot croitoreasă.

— Vorbeşti serios, Aniuta?

— Întreab-o pe soţia dumitale: cine-i doamna Foscalo? Te-a făcut de râs! Să le porţi sănătos, îl felicita ea ducându-şi mâinile la frunte. Şi să nu mai împungi pe mine. Eu îs sinceră, dar nu suport mojicia.

Trăsnit.

Dar imediat zâmbi. Nu putea fi decât o eroare.

Furios: nu numai pe canalia de Aniuta, dar şi pe Ana. Nu că ar fi acordat cel mai mic credit unei astfel de stupidităţi — Leolea, o croitoreasă; Aniuta, canalia de Aniuta! — ci, fiindcă Ana provocase astfel de comentarii —, dându-i iritanta senzaţie că — pe nedrept — lumea poate să râdă de el, socotindu-l încornorat.

El încornorat?

Ana!

Stupid.

Zâmbi. Aprinse o ţigară. Şi mânia îi stârni sângele din nou spre Aniuta, mai aprins.

— Aniuta, îţi cer scuze.

Aniuta bufni.

— Eşti delicios! Altceva nu-mi ceri?

— Îmi dai?

— Uite ce-ţi dau, răspunse ea, arătându-i palma.

— Să te văd!

— Na.

O apucă de talie.

— Eşti nebun? Aici?

— Unde?

— Iar începi?

— Nu ne-am putea aranja cu Le... cu Le... cum îi zice?

— Leolea?

— Leolea.

— Iar eşti mojic! Leolea e croitoreasă nu casă de rendez-vous.

— Te iubesc, Aniuta. Te vreau. Fac orice pentru tine.

— Ai uitat comisionul?

Tresări: uitase.

— Ce vrea?

— Am o listă.

Aniuta intră cu lista în odaia Ivonei, întorcându-se cu un pachet.

Horia o aştepta pe scaun, cu capul în palme.

Parcă-i bătea vântul în creieri.

— Hai, pleacă.

Îl ridică de pe scaun, împingându-l cu braţele, dându-i pachetul, măturându-l cu uşa. Dar imediat o redeschise, scoţând capul.

— Să nu crezi c-am glumit.

— Cu ce?

— Cu nevastă-ta. E adevărat. Poftim, n-ai decât să-l întrebi pe prietenul tău Miluţă!

Şi-i trânti uşa în nas, încuind-o.

La dejun, Horia nu vorbi nici cu Ana, nici cu Ivona. Nu se putea concentra. Mâna nu nimerea furculiţa, cuţitul, pânea, şervetul. Începute reflex, gesturile trebuiau conduse, ca să ajungă exact la destinaţie. Capul părea aşezat la altă înălţime faţă de picioare şi de masă. Trunchiul parcă se înălţase subit, între cap şi picioare

intercalându-se un etaj suplimentar. Ca după o lungă boală trebuia să se supravegheze ca să poată face normal obişnuitul zilnic.

Maria aduse corespondenţa, în timp ce Ana făcea cafeaua.

Abia atunci îşi aminti tot: Aniuta, doamna Foscalo, Constanţa, Ana, vorbele Aniutei.

— N-ai nimic. Numai corespondenţă de afaceri.

Îşi consultă ceasul. Parcă mâncase cu încetinitorul, îşi bău repede cafeaua şi plecă. În automobil căută să-şi grupeze metodic ce auzise în legătură cu Ana, schiţând un fel de dosar mintal: Ana. Dacă acest dosar ar fi fost concret, creionul roş-albastru al lui Horia l-ar fi intitulat c-un scris grăbit şi nervos: „Ana!“ Căci nu apăruse în dreptul Anei decât un semn de exclamare care poate că nu era decât limba de şarpe a unui semn de întrebare cu coada încă încolăcită în gura Aniutei.

Avea o divergenţă la Curte, pusă chiar la începutul şedinţei. Miluţă Romanescu era în complet. Problema fusese dezbătută amănunţit la termenul precedent. Horia nu urmărea pledoaria adversarului decât vag, automat. Nici un inedit. Aceleaşi argumente, cu un adaos laudativ pentru opinia favorabilă. Horia se uita la Miluţă. Roba lui neagră era ca un dulap al goliciunii Aniutei. Idiotul!

Un astfel de ramolit să aibă la dispoziţie când vrea, un astfel de trup. Ietacul, patul în dezordine, cămaşa de noapte a Aniutei, cu panglici roşii, şi papucii lui Miluţă. Vedea tot, ca pe un ecran cinematografic, când lentila holbează o scenă, crescând anormal imaginile.

Era gelos? Da, *era* gelos. Recunoscu furios, dar recunoscu. Şi brusc, fără tranziţie, paroxismul neputincios al furiei împotriva lui Miluţă, îi aduse vorbele de la usa ale Aniutei:

„Întreabă-l şi pe prietenul tău Miluţă“. Ce dracu! Era posibil ca şi Miluţă să ştie ceva? Să vorbească pe socoteala lui? Să-l creadă Miluţă — tocmai Miluţă! — încornorat: pe el?

Pledă nervos ca niciodată, irascibil la întreruperi, ridicând tonul în loc să-şi ascuţească argumentul, dispreţuindu-şi adversarul cu gestul şi expresia, nu cu ironie logică; în sfârşit, pledă autoritar dar prost în divergenţă, un proces pledat impecabil întâia oară, când tocmai calitatea temei lui provocase divergenţa.

Miluţă îl privea tot timpul. Nu-l asculta, îl privea cu un fel de condescenţă compătimitoare.

După ridicarea şedinţei, Horia se răcori la bufet, şi imediat se sui la Curte, chemându-l pe Miluţă. Intrară în biuroul preşedintelui. Acolo erau singuri. Miluţă îl invită pe canapeaua de lângă fereastră. Se aşezară alături. S-ar fi zis, din toate acestea, că Miluţă se aştepta la o astfel de vizită.

— Ce vrai să-mi spui?

— Ascultă, Miluţă, am venit la tine prieteneşte...

— La dispoziţie.

— E o chestiune delicată.

Miluţă aprinse o ţigară şi îşi concentră expresia oarecum surprins aparent, dar oferindu-şi atenţia, aşa cum fac magistraţii

care se aşteaptă la un incident procedural, părând totuşi intrigaţi când li se cere cuvântul pentru formularea şi dezvoltarea lui.

Horia procedă direct, cum făcea adeseori — strategic — în profesie.

— I-adevărat că se vorbeşte în oraş despre soţia mea?

— În ce sens ?

— În legătură cu voiajul ei la Constanţa.

Miluţă ridică din umeri, evaziv şi împăciuitor.

— Dragă Horia...

De ce „dragă“.

— ...câte nu vorbeşte lumea!

— Aha! Vorbeşte!! Şi ce anume?

— Acorzi vreo importanţă „vorbelor“?

— E numele *meu* în joc, Miluţă!

— Dragă Horia, soţia ta a făcut o greşeală, probabil... „Greşeală“, „Ana“, „probabil“... „Probabil“ în gura lui Miluţă, căpăta un perfid sens de certitudine a greşelii, oarecum scuzată binevoitor.

— Ce greşeală?

— A! nu ce crezi!

Dar nu credea nimic. Se vede că Miluţă credea.

— Ce cred?

— Nu... spuneam aşa.

— Spune, Miluţă, nu te mai codi. Doar suntem bărbaţi, prieteni...

— Uite, dragă Horia, e simplu: soţia ta a stat la Constanţa la o anumită doamnă Foscalo...

— Ştiu.

— A! Ştiai?

— Sigur.

— Atunci ce să-ţi mai spun?

— Ce se „spune“.

— Păi dacă ştii!... Adică tu ştii cine-i doamna Foscalo?

— O colegă de şcoală, de-a Anei.

— Probabil... dar se zice că a avut o tinereţă cam... agitată... Femeie frumoasă, la Paris, ştii...

— Miluţă, se „spune“ sau se „ştie“?

— Cum să nu se ştie, dragă Horia? A profesat...

— Ei? mai departe?

— Şi nevasta ta n-o fi ştiut de tinereţea fostei ei colege. În tot cazul a fost avertizată.

— Avertizată?

— Da, se pare că celelalte colege de la Constanţa i-au trimis o scrisoare, atrăgându-i atenţia că a fost indusă în eroare când a acceptat ospitalitatea acelei doamne.

— Şi ?

— Şi soţia ta — ştii cum sunt femeile când le intră ceva în cap — n-a răspuns la scrisoarea colegelor, continuând să stea mai departe la acea doamnă.

— Şi ce-au făcut?

— N-au făcut nimic, dragă Horia. Doar o ştii mai bine decât mine pe soţia ta. Dar Constanţa e târg mic, şi chestia a făcut zgomot. Fostele colege s-au simţit insultate de atitudinea soţiei tale care nu numai că n-a luat în seamă intervenţia lor, dar nici n-a fost la serbare. Ştii, doamna Foscalo nu fusese invitată la serbare. Sesizezi! Aşa că gestul de solidaritate al soţiei tale, — poate explicabil prin spiritul de contradicţie al femeilor —, a fost interpretat ca un blam la adresa şcolii, profesoarelor, elevelor. Ştii, s-a făcut mare caz la Constanţa. Mahala, măi Horia!

— Dar doamna Foscalo e căsătorită, mi-se pare.

— Sigur, o ţine un grec. Dar erau singure. Grecul plecase după afaceri.

— Mai ştii ceva?

— Ce să ştiu?

— Şi cine e binevoitorul care te-a informat?

— Nu mai ştiu, la Jockey, un militar, mi se pare, un aviator care a făcut manevre la Constanţa... Exact nu mai ţin minte... Ştiu că s-a vorbit.

— Va să zică ştiu şi alţii?

— Tu nu ştii ce-i gura lumii?

Horia fumă una după alta, câteva ţigări.

— Sper că n-ai să faci vreo prostie?

— Ce „prostie“?

— S-o certi pe Ana.

— S-o cert pe Ana? Pentru gura lumii? Îţi mulţumesc!

— Ei, n-o lua aşa.

— Dar cum s-o iau?

— Dă, dragă Horia, vezi şi tu... Sper că ne vedem diseară la poker?

— Cred bine! Sper că nu te compromiţi în casa mea?

Astfel, printr-un aviator — real sau inventat —, printr-o croitoreasă, sora Leolei, printr-un magistrat drept şi o soţie strâmbă, Constanţa Violeta Maior Ionescu (ex Dascălu) sosi la Iaşi înaintea scrisorii pe care Ana o aştepta din zi în zi, cu umeri tot mai osteniţi şi obraji tot mai palizi.

O vastă ulcerare a vanităţii care de şaptesprezece ani îl lega de Ana, dându-i orgoliul unei exclusivităţi excepţionale şi oribile sensaţie — necunoscută până atunci — că e descoperit în faţa lumii, că a devenit vulnerabil, că numele Horia Orghidan poate justifica acel zâmbet cu clipiri de ochi acordat de lume — în lipsă — tuturor bărbaţilor căsătoriţi, care nu jură decât numele soţiei. Toate iritările pe care singur şi le cultiva de câţiva ani împotriva Anei, se însumau într-o mânie vindicativă. N-avea nici-o bănuială, nici o îndoială. Ana, ca certitudinea, rămânea intangibilă. Toată viaţa ei, tot sufletul ei, reprezentau personificarea cinstei. Era anormal de curată şi stimabilă, umilitor de perfectă. Prin „gura lumii“ n-o descoperea pe Ana, retrăgându-i încrederea de până atunci. El se simţea lovit în plin, printr-o imprudenţă a Anei. Deşi Ana nu-i spusese nimic despre trecutul doamnei Foscalo, era convins că Ana nu-l cunoscuse şi nici

n-avea de unde. Căci astfel de lucruri nu se spun unei colege de şcoală revăzute după douăzeci de ani, iar avertismentul fostelor ei colege îl dispreţuise pur şi simplu, fie socotindu-l calomnios, fie nevoind să-l urmeze ca să nu-şi jignească prietena din copilărie. Aşa era Ana. Bună, delicată, indiferentă faţă de opinia altora, trăind după legile ei proprii, în lumea ei.

Din acest punct de vedere era sigur.

Premiza mâniei lui era el în faţa lumii, nu Ana. Dar concluzia acestei mânii era Ana, nu lumea.

De la Palat se duse la Ştrand. Comandă o cafea neagră. Broaşte care cântau în lacul de canotaj, verdeaţă, cer albastru, bănci; un decor de vilegiatură, şi dincolo, la tenis, pocnetul mat al mingilor.

— Un şpriţ... Adică, adă-mi o ţuică.

O bău. Mai ceru încă una.

Apăru o mică lucire în ochii lui concentraţi. Simţea ceva nou în el fără să ştie ce.

— Bună seara, stimate domn.

În short, Aniuta îl privea prin gratiile rachetei.

— Aniuta, stai puţin cu mine. Ce vrei să-ţi ofer?

— Coarnele tale.

— Ţi le ofer.

— Mai ştii?

— Ce, ai de gând să le tai?

Aniuta deveni atentă. Se aşează la masă, picior peste picior, aprinzând o ţigară, rezemându-se într-un cot.

— Ai vorbit cu „papa“?

— Nu-i cam bătrân pentru tine „papa“?

— Depinde...

— Aniuta, îţi place Bucureştiul?

— Depinde.

— Iar depinde?

— Sigur, stimate domn, eu nu-s doamna Foscalo.

— Adică?

— Foarte simplu. Dacă vrei să ne mutăm la Bucureşti...

Se opri cu buzele pline de fum.

— ...Ce faci cu casa?

— ...Aş vinde-o.

— Cumpărăm una la Bucureşti?

— Un apartament nu-ţi ajunge?

— Doamna Orghidan trebuie să aibă casa ei.

— Aha!

— Aha! îl îngână ea. Doamna consilier Romanescu vă salută.

— Veniţi diseară?

— La poker? Sigur, ca de obicei.

Îl lăsă, întorcându-se la tenis.

Curios ! Continuă să fie mortificat, dar numai ştiind că e, fără să sufere. O durere anesteziată devine principiul unei plăceri. Fuma ţigară după ţigară. Comandă o cafea la pahar. Avea din ce în ce

senzaţia aceea premergătoare marelor soluţii juridice în procesele care la început nu justifică decât pesimismul. Bătaia de inimă pe care o ai în creier, după ce ţi l-ai deprimat în toate cărţile de drept, negăsind nici o soluţie, când deodată simţi c-o aveai în tine, nu în bibliotecă.

Într-adevăr, într-adevăr!

Ana! Iaşul!

Aniuta! Bucureştiul!

Asta nu însemna că ar fi dorit să facă din Aniuta doamna Orghidan, mutându-se cu ea la Bucureşti! Nu!

Aniuta şi Bucureştiul nu erau decât două piese de şah pe care le punea deodată în viitor în locul Anei şi al Iaşului.

Zâmbea singur.

Era în el ca dezgheţul munţilor, primăvara. Tumultul unei revărsări bogate. Căci se simţea într-adevăr stăpânul vieţii lui. Abia acum îşi dădea seama ce poate fi pentru el Bucureştiul din punct de vedere profesional. Capital de rezistenţă pentru primii ani, avea. Şi nu numai atâta, dar nevoia de a se valorifica, într-un mediu nou, de a-şi creia o reputaţie, îl întinerea, stimulând în el ceea ce activitatea ieşană nu-i mai solicita.

Acest simplu gest mintal de a-şi construi viitorul fără Ana şi fără Iaşi îl întinerea ca pe cei care nu se recunosc în oglindă după ce şi-au ras barba argintie şi musteaţa sură. Căci şi Ana şi Iaşul reprezentau două vechimi ale lui.

Tânăr.

Această exclamaţie fu ultima concluzie de la Ştrand. La masă nu se întâmplă nimic. Ana, Horia, Ivona. O sâmbătă ca toate sâmbetele ieşene, cu deosebirea că prezenţa Ivonei îl eliberase de obligaţia de a se ocupa de Ana.

După-masă, Horia se retrase în birou, acordându-şi sieşi consultaţia pe care o acorda clienţilor, de pe acelaşi fotoliu profesional. Un divorţ trebuie motivat, ca să-l poţi câştiga. Revăzu, cu ochelarii pe nas, materia divorţului. Trecură peste Ana toate paragrafele codului civil.

Problema era interesantă, din punct de vedere juridic. Ana fusese avertizată despre trecutul doamnei Foscalo: cocotă. Nesocotind avertismentul, Ana continuase să locuiască la doamna Foscalo. Dar nici la serbarea şcolară nu se dusese, solidarizându-se cu doamna Foscalo. Opinia publică din Constanţa o blama; pe cine? pe doamna Ana Orghidan, soţia avocatului ieşan Horia Orghidan. Ajunsese până la Iaşi, în oraşul domiciliului legal şi al profesiunii soţului, răsunetul acestei întâmplări.

Era sau nu lezat? Evident. Constituia această comportare a soţiei o insultă gravă la adresa soţului? Problemă...

Dar era interesantă şi oarecum nouă, din categoria celor creatoare de jurisprudenţă.

Dar Ana nu-i spusese nimic soţului. Şi Ana, după cele întâmplate, inducându-i în eroare buna credinţă, îl determina să-i dea iarăşi consimţământul pentru o călătorie la Balcic cu doamna

Foscalo. Era sau nu era o gravă ofensă adusă soţului? Nu-l compromitea? Nu-i ştirbea prestigiul social?...

Dosarul Anei se năştea nu numai cu scoarţe dar şi cu file. Şi Ana era pe punctul de a deveni în casa de la Copou, pretextul unui simplu dosar, pregătit cu şi mai multă grijă decât celelalte, căci clientul avocatului era însuşi avocatul.

Romaneştii veniră ceva mai devreme ca de obicei, găsindu-l pe Horia cordial şi bine dispus. Miluţă Romanescu abia îşi stăpâni mirarea. Slabi îs bărbaţii!

Ghinea Tacu sosi şi el în veston de soie-ecrue, cu pantofi galbeni şi mănuşi ou-de-raţă, aducând pentru „mânuşiţele coniţei“ flori de sezon.

Caruselul sâmbetelor ieşene începu. Ghinea în dosul Aniutei, Ivona în dosul Anei. Pokerul era atât de halucinant acelaşi, cu bomboanele — de violetă — oferite de galantul şi reumaticul Ghinea, cu gesturile de măicuţă ale lui Miluţă încă roz după baia de abur, cu fumegarea cacialmalelor Aniutei, cu mânile ei de tractir, care se întâlneau pe aceeaşi masă verde cu mâinile de vitraliu ale Anei şi cu mâinile de vechil parvenit ale Orghidanului — „iar cel ungurean şi cu cel vrâncean“ —, încât şi în sufletul Ivonei aceeaşi Mioriţă apăru în transparenţele de taină, amestecându-şi tristele lumini de glasuri şi de turme, cu vorbele pokerului.

După ce plecară musafirii, Horia făcu obişnuita inspecţie a scrumelniţelor.

Cu Ana se întâlni în pat.

— Noapte bună, Ana.

— Noapte bună.

Stinse lumina. Şi ciudat, întinse mâna spre locul de alături, ca spre ceva străin.

O dorise o clipă pe Ana, nu pe locţiitoarea Aniutei, numai fiindcă-i devenise atât de străină, încât parcă vroia să mai profite o ultimă dată — cum ţi-ai şterge ghetele cu o cămaşă de mătase, înainte de-a o lepăda.

Poate că nici o zi, mai mult decât duminica, n-aducea atât vid la fereastra stăpânilor ieşeni. Duminica e numele de sărbătoare al unei zile mai ieşene decât cele de lucru; e căscatul unei săptămâni de urât, după care vine alta.

Stăteau la dejun. Îi servea Maria îmbrăcată de duminică. Ea adusese corespondenţa.

— N-am nimic?

— Ba da, uite o scrisoare de la Constanţa.

Ana se făcu albă. Mânile, de ghiaţă, fără tremur, dar şi fără sânge. Îi veni deodată să rupă scrisoarea, s-o dea pe foc, să plece pur şi simplu din casa pustie, spunând că pleacă. Era ostenită. Şi răzbunarea e o luptă. Nu mai avea nici puterea ei.

— E de la doamna Foscalo?

Ana îl privi trist, fără să-i răspundă. Desfăcu plicul: „Nu, Ana, nu-ţi voi spune Ana Orghidan. Numele tău e Ana Florentin..."

Abia citea rândurile scrise de Miezul Nopţii ei. Ochii revedeau ca în oglinda descântecelor cu lumânări aprinse, o faţă de ceară care se topea c-un fir de salivă în colţul buzelor deschise şi obrajii mânjiţi de roşu...

— Ce-ţi spune?

Ochii Anei se ridicară grav, c-un fel de mirare.

Cu mâna, făcu semn Mariei să iasă din odaie. Aşteptă până se închise uşa. Era aşa de mare tăcere că parcă începuse să ardă ceva.

Ana-i întinse scrisoarea.

Horia o luă, punându-şi ochelarii.

Deprins să înceapă lectura scrisorilor cu iscălitura, negăsind-o, simţi deodată că e ceva anormal.

Citi repede şi nu pricepu nimic. Dar se întâmpla ceva în el. Un frig în inimă, care se întindea.

Acea mirare pe care o ai privind un obiect — un ceas de pildă, tic-tac, tic-tac, tic-tac — după ce ai aflat că ţi-a murit tovarăşul vieţii. Obiectul e acelaşi, nimic nu s-a schimbat, dar între el şi privirea aceloraşi ochi, e moartea: o transparenţă nouă.

Horia o privi pe Ana.

Ana!

Era aceeaşi Ana.

Atunci?

Citi din nou, cuvânt cu cuvânt: „Nu Ana, nu-ţi voi spune Ana Orghidan. Numele tău e Ana Florentin..."

O tăcere mult mai înaltă decât zidurile şi decât cerul, într-o astfel de tăcere, orice zgomot e solemn: bătaia inimii, bâzâitul unei muşte, o caterincă. Solemn şi straniu.

Horia parcă slăbea văzând cu ochii, cum se topesc lumânările subţiri.

Ana era o lumină de argint cu ochi albaştri...

Toate erau ca-n miez de noapte, şi totuşi, în odaie, la ferestre, lumină, duminică, vară. Păreţii, bufetul, masa, scaunele, paharele, şervetele. Toate erau aceleaşi, la locul lor. Sufrageria casei Orghidan.

Acolo, Ana: aici el. Ceştile de cafea.

Din inimă plecă un ger în tot trupul, până în creier, ucizând căldura. Închise ochii, îşi cuprinse capul cu palmele şi rămase aşa, parcă la poalele unor gheţari din lună, el, singurul om, ajuns acolo. Era în frig, în întuneric şi singurătate, dincolo de lumea oamenilor.

Când deschise ochii, toate erau la fel. Odaia cu duminica la fereastră, masa, scrisoarea şi Ana. Ana şi scrisoarea. Scrisoarea şi Ana. Gândul silabisea ca în abecedarele celui dintâi învăţ — Ana-scrisoarea.

— Ana...

Acelaşi nume!

— Aşa e?

Genele Anei se plecară. Şi capul.

— Nu, Ana.

Iarăşi da: cu genele.

Şi era sfâşietor de frumoasă. Să plângi cu fruntea la pământ în faţa ei. Nu ştia dacă vrea să doarmă sau să se deştepte. Îşi cuprinse capul în mâni, frământându-şi ochii, fruntea, părul, tâmplele. Îl cuprindea un fel de legănare. Fără deprinderea durerii — nouă pentru el ca fata cu ochii albaştri, odinioară — sufletul căuta o uşurare, şi negăsind-o în el, se ducea cu amintirea tocmai în mahalua copilăriei, de acolo revenind c-o tânguire aiurită şi-o clătinare ritmică a capului.

Câteva lacrimi grele se prelinseră de-a lungul nasului, spre buze, pe bărbie. Mişcarea lor pe faţă începu din nou să-i ducă gândul spre Ana.

Dar Ana nu murise!

Trăia!

Ana!

Veni spre ea, cu mâinile întinse, apucându-i mâna.

— Ana, mă iubeşti. Nu, Ana, pe mine mă iubeşti, Ana, Ana mea...

Căzu în genunchi, punându-şi lacrimile pe genunchii ei. O cuprindea cu braţele, încercuind-o. Plângea, se tânguia, simţind-o vie, sperând, chemând-o, alungind coşmarul, uitând tot, rămânând lângă Ana, cu Ana.

— Ana, nu se poate. Ce vrei să faci cu mine? Ai milă, Ana. Nu eşti tu Ana mea? Ana, noi doi, amândoi, adu-ţi aminte, noi, viaţa noastră, dragostea noastră, Ana, cui mă laşi, ce mă fac fără tine, Ana mea. Ana, fie-ţi milă, tu eşti bună, Ana, dragostea mea, spune-mi o vorbă, Ana...

Dar Ana tăcea ca o lumină prin care se zbate furtuna cu ploile ei. Îi era milă, dar nu de Horia, ci de un om străin care suferea. Mâna ei însă, nu mai găsea drumul frunţii lui, atât era de departe de el.

Nu se uita la el. Îl lăsa să plângă pe genunchii ei. Ochii ei se uitau mereu la scrisoarea de pe masă, în care ardeau şaptesprezece ani de viaţă, toată tinereţea.

Faţa lui Horia se ridică spre ea. Îi încolăci picioarele cu braţele, ca şi cum s-ar fi temut c-o scapă.

— Ana, spune-mi o vorbă. Fie-ţi milă de mine, uite cum sunt. Uite ce-am ajuns. Unde-i mândria mea? Demnitatea mea? Unde? Ca un cerşetor. Ana, fii bună, spune ceva. Nu se poate. Nu-l iubeşti. Pe mine mă iubeşti. Eşti dreaptă, cinstită, curată. Nu-i femeie ca tine pe lume. Nu se poate. E o prostie de tinereţă. Tu nu poţi greşi. Spune, Ana. Ana. Uite, Ana, eu îţi spun tot. Îţi dau tot. Am fost un ticălos. Iartă-mă. Prea eram sigur de tine. Te-am înşelat cu o femeie ordinară...

Nu-i spuse numele.

— ...la beţie, Ana. Vezi, îţi spun tot: Sunt şi eu un biet om de rând, păcătos, slab, netrebnic. Mi-e scârbă de mine. Am băut, m-am îmbătat. Instincte Ana, dar tu? Tu eşti altfel. Tu eşti curată, icoana mea, Ana mea. Nu se poate. Iartă-mă. Nu-ţi ascund nimic. Uite, mi-

au spus oamenii c-ai stat la Constanţa la o cocotă. Nici nu ţi-am spus nimic. Tu eşti Ana. Cred în tine. Eşti curată, Ana, spune ceva...

Ana tăcea, sfâşietor de frumoasă, toată numai ochi albaştri.

— Rămâi cu mine, Ana? Rămâi cu mine, Ana, rămâi...

Nici o vorbă. Un „nu“, spus cu toată lumina capului ei de argint.

În mintea lui Horia era un dezmăţ. Nu mai putea gândi. Vorbele erau panica unei mulţimi cuprinse de flăcări. Gesticulau, apăreau, dispăreau, săreau, se îmbulzeau.

Lăsându-i picioarele, îşi cuprinse capul în mâni la picioarele Anei.

— Ana!

— Ce mă fac? Spune? Sunt singur pe lume. N-am nici un prieten. N-am pe nimeni. Numai pe tine. Spune-mi tu, fie-ţi milă de mine, spune-mi, Ana, ce să fac. Ana, fii prietenul meu, Ana, numai tu, numai tu...

O imploră cu aceleaşi vorbe, c-o respiraţie gâfâită, cu faţa udă, cu ochii rătăciţi, lacrimile şi sudoarea curgând laolaltă din aceaşi rană a întregei fiinţe.

Milă: frunză.

Ana îi puse mâna pe umăr, ostenit.

Îi luă mâna sărutându-i-o c-un fel de evlavie, c-un elan de mătanie, apoi lipindu-şi fruntea de mâna rece:

— Ana, gândeşte-te. Fără tine mă prăpădesc. Nu mai rămâne nimic din mine, din viaţa noastră, nimic, simt că-i negru şi bate vântul în toate. Înnebunesc. Vine beţia, viciul, patima. Praf s-alege de mine. Nu se poate. Trebuie să rămâi. E datoria ta. Fie-ţi milă. Iau revolverul şi sfârşesc cu viaţa. Vrei tu, poţi tu, Ana, să fii mormântul meu? Ana, tu? Nu se poate. Eşti bună. Toată viaţa m-ai îngrijit. Ai fost cu mine, numai pentru mine. Ana, nu mă lăsa...

Fruntea căzu din nou pe genunchii ei.

Cu blândeţă, Ana îi luă capul cu mînile, îl ridică, se sculă de pe scaun, şi ieşi afară, închizând uşa, lăsîndu-l singur.

În genunchi, cu faţa devastată, ochii rătăciţi, Horia se uita la uşă, ca un credincios care în timpul rugăciunii deznădăjduite ar vedea-o pe Maica Domnului scoborându-se de pe icoană şi plecând din biserici, lăsând în faţa mânilor împreunate o scândură goală.

*

* *

Fiinţa lui îşi pierduse continuitatea. Ca după un cutremur care a aruncat apele peste pământurile sparte, mintea nu-şi mai regăsea nici trecutul nici viitorul, înconjurată vast de un pustiu nebănuit.

C-o zi înainte o alungase pe Ana din suflet, organizându-i dosarul.

Acum o cerşea.

Nu mai putea pricepe nimic. Trăia în clipe ca în zdrenţe, ca în vânturi, orb, cu braţele întinse şi gura numai tânguire.

Singur.

Dumnezeu e cea mai mare creaţie de care e capabil omul situat între viaţa lui şi moarte.

Aşa cum era în genunchi, regăsi ceea ce nu făcuse din copilărie: rugăciunea. Se ruga lui Dumnezeu să i-o redea pe Ana. Apoi, uitând de servitori şi de halul în care era, porni s-o caute. Uşa odăii ei era închisă. Bătu, se rugă, imploră.

— Deschide, Ana, fie-ţi milă de mine.

Ana nu plângea.

Aşezată pe marginea divanului, cu mâinile încrucişate pe genunchi, surâdea trist privind spre uşa plângerii. Ştia că-i e milă, dar o milă stearpă. Inima ei s-apleca asupra omului străin, ca o creangă uscată. Îi mai fusese milă şi altă dată, tic-tac, tic-tac, tic-tac. Nu mai putea. Trebuia să plece. Şi totuşi nu se gândea la ea. Tot la el se gândea. O iubise, în tinereţă. Crezuse în ea. Suferea. Trebuiau să se despartă. Era oare drept să mânjească în el, cu mâinile ei, amintirea ei, iubirea lui din tinereţă? Nu era oare de-ajuns să plece?

Îşi trecu mâinile peste fruntea chinuită, rămânând cu fruntea în mâini.

N-avea nici un prieten. Era singur. Îl pândea beţia ca şi pe Pierrot. N-avea încredere în nimeni. Numai lângă ea se odihnea. Numai alături de ea sufletul lui îşi găsea somnul.

Dar nu-l mai iubea. Murise. Şaptesprezece ani de moarte. Dezgust, milă şi dispreţ pentru cel care nu ştia nici să fie prieten, nici să iubească, nici să sufere. Nu-l mai stima de mult. Prin el pierduse încrederea în viaţă. Crezuse în bunătate, în milă, în devotament. Cei şaptesprezece ani petrecuţi alături de el, făcuse din ea o femeie de rând, un simplu instinct de răzbunare. Iubise oamenii şi viaţa. Se temea de oameni, viaţa o înspăimânta. Crezuse în adevăr, crezuse în dragoste. Cu mânile ei le batjocorise în singura scrisoare de dragoste scrisă de mînile ei. Şi sufletul şi trupul o dezgustau deopotrivă — veneau din patul acestui om.

Nu.

Atât mai putea să facă pentru el: să-i spuie adevărul. Să-i spuie să nu-l iubeşte, că nu-i pătase numele, că pleca din casa lui aşa cum venise la el: curată. Dar ar fi crezut-o? Putea un astfel de om având în mâni dovada scrisă — de câte ori nu-l auzise vorbindu-i despre femei — să creadă că adevărul e în vorbele unei femei?

O uşă care nu se mai deschidea: scândura de sicriu închis. Horia rătăci prin odăi. Prin toate. Paşii băteau toaca pustiului. Paşii pe care Ana nu-i primise. Se umilise. Plânsese. Îngenunchind în faţa ei. Îi spusese tot. Şi Ana, mută, mândră, neînduplecată.

Ana?

Dar cine era Ana?

Şi deodată ca un zmintit, se năpusti spre sufragerie. Uitase scrisoarea pe masă. O regăsi. O reciti cu respiraţia. Veneau alte

suflări în pieptul lui. Lovi cu pumnul în masă. Răsunară paharele. Începu să se plimbe de-a lungul şi de-a latul odăii, cu scrisoarea în mână. Faţa i se congestionase. Vinele de pe tâmple i se umflau. Bău un pahar de vin: duşcă. încă unul. O căldură nouă înlocuia frigul de până atunci, dezgheţîndu-i sângele. Aprinse o ţigară. Vorbea singur, gesticulând. Dacă ar fi intrat Maria, ar fi lovit-o cu palma peste faţă. Simţea nevoia să dea durere altora. Strângea pumnii. Picioarele mergeau lovind podelele, dând paşilor răsunet îndârjit. Totul gesticula în el: inima, gândurile, buzele. Se înfuria ca o mulţime dezordonat, c-o frenezie dementă. Îi venea să bată, să spargă, să rupă, să urle, să răstoarne. Se opri în mijlocul odăii cu scrisoarea în mină, şi singur, urlă spre scaunul Anei cel mai abject cuvânt.

Parcă lătrase cânele pământului la miezul nopţii.

— Ana Florentin... Na...

Şi iarăşi cuvântul mârşav lătră spre scaunul gol al Anei.

Ana?

El?

Un astfel de cuvânt?

Şi iar se prăbuşi cu fruntea în mâini, pe locul de sară al Anei, pe marginea ferestrei goale, plângând cu hohote.

*
* *

Ivona se sculase la cinci dimineaţa. De atunci învăţa, închisă în odaia ei, cu o singură întrerupere: la dejun. Recapitula materiile celor opt ani de liceu. Muncise din clasa întâia, la început din curiozitatea de-a şti. Imediat îşi dominase colegele prin agerime şi claritate Inteligenţa ei de şcolăriţă avea altă viteză decât a colegelor din băncile succesive ale claselor. Curând însă începuse să nu-şi mai stimeze profesoarele. Cu ele nu putea discuta. Omagiul pe care li-l aducea eleva Romanescu, solicitându-le dialogul cultural, le apărea ca o impertinenţă. Întrebare şi răspuns. Atât. Catedra care ştie. Banca subalternă catedrei, în care eleva aşteaptă cu emoţie nota din catalog. Încă din clasa cincea, eleva Romanescu făcuse o distincţiune: a învăţa pentru şcoală şi a învăţa pentru ea. Învăţătura pentru şcoală devenise o disciplină acceptată, o resemnare. Învăţătura pentru ea devenise voluptatea unei nevoi de-a şti. Acest paralelism îi apărea şi mai clar, acuma când îşi recapitula cei opt ani de şcoală. Uitase unele amănunte, dar perspectivele mari erau clare şi viguros întipărite. Acest ultim efort şcolar nu-i dădea nici o emoţie. Revizuind materiile, n-avea ambiţia de a ieşi în frunte, deşi toate profesoarele ei îi atrăseseră mereu atenţia că în ea şi-au pus speranţele, că ea reprezintă dorinţa de întâietate a şcoalei. În acest concurs de vanitate interşcolară. Învăţând, nu se gândea nici la ambiţia profesoarelor, nici la recompens elevei Romanescu.

Bilanţul celor opt ani de şcoală era de-ajuns de melancolic.

Acasă, acelaşi lucru. Îl iubise, îl admirase şi-l stimase pe tatăl ei. Se resemnă să-l iubească.

Avea optsprezece ani. Şi dacă n-ar fi întâlnit-o pe Ana, inima ei n-ar fi bătut decât în cărţi, pentru fantome. O întâlnise pe Ana. Şi de la început, strania senzaţie că Ana e într-o carte, neliniştise certitudinea bucuriei de-a întâlni un om vrednic de iubit, situind dragostea pentru Ana într-o zonă învecinată cu versul, muzica şi visul, dându-i necontenita panică de a nu o pierde.

Pe pragul viitorului, tocmai în clipa când anii studenţiei sunt numele de sărbătoare al tinereţii, Ivona se gândea cu frică şi melancolie la viitor. De şaptesprezece ani, Ana trăia alături de Orghidan, acceptând ca sonoritatea florentină a numelui ei de fată, să stea ca o aripă acoperită de bocancul Orghidanului.

Unde erau ceilalţi? De când o cunoştea pe Ana, întrebarea aceasta apăruse în sufletul Ivonei, ca un ecou mirat al absenţei din jurul Anei, devenind apoi o chemare tristă, o chemare imperioasă, un strigăt de revoltă.

Dar unde erau ceilalţi?

Până la capătul vieţii, numai Orghidan să fie singura prezenţă de lângă Ana? Nu era nedrept? Nu era oare asta o pedeapsă?

De ce toţi aveau noroc, Orghidan — casă, bani, nume, succes, o soţie ca Ana; Aniuta, succes, nume, situaţie socială, un bărbat cu ochii închişi: Miluţă Romanescu, o Aniuta care-l făcea fericit; şi Ana?

Unde era norocul? Unde era dreptatea? Unde era Dumnezeu? Unde era dragostea?

Toate stăteau dincolo de cel care le merita.

Învăţată în cărţile de şcoală, istoria era o apoteoză a vitejiei neamului. Gândită dincolo de şcoală, istoria oamenilor măsura durata absenţei lui Dumnezeu.

Şi Ana cu mâinile ei blânde o împingea spre viaţă!

Dar ce putea să-i dea viaţa? Ce-i dăduse Anei făcând din Ana Florentin un covor pentru picioarele lui Horia Orghidan?

...Ivona învăţa închisă în odaia ei, cu inima grea, pentru un bacalaureat în care nu vedea evadarea din şcoală spre libertatea vieţii tinere, ci dimpotrivă, o troiţă de hotar de la care încep înfrângerile.

Avea întâlnire cu Ana spre sară. Muncea încordat, aplecată asupra cărţilor didactice şi caietelor cu rezumate şi tablouri sinoptice, dar aplecată concomitent şi asupra tinereţii ei şcolare, revăzută de pe o înălţime.

Un automobil se opri jos, la poartă. Ivona se repezi la fereastră, sperând că-i Ana. Era Orghidan. Un Orghidan de nerecunoscut. Bolnav? sau beat?

Îi bătu inima mai tare şi mai repede.

Ce se întâmplase? De ce venea la ei c-o astfel de înfăţişare?

Ivona făcu ceva cu totul nou în viaţa ei. O imită pe Aniuta, ascultând la uşă.

— Ce-i, Horia?

Glasul lui Miluţă era alarmat.

— Miluţă, Miluţă!

Mânile Ivonei se răciră.

— Linişteşte-te, Horia dragă. Aniuta, fă nişte cafele. Lasă-ne singuri, puţin, fetiţo.

— Miluţă...

Glasul se opri pâlpâind ca o torţă în vânt.

— ...Miluţă dragă, mă înşeală Ana! Da, Miluţă, Ana, am aici scrisoarea. Să mai crezi în ceva? Să nu-ţi iei lumea-n cap? O viaţă întreagă de muncă cinstită, o femeie la care mă închinam, şi ea, şi ea...

— Linişteşte-te, Horia, ce Dumnezeu. Eşti om tânăr, sănătos, cu avere, cu nume, cu viitor. Găseşti o mie de femei. Ce dracu, Horia, doară nu s-a isprăvit lumea cu Ana. O femeie ca toate femeile. Tu munceai, ea liberă, vrâsta, ispită, a căzut şi ea. Bărbat, Horia. Desparte-te şi gata. Începi o nouă viaţă. Măi băiatule, dă-mi voie să-ţi spun aşa, că-s mai bătrân decât tine, am văzut eu multe drame. Bietul Ştefanovici, pe care l-a lăsat nevastă-sa, se dădea cu capul de părete, îşi smulgea părul, am stat cu el o săptămână, să nu-şi facă seamă. Şi după o lună, ascultă băiatule, şi-a ras mustaţa, s-a făcut fercheşi şi numai de crailâcuri se ţine. Nici o grijă, Horia, toate trec. Îţi moare mama, şi trăieşti mai departe. Pentru o femeie, măi băiatule, când sunt atâtea... Pune şi rom, fetiţo, mai multişor, aşa. Ia să fumăm o ţigară şi să bem o cafea. Aşa, Horia. Fetiţo, adu-ne şi o sticlă de Cotnar.

Tăcere. Sorbituri. Chibrituri aprinse.

*
* *

— Şi cum s-a întâmplat, dragă Horia? Tot cu Constanţa?

— Probabil. De-acolo-i scrisoarea.

— Şi cine-i?

— Nu ştiu încă. E un om căsătorit. Se iubeau de când era fată.

— A! dragoste din tinereţă!

— Nu mi-a spus nimic... Care fată n-are o dragoste de tinereţă? Înţeleg. Nu-s absurd. Dar putea să-mi spuie. Slavă Domnului, n-am luat-o pentru bani. Era săracă, măi Miluţă, înţelegi. O iubeam. Şi ea iubea pe altul.

— Şi ce gând ai?

— Ştiu eu? Nu mai ştiu nimic! Îmi vine să-mi trag un glonţ în cap şi să se isprăvească.

— Eşti nebun! Trage-i lui, nu ţie.

Se opri, muşcându-şi buzele, căci uitase că e magistrat.

— Lasă, măi Horia, că asta nu rezolvă nimic. Ai scrisoarea la tine?

— Da.

— Simplu. Desparte-te şi gata. Adulter. Dovada scrisă. Ce mai vrei?

— Mă fac de râs, Miluţă!

— Cum te faci de râs? Tu! Pe ea o faci de râs. Tu ce vină ai? Cum ai aflat ai reacţionat legal, bărbăteşte, fără compromis. Taci, măi băiatule, tu eşti cineva, te stimează o Moldovă întreagă; te pui în cumpănă cu o femeie?

Venise Aniuta cu Cotnarul. Nu i s-auzea glasul. Dar Ivona şi prin uşă îi simţea ochii micşoraţi.

— Milu, ce-ar fi dacă am trece în salonaş. E mai intim...

Asta era pentru Ivona. O simţise, cu instinctul ei, îndărătul uşii.

Se mutară.

Ivona lăsă tot, ieşi din odaia ei în vârful picioarelor, nefăcând nici un zgomot, şi plecă la Copou.

*
* *

Ana era aplecată asupra unei valize aşezate pe divan.

Pleca!

— Ana!

Veni la ea cu ochi strălucitori şi braţele întinse. Şi fără să se poată stăpâni, o luă în braţe, sărutându-i obrajii. Obrajii Ivonei ardeau. Ai Anei erau albi.

Nu înţelegea jubilarea Ivonei.

— Ana, sunt fericită.

— De ce Ivona!

— Am aflat!

— Ce?

Ivona respira repede. Parcă se rostogoleau în ea fructe strălucitoare de pe crengi încărcate.

— Orghidan e la noi. Am auzit...

— A spus?

— Da, Ana. Ana, iartă-mă te rog, dar sunt atât de fericită, că iubeşti, că eşti iubită...

Îi curgeau lacrimi peste râsul convulsiv.

— Tu meriţi, meritai altceva decât...

Nu putea vorbi.

Ivona credea.

Şi Ivona era fericită.

Şi Ana care se hotărâse să-i spuie măcar Ivonei tot adevărul.

Dar Ivona o credea fericită!

Vra să zică... *vra* să zică trebuia să mintă! Şi fiindcă nu merita adevărul. Cu Ivona, ca să nu-i ucidă bucuria, ca să-i dea încredere în viaţă, în dragoste, în fericire.

Dumnezeule! Ce tristă e viaţa!

Plângeau una în braţele celeilalte, obraz lângă obraz, al Ivonei, fericit fiindcă era lipit de al fericirii, al Anei izgonit de lângă toate cele.

Îşi continuă, ajutată de Ivona, pregătirea valizei.

— Ana, lasă-mă să-ţi aleg eu rochiile.

— De ce?

— Trebuie să fii şi mai frumoasă.

Toată valiza se umplu de minciuni.

— Cărţile?

— Are să mi le trimită. Ivona, ia tu volumul lui Verlaine, pe care-l am de la Pierrot.

— Dar cu Pierrot ce facem?

— Ştiu eu! las ţie plicul... Nu vreau să-l văd, Ivona, nu pot, de el mi-e milă. Nici să-i scriu. Ai tu grijă de el...

Plângea cu capul aplecat asupra gătelilor din valiză. „Cucurigu, boieri mari, daţi punguţa cu doi bani“. Nu. Nu mai putea. Din toate părţile viaţa o sfâşia. Ca o mătasă veche, sufletul se tăia cu foşnete uscate.

Spre sară sosi şi Horia. O trimise pe Maria s-o cheme pe Ana.

— Nu te duce, Ana — o rugă Ivona, cu ochii aprinşi de mânie.

Totuşi, Ana se duse.

Era în biuroul profesional. Acolo o primi, cu ochelari pe nas, încruntat, hotărât.

— Îţi faci bagajele?

— Mi le-am făcut. Numai o valiză.

— Şi restul?

— Fă ce vrei. Nu-mi mai trebue nimic.

— Eşti hotărâtă?

Ana îl privi grav, fără să-i răspundă. Şedea în picioare.

— Ana, pentru ultima oară, călcându-mi în picioare demnitatea mea de bărbat, îţi întind mâna. Iert tot, uit tot. Rămâi.

— Nu se poate.

Horia se ridică de pe scaun, lovind cu pumnul în biurou.

— Ana, ia seama. Să nu-ţi devin duşman. Am scrisoarea ta. I-aici — se bătu el cu palma peste piept. Sunt avocat. Avocat mare. Mă ştii. Dau divorţul în aşa fel, încât ţi se vor închide toate uşile. Scrisoarea şi cu ceea ce s-a întâmplat la Constanţa în casa acelei doamne Foscalo, fostă cocotă: după cum vezi, sunt bine informat... După divorţ, te vor pune oamenii în rând cu doamna Foscalo.

Vreau să văd bărbatul care ţi-ar da numele? Iar omul acela, ticălosul acela căsătorit, care mi-a batjocorit căminul şi numele, nu-l voi lăsa, Ana. Ia seama! Dacă-l iubeşti să ştii că vei suferi. Îl voi urmări toată viaţa, îl voi descoperi, îl voi distruge, Ana. Să ştii. Nu se va alege nimic din viaţa ta. Vei plăti scump... Ana, întinde-mi mâna.

Aha zâmbi trist.

Mâna întinsă deveni pumn.

— Îl iubeşti. Pleacă.

Zbieră.

Ana închise uşa, lăsând în urmă singurul zgomot de la capătul tăcerilor celor şaptesprezece ani.

Maria aduse o trăsură, plângând. Sărută mâna Anei, plângând. Plângând îi sui valiza în trăsură. Birja ieşană ieşi pe poartă cu Ana şi Ivona, pornind spre gara călătoriilor lui Pierrot.

Orbul de la poartă salută cu tot întunericul lui o lumină care pornea spre întuneric.

*
* *

Evenimentul ieşan adus de începutul lui iulie ar fi fost bacalaureatul. Însă acţiunea de divorţ introdusă de Horia Orghidan, lăsă în umbră examenul odraslelor oraşului, devenind cu exclusivitate subiectul tuturor conversaţiilor.

Anonimatul social al Anei, după şaptesprezece ani de viaţă ieşană, devenise ca o haină de călugăriţă, subt care s-ar ascunde desfrâul. Cu unanimitate, opinia publică o condamna. Mult nu se ştia. Tocmai de asta se vorbeau multe.

Horia Orghidan slăbise. Devenise taciturn ca şi în timpul Anei, muncind necontenit. Şi această înfrângere îl umaniza, solicitând afecţiunea compătimitoare a tuturor celor indispuşi până atunci de impertinenţa succeselor lui. Era salutat cu acelaşi respect, dar mai cald, ca şi cum haina lui ar fi fost de mare doliu.

Ivona intrase în examen fericită şi nerăbdătoare. Acum vroia să iasă în fruntea tuturora. Să poată scrie la Constanţa: „Ana, sunt întâia. Mi-am înălţat prin acest examen capul deasupra tuturora, numai ca să ajung până la tine, să mă săruţi pe frunte“.

În timpul examenului primise trei scrisori laconice de la Ana care aştepta cu nerăbdare s-o vadă studentă. Se întâlnise şi cu Pierrot. Se plimbaseră împreună pe străzile Iaşului vorbind despre Ana. Pierrot suferea. Toţi cunoscuţii îi cereau lămuriri despre divorţul lui Horia, sperându-le picante. Fugea de oameni, în vin. Ivona îl înviorase, comunicându-i şi lui o fracţiune din jubilarea ei.

Într-adevăr era fericită. Mândră de viaţă. Îşi recăpătase încrederea în viitor. În sfârşit, prin dragoste, Ana intrase în viaţă. Toată neliniştea de până atunci, dispăruse. Destinul Mioriţei nu mai era al Anei.

Ivona expediase recomandat expres, pe adresa Corinei Foscalo, scrisoarea cu victoria bacalaureatului.

Scrisoarea îi fu înapoiată cu menţiunea : „adresanta dispărută“.

Ivona nu citea ziarele. Ceilalţi nu îndrăzniseră să-i spuie nimic, lăsând-o să afle singură.

Sinucidere? Sau accident? Accident, desigur. O femeie ca Ana Orghidan nu se sinucide.

Trupul nu fusese găsit. Îl luase furtuna.

O mare şi un cer după furtună, continuau să poarte culoarea ochilor închişi.

Horia Orghidan nu îmbrăcă haina de doliu. Murise Ana Florentin.

*

* *

Nu se opri nici un convoi funebru la biserica Bunavestire. Nici dric, nici sicriu, nici oameni îmbrăcaţi în doliu.

Cu o cheie medievală, dascălul descuie uşa de fier. Ivona, Pierrot, Maria şi orbul intrară după preot. O fetiţă care se juca în curte, veni după ei.

Cu glas de argint, un greier, îi întâmpină în biserica pustie. Cânta singuratec în noaptea cu candeli a icoanelor şi sfinţilor.

Slujba de moarte începu :

„Cu duhurile drepţilor, celor ce s-au săvârşit, odihneşte, Mântuitorule, sufletul roabei tale Ana, păzind-o pre dânsa întru viaţa fericită, care este la tine, iubitorule de oameni...“

Maria şi orbul îngenunchează.

Ivona şi Pierrot şedeau în picioare.

Era prezentă şi moartea, era prezentă şi Ana: surori.

Pentru Pierrot, Ana era în rochie de mireasă, aşa cum fusese cu şaptesprezece ani în urmă, tot în biserica Buna-Vestire.

„Iar la nunta mea
A căzut o stea...“

Nevăzut ca şi greierul — glas — fluierul Mioriţei cânta pentru Ana în sufletul Ivonei.

Maria plângea pe stăpâna ei dusă dintre vii, tânără şi dulce ca floarea teilor.

Orbul de la poarta casei de la Copou, n-o văzuse niciodată. Ştia că-i tânără, după glas, şi frumoasă, după bunătate. Şi iată că el, bătrânul şi nevolnicul, se închina pentru odihna sufletului ei.

Preotul seamănă cu biserica lui. Acelaşi var dărăpănat şi pe zidul şi în anii lui. Cuvânta blând şi potolit, aducând cu evlavie vorbele sfinte în care foşnea nevăzutul.

„Vai ce luptă are sufletul despărţindu-se de trup!

Vai, cât lăcrămează atuncea şi nu este cine să-l miluiască pre dânsul!

Către îngeri ridicându-şi ochii, în deşert se roagă; către oameni mânile întinzându-şi, nu are cine să-i ajute.

Pentru aceasta, iubiţii mei fraţi, cunoscând scurtimea vieţii voastre, strămutatei să-i cerem repaos de la Christos, şi sufletelor noastre mare milă.“

După slujbă, Maria împărţi pomenile cerşetorilor adunaţi între timp.

Ivona şi Pierrot se aşezară pe banca din pridvorul bisericii, subt toaca de fier.

Cerul dimineţii de vară era albastru ca deasupra portocalilor înfloriţi. Pierrot se uita la ferestrele celor două odăiţi în care Ana îşi începuse viaţa ieşană. Străluceau de soare ca ochii Anei, când îl aştepta pe Horia.

Pierrot zâmbi umil, cu ochii uzi.

— Ce-a rămas după Ana? Noi doi, un orb şi o servitoare...

Cu o mişcare involuntară, în care mâna Anei trăi din nou în dimineaţa de vară, Ivona dezmierdă fruntea lui Pierrot:

— A mai rămas cineva...

— Cine! Horia?

— Nu, Pierrot, nu. Cel care-a iubit-o, cel pe care l-a iubit.

— Cine-i?

— Nu ştiu. Dar durerea noastră, Pierrot, e tare mică alături de-a lui.

— Săracul!

Şi chiar înaintea vacanţei judiciare, alt scandal umplu gura lumii. Nevasta consilierului Romanescu fugise... cu ?...

Şi altă noutate senzaţională: Horia Orghidan îşi vindea casa, mutându-se la Bucureşti.

EPILOG

Liniştea înoptată a apelor vaste îndulcise într-atâta tânguirea cadenţată a geamandurii de la far, încât îţi venea să-i spui: hulubul Mării Negre.

Digul se ducea spre luna plină, blând, ca acele drumuri de ţară, pe care vine câte-o vacă întârziată la păscut, trecând cu ochi de taină pe lângă umbrele a doi îndrăgostiţi porniţi în noapte pe aleea plopilor.

— E răcoare, pune-ţi paltonul.

Miluţă Romanescu se supuse ca un copil ascultător, întinzând braţele. Ivona îl înveli cu paltonul, înfăşurându-i gâtul cu fularul, regăsind în gestul ei o amintire. Pluti în noaptea mării cocostârcul alb.

Mergeau spre far, foarte încet. Miluţă Romanescu era bătrân şi tare slăbit. Braţul Ivonei, chiar prin mâneca paltonului, simţea oasele şubrede. O bătrîneaţă fragilă ca un îngheţ timpuriu într-o dimineaţă de toamnă.

Luminile Constanţei erau un bal lăsat în urmă. De pretutindeni s-auzeau râsete, chemări, viori, coruri, armonice. Pluteau bărci cu vâsle, pe drumuri fără val, prin roua lunii. Câte două vâsle, câte două umbre. Pe bănci, în bărci, pe maluri şi spre far, umbre perechi.

Ivona şi Miluţă Romanescu se opriră dincolo de far, la marginea mării.

— Vrei să stăm?

— Cum spui tu.

Se aşezară pe o stâncă, tot alături. Pe marea întunericului luna era o nostalgie, ca amintirea luminii în sufletul orbilor. Amărăciunea apelor avea în ea frunza de nuc a toamnelor.

— Suntem alături, papa. Vreau să privim amândoi înainte. La Cernăuţi începem o viaţă nouă.

— Tu, fetiţo...

— Tu ai să mă înveţi dreptul.

Miluţă Romanescu zâmbi ostenit.

— Şi eu sufăr, papa, dar trăiesc alături de tine. Viaţa învinge tot. Trebuie să învingă. Am cetit o carte... de la Ana. Viaţa unei femei care iubeşte, munceşte, e mamă, îşi creşte cu greu copiii, unii sunt buni, alţii răi, şi pe rând îi pierde pe toţi. Rămâne singură. E bătrână. Nu mai are decât amintirile şi bătrâneţea. Şi totuşi cântă. La sfârşitul cărţii spune: şi am avut parte de luptă şi de suferinţă şi tot avându-le m-am îmbogăţit de viaţă...

Miluţă Romanescu dezmierdă c-o mândrie umilă fruntea fetiţei lui. Îi spusese poveşti, apoi o uitase, lăsând-o să crească în voie alături de el, şi iată, fetiţa lui îl învăţa bărbăţia.

Privirile Ivonei plecară pe mare, până departe, unde lumina lunii, oprită pe apele vinete, albea ca cimitirul unui sat de munte, dar fără cruci.

Acolo-i Ana Florentin.

SFÂRŞIT